

Hallituksen esitys Eduskunnalle ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94, jolla Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) liitesäännöstöön lisätään ETA-sopimuksen asiallista sisältöä koskevat 1 päivän elokuuta 1991 ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana hyväksytyt Euroopan yhteisöjen säädökset (EY-säädökset).

Uudet säännökset koskevat viiniin liittyvien kaupan teknisten esteiden poistamista, teknisiä määräyksiä, standardeja, testausta ja varmentamista, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelumääräyksiä, energiaa, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sosiaaliturvaa, tutkintotodistusten vastavuoroista tunnustamista ja sijoittautumisoikeutta, rahoitus- ja telepalveluja, liikennettä,

kilpailua, valtion tukea ja julkisia hankintoja, henkistä omaisuutta, työterveyttä ja -turvallisuutta, työoikeutta sekä miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua, kuluttajansuojaa, ympäristöä, tilastoja ja yhtiöoikeutta.

ETA:n sekakomitean päätös tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994, jos kaikki ETA-sopimuksessa edellytetyt ilmoitukset on asianmukaisesti tehty ETA:n sekakomitealle.

Esitykseen liittyy lakiehdotus ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 eräiden määräysten hyväksymisestä ja päätöksen soveltamisesta. Ehdotettu laki tulisi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulee voimaan samana päivänä kuin siinä mainittu päätös.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu	
YLEISPERUSTELUT	3	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 3c (ETA-sopimuksen liitteen II (Tekniset määräykset, standardit, testaus ja varmentaminen) muutokset, kolmas osa)
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 4 (ETA-sopimuksen liitteen IV (Energia) muutokset)
2. ETA:n sekakomitean päätöksen pääkohdat	3	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 5 (ETA-sopimuksen liitteen V (Työntekijöiden vapaa liikkuvuus) muutokset)
3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	4	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 6 (ETA-sopimuksen liitteen VI (Sosiaaliturva) muutokset)
4. Asian valmistelu	6	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 7 (ETA-sopimuksen liitteen VII (Tutkintotodistusten vastuuroinen tunnustaminen) muutokset)
5. Riippuvuus muista esityksistä ja sopimuksista .	6	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 8 (ETA-sopimuksen liitteen VIII (Sijoittautumisosoikeus) muutokset)
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 9 (ETA-sopimuksen liitteen IX (Rahoituspalvelut) muutokset)
1. ETA:n sekakomitean päätöksen perustelut	7	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 10 (ETA-sopimuksen liitteen X (Telepalvelut) muutokset)
1 artikla	7	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 11 (ETA-sopimuksen liitteen XIII (Liikenne) muutokset sekä tietyt kuljetuksissa käytettävät lomakkeet)
(päättöksen liitteet 1—20)	7	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 12 (ETA-sopimuksen liitteen XIV (Kilpailu) muutokset)
2 artikla	84	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 13 (ETA-sopimuksen liitteen XV (Valtion tuki) muutokset)
3—4 artikla	84	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 14 (ETA-sopimuksen liitteen XVI (Julkiset hankinnat) muutokset)
2. Lakiehdotuksen perustelut	84	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 15 (ETA-sopimuksen liitteen XVII (Henkinen omaisuus) muutokset)
3. Tarkemmat säännökset ja määräykset	86	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 16 (ETA-sopimuksen liitteen XVIII (Työterveys ja -turvallisuus, työoikeus sekä miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu) muutokset)
4. Voimaantulo	87	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 17 (ETA-sopimuksen liitteen XIX (Kuluttajansuoja) muutokset)
5. Säättämisyjärjestys	87	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 18 (ETA-sopimuksen liitteen XX (Ympäristö) muutokset)
6. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	87	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 19 (ETA-sopimuksen liitteen XXI (Tilastot) muutokset)
LAKITEKSTI	88	ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 20 (ETA-sopimuksen liitteen XXII (Yhtiöoikeus) muutokset)
<hr/>		
Esitykseen liittyvät asiakirjat ja niteet		
ETA:n sekakomitean päätös N:o 7/94, tehty 21 päivänä maaliskuuta 1994		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liitetyt lausumat		
Erilliset niteet		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 1 (ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 (viiniä koskevien kaupan teknisten esteiden poistamisesta) muutokset)		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 2a (ETA-sopimuksen liitteen I (Eläinlääkintä- ja kasvinuojeluasiat) muutokset, ensimmäinen osa)		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 2b (ETA-sopimuksen liitteen I (Eläinlääkintä- ja kasvinuojeluasiat) muutokset, toinen osa)		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 3a (ETA-sopimuksen liitteen II (Tekniset määräykset, standardit, testaus ja varmentaminen) muutokset, ensimmäinen osa)		
ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liite 3b (ETA-sopimuksen liitteen II (Tekniset määräykset, standardit, testaus ja varmentaminen) muutokset, toinen osa)		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Euroopan talousalueesta tehty sopimus (ETA-sopimus) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 (HE 95/1992 vp.). Sopimuksen osaksi on otettu ne ETA-sopimuksen asialliseen sisältöön kuuluvat EY-säädökset, jotka on hyväksytty ja julkaistu EY:n virallisessa lehdessä heinäkuun loppuun 1991 mennessä. EY:ssä on kuitenkin 1 päivän elokuuta 1991 ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana hyväksytty ja julkaistu yli 400 ETA-sopimuksen asialliseen sisältöön vaikuttavaa säädöstä. Nämä säädökset liitetään osaksi ETA-sopimusta sopimuksen 98 artiklan mukaisesti 21 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyllä ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 7/94 ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta, jäljempänä 'ETA:n sekakomitean päätös'. Uudet säädökset on päätöksen liitteillä 1—20 lisätty ETA-sopimuksen asianomaisiin liitteisiin. Tässä yhteydessä on myös muutettu ja täydennetty ETA-sopimuksen pöytäkirjaa 47.

Tavoitteena on, että ETA:n sekakomitean päätös käsitellään Euroopan parlamentin istunnossa keväällä 1994. Vastaavasti ETA-sopimukseen kuuluvat Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltiot, jäljempänä EFTA-valtiot, saattavat päätöksen omien parlamenttiansa hyväksyttäväksi siten, että se voisi tulla voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994.

ETA:n sekakomitean päätöstä koskevat ETA-sopimuksen sopimuspuolten väliset neuvottelut aloitettiin asiallisesti jo ETA-sopimusta koskeneiden neuvottelujen yhteydessä ja niitä on jatkettu neuvottelujen päätyttyä keväällä 1992. Neuvottelut ovat eräiden yksityiskohtien osalta jatkuneet Brysselissä eri työryhmissä ja ETA:n sekakomiteassa maaliskuuhun 1994. ETA:n sekakomitean päätös oli alunperin tarkoitus tehdä jo tammikuussa 1994 välittömästi ETA-sopimuksen tultua voimaan, mutta sen hyväksyminen on eri syistä lykkääntynyt maaliskuun 21 päivään 1994. ETA:n sekakomitean päätös liittyy ETA-sopimuksen keskeiseen tavoitteeseen yhdenmukaisen ja dynaamisen Euroopan talusalueen toteuttamisesta, mutta muodostaa teknisesti poikkeuksen siitä EFTAn ja Euroopan yhteisöjen (EY) eli nytemmin Euroopan unionin (EU) tasolla sovitusta periaatteesta, jonka mukaan uudet

ETA-normit hyväksytään säädöskohtaisesti tehtävällä ETA:n sekakomitean päätöksellä.

2. ETA:n sekakomitean päätöksen pääkohdat*Johdanto-osa*

ETA:n sekakomitean päätöksen johdanto-osassa viitataan ETA-sopimukseen ja sen tarkistamista koskevaan pöytäkirjaan, ETA-sopimuksen pöytäkirjojen ja liitteiden muuttamista koskevaan sopimuksen 98 artiklaan sekä sopimuspuolten tavoitteeseen perustaa yhteisiin sääntöihin ja yksilöiden ja taloudellisten toimijoiden yhdenvertaiseen kohteluun neljän vapauden alalla ja kilpailun edellytysten suhteen perustuva dynaaminen ja yhdenmukainen Euroopan talousalue.

Lisäksi johdanto-osassa todetaan ETA-sopimuksen sisältävän heinäkuun loppuun 1991 mennessä hyväksytyt ja julkaistut sopimuksen asialliseen sisältöön kuuluvat EY-säädökset sekä todetaan tarve täydentää ETA-sopimusta yhdenmukaisuuden sekä yksilöiden ja taloudellisten toimijoiden oikeudellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi EY:n 1 päivän elokuuta 1991 ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana hyväksymillä säädöksillä. Lopuksi viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteessä 6 tarkoitettujen sosiaaliturvaa koskevien uusien säädösten soveltamiseen jo ETA-sopimuksen voimaantulosta, 1 päivästä tammikuuta 1994, lukien ja todetaan liitesäännösten säädösten soveltaminen ETA-sopimuksen horisontaalisia mukautuksia koskevan pöytäkirjan 1 mukaisesti.

ETA:n sekakomitean päätöksen rakenne ja sisältö

ETA-sopimus muodostuu pääsopimuksesta, pöytäkirjoista ja liitteistä sekä niistä EY-säädöksistä, joihin viitataan sopimuksen liitteissä. Lisäksi ETA-sopimuksen mukaan sopimuspuolet ja ETA:n valvontaviranomaiset kiinnittävät huomiota tai ottavat aiheellisella tavalla huomioon liitteissä mainitut EY-säädökset, jotka eivät ole oikeudellisesti sitovia. ETA:n sekakomitean päätöksen liitteet 1—20 sisältävät ETA-

sopimuksen pöytäkirjan 47 ja ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutokset, joilla EY:n 1 päivän elokuuta 1991 ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana hyväksytyt säädökset on sisällytetty ETA-sopimukseen. Näistä suurin osa on sitovia säädöksiä, joihin viitataan ETA-sopimuksen liitteissä. Liitteiden täydennyksiin sisältyy kuitenkin myös sellaisia sitomattomia säädöksiä, joihin sopimuspuolten ja ETA:n valvontaviranomaisten on kiinnitettävä huomiota.

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyy lisäksi 18 yhteistä tai yksipuolista lausumaa, joissa selvennetään eräiden päätökseen sisältyvien kysymysten tulkintaa. Nämä päätökseen soveltamiskysymyksiä koskevat lausumat sitovat päätöksen osapuolia.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

3.1. Yleistä

Eri hallinnonalojen tehtävät lisääntyivät ETA-sopimuksen myötä tuntuvasti. ETA:n sekakomitean päätöksen liitteissä viitatuut säädökset liittyvät varsin kiinteästi varsinaisen ETA-sopimuksen säädöksiin, joten niistä johtuvaa kustannusten ja työmäärän lisäystä on vaikea erottaa ETA-sopimuksen hyväksymisen yhteydessä arvioiduista taloudellisista vaikutuksista.

ETA:n sekakomitean päätöksen on arvioitu lisäävän eri hallinnonalojen menoja vuositasona noin 6—7 miljoonalla markalla. Rautatieliikenteen osalta liikenteen ohjaustoiminnon siirtyminen radanpidon rahoituksen piiriin lisää valtion talousarviossa radanpidon rahoitustarvetta runsaalla 200 miljoonalla markalla, mitä vastaavasti on tarkoitus kuitenkin ryhtyä perimään Valtionrautateiltä vastaavan suuruista ratamaksua. Toisaalta ETA:n sekakomitean päätöksen on arvioitu vähentävän valtion menoja noin 20 miljoonalla markalla, minkä lisäksi eräistä tarkastustoiminnoista voidaan ryhtyä perimään tarkastusmaksuja. Hallinnolliset järjestelyt voidaan pääosin toteuttaa olemassa olevaa henkilöstöä uudelleen kohdentamalla ja -kouluttamalla. ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantulo saattaa lisäksi edellyttää elintarvikealan tuotantolaitoksille inves-

tointeja, joiden suuruutta on kuitenkin tässä vaiheessa mahdotonta täsmällisesti arvioida.

3.2. Taloudelliset vaikutukset hallinnonaloittain

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtävät lisääntyivät ETA-sopimuksen myötä merkittävästi. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät EY-säädökset liittyvät myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla yleensä kiinteästi varsinaisen ETA-sopimuksen määräyksiin, joten niistä johtuva työmäärän tai kustannusten lisäystä koskeva arvio sisältyy osittain ETA-sopimuksen hyväksymisen yhteydessä esitettyihin taloudellisiin vaikutuksiin (HE 95/1992 vp s. 18—19).

Eläinlääkintäalalla sekakomitean päätöksen, muun muassa maitohygieniasäädösten, aiheuttama työmäärän lisäys pyritään hoitamaan hallinnonalan nykyisiä voimavaroja uudelleen kohdentamalla eikä päätöksen edellyttämien tehtävien hoitamisen näin ollen arvioida lisäävän mainittavasti valtion tai alue- ja paikallishallinnon kustannuksia. Myynti- ja tarjoilu- paikka- sekä utaretulehdusnäytteistä luopuminen päätökseen sisältyvien maitoa ja maitovalmisteita koskevien säädösten johdosta vähentää maidontarkastuksen kokonaiskustannuksia nykyisestä 35 miljoonasta markasta arviolta 20 miljoonaan markkaan. ETA-sopimuksen ja nyt kysymyksessä olevan ETA:n sekakomitean päätöksen johdosta nykyistä suurempi osa tuotteiden valvonnasta toteutetaan tuotantolaitosten omavalvontana, mikä puolestaan kytkeytyy näiden laitosten sisäiseen laadunvalvontaan. ETA:n sekakomitean päätöksen täytäntönnäön ei kuitenkaan esimerkiksi maidontuotannossa, jossa tuotantolaitosten taso Suomessa on jo nykyisin varsin korkea, arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia tuotantolaitoksille tai maidontuottajille.

ETA:n sekakomitean päätös sisältää eläinlääkintäalalla lisäksi eräitä muita säädöksiä, joissa on asetettu tuotantolaitoksille uusia rakenteellisia vaatimuksia. Nämä vaatimukset edellyttävät laitoksilta investointeja, joiden suuruutta on tässä vaiheessa mahdotonta täsmällisesti arvioida. ETA:n sekakomitean päätös edellyttää myös uusien kotieläimiä koskevien valvontaohjelmien laatimista. Tällainen on esimerkiksi pakollinen valvontaohjelma kaikille

siipikarjan siitosyksiköille. Vuositasolla tästä valvontaohjelmasta arvioidaan aiheutuvan elinkeinolle lisäkustannuksia noin 250 000 markkaa.

Luonnonmukaista tuotantoa koskevan valvontajärjestelmän (neuvoston asetus maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa (ETY) N:o 2092/91) täytäntöönpano Suomessa edellyttää alueellisten tarkastuslautakuntien perustamista maaseutuelinkeinopiiriin yhteyteen (yhteensä 16 lautakuntaa). Alueellisessa tarkastuslautakunnassa olisi kussakin neljä jäsentä. Lautakuntien toiminnasta ja kouluttamisesta aiheutuisi valtiolle kustannuksia vajaat 200 000 markkaa vuodessa. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävät lisääntyisivät lautakuntien valvonnan, valtakunnallisen rekisterin sekä valvonnan edellyttämien pistokokeiden järjestämisen johdosta yhteensä noin yhden henkilövuoden verran ja lisäkustannuksia valvonnan järjestämisestä sekä rekisterin perustamisesta ja ylläpitämisestä aiheutuisi yhteensä noin 200 000 markkaa. Muutoin luonnonmukaisen tuotannon valvonta järjestettäisiin maa- ja metsätalousministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön nykyisten organisaatioiden ja henkilöstön rajoissa valtuuttamalla tehtäviin lisäksi maataloudellisten neuvontajärjestöjen toimihenkilöitä. Luonnonmukaisen tuotannon neuvojen palkkaukseen ja koulutukseen nykyisin myönnettävää noin 2,2 miljoonan markan vuotuista valtionapua ei tarvitsisi lisätä. Mainitun asetuksen mukaisista standarditarkastuksista perittäisiin valtiolle tarkastusmaksuja, joista arvioidaan kertyvän vuosittain tuloja noin 1,6 miljoonaa markkaa.

Muilta osin ETA:n sekakomitean päätös ei aiheuta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla huomattavia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

Liikenneministeriö

ETA:n sekakomitean päätöksellä ei ole liikenne- ja viestintäalalla erityisiä valtiontaloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

Rautatieliikenteen osalta ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvä yhteisön rautateiden kehittämisestä annettu neuvoston direktiivi (91/440/ETY) edellyttää muun muassa, että liikenteen ohjaustoiminto siirretään radanpidon

rahoituksen piiriin. Tämä lisää valtion talousarviossa radanpidon rahoitustarvetta runsaalla 200 miljoonalla markalla. Toisaalta Valtionrautateiltä on tarkoitus ryhtyä perimään vastaavan suuruista ratamaksua.

Maanteiden tavaraliikenteen uudet lupajärjestelmät muuttavat jossain määrin kuljetuslupien hallinnollista käsittelyä. Myös lupaviranomaisten tehtäväjakoa on tarkoitus eräiltä osin muuttaa. Kokonaisuudessaan lupien myöntämiseen liittyvä työmäärä hieman vähenee.

Yhteistyö ETA:n ja EU:n toimielinten kanssa lisääntyy, kun suomalaiset virkamiehet pääsevät osallistumaan muun muassa useiden EU:n liikennealan komiteoiden työskentelyyn. Tämä lisää huomattavasti liikenneministeriön matkakustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla yleinen lääkintälaitteita koskeva neuvoston direktiivi (93/42/ETY) lisää hallintomenoja. Uudistamisesta aiheutuvat kokonaiskustannukset koko siirtymäkauden ajalta ovat noin 6 miljoonaa markkaa. Pysyvät lisäkustannukset ovat vuositasolla noin 1—2 miljoonaa markkaa. Sopimus edellyttää, että tuoteturvallisuuteen käytettävää henkilöstömäärää lisätään nykyisestä 5 hengestä vuoteen 1998 jatkuvan siirtymäkauden aikana asteittain 8—10 henkeen. Uutta henkilöstöä tarvitaan erityisesti markkinavalvonnan tehtäviin. Tuoteturvallisuusvalvonnan resurssointia ja organisatorista asemaa sekä suhdetta alan teknologian arviointiin selvitetään vuoden 1994 aikana ja ratkaisut toteutetaan vuoden 1995 alusta.

Aktiivisten lääkinnällisten laitteiden ensivalvontaa varten Suomeen tulisi saada ilmoitettu laitos. Perustamiskustannuksia aiheutuu välttämättömien testauslaitteiden ja -välineiden hankinnasta sekä henkilöstön koulutuskustannuksista ja alan kansainvälisiin kokouksiin osallistumisesta. Tavoitteena on, että ilmoitettu laitos tulisi kattamaan toimintansa teknisistä tarkastuspalveluista saamallaan tuloilla.

Lääkevalmisteiden ja näihin rinnastettavien muiden aineiden osalta ei ETA:n sekakomitean päätöksillä ole taloudellisia-organisatorisia vaikutuksia.

Kemikaalilain muutoksista aiheutuva atkmenojen kasvu on arviolta noin 10 000 markkaa.

Ympäristöministeriö

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät neuvoston asetukset yhteisön ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmästä (ETY) N:o 880/92 sekä teollisuusyritysten vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään (ETY) N:o 1836/93 aiheuttavat ympäristöministeriön hallinnonalalla taloudellisia vaikutuksia. Molemmat järjestelmät ovat yrityksille vapaaehtoisia. Yritysten uskotaan kuitenkin liittyvän järjestelmiin, sillä ympäristönsuojelusta on tullut yhä merkittävämpi kilpailukeino.

Järjestelmistä aiheutuvat kustannukset on tarkoitettu kattaa hakijoilta perittävillä maksuilla. Kuitenkin järjestelmien aloittamisen yhteydessä aiheutuu myös valtiolle kustannuksia. Ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmän osalta valtiolle arvioidaan aiheutuvan henkilö-, matka- ja tiedotuskuluja vuonna 1995 noin 400 000 markkaa. Tuen tarve jatkuu tämänkin jälkeen, mutta sen täsmällistä määrää ei pystytä vielä arvioimaan. Ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmästä valtiolle aiheutuu tiedotus-, neuvonta- ja kehittämiskustannuksia noin 600 000 markkaa.

Työministeriö

ETA:n sekakomitean päätös ei aiheuta merkittäviä uusia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia työministeriön hallinnonalalla, koska päätöksestä aiheutunut työmäärän lisäys on hoidettu pääosin sisäisin siirtein ja uudelleen kohdennuksin eikä ETA:n sekakomitean päätös aiheuta uusia organisatorisia vaikutuksia.

Sopimuksen liitteeseen V sisällytettyjen säästösten edellyttämien tehtävien hoitamiseen työministeriö on nimennyt työvoimatoimistojen virkailijoista 15 toimimaan niin kutsuttuina euroneuvojina. Työministeriö vastaa heidän kansallisesta valmennuksestaan samoin kuin

Eures-tietojärjestelmän vaatimista teknisistä järjestelyistä. Varsinaisesta euroneuvojien pätevöittämiskoulutuksesta vastaa Euroopan komissio, kuitenkin siten, että EFTA-valtiot kustantavat itse omien euroneuvojiensa koulutuksesta aiheutuvat kulut. Suomalaisista euroneuvojista on tähän mennessä koulutettu kolme virkailijaa ja tavoitteena on, että vuosittain lähetetään komission järjestämään koulutukseen 2—3 virkailijaa. Kustannukset ovat vuositasolla noin 150 000 markkaa.

Vuonna 1994 järjestetään kaikissa ETA-valtioissa samanaikainen markkinointikampanja, josta aiheutuvat kustannukset Suomen osalta ovat noin 50 000 markkaa. Eures-työväli-tysjärjestelmään liittyvät tekniset järjestelyt aiheuttavat vuoden 1994 aikana noin 150 000 markan kustannukset.

Järjestelmän vakiinnuttua osaksi työvoimatoimistojen palvelua lisäkustannuksia aiheuttavat lähinnä linjayhteydet, joista aiheutuvia kustannuksia on vaikea arvioida etukäteen. Kokonaiskustannukset vuositasolla tuskin ylittävät 200 000 markkaa.

4. Asian valmistelu

ETA:n sekakomitean päätöksen hyväksymistä koskeva hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiain- ja oikeusministeriön toimesta yhteistyössä valtioneuvostoon kuuluvien muiden ministeriöiden kanssa.

5. Riippuvuus muista esityksistä ja sopimuksista

ETA:n sekakomitean päätös aiheuttaa eräissä tapauksissa tarpeen antaa eduskunnalle päätöksellä hyväksytyjen uusien ETA-sopimuksen liitesäännöstöön sisältyvien säästösten harmonisointi- ja täytäntöönpanosäännöksiä koskevat erilliset hallituksen esitykset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. ETA:n sekakomitean päätöksen perustelut

1 artikla. Artiklassa viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteisiin 1—20, joissa määrätään ETA-sopimuksen viiniä koskevien kaupan teknisten esteiden poistamista koskevan pöytäkirjan 47, eläinlääkintä- ja kasvinuojeluasioita koskevan liitteen I, teknisiä määräyksiä, standardeja, testausta ja varmentamista koskevan liitteen II, energiaa koskevan liitteen IV, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan liitteen V, sosiaaliturvaa koskevan liitteen VI, tutkintotodistusten vastavuoroista tunnustamista koskevan liitteen VII, sijoittautumisoi-keutta koskevan liitteen VIII, rahoituspalveluja koskevan liitteen IX, telepalveluja koskevan liitteen XI, liikennettä koskevan liitteen XIII, kilpailua koskevan liitteen XIV, valtion tukea koskevan liitteen XV, julkisia hankintoja koskevan liitteen XVI, henkistä omaisuutta koskevan liitteen XVII, työterveyttä ja -turvallisuu- ta, työoikeutta sekä miesten ja naisten tasa- arvoista kohtelua koskevan liitteen XVIII, kuluttajansuojaa koskevan liitteen XIX, ympäris- töä koskevan liitteen XX, tilastoja koskevan liitteen XXI ja yhtiöoikeutta koskevan liitteen XXII muuttamisesta.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 1**ETA-sopimuksen pöytäkirja 47****Viiniä koskevien kaupan teknisten esteiden poistamisesta**

Pöytäkirjan 47 muutokset koskevat viinialan valvontaviranomaisten keskinäistä avunantoa koskevien määräysten liittämistä pöytäkirjaan uudella lisäyksellä 2, jolloin pöytäkirjan 47 nykyinen lisäys muuttuu lisäykseksi 1.

Lisäksi pöytäkirjaan 47 hyväksytään ETA:n sekakomitean päätöksellä 39 uutta EY-säädös- tä, joista neljä on sitomattomia säädöksiä.

Kaikki uudet sitovat säädökset ovat joko aikaisempien säädösten muutoksia, siirtymätoi- menpiteitä, täydentäviä luetteloita tai rajoitet- tuja alueellisia järjestelyjä. Pöytäkirjaan 47 liittyvänä uutena säädöksenä hyväksytään vii- nialalla sovellettavista neutraalia alkoholia kos- kevista yhteisön määritysmenetelmistä 8 päivä-

nä toukokuuta 1992 annettu komission asetus (ETY) N:o 1238/92. Valvonnan kannalta merkittäviä ovat viinituotteiden kuljetusten muka- na seuraavista asiakirjoista 26 päivänä heinä- kuuta 1993 annettu komission asetus (ETY) N:o 2238/93 sekä luettelo, joka on julkaistu viinituotteiden mukana seuraavista asiakirjois- ta sekä asiaan liittyvien rekistereiden pidosta 10 päivänä huhtikuuta 1989 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 986/89 22 artiklan mukai- sesti. Näillä säädöksillä pyritään helpottamaan toimivaltaisten viranomaisten työtä ja estä- mään vilpillisiä menettelyjä tehostamalla erityi- sesti astiaviinin ja valmistusaineiden valvontaa. Kuluttajien ja ympäristön suojeluun liittyy vii- nipulloissa käytettyjen lyijykapseleiden kieltä- minen 1 päivästä tammikuuta 1993. Tästä säädetään erityisviinien kuvausta ja esittelyä koskevista tietyistä säännöistä 11 päivänä jou- lukuuta 1991 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3895/91 sekä erityisviinien kuvausta ja esittelyä koskevista tietyistä yksityiskohtai- sista soveltamissäännöistä 18 päivänä joulu- kuuta 1991 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3901/91.

Pöytäkirjan lisäys 2 sisältää ETA-alueen tarpeisiin sovellettuna viinisektorin yhteisistä valvontasäännöistä 19 päivänä kesäkuuta 1989 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2048/89 vastaavat määräykset. Lisäys sisältää määräykset valvonnan suorittamisesta, valvon- taviranomaisista ja viranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä sekä tuotteiden väärennyksiin, vil- pilliseen menettelyyn tai tuotteita koskevien sääntöjen rikkomuksiin liittyvästä notifiointis- ta samoin kuin rikkomusten selvittelyyn liitty- vistä menettelyistä.

Lisäyksen 2 määräykset velvoittavat sopi- muspuolet huolehtimaan siitä, että valvonnasta vastaavalla toimivaltaisella viranomaisella on tehtävää varten määrältään ja ammattitaidol- taan riittävä henkilöstö, jolla on tarvittavat valtuudet valvonnan toteuttamiseksi. Näitä val- tuuksia koskevat säännökset sisällytetään ke- väällä 1994 eduskunnalle annettavaan alkoho- lilainsäädännön uudistamista koskevaan halli- tuksen esitykseen. Sopimuksessa edellytetyksi vastuuviranomaiseksi on tarkoitus ilmoittaa sosiaali- ja terveysministeriö ja toimivaltaiseksi viranomaiseksi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva sosiaali- ja terveydenhuol- lon tuotevalvontakeskus. Esitys laiksi tuoteval-

vontakeskuksen perustamisesta on tarkoitus antaa samanaikaisesti alkoholilainsäädännön uudistamisen kanssa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Pöytäkirjan 47 muutokset ja uudet säädökset eivät aiheuta lainsäädännön muutostarvetta Suomessa.

Uuteen lisäykseen 2 sisällytetyt viinialan valvontaviranomaisten välisen yhteistyön säännöt aiheuttavat tarpeen uudistaa alkoholilainsäädäntöä. Nykyisen alkoholilain (459/68) mukaan alkoholijuomien tuotannon ja kaupan valvonta kuuluu alkoholilyhtiölle. Nämä tehtävät on ETA-valtioiden kanssa käytävän viinikaupan osalta säädettävä toimivaltaisen viranomaisen suoritettaviksi ja tälle viranomaiselle on säädettävä valvontaa varten tarpeelliset valtuudet.

Tarvittavat muutokset toteutetaan alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Hallitus antaa kevään 1994 kuluessa eduskunnalle asiaa koskevat erilliset hallituksen esitykset.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 2

ETA-sopimuksen liite I

Eläinlääkintä- ja kasvinsuojeluasiat

1. Eläinlääkintä

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säädökset koskevat eläintauteja, lihaa ja lihatuotteita, maitoa ja maitovalmisteita, kalaa ja muita kalastustuotteita, munavalmisteita sekä eläimistä saatavissa elintarvikkeissa esiintyvien eräiden vieraiden aineiden valvontaa. Sekakomitean päätöksellä otetaan osaksi ETA-sopimusta 78 uutta direktiiviä ja päätöstä sekä 29 muutosta sopimuksen liitteeseen I jo ennestään sisältyviin direktiiveihin ja päätöksiin. Samalla liitteestä I poistetaan neljä säädöstä (komission direktiivi 80/879/ETY sekä komission päätökset 90/552/ETY, 90/553/ETY ja 91/93/ETY). Sekakomitean päätöksen mukaan siihen sisältyviä säädöksiä sovelletaan aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1994.

ETA:n sekakomitean päätös laajentaa ETA-sopimukseen kuuluvat lihatuotteita koskevat

säännökset koskemaan vientilaitosten lisäksi myös sellaisia laitoksia, jotka toimittavat lihatuotteita vain kotimaan myyntiin. Säännökset koskevat myös luonnonvaraisen riistan lihan tarkastamista sekä riistanlihaa käsittelevien laitosten rakenteellisia vaatimuksia. Päätöksessä on lisäksi määrätty niistä siirtymäajoista, joiden kuluessa lihaa ja lihatuotteita käsittelevät laitokset on saatettava asianomaisten direktiivien vaatimusten mukaisiksi. Maitohygienian osalta ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säädökset koskevat raakamaidon, lämpökäsitellyn maidon ja maitopohjaisten valmisteiden terveysnäköksiä sekä ehtoja väli aikaisten ja rajoitettujen poikkeusten myöntämiseksi maidon ja maitopohjaisten valmisteiden tuotantoa ja myyntiin toimittamista koskevista yhteisön erityisistä terveysnäköksistä (neuvoston direktiivit 92/46/ETY ja 92/47/ETY). Munavalmisteiden osalta sekakomitean päätös sisältää vain vähäisiä muutoksia.

Kalan ja muiden kalastustuotteiden osalta ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvillä säädöksillä asetetaan kalastusaluksilla suoritettavaa kalastustuotteiden käsittelyä koskevat hygieniavaatimukset (neuvoston direktiivi 92/48/ETY) ja määrätään ne poikkeukset, joita jäsenvaltiot voivat myöntää kalastustuotteita käsittelevien laitosten rakenteellisista vaatimuksista 1 päivänä tammikuuta 1996 päättyväksi siirtymäajaksi.

Kahden eläntaudin, sikaruton ja sian vesikuläiritaudin, torjumiseksi on ETA:n sekakomitean päätöksessä sovittu yhteisellä julistuksella suojoitoimenpiteiden käytöstä. Tautitarunnan ehkäisemiseksi tarvittavia suojoitoimenpiteitä toteutettaessa otetaan huomioon se, ettei EFTA-valtioilla ole käytössään eläntautien hävittämiseen liittyviä EU:n rahoitusjärjestelyjä. Suojoitoimenpiteet ovat rajattuja ajallisesti ja alueellisesti ja niiden tarvetta tullaan tarkastelemaan yhteisesti sen jälkeen, kun tietty alue on ollut taudista vapaa kaksitoista kuukautta. Päätöksessä on lisäksi sovittu yhteisön perustamien vertailulaboratorioiden sekä suu- ja sorkkatautiroskotevarastojen yhteiskäytöstä.

Elävien kalojen, elävien rapujen tai niiden mätien tai suku solujen vapaata kauppaa taikka elävien lampaiden tai vuohien kauppaa koskeviin säädöksiin sovelletaan ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan ETA-sopimuksessa sovitut poikkeusjärjestelyt.

ETA:n sekakomitean päätöksessä mainittu neuvoston direktiivi 92/118/ETY koskee kaik-

kien niiden eläinperäisten tuotteiden kaupan eläintauteja tai ihmisten terveyttä koskevia ehtoja, joista ei ole aikaisemmin yhteisön tasolla säädetty. Direktiiviä sovelletaan Euroopan talousalueella vain niihin tuotteisiin, joita direktiivi sääntelee. Lihajauhon ja lihaluujauhon kaupassa saadaan noudattaa tuojamaan asettamia kansallisia ehtoja. Neuvoston direktiivissä 92/117/ETY säädetään muun muassa siitä, että kaikille siipikarjan siitosyksiköille on laadittava salmonellavalvontaohjelma. Ohjelmien voimaansaattamiselle on Suomelle myönnetty siirtymäaika 1.1.1995 saakka. Neuvoston direktiivin 93/53/ETY mukaan kalanviljelylaitokset on lisäksi rekisteröitävä ja kalanviljelijän on pidettävä kirjaa laitokseen tulevista ja sieltä lähtevistä kaloista, mädistä, maidista sekä havaitusta kuolleisuudesta. Näihin velvoitteisiin on Suomelle myönnetty siirtymäaika 1 päivään heinäkuuta 1995.

Eräät ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säädökset edellyttävät myös varsinaisen ETA-sopimuksen velvoittamien varautumissuunnitelmien laajentamista eksoottisten eläintautien leviämisen estämiseksi. Lisäksi kahden neuvoston direktiivin (92/65/ETY ja 92/102/ETY) sisällyttämistä ETA-sopimukseen on päätöksen mukaan tarkasteltava uudelleen vuoden 1995 aikana. Kyseisistä direktiiveistä ensin mainittu koskee muun muassa luonnonvaraisten eläinten, lemmikkieläinten, mehiläisten, turkiseläinten ja eläintarhaeläinten kauppaa ja viimeksi mainittu kotieläintilojen rekisteröintiä ja kotieläinten merkitsemistä tunnistamista varten.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvien lihaa ja lihatuotteita, maitoa ja maitovalmisteita sekä munavalmisteita koskevien säädösten voimaansaattaminen Suomessa edellyttää lihantarkastuslain (160/60) ja maidontarkastuslain (558/46) muuttamista sekä uuden munavalmisteiden elintarvikehygieniää koskevan lain säätämistä. Muutokset tulevat sisällyttämään jo varsinaisen ETA-sopimuksen johdosta annettaviin hallituksen esityksiin lihahygienialaiksi ja munavalmisteiden elintarvikehygieniää koskevaksi laiksi sekä ETA:n sekakomitean päätöksen johdosta annettavaan hallituksen esitykseen maitohygienialaiksi. Hallituksen esityksessä kalahygienialaiksi (HE 322/1993 vp) on ETA-

sopimukseen sisältyvien kalaa ja muita kalastustuotteita koskevien säädösten lisäksi otettu huomioon myös ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säädökset. Kalahygienialailla on tarkoitus yhdenmukaistaa kalan ja muiden kalatuotteiden sekä niistä tehtyjen valmisteiden ja jalosteiden elintarvikehygieniä laatua sekä näiden käsittely- ja tuotanto-olosuhteille asetettavia hygieniavaatimuksia koskevat säännökset EY:n asianomaisten säännösten kanssa. Kysymyksessä on uusi laki. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvien säädösten edellyttämien tarkastusten maksuista ja terveystuotantoohjelmista annetaan erillinen hallituksen esitys eläintuottilain (55/80) muuttamisesta.

Muutoin ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säädökset saatetaan voimaan edellä mainittujen lakien nojalla annettavilla alemmanasteisilla säännöksillä ja määräyksillä.

2. Kotieläinjalostus

Kotieläinjalostuksen alalla on ETA:n sekakomitean päätöksellä osaksi ETA-sopimusta otettu neljä EY:n hevosia ja hevoskilpailuja koskevaa komission päätöstä (92/216/ETY, 92/353/ETY, 92/354/ETY ja 93/623/ETY). Päätöksillä on annettu sopimukseen ennestään sisältyvien EY:n hevostaloutta ja -kilpailua koskevien neuvoston direktiivien 90/427/ETY ja 90/428/ETY täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Päätökset koskevat hevosten kantakirjoja pitävien järjestöjen yhteistyötä ja hyväksymisen perusteita, hevoskilpailutoimintaan liittyvän yhteistyöviranomaisen nimeämistä sekä hevoseläinten tunnistamisasiakirjassa (passi) vaadittavia tietoja.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Päätökset saatetaan Suomessa voimaan ETA-sopimuksen johdosta annetun uuden hevostalouseläinlain (796/93) nojalla annettavilla alemmanasteisilla määräyksillä.

3. Rehut

ETA:n sekakomitean päätös sisältää 23 EY:n rehudirektiiviä tai -pätöstä. Säädöksillä on enimmäkseen muutettu tai täydennetty sopimukseen ennestään sisältyviä rehun lisäainei-

ta, rehuseoksia, haitallisia aineita sekä näytteenotto- ja analyysimenetelmiä koskevia direktiivejä ja päätöksiä (70/524/ETY, 79/373/ETY, 73/372/ETY, 74/63/ETY ja 70/373/ETY muutosineen). Direktiivillä 91/516/ETY on julkaistu luettelo rehuseosten valmistuksessa kielletyistä aineista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät EY-säädökset saatetaan Suomessa voimaan ETA-sopimuksen johdosta uudistetun rehulain (234/93) nojalla annettavilla alemmanasteisilla määräyksillä.

4. Kylvösiemenet

ETA:n sekakomitean päätöksellä on ETA-sopimuksen liitteessä I lueteltuihin EY:n kylvösiemendirektiiveihin ja -päätöksiin lisätty yhdeksän säädöstä. Varsinaisiin perussäädöksiin on lisätty kolme muutosdirektiiviä, täytäntöönpanosäädöksiin kolme komission päätöstä ja loput uusista säädöksistä ovat komission päätöksiä, jotka EFTA-valtioiden ja EFTAn valvontaviranomaisen tulee aiheellisella tavalla ottaa huomioon sopimuksen täytäntöönpanossa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomen uusi siemenkauppalaki (233/93) tuli voimaan vuoden 1994 alusta ETA-sopimuksen voimaantullessa. Laki on valtuuslaki, jolla maa- ja metsätalousministeriö on valtuutettu antamaan tarkempia määräyksiä ETA-sopimukseen sisältyvissä EY-direktiiveissä säännellyistä asioista. ETA:n sekakomitean päätöksessä mainittujen säädösten edellyttämät kansalliset määräykset tullaan antamaan lain nojalla maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 3

ETA-sopimuksen liite II

Tekniset määräykset, standardit, testaus ja varmentaminen

ETA-sopimuksen 23 artiklassa viitataan kau-

pan teknisiä esteitä koskevien sääntöjen osalta liitteeseen II. ETA:n sekakomitean päätöksellä on liitteeseen II sisällytetty 140 uutta sitovaa EY-säädöstä, joista suurimman osan muodostavat jo ETA-sopimukseen sisältyvien säädösten muutokset. Nämä säädökset eivät pääsääntöisesti edellytä laintasoista voimaansaattamista.

Uusien EY-säädösten ryhmään sisältyvät myös sellaiset kaupan teknisiä esteitä koskevat sitomattomat säädökset, jotka ETA-sopimuksen sopimuspuolten on otettava asianmukaisella tavalla huomioon. Näitä sitomattomia säädöksiä on 13. Sitomattomat säädökset sisältävät lähinnä sitovien säädösten tulkintaohjeita eikä niitä saateta Suomessa voimaan.

Seuraavassa selostetaan laintasoista voimaansaattamista edellyttäviä uusia kaupan teknisiä esteitä koskevia säädöksiä. Kuvaukseen sisältyy myös mainintoja asiallisesti merkittävimmistä säädöksistä, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan.

Luku I Moottoriajoneuvot

ETA-sopimukseen jo liitettyjen ajoneuvoteknillisten direktiivien jälkeen on tähän mennessä julkaistu 30 uutta ajoneuvoteknillistä direktiiviä. Uusista direktiiveistä noin puolet koskee moottoripyörien ja mopojen varusteita ja osia. Direktiivien voimaansaattaminen ei edellytä laintasoisia säädösmuutoksia.

Uusista ajoneuvoteknillistä direktiiveistä osa on jo säädetty ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetulla asetuksella (1256/92) tulevaksi voimaan direktiivin mukaisella aikataululla.

Tiettyihin moottoriajoneuvoluokkiin asennettavista nopeudenrajoittimista tai vastaavista nopeudenrajoitusjärjestelmistä 31 päivänä maaliskuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/24/ETY on pantu täytäntöön 18 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla asetuksella ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetun asetuksen muuttamisesta (530/93). Nopeudenrajoitin vaaditaan yli 10 tonnin kokonaismassaisiin linja-autoihin ja yli 12 tonnin kokonaismassaisiin kuorma-autoihin, jotka otetaan käyttöön 1 päivänä toukokuuta 1994 tai sen jälkeen. Nopeudenrajoitin vaaditaan takautuvasti autoihin, jotka on otettu käyttöön 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen siten, että ulkomaanliikenteessä käytettävissä autoissa rajoitin tulee

olla 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen ja muissa autoissa 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen.

Moottoriajoneuvojen sallittua melutasoa ja pakojärjestelmää koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 70/157/ETY muuttamisesta 10 päivänä marraskuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/97/ETY on mainitulla ajoneuvojen rakenteista ja varusteista annetun asetuksen muutoksella pantu täytäntöön direktiivin aikataulun mukaisesti koskien 1 päivästä lokakuuta 1995 alkaen tyyppihyväksyttäviä automalleja ja 1 päivästä lokakuuta 1996 alkaen käyttöön otettavia autoja.

Moottoriajoneuvojen päästöjen aiheuttaman ilman pilaantumisen estämiseksi toteutettavia toimenpiteitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 70/220/ETY muuttamisesta 28 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/59/ETY, joka koskee pakettiautojen pako-kaasuvaatimusten tiukentamista, tulee kokonaisuudessaan voimaan vasta 1 päivänä lokakuuta 1995. Suomessa on eräiden muiden EFTA-valtioiden tapaan jo voimassa tämän direktiivin vaatimustasoa tiukemmat pakokaasuvaatimukset pakettiautoille.

ETA-sopimuksen liitteeseen II sisältyvä henkilöautojen tyyppihyväksyntää koskeva direktiivi 92/53/ETY on säädetty ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetussa asetuksessa mahdolliseksi soveltaa henkilöautoille Suomessa vuoden 1993 alusta. Alkuperäiseen ETA-sopimukseen jo sisällytetyt ylimenokauden vaatimukset henkilöautojen pakokaasupäästöille ja takaistuinten turvavöille tulee kuitenkin ottaa huomioon.

Luku IV Kotitalouskoneet

ETA:n sekakomitean päätös sisältää EY:n direktiivin 92/75/ETY kodinkoneiden energian ja muiden voimavarojen kulutuksen osoittamisesta merkinnöin ja yhdenmukaisin tuotetiedoin.

Suomessa on valmisteltu ehdotus kuluttajan-suojalain (38/78) 2 luvun muuttamisesta siten, että lakiin lisättäisiin valtuus säättää asetuksella kodinkoneeseen liitettävästä energiankulutusmerkinnästä ja siihen liittyvässä aineistossa annettavista tiedoista. Varsinainen direktiiviä koskeva sääntely annettaisiin puiteasetuksella,

jota täydentäisivät kauppa- ja teollisuusministeriön antamat eri kodinkonetyyppejä koskevat päätökset.

Luku XII Elintarvikkeet

ETA:n sekakomitean päätös sisältää 20 elintarvikkeita koskevaa direktiiviä ja kahdeksan asetusta. Elintarvikkeita (mm. äidinmaidonkorvikkeet ja vierotusvalmisteet), elintarvikkeiden vieraita aineita ja elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita koskevat direktiivit voidaan saattaa voimaan elintarvikelain antamin valtuuksin.

Elintarvikehygieniää koskeva neuvoston direktiivi pannaan täytäntöön terveydenhoitolain (469/65) korvaavan uuden terveydensuojelulain nojalla. Yksityiskohtaiset elintarvikehygieniää koskevat säännökset annetaan terveydensuojelulasetuksella ja sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä.

ETA:n sekakomitean päätös sisältää seitsemän EY:n maataloustuotteiden luonnonmukaista tuotantoa koskevaa asetusta. Asetusten tarkoituksena on luonnonmukaisen tuotantotavan edistäminen sekä kuluttajan luottamuksen ja suojan parantaminen yhtenäisillä tuotantoa, markkinointia, merkintöjä ja valvontaa koskevilla säännöksillä. Asetuksilla pyritään myös edistämään luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2092/91, annettu 24 päivänä kesäkuuta 1991, maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viit- taavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa

EY:n luonnonmukaista tuotantoa koskeva järjestelmä perustuu asetukseen (ETY) N:o 2092/91 muutoksineen. Asetusta sovelletaan tuotteisiin, joissa on tai joihin on tarkoitus liittää luonnonmukaisiin tuotantomenetelmiin viitattavia merkintöjä. Asetusta sovelletaan tällä hetkellä vain kasveihin ja kasvituotteisiin. Eläimiin tai eläintuotteisiin voidaan toistaiseksi soveltaa vain kansallisia säännöksiä tai määräyksiä.

Asetuksen säännökset koskevat sen piiriin kuuluvien tuotteiden tuotantoa, käsittelyä, kaupan pitämistä, merkintöjä, tarkastusta ja valvontaa. Asetus sisältää lisäksi yksityiskoh-

taisia säännöksiä muun muassa määritelmistä sekä EU:n ulkopuolisista valtioista (kolmannet maat) tapahtuvasta tuonnista. Asetuksen vaatimukset täyttävien tuotteiden kauppaa ei saa jäsenvaltioissa rajoittaa tuotantomenetelmään, merkintöihin tai tuotantomenetelmän esittämiseen liittyvin perustein.

Luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavilla merkinnöillä tarkoitetaan asetuksessa merkintöjä, joilla on pyritty osoittamaan, että tuote tai sen ainesosat on tuotettu luonnonmukaisesti, erityisesti jos merkinnöissä käytetään nimityksiä ekologinen, biologinen tai orgaaninen, paitsi milloin nämä nimitykset eivät koske elintarvikkeiden maataloudesta saatuja raaka-aineita tai niillä ei selvästi ole yhteyttä tuotantomenetelmään.

Asetuksen mukaan kolmansista maista tuotuja luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita voidaan pitää kaupan vain, jos ne ovat peräisin valtiosta, joka on mainittu komission kolmansista maista pitämässä luettelossa, ja jos ne on tuotettu luonnonmukaisella tuotantomenetelmällä yhteisön tarkastus- ja valvontajärjestelmää vastaavassa järjestelmässä. Yksityiskohtaiset säännökset kolmansien maiden ottamisesta luetteloon sisältyvät asetuksen täytäntönpäntöä annettuun komission asetukseen (ETY) N:o 94/92. Pääsäädestä muuttavalla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2083/92 on säädetty sellaisten tuotteiden maahantuonnista, joita koskeva kolmannen maan hakemus luetteloon merkitsemisestä on viivästynyt.

Komission asetuksilla (ETY) N:o 1535/92, (ETY) N:o 207/93, (ETY) N:o 1593/93 ja (ETY) N:o 2608/93 on täydennetty asetuksen (ETY) N:o 2092/91 liitteitä I, II, III ja VI sekä tarkennettu ja muutettu asetusta eräiltä osin.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomessa ei tällä hetkellä ole varsinaista luonnonmukaista tuotantoa koskevaa lainsäädäntöä. Luonnonmukaisen tuotannon sääntely on kuitenkin ollut pitkään valmisteilla. Luonnonmukaisen tuotannon tarkkailutoimintaa on tuettu vuosittain myönnettyllä valtionavulla. Lisäksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) nojalla annettujen valtioneuvoston päätösten perusteella viljelijöille on voitu vuodesta 1990 maksaa siirtymävaihetukea luonnonmukaiseen maataloustuotantoon siirtymisestä. Suomen luonnonmukaisessa tuo-

tannossa ehdot ovat Luonnonmukaisen viljelyn liiton ohjeiden mukaisia. Nämä ehdot perustuvat kansainvälisiin IFOAM-sääntöihin, jotka ovat myös EY:n luonnonmukaista tuotantoa koskevien asetusten lähtökohtana.

Asetusten soveltaminen edellyttää Suomessa valtuutusta alemmanasteisten määräysten antamiseen. Nämä säännökset sisältyvät ETA:n sekakomitean päätöksen voimaansaattamista koskevaan lakiehdotukseen, jonka nojalla tuotannon valvonnasta ja hallinnosta on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella sekä maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä.

Luku XIII Lääkkeet

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyy seitsemän lääkevalmisteita koskevaa asetusta ja yhdeksän lääkevalmisteita koskevaa direktiiviä. Lisäksi päätökseen sisältyy kaksi huumausaineen valmistuksessa käytettäviä aineita koskevaa direktiiviä.

Kaikki edellä mainitut asetukset liittyvät ETA-sopimuksen liitesäännöstöön kuuluvan, eläinperäisissä elintarvikkeissa esiintyvien eläinlääkejäämien enimmäispitoisuuksien vahvistamista koskevasta yhteisömenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 2377/90 liitteiden täydentämiseen ja muuttamiseen.

ETA:n sekakomitean päätökseen kuuluvat muun muassa ihmisille tarkoitettujen lääkevalmisteiden tukkukauppaa, toimittamislukitetta, pakkausmerkintöjä ja pakkauselostetta sekä mainontaa koskevat direktiivit, joiden tarkoituksena on yhtenäistää jäsenvaltioiden näitä asioita koskevia säännöksiä. ETA:n sekakomitean päätökseen kuuluvat myös homeopaattisia valmisteita koskevat direktiivit, eläinlääkevalmisteiden hyviä tuotantotapoja koskeva direktiivi sekä ETA-sopimukseen kuuluvien, lääkkeiden tutkimiseen liittyvien direktiivien 75/318/ETY ja 81/852/ETY liitteiden muuttamisesta annetut direktiivit.

Edellä mainituista lääkevalmisteita koskevista säädöksistä johtuvat laintasoiset muutostarpeet on huomioitu lääkelain muuttamisesta annetussa laissa (1046/93). Säädökset edellyttävät lisäksi eräiden alemmantasoisien säännösten muuttamista.

EY:ssä on annettu 22 päivänä heinäkuuta 1993 asetus (ETY) N:o 2309/93 yhteisömenettelyn säätämisestä ihmisille ja eläimille tarkoi-

tettujen lääkkeiden hyväksymistä ja valvontaa varten sekä Euroopan Lääkearviointiviraston perustamisesta, jolla perustetaan keskitetty yhteisömenettely myyntilupien myöntämiseksi niin sanotuille korkean teknologian lääkkeille ja uusia lääkeaineita sisältäville lääkkeille. Vastaavasti 14 päivänä kesäkuuta 1993 on annettu kolme direktiiviä direktiivien 65/65/ETY, 75/318/ETY, 75/319/ETY, 81/851/ETY ja 81/852/ETY muuttamisesta ja direktiivin 87/22/ETY kumoamisesta, joiden tavoitteena on poistaa muiden kuin edellä mainitussa asetuksessa tarkoitettujen lääkevalmisteiden vapaan liikkumisen jäljellä olevia esteitä. Mainittuja säädöksiä ei tässä vaiheessa ole sisällytetty ETA:n sekakomitean päätökseen, mutta sekakomitea on sitoutunut niiden liittämiseen osaksi ETA-sopimusta mahdollisimman pian.

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät lääkevalmisteita koskevien säädösten lisäksi huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettyjen tiettyjen aineiden valmistuksesta ja kauppaantuonnista annettu direktiivi 92/109/ETY ja sen liitteiden muuttamisesta annettu direktiivi 93/46/ETY. Näistä ensiksi mainittu direktiivi aiheuttaa sekä lainsäädäntötason että alemmantasoisten säännösten muutostarvetta.

Neuvoston direktiivi 92/109/ETY, annettu 14 päivänä joulukuuta 1992, tiettyjen huumaus- ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettävien aineiden valmistamisesta ja saattamisesta markkinoille

Direktiivin tavoitteena on luoda yhtenäiset säännökset huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa usein käytettyjen eräiden aineiden valmistuksen ja kaupan valvomiseksi. Direktiivissä valvottavat aineet on jaettu kolmeen luokkaan.

Direktiivissä annetaan säännöksiä muun muassa sen liitteen luokissa 1 ja 2 olevien aineiden kauppaan liittyviin asiakirjoihin sisällytettävistä tiedoista ja pakkausmerkintävaatimuksista sekä aineita koskevista kirjanpito vaatimuksista. Luokkaan 1 kuuluvien aineiden valmistaminen ja kauppaantuonti edellyttää viranomaisen lupaa, joka voidaan peruuttaa, jos on kohtuullisia perusteita epäillä, ettei haltija enää ole sopiva harjoittamaan kyseistä toimintaa tai että luvan myöntämisperusteet eivät enää täyty. Kyseisiä aineita saa lisäksi toimittaa ainoastaan näiden aineiden hankkimiseen, käsittelyyn ja

hallussapitoon oikeutetuille. Luokkaan 2 kuuluvien aineiden valmistamista tai kauppaantuontia harjoittavilta edellytetään ilmoituksen tekemistä viranomaisille ennen toiminnan harjoittamiseen ryhtymistä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Huumausainelaisissa (1289/93) säädetään huumausaineen valmistuksessa käytettävien aineiden kansainvälisen kaupan valvontaan liittyvistä toimista. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan kyseisten aineiden valvonnasta säädetään pykälän 1 momentissa tarkoitettun maahantuonnin, maastaviennin ja luovuttamisen kieltomahdollisuuden lisäksi tarkemmin asetuksella. Huumausaineasetuksen (1603/93) valvontasäännöksissä edellytetään valvottavien aineiden vientiin liittyvien ilmoitusten tekemistä. Huumausainelain 8 §:n 2 momentissa on lisäksi huumausaineen valmistuksessa käytettävien aineiden vienti- ja tuontiasiakirjoja koskevien vaatimusten asettamista ja 9 §:n 2 momentissa näiden aineiden maahantuontiin ja maastavientiin liittyvän kirjanpitovelvoitteen asettamista koskevat valtuutussäännökset.

Koska direktiivin säännökset edellyttävät eräissä tapauksissa lupavalvontaa ja valvonnan ulottamista aineiden valmistukseen ja käsittelyyn Suomessa, huumausainelain 7 §:n 2 momentin säännöstä olisi tarkennettava siten, että siinä valtuutetaan säätämään alemmantasoisin säännöksin, milloin huumausaineen valmistuksessa käytettävien aineiden valmistus, kauppa ja muu käsittely edellyttää lupaa tai ilmoituksen tekemistä viranomaisille, sekä siten, että siinä säädetään myönnetyn luvan peruuttamisedellytyksistä. Direktiivin säännökset edellyttävät lisäksi lain 8 ja 9 §:n valtuutussäännöksiä täydentämistä siten, että huumausaineen valmistuksessa käytettävien aineiden dokumentointiin ja kirjanpitoon liittyviä vaatimuksia voidaan asettaa laajemmin kuin vain viennin ja tuonnin osalta.

Luku XIV Lannoitteet

ETA:n sekakomitean päätös sisältää kaksi EY:n lannoitedirektiiviä. Näistä direktiivillä 93/1/ETY on täydennetty lannoitteiden näytteenottomenetelmiä ja analysointia koskevaa direktiiviä 77/535/ETY lannoitteiden sisältämi-

en hivenravinteiden määritysmenetelmien osalta ja direktiivillä 93/69/ETY lisätty uusia lannoitteita direktiivin 76/116/ETY lannoiteluetteloon. Edellä mainitut päädirektiivit sisältyvät jo ETA-sopimukseen.

Direktiivit saatetaan voimaan ETA-sopimuksen johdosta uudistetun lannoitelain (232/93) nojalla alemmanasteisilla määräyksillä, joten ne eivät edellytä Suomessa laintasoista voimaansaattamista.

Luku XV Vaaralliset aineet

Kemikaalit

Suomen tuli ETA-sopimuksen mukaan hyväksyä EY:n kemikaaleja koskevat direktiivit neuvoston direktiivin 67/548/ETY seitsemännen muutoksen (92/32/ETY) voimaantulosta 1 päivästä marraskuuta 1993. ETA:n sekakomitean päätöksessä olevat kemikaaleja koskevat direktiivit on tästä johtuen jo täytäntöönpantu kemikaalilain muutoksella (1412/92) sekä kemikaalilain nojalla annetuilla alemman asteisilla säädöksillä. Muutokset tulivat voimaan 1 päivänä elokuuta 1993. ETA:n sekakomitean päätöksen sisältämän direktiivin 67/548/ETY tekniset mukautukset toimeenpannaan kemikaalilain nojalla annetuilla alemman asteisilla säädöksillä.

EY:ssä on 31 päivän heinäkuuta 1991 jälkeen hyväksytty kaksi asetusta, jotka liittyvät vaarallisten kemikaalien sääntelyyn. Asetus (ETY) N:o 793/93 koskee käytössä olevien aineiden aiheuttamien vaarojen arviointia ja valvontaa. Asetuksessa (ETY) N:o 2455/92 säädetään tiettyjen vaarallisten kemiallisten tuotteiden viennistä ja tuonnista. Asetusta (ETY) N:o 793/93 ei ole sisällytetty ETA:n sekakomitean päätökseen, mutta sekakomitea on sitoutunut sen liittämiseen osaksi ETA-sopimusta mahdollisimman pian. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvä asetus (ETY) N:o 2455/92 edellyttää kemikaalilain (744/89) 42 ja 52 §:n tarkistamista lain ja sellaisenaan voimaansaattavan asetuksen välisten ristiriitojen poistamiseksi.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2455/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, tiettyjen vaarallisten kemiallisten tuotteiden viennistä ja tuonnista

Asetuksessa (ETY) N:o 2455/92 säädetään kiellettyjen tai tiukasti säänneltyjen kemikaali-

en viennistä kolmansiin maihin, osallistumisesta kansainväliseen ilmoitus- ja ennakkosuostumusmenettelyyn (PIC, Prior Informed Consent), vientiin tarkoitettujen kemikaalien pakkaamisesta ja merkitsemisestä, kolmansilta mailta vastaanotetun ilmoituksen käsittelystä yhteisössä, tietojen vaihdosta ja valvonnasta sekä asetuksen liitteiden päivittämisestä. Lisäksi asetuksessa säädetään jäsenmaiden velvollisuudesta säätää asetuksen toimeenpanon edellyttämästä toimivaltaisesta viranomaisesta ja asetuksen velvoitteiden täyttämättä jättämisen edellyttämistä lainsäädännöllisistä tai hallinnollisista toimista.

1 artikla. Artiklassa säädetään, että asetuksella luodaan yhteinen ilmoitus- ja tiedonvaihtojärjestelmä, joka koskee kolmansiin maihin vietäviä tai niistä tuotavia, terveys- tai ympäristösyistä kiellettyjä tai tiukasti säänneltyjä kemikaaleja sekä toteutetaan osallistuminen Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristöohjelman (UNEP) ja elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) perustamaan kansainväliseen ilmoitus- ja ennakkosuostumusmenettelyyn. Lisäksi asetuksen tavoitteena on varmistaa, että direktiivin 67/548/ETY säännöksiä terveydelle ja ympäristölle vaarallisen kemikaalin luokitukselta, pakkaamiselta ja merkinnöiltä noudatetaan myös silloin kun aineet viedään jäsenvaltioista kolmansiin maihin. Asetusta ei sovelleta aineisiin tai valmisteisiin, joita viedään maasta tai tuodaan maahan analyysitarkoituksiin taikka tieteelliseen tutkimus- tai kehitystyöhön sellaisia määriä, etteivät ne todennäköisesti vaikuta haitallisesti ihmisen terveyteen tai ympäristöön.

2 artikla. Artiklassa määritellään kemikaali, josta tulee tehdä ilmoitus, ennakkosuostumusmenettelyn alainen kemikaali, kielletty kemikaali, tiukasti säännelty kemikaali, maastavienti, maahantuonti, ennakkosuostumus, viitenumero, luokitus sekä tieteellinen tutkimus ja kehitystyö.

3 artikla. Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenmaan on nimettävä yksi tai useampi viranomainen, joka on toimivaltainen hoitamaan asetuksessa säädettyjä ilmoitus- ja tiedotusmenettelyjä. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle viranomaisen nimeämisestä.

4 artikla. Artiklassa säädetään kemikaalin viennistä kolmansiin maihin. Kun kemikaalia, josta tulee tehdä ilmoitus, viedään kolmanteen maahan ensimmäisen kerran asetuksen voimaantulon jälkeen, kemikaalin maastaviejän

tulee antaa viennistä kansalliselle nimetylle viranomaiselle vähintään 30 päivää ennen vientiä asetuksen liitteessä III tarkoitetut tiedot. Nimetyt viranomaiset tulee varmistaa, että määräämään viranomaisiin saa viennistä ilmoituksen vähintään 15 päivää ennen vientiä. Mikäli kemikaalia viedään maasta käytettäväksi onnettomuus- tai muussa hätätilanteessa ja jos ilmoitusmenettelyn noudattaminen saattaisi viivyttää terveyden tai ympäristön suojelemiseksi tarvittavia toimia vastaanottajamaassa, ilmoitusmenettelystä voidaan luopua kokonaan tai osittain viejään nimetyt viranomaiset päätöksellä. Nimetyt viranomaiset on lähetettävä jäljennös ilmoituksesta komissiolle, joka välittää sen edelleen muiden jäsenvaltioiden nimetyille viranomaisille ja mahdollisesti myrkyllisten kemikaalien kansainväliselle rekisterille (International Register of Potential Toxic Chemicals, IRPTC). Komissio antaa kullekin vastaanotetulle ilmoitukselle viitenumeron ja toimittaa sen jäsenmaiden nimetyille viranomaisille. Ilmoitus on annettava uudelleen aina, kun kyseistä ainetta koskeviin yhteisön määräyksiin tehdään huomattavia muutoksia taikka kemikaalin koostumusta muutetaan siten, että sen merkinnät muuttuvat. Kun asetuksen mukaisia tietoja välitetään, jäsenvaltioiden ja komission on otettava huomioon tietojen luottamuksellisuus ja omistusoikeudet sekä jäsenvaltioissa että vastaanottajamaassa. Lisäksi asetuksessa säädetään, mitä tietoja ei katsota salassapidettäväksi.

5 artikla. Artiklassa säädetään osallistumisesta kansainväliseen ilmoitus- ja ennakkosuostumusmenettelyyn. Komissio ilmoittaa kansainvälisille järjestöille kemikaalit, jotka ovat yhteisössä kiellettyjä tai tiukasti säänneltyjä. Komissio välittää jäsenvaltioille ennakkosuostumusmenettelyn alaisista kemikaaleista saamansa tiedot. Komissio arvioi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa näihin kemikaaleihin liittyvät riskit, jonka jälkeen se ilmoittaa IRPTC:lle, onko kemikaalien maahantuonti sallittua, kiellettyä vai säänneltyä. Liitteenä II on luettelo UNEP:n ja FAO:n ennakkosuostumusmenettelyn alaisista kemikaaleista, luettelo ennakkosuostumusmenettelyyn osallistuvista valtioista ja valtioiden kemikaalien tuontia koskevista päätöksistä. Kemikaalin viejän tulee noudattaa ennakkosuostumusmenettelyyn osallistuvan määräämään päätöstä.

6 artikla. Jos tämän asetuksen mukaisia säännöksiä ei noudateta, jäsenvaltioiden tulee

artiklan mukaan ryhtyä lainsäädännöllisiin tai hallinnollisiin toimiin.

7 artikla. Vientiin tarkoitettujen vaarallisten kemikaalien tulee artiklan mukaan olla pakattu ja merkitty yhteisön säännösten mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan koske vastaanottajamaan erityismääräyksiä. Merkinnät voivat olla yksinomaan vastaanottajamaan vaatimusten mukaisia, jos merkinnöistä ilmenee vastaavat terveyteen, turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvät tiedot, joita yhteisö edellyttää. Merkinnät tulee tehdä yhdellä tai useammalla vastaanottajamaan kielistä.

8 artikla. Kun jäsenvaltion nimetty viranomaislainen saa ilmoituksen kemikaalin tuonnista kolmannen maan toimivaltaiselta viranomaiselta, sen tulee artiklan mukaan toimittaa jäljennös ilmoituksesta komissiolle. Komissio toimittaa jäsenmaille saamansa ilmoitukset. Komissio arvioi määräajoin saamansa tiedot ja tekee tarvittavat ehdotukset neuvostolle.

9 artikla. Jäsenvaltioiden tulee artiklan mukaan säännöllisesti toimittaa komissiolle tiedot asetuksen mukaisen ilmoitusmenettelyn toiminnasta. Komissio laatii EU:n parlamentille määräajoin selvityksen asetuksen mukaisen menettelyn toiminnasta saaduista kokemuksista.

10 artikla. Jos jäsenvaltioilla on vastaava kansallinen ilmoitusmenettely, joka koskee muita kuin asetuksen liitteissä lueteltuja kemikaaleja, jäsenvaltion tulee artiklan mukaan tiedottaa siitä komissiolle ja ilmoittaa mitä kemikaaleja menettely koskee. Komissio välittää saamansa tiedot jäsenvaltioille.

11 artikla. Artiklassa määrätään, että komissio arvioi määräajoin asetuksen liitteen I mukaisen luettelon erityisesti asetuksen toimeenpanosta saadun kokemuksen perusteella ottaen huomioon yhteisön lainsäädännön muutokset sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD:n), UNEP:n ja FAO:n asiaa koskevat toimet. Päätettäessä, voidaanko lainsäädäntötoimea pitää kemikaalin kieltämisenä tai tiukasti sääntelemisenä, tulee kieltäminen tai rajoitus ottaa huomioon, jos se toteutetaan jollakin kolmella pääasiallisella käyttöalueella. Nämä käyttöalueet ovat torjunta-aineet, teollisuuskemikaalit ja kuluttajien käyttöön tarkoitettut kemikaalit.

12 artikla. Artiklassa määrätään asetuksen N:o 1734/88/ETY kumoamisesta.

13 artikla. Artiklan mukaan asetus tulee

voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä päivästä kun se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Kemikaalilain (744/89) 42 §:ssä säädetään maasta vietäväksi luovutettavaa kemikaalia koskevasta ilmoitusmenettelystä.

Lain 42 §:n 2 momentin mukaan ilmoitus on myös tehtävä kemikaalista, jonka viennistä kansainvälisten velvoitteiden mukaan vaaditaan vastaanottajamaan ennakkosuostumus. Vesi- ja ympäristöhallituksen on kiellettävä kemikaalin vienti, jos vastaanottajamaa on ilmoittanut, ettei se hyväksy kemikaalin maa-hantuontia. Momentti olisi kumottava asetuksen (ETY) N:o 2455/92 välisten ristiriitojen poistamiseksi.

Asetusta täydentävien säännösten täytännönpano edellyttää, että kemikaalilain 42 §:ä muutetaan siten, että asetuksella voidaan nimitä asetuksen (ETY) N:o 2455/92 tarkoittama yksi tai useampi toimivaltainen viranomais.

Lain 52 §:n mukaan se, joka rikkoo 42 §:n nojalla annettua kieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kemikaalirikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se, joka rikkoo kemikaalilain 42 §:ssä säädettyä ilmoitusmenettelyä tai asetuksessa (ETY) N:o 2455/92 tiettyjen vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettuja säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kemikaalirikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Hallituksen esitys kemikaalilain muuttamisesta annetaan erikseen.

Torjunta-aineet

ETA:n sekakomitean päätös sisältää kolme EY:n torjunta-aineita koskevaa direktiiviä. Nämä ovat neuvoston direktiivi kasvinsuojelutuotteiden markkinoille saattamisesta 91/414/ETY, sen muutospäätös 93/71/ETY sekä direktiivi 90/335/ETY, jolla on muutettu ETA-sopimukseen jo ennestään sisältyvää torjunta-aineiden markkinoille saattamisen ja käytön kieltämistä koskevaa direktiiviä 79/117/ETY.

Direktiivillä 91/414/ETY luodaan EU:n torjunta-aineiden hyväksymistä ja valvontaa koskeva järjestelmä. Direktiivin mukaan komissio pitää luetteloa tehoaineista, joita torjunta-aineissa saa käyttää. Markkinoida saa vain rekisteröityjä torjunta-aineita. Toisessa jäsenvaltiossa tarkastettu ja rekisteröity valmiste on rekisteröitävä edellyttäen, että alueiden maatalouteen, kasvien terveyteen ja ympäristöön liittyvät sekä tuotteen käytön kannalta asiaan kuuluvat olosuhteet ovat keskenään verrannolliset.

ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan EFTA-valtiot saavat kuitenkin rajoittaa torjunta-aineiden pääsyä markkinoilleen päätöksen voimaantulon ajankohtana voimassa olevan lainsäädäntönsä mukaisesti. ETA:n sekakomitean päätös ei siten edellytä Suomessa lainsäädäntötoimia.

Luku XVI Kosmetiikka

ETA:n sekakomitean päätöksellä lisätään liitteen II kosmetiikkaa koskeviin säädöksiin neljä komission direktiiviä ja yksi neuvoston direktiivi. EY:n neuvoston kosmeettisia valmisteita koskevaa direktiiviä 76/768/ETY on 31 päivän heinäkuuta 1991 jälkeen muutettu kaikkiaan kuusi kertaa. Viimeinen muutos on toteutettu direktiivillä 93/35/ETY. Lisäksi EY:n kosmetiikkasääntelyyn kuuluu komission direktiivejä esimerkiksi sallituista aineista, raja-arvoista ja varoitusmerkinnöistä. Viimeksi on hyväksytty 16. komission direktiivin muutos ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvällä direktiivillä 93/47/ETY. Lisäksi on hyväksytty komission direktiivejä analyysimenetelmistä, joista viimeisin on ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvä direktiivi 93/73/ETY.

Suomen kosmetiikka-asetus (671/90), joka on annettu tuoteturvallisuuslain ja elintarvikelain nojalla, on ollut varsin pitkälti yhdenmukainen EY-säädösten kanssa. Uusien direktiivien edellyttämät muutokset on toteutettu kosmetiikka-asetuksen muutoksella (1414/93) ja siihen liittyvällä uudella kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä (1415/93).

Luku XVII Ympäristönsuojelu

Neuvoston direktiivi 93/12/ETY, annettu 23 päivänä maaliskuuta 1993, tiettyjen nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuudesta

Direktiivissä säädetään kevyen polttoöljyn ja dieseloiljyn rikkipitoisuudesta. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot eivät saa estää öljytuotteiden myyntiä rikkipitoisuuden perusteella, jos tuotteet ovat tämän direktiivin mukaisia. Direktiivi tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1994 jolloin se korvaa aiemmat asiaa koskeneet direktiivit.

ETA:n sekakomitean päätös sisältää Suomea koskevan *siirtymäajan* direktiivin voimaansattamiselle. Suomi voi soveltaa tiukempaa rikkipitoisuusrajaa (0,05 %) dieseloiljyn jo ennen kuin se on pakollista direktiivin mukaan eli 1 päivään lokakuuta 1996. Suomi voi myös ottaa käyttöönsä tiukemman rikkipitoisuusvaatimuksen (0,1 %) kevyelle polttoöljylle ja säilyttää sen 1 päivään lokakuuta 1999. EY:ssä on tarkoitus tänä aikana valmistella ehdotus direktiivin muutokseksi tältä osin.

Suomessa asiasta säädetään ilmansuojelulain (67/82) nojalla annettavalla valtioneuvoston päätöksellä. Vuonna 1987 tehty valtioneuvoston päätös kevyen polttoöljyn ja dieseloiljyn rikkipitoisuudesta (158/87) on tarkoitus uudistaa neuvotteluissa saavutetun tuloksen mukaisesti.

Luku XIX Kaupan teknisiä esteitä koskevat yleiset määräykset

Tuoteturvallisuus

EY:n yleinen tuoteturvallisuudirektiivi (92/59/ETY) annettiin 29 päivänä kesäkuuta 1992. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin määräykset voimaan kansallisessa lainsäädännössään viimeistään 29 päivänä kesäkuuta 1994.

Suomen tuoteturvallisuuslaki (914/86) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1987. Sitä on muutettu 1 päivänä marraskuuta 1993 voimaan tulleella lailla (539/93). Laki täyttää nyky muodossaan valvontakeinojen ja käytettävissä olevien seuraamusten osalta direktiivin vaatimukset.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 339/93 kolmansista maista tuotavien tuotteiden tuoteturvallisuutta koskevien säännösten mukaisuuden tarkastamisesta annettiin helmikuun 8 päivänä 1993. Myöhemmin annettu komission päätös (583/93/ETY) täsmentää sen soveltamisalan elintarvikkeisiin, lääkkeisiin ja leluihin.

Suomessa elintarvikkeiden tuontiin voidaan puuttua elintarvikelain (526/41) ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten nojalla

sekä leluihin tuoteturvallisuuslain (914/86) nojalla. Lääkkeiden maahantuontia säädellään lääkelaisissa (395/87).

CE-merkintä

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyy kaikkia uuden lähestymistavan mukaisia EY:n direktiivejä muuttava CE-merkintää koskeva direktiivi (93/68/ETY). Direktiivillä yhtenäistään kaikkiaan 12 eri direktiivin määräyksiä vaatimustenmukaisuutta osoittavan CE-merkinnän osalta. Direktiivi ei aiheuta sinänsä laintasoisia muutoksia olemassaolevaan sektori-kohtaiseen sääntelyyn. Olemassaolevan sääntelyn täydentämiseksi ja yhtenäistämiseksi tullaan kuitenkin kevään 1994 aikana eduskunnalle antamaan erillinen CE-merkintää koskeva hallituksen esitys, jossa on huomioitu myös direktiivin 93/68/ETY aiheuttamat muutokset.

Luku XXV Tupakka

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvä tupakkatuotteiden merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annettu direktiivi 89/622/ETY muuttamisesta annettu direktiivi 92/41/ETY edellyttää, että Suomi kieltää lakisääteisesti suussa käytettävän muun kuin poltettavaksi ja pureskeltavaksi tarkoitettua tupakan markkinoille saattamisen. Direktiivi sisältää myös määräyksiä pakkausten päällysmarkkintöjen terveysvaroituksista.

Mainittu suunuuskan markkinoille saattamiskiello sisältyy eduskuntakäsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämisestä annettu lain muuttamisesta (HE 116/1993 vp). Direktiivin edellyttämistä päällysmarkkintöjen terveysvaroituksista on määrätty sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä (1504/1992).

Luku XXVIII Kulttuuriesineet

Neuvoston direktiivi 93/7/ETY, annettu 15 päivänä maaliskuuta 1993, jäsenvaltion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta

Kulttuuriesineitä koskevaa yhteisöläinsää-

däntöä täydennettiin keväällä 1993 kahdella uudella säädöksellä. Nämä ovat kulttuuriesineiden vientiä koskeva asetus (ETY) N:o 3911/92 ja ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen II lisätty jäsenvaltioiden alueelta laittomasti siirrettyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskeva direktiivi.

Direktiivin alussa määritellään sen soveltamisalaan kuuluvat kulttuuriesineet. Näitä ovat sellaiset Rooman sopimuksen 36 artiklassa tarkoitetut kansallisaarteet, jotka sisältyvät direktiivin liitteeseen, tai, elleivät sisälly siihen, ovat elimellinen osa julkisia kokoelmia tai kirkkollisia esineitä. Kulttuuriesineet on liitteessä määritelty esinelajin, esineen iän ja taloudellisen arvon perusteella. Direktiivillä on luotu unionin sisäinen järjestelmä, jonka avulla jäsenvaltiot palauttavat toisesta jäsenvaltiosta laittomasti siirretyt kulttuuriesineet ja voivat toisaalta saada toiseen jäsenvaltioon laittomasti siirtyneet esineet palautetuiksi. Tarkoituksena on puuttua jäsenvaltioiden välisten tulliä ja rajatarkastusten poistamisesta johtuviin ongelmiin. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvällä direktiivillä palauttamisjärjestelmä laajennetaan koskemaan koko sisämarkkina-alueita.

Laittomasti maastaviedyksi katsotaan esine, jonka vienti rikkoo kansallisaarteiden maastavientiä koskevia kansallisia määräyksiä, tai joka on viety maasta EY:n vientiasetuksen vastaisesti. Valtio, josta esine on laittomasti viety, voi vaatia oikeudessa esineen palauttamista. Asia käsitellään toimivaltaisessa tuomioistuimessa siinä maassa, johon esine on päätenyt. Esineen palauttamista on vaadittava vuoden sisällä esineen löytymisen ja tunnistamisen jälkeen. Yli 30 vuotta aikaisemmin laittomasti maastaviettyjen esineiden palauttamista ei yleensä voida vaatia oikeudessa.

Tuomioistuin tekee päätöksen esineen palauttamisesta. Sen tulee samalla päättää korvausten maksamisen maksamisesta esineen omistajalle. Tuomioistuimen määräämän korvausten omistajalle maksaa esineen palauttamista vaatinut valtio, samoin muut palauttamisesta aiheutuvat kustannukset. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on huolehtia direktiivin mukaisista tehtävistä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Nykyisin Suomessa on voimassa kulttuuriesi-

neiden maastaviennin rajoittamisesta annettu laki (445/78). Laissa säädetään tiettyjen kulttuuriesineiden vienti Suomesta luvanvaraiseksi sekä määrätään muun muassa vientirajoitusten valvonnasta ja rangaistusseuraamuksista.

Maastavientiä koskevia rajoituksia on myös muinaismuistolaissa, jonka perusteella kiinteät ja irtaimet muinaisesineet ja laivahylt kuuluvat Suomen valtiolle, sekä kirkkolaeissa, jotka säätelevät kirkollisen esineistön luovuttamista ulkopuolisille. Jäsenvaltiot voivat halutessaan ylläpitää EY-sääntelyä tiukempia rajoituksia kulttuuriesineiden maastaviennissä. Myös Suomessa on tarkoitus jättää voimaan kulttuuriesineiden maastavientiä koskevat säännökset.

Direktiivin voimaantulo edellyttää erillislain säätämistä. Opetusministeriön asettama työryhmä valmistelee asiaa koskevaa hallituksen esitystä. Laissa määrättäisiin myös direktiivissä tarkoitettu keskusviranomaisen. Suomella on direktiivin soveltamisessa siirtymäkausi 1 päivään tammikuuta 1995.

Luku XXIX Siviilikäyttöön tarkoitetut räjähdystarvikkeet

Räjähdystarvikedirektiivi (93/15/ETY) koskee räjähdystarvikkeiden hyväksyntämenettelyä ja maahantuonnin valvontaa. EFTA-valtioita koskee kuitenkin rajavalvonnan osalta direktiivin 9 artiklan 2 kohtaa koskeva mukautus, jonka mukaan EFTA-valtiot voivat tehdä kansallisen lainsäädännön mukaisia tarkastuksia rajalla räjähteiden siirron valvonnan yhteydessä.

Direktiivin räjähdystarvikkeiden siirtoa koskevat artiklat ovat EU:ssa tulleet voimaan 1 päivänä lokakuuta 1993. Muuten direktiivi tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Valtioiden tulee kuitenkin sallia sellaisten räjähdystarvikkeiden pääsy markkinoille 31 päivään joulukuuta 2002 asti, jotka ovat ennen 31 päivää joulukuuta 1994 voimassa olevien kansallisten säännösten mukaisia.

Direktiivin voimaansaattaminen edellyttää räjähdystarvikkeiden hyväksyntämenettelyjen ja maahantuonnin valvontamenettelyjen muuttamista. Pääosin direktiivin vaatimukset voidaan saattaa voimaan räjähdysvaarallisuudesta (473/93) muuttamalla. Myös räjähdysvaarallisista aineista annettua lakia (263/53) saattaa olla tarpeen muuttaa, koska lain mukaan räjähdystarvikkeen maahantuontiin edellytetään lupaa.

Direktiivi koskee myös ampumatarvikkeiden siirtoa, joten nykyisiä ampumatarvikkeiden maahantuontia koskevia säännöksiä on myös tarpeen muuttaa.

Luku XXX Lääkinnälliset laitteet

ETA-sopimukseen sisältyvät lääkinnässä tai eläinlääkinnässä käytettäviä sähkökäyttöisiä lääkintälaitteita koskeva direktiivi (84/539/ETY) ja aktiivisia implantoitavia lääketieteellisiä laitteita koskeva direktiivi (90/385/ETY). Terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annettu laki, entinen sairaanhoito-tarvikelaki (997/84), on muutettu vastaamaan direktiivien sisältöä. Neuvosto on 14 päivänä kesäkuuta 1993 hyväksynyt yleisen lääkintälaitteita koskevan direktiivin (93/42/ETY), joka sisältyy ETA:n sekakomitean päätökseen.

Direktiiviä 93/42/ETY sovelletaan kaikenlaisiin terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin ja se on niin sanottu uuden lähestymistavan mukainen direktiivi. Direktiivissä on määräykset tuotteita koskevista olennaisista vaatimuksista ja tuotteiden markkinoille pääsyä koskevasta menettelystä samoin kuin niiden luokitelusta ja niitä koskevista standardeista. Erityisen turvalausekkeen perusteella jäsenvaltioiden on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin terveydelle vaarallisten laitteiden ja tarvikkeiden poistamiseksi markkinoilta tai niiden markkinoille pääsyn estämiseksi. Direktiivin soveltamiseksi tarpeelliset lait, asetukset ja hallinnolliset päätökset on julkaistava viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 1994 ja direktiivi tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Direktiivillä syrjäytetään sähkökäyttöisiä lääkintälaitteita koskeva direktiivi lääkinnässä käytettävien laitteiden osalta.

Direktiivi edellyttää terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain muuttamista. Lainmuutoksesta annetaan erillinen hallituksen esitys.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 4

ETA-sopimuksen liite IV

Energia

ETA-sopimuksen 24 artiklassa viitataan liitteeseen IV, jonka mukaan ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat energia-

alaa koskevat EY-säädökset sisällytetään ETA-sopimukseen. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen IV on lisätty kaksi uutta säädöstä, jotka eivät edellytä laintasoista voimaansaattamista (komission päätökset 77/190/ETY ja 81/883/ETY).

Päätöksillä annetaan ohjeet ETA-sopimuksessa olevan neuvoston direktiivin 76/491/ETY soveltamisesta. Öljymarkkinoiden toiminnan seuraamiseksi ja öljytuotteiden kustannusten ja hintojen avoimuuden takaamiseksi jäsenmaiden on toimitettava tietoja raakaöljyn ja öljytuotteiden tuonnista, öljytuotteiden kuluttajahinnoista sekä jalostamotuotoista. Suomessa tietojen keruu on käynnistynyt ETA-sopimuksen tultua voimaan. Aineistot saadaan öljy-yhtiöiltä ja öljyalan järjestöiltä, jotka toimittavat ne vapaaehtoisesti.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 5

ETA-sopimuksen liite V

Työntekijöiden vapaa liikkuvuus

ETA:n sekakomitean päätöksellä on ETA-sopimuksen liitteeseen V sisällytetty neuvoston asetus (ETY) N:o 2434/92 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annetun asetuksen (ETY) N:o 1612/68 II osan muuttamisesta ja komission päätös työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 soveltamisesta, erityisesti koskien Eures-verkoston. Asetuksen II osan muutos sisältää uudet määräykset avoimien työpaikkojen ja työhakemusten välittämisestä sekä tasapainon aikaansaamista työmarkkinoilla. Lisäksi asetuksen määräykset ja komission päätös parantavat sopimuspuolten työvoimaviranomaisten ja komission välistä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa ETA-alueen työmarkkinoita koskevissa kysymyksissä. Sekakomitean päätöksellä on samalla poistettu liitteen 2 kohtaan aikaisemmin sisältynyt mukautus, joka koski asetuksen (ETY) N:o 1612/68 15 artiklan 2 kohtaa.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2434/92, annettu 27 päivänä heinäkuuta 1992, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annetun asetuksen (ETY) N:o 1612/68 II osan muuttamisesta

II osa: Avointen työpaikkojen ja työhakemusten välittäminen sekä tasapainon aikaansaaminen työmarkkinoilla

I osasto: Jäsenvaltioiden välinen yhteistyö ja yhteistyö komission kanssa

14 artikla. Artiklaa on muutettu siten, että jäsenvaltioiden ei tarvitse enää toimittaa komissiolle alueellisia ja toimialoittaisia tietoja työllisyysilanteesta. Artiklan mukaan jäsenvaltiot toimittavat komissiolle tietoja vapaan liikkuvuuden ja työntekijöiden työllistämisen yhteydessä syntyvistä ongelmista sekä yksityiskohtaisia tietoja työllisyysilanteesta ja sen kehityksestä. Samalla on muutettu komission ja teknisen komitean välistä yhteistyötä koskevia säännöksiä.

II osasto: Väilytys- ja tasapainottamisjärjestelmät

15—18 artikla. Asetuksen 15—17 artikla sisältää uudet yksityiskohtaiset säännökset jäsenvaltioiden työvoimaviranomaisten yhteistyöstä avoimia työpaikkoja koskevassa tiedotamisessa ja käsittelyssä. Asetuksen 16 artiklan 3 kohdan a alakohdan liitteenä on poistettu. Asetuksen 18 artiklaa ei ole muutettu.

III osasto: Toimenpiteet työmarkkinoiden tasapainon säilyttämiseksi

19—20 artikla. Asetuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaan komissio laatii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa vähintään kerran vuodessa selvityksen avoimia työpaikkoja ja työhakemuksia koskevien järjestelyjen tuloksista. Selvitys perustuu jäsenvaltioilta saatuihin tietoihin. Artiklan 2 kohtaa ei ole muutettu. Artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, jonka mukaan komission on laadittava joka toinen vuosi Euroopan parlamentille, neuvostolle ja talous- ja sosiaalikomitealle asetuksen II osan täytäntöönpanoa koskeva kertomus. Kertomukseen on koottava sekä asetuksessa jäsenvaltioilta edellytetyt tiedot että tehdyistä tutkimuksista saadut tiedot, joista ilmenee yhteismarkkinoiden kehityksen kannalta tarkoituksenmukaiset seikat. Asetuksen 20 artikla, joka sisälsi säännökset tiedottamisesta jäsenvaltion työmarkkinoiden häiriötilanteesta, on poistettu.

IV osasto: Euroopan koordinoitintoimisto

21—23 artikla. Asetuksen 21—23 artiklaa ei ole muutettu.

Komission päätös, tehty 22 päivänä lokakuuta 1993, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annettun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 soveltamisesta erityisesti Eures (European Employment Services) nimisen verkoston osalta (93/569/ETY)

Päätöksellä komissio, jäsenvaltioiden työvoimaviranomaiset ja niiden mahdolliset kansalliset yhteistyökumppanit perustavat Eures-nimisen eurooppalaisen palveluverkoston. Eures-verkoston tehtävänä on vastata työnvälitystä koskevasta yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta. Tarkemmat määräykset yhteistyön muodoista ja vaihdettavista tiedoista sisältyvät neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 II osan siten kuin sitä on muutettu neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2434/92. Järjestelmän koordinoimista vastaa komission pääosasto V. ETA-sopimuksen osana järjestelmän tarkoituksena on osaltaan turvata sopimuspuolten kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu heidän liikkueessaan työntekijöinä tai työnhakijoina ETA-alueella. Järjestelmällä tehostetaan ETA-valtioiden välistä työnvälitystä erityisen atk-pohjaisen tiedonvälityksen sekä tähän tehtävään erikoistuneen virkailijaverkoston (niin kutsutut euroneuvojat) avulla. Järjestelmää kehitetään komission projektina, ja se otetaan asteittain käyttöön vuosina 1994—1995.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA:n sekakomitean päätöksen johdosta annettavaan voimaansaattamislakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös työministeriön ja tilastokeskuksen toimivallasta antaa neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 II osan muutosta koskevassa asetuksessa (ETY) N:o 2434/92 ja komission päätöksessä (93/569/ETY) tarkoitetulla tavalla virka-apua EFTAn pysyvälle komitealle, EFTAn valvontaviranomaiselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle. Säännös vastaisi sisällöltään Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain (1504/93) 6 §:ää.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 6**ETA-sopimuksen liite VI****Sosiaaliturva***Yleistä*

ETA-sopimuksen 29 artiklassa viitataan liitteeseen VI, joka sisältää luettelon ETA-sopimuksen sisältyvistä EY:n sosiaaliturvasäädöksistä. Näistä merkittävimmät ovat sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella annettu asetus (ETY) N:o 1408/71 ja sen täytäntöönpanoa koskeva asetus (ETY) N:o 574/72. ETA:n sekakomitean päätöksellä on liitteeseen VI lisätty neljä EY:n asetusta ja neljä sitomatonta EY-säädöstä, jotka sopimuspuolten on asianmukaisella tavalla otettava huomioon. Sitomattomia säädöksiä, jotka koskevat mainittujen asetusten täytäntöönpanoa, ei saateta Suomessa voimaan.

Liitteeseen VI otettuja neuvoston asetuksia (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72, sellaisina kuin ne ovat ajantasalle saatettuna (ETY) N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2195/91 on muutettu ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen VI lisätyillä asetuksilla (ETY) N:o 1247—1249/92. Lisäksi neuvoston asetusta (ETY) N:o 1247/92 on muutettu asetuksella (ETY) N:o 1945/93.

Asetuksella (ETY) N:o 1247/92 toteutetut muutokset perustuvat EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön kehittämiseen, jonka mukaan eri jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä sosiaaliturvan ja sosiaalihuollon rajamaastoon sisältyvien etuuksien on katsottu kuuluvan sosiaaliturvan yhteensovittamisäännöstön piiriin.

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohdan mukaan sosiaalihuoltojärjestelmät eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan. Yhteisön tuomioistuin on todennut, että kansallisen lainsäädännön mukaan sosiaaliseen huoltoon kuuluva etuus voi omata myös sosiaaliturvaetuuksille ominaisia piirteitä. Esimerkiksi henkilön oikeus etuuteen ja etuuden saamisen edellytykset sekä etuuden määrä on laissa määritelty eikä etuuden myöntäminen ole harkinnanvaraista. Tällainen etuus liittyy myös 4 artiklan a-h kohdassa lueteltuihin sosiaaliturvan alaan kuuluviin etuuksiin. (ks. tapaukset 381/85, 93/84 Giletti, 249/83 Hoeckx ja 365/89 Newton). Toisaalta näitä etuuksia koskeva lainsäädäntö usein muistuttaa sellaista lainsäädäntöä, joka sääntelee sosiaalihuoltoon kuuluvia etuuksia. Näille on ominaista muun muassa, että etuuden myöntäminen perustuu tarveharkintaan ja että etuuden saaminen ei edellytä työskentely- tai maksukausien täyttymistä.

Lähtökohtana on, että asetuksen (ETY) N:o 1247/92 tarkoittamat etuudet ovat yhteensovittamisäännöstön alaista sosiaaliturvaa. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvalla henkilöllä etuudet myönnettäisiin henkilön asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan. Jos etuutta kansallisen lainsäädännön mukaan ei makseta ulkomailla asuvalle henkilölle, jolloin etuus ei kuulu niin sanotun eksportoinnin piiriin, tästä on mainittava uudessa liitteessä II a. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 liitteeseen II on otettu myös uusi III jakso. Suomen osalta liitteisiin otetut määräykset selostetaan jäljempänä asianomaisen artiklan kohdalla.

Asetuksella (ETY) N:o 1248/92 on uusittu eläkkeiden myöntämistä ja laskemista koskevat säännökset. Muutokset perustuvat paitsi yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytäntöön myös ilmenneisiin lainsäädännöllisiin puutteisiin. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 III osaston eläkkeiden laskentaa ja myöntämistä koskevat luvut 2 ja 3 on kokonaisuudessaan korvattu tämän asetuksen säännöksillä. Merkittävimmät muutokset sisältyvät III osaston 3 lukuun, johon on sisällytetty uudet tarkemmat säännökset eläkkeiden yhteensovittamisesta. Samalla tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuen on poistettu säännös eläkkeiden yhteismäärän rajaamisesta korkeimpaan teoreettiseen määrään. Myös asetuksen mukaista niin sanotun pro-rata-eläkkeen laskentaa on pyritty yksinkertaistamaan siinä mielessä, että aikaisemman kolmen laskentakerran sijasta eläke voidaan laskea kahdella tavalla. Pro-rata-eläkkeen laskeminen ei ole tarpeen sellaisissa tilanteissa, joissa eläke kansallisen lainsäädännön mukaan laskettuna olisi aina sama tai suurempi kuin asetuksen mukaan laskettu pro-rata-eläke.

Asetus (ETY) N:o 1249/92 sisältää säännökset, jotka olivat tarpeen Saksan yhdistymisen vuoksi. Tämän lisäksi asetus sisältää tarkennukset perhe-etuuksien yhteensovittamista koskeviin säännöksiin. Asetus (ETY) N:o 1945/93 sisältää pääasiassa jäsenvaltioiden asetuksen (ETY) N:o 1408/71 liitteisiin tekemät muutokset sekä säännökset perhe-etuuksien maksamisesta eräissä tapauksissa. Asetuksen (ETY) N:o 1247/92 muutosta ei sovelleta ETA-sopimuk-

nessa. Tämän lisäksi liitteeseen VI on ETA:n sekakomitean päätöksellä hyväksytty asetuksen (ETY) N:o 574/72 liitteisiin Suomen osalta tehdyt asetusten hallinnolliseen täytäntöönpanoon liittyvät tarkistukset.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1247/92, annettu 30 päivänä huhtikuuta 1992 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta

1 artikla. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan f alakohdan on lisätty uusi ii alakohdan, jonka mukaan perheenjäsenellä tarkoitetaan työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan (jäljempänä yrittäjä) puolisoa ja alaikäisiä lapsia sekä tällaisen henkilön huollettavina olevia täysi-ikäisiä lapsia, jos on kysymys sellaisista vammaisille annettavista etuuksista, jotka jäsenvaltio myöntää kaikille vaaditut edellytykset täyttävälle kansalaisille.

Alakohdassa j määritellään käsite ”lainsäädäntö”. Alakohdan j ensimmäiseen alakohdan on otettu maininta asetuksen 4 artiklan 2 a kohdan tarkoittamasta lainsäädännöstä, joka koskee maksuihin perustumattomia erityisiä etuuksia.

Artiklan 4 on lisätty uusi 2 a ja 2 b alakohdan. Uuden 2 a kohdan mukaan asetusta sovelletaan myös sellaisiin maksuihin perustumattomiin erityisiin etuuksiin, jotka myönnetään muun kuin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun sosiaaliturvan alaa koskevan lainsäädännön perusteella tai jotka on suljettu artiklan 4 kohdan mukaan asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaisella asetuksen soveltamisalaan tulevalla etuudella tarkoitetaan sellaista 4 artiklan 1 kohdan a-h alakohdassa mainitun sosiaaliturvan alaan liittyvää lisäturvaa tai sitä korvaavaa taikka täydentävää sosiaaliturvaa samoin kuin etuutta, joka on tarkoitettu erityisesti vammaisia varten. Artikla koskee kuten artiklasta 10 a ilmenee vain rahaetuuksia.

Kohdan 2 b mukaan asetusta ei sovelleta kuitenkaan sellaisiin jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisiin maksuihin perustumattomiin erityisiin etuuksiin, joita koskevaa lainsäädäntöä sovelletaan vain osassa valtion aluetta. Suomessa ei ole tällaisia 2 b kohdan tarkoitta-

mia etuuksia. Nämä etuudet on lueteltu liitteen II jaksossa III.

Artiklan 1 kohdan 3 mukaan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 5 artikla korvataan uudella 5 artiklalla. Sen mukaan jäsenvaltion on artiklan tarkoittamaa julistusta asetuksen soveltamisalasta laatiessaan täsmennettävä myös 4 artiklan uuden 2 a alakohdan tarkoittaman lainsäädännön mukaiset maksuihin perustumattomat erityisetuudet.

Artiklan 4 kohdassa asetukseen (ETY) N:o 1408/71 on lisätty uusi 10 a artikla, joka koskee maksuihin perustumattomia erityisiä etuuksia. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvalla henkilölle myönnetään maksuihin perustumattomia rahoitettavia erityisuuksia ainoastaan sen jäsenvaltion alueella ja sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka alueella henkilö asuu. Nämä etuudet on lueteltava asetukseen otetussa uudessa liitteessä II a.

Suomen osalta asetuksen liitteeseen II a otettujen määräysten mukaan Suomessa tällaisia maksuihin perustumattomia etuuksia ovat lapsen hoitotuki, vammaistuki, eläkkeensaajien asumistuki sekä työttömyysturvan peruspäiväraha. Työttömyysturvalain (602/84) mukaisen peruspäivärahan maksamista työnhakuajalta muussa ETA-valtiossa rajoitetaan. Peruspäivärahaa ei maksettaisi sellaiselle muussa ETA-valtiossa oleskelevalle henkilölle, joka ei voisi saada ansiosidonnaista päivärahaa sen vuoksi, että sen edellytyksenä oleva työssäoloehto ei täyty tai että päivärahaa on suoritettu jo enimmäisajalta. Valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen liittyen työttömyysturvalakia on muutettu (154/93) siten, että myös peruspäivärahan saaminen edellyttää kuuden kuukauden työssäoloehdon täyttymistä. Lisäksi päivärahan enimmäiskesto on rajoitettu 500 päivään neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Näin ollen liitteen II a määräys peruspäivärahan osalta menettää merkityksensä.

Uuden 10 a artiklan 2 kohdan mukaan työskentely-, yrittäjä- tai asumiskaudet, jotka ovat täytyneet toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, tulee ottaa huomioon ikään kuin ne olisivat täytyneet etuuden myöntävän asuinvaltion lainsäädännön mukaan eli henkilön asuinalueella, jos etuuden saaminen edellyttää kausien täyttymistä. Vammaistukilain (124/88) mukaisen vammaistuen saaminen edellyttää ETA-valtion kansalaiselta kolmen vuoden Suomessa asumista ennen etuuden myön-

tämistä. Tätä aikaa laskettaessa toisessa valtiossa täyttynyt vakuutusaika on otettava huomioon.

Artiklan 10 a kohdassa 3 rinnastetaan toisesta jäsenvaltiosta asetuksen piiriin kuuluvalla henkilölle maksettava asetuksen (ETY) N:o 1408/71 4 artiklan a-h kohdan mukainen etuus henkilön asuinvaltion lainsäädännön mukaiseen sellaiseen etuuteen, johon maksetaan lisänä maksuihin perustumatonta erityistä etuutta. Eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukainen asumistuki on tällainen lisänä maksettava etuus, joka tulee myönnettäväksi myös vain muusta ETA-valtiosta eläkettä saavalle eläkkeensaajalle. Artiklan 4 kohdassa säädetään siitä, että vammaisuuden tai työkyvyttömyyden toteaminen jäsenvaltion alueella otetaan toisessa jäsenvaltiossa huomioon ikään kuin se olisi sen lainsäädännön mukaan todettu.

2 artikla. Artiklan 1 kohdassa kielletään sellaisen etuuden peruuttaminen, joka on myönnetty ennen tämän asetuksen voimaantuloa asetuksen (ETY) N:o 1408/71 III osaston säännösten soveltamisen perusteella ja jota maksetaan asetuksen 10 artiklan mukaisesti jäsenvaltion alueen ulkopuolelle.

Artiklaa ei sovelleta ETA-sopimuksen mukaan.

3 artikla. Artiklassa säädetään asetuksen voimaantulosta.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1248/92, annettu 30 päivänä huhtikuuta 1992, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelyistä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta

Artiklakohtaiset perustelut

1 artikla. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 johdanto-osan uuden 7 kappaleen mukaan perustamissopimuksen 51 artiklan soveltamiseksi hyväksytyjen yhteensovittussäännösten on taattava yhteisön alueella liikkuville työntekijöille heidän ansaitsemansa oikeudet ja edut. Samassa yhteydessä asetuksen johdanto-osan 8 kappale on tarpeettomana poistettu.

2 artikla. Artiklan 1 kohdassa on korvattu asetuksen (ETY) N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohta uudella 2 kohdalla. Artikla 12 koskee

päällekkäisten etuuksien yhteensovittamista. Uuden 2 kohdan mukaan toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan myönnettävät etuudet saadaan yhteensovittaa edellyttäen, että tästä on säännökset kansallisessa lainsäädännössä. Artiklasta on poistettu eläkkeiden yhteensovittamista koskevat säännökset. Tarkemmat eläkkeiden yhteensovittamista koskevat säännökset on otettu uuden III osaston 3 luvun artiklaan 46 a, 46 b ja 46 c.

Artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen III osaston 2 luku korvataan uudella 2 luvulla. Luvun 1 jakso sisältää säännökset työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sovelletaan sellaisten jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joiden mukaan eläkkeen määrä ei riipu vakuutuskausien pituudesta. Luvun 2 jaksossa on säännökset siitä, kun työntekijä on ollut yksinomaan sellaisen lainsäädännön alaisena, jonka mukaan työkyvyttömyysetuuden määrä riippuu vakuutus- tai asumiskausien kestosta tai sellaisen lainsäädännön ja 1 jaksossa tarkoitetun lainsäädännön alaisena. Lisäksi luku sisältää säännökset työkyvyttömyyden pahenemisen varalta ja etuuksien maksamisen jatkamisesta niiden keskeyttämisen tai peruuttamisen jälkeen sekä työkyvyttömyysetuuksien muuttamisesta vanhuusetuuksiksi.

1 jakso

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 37 — 39 artikla. Artiklaan 37 ei ole tehty asiallisia muutoksia. Artiklan tarkoittama liite IV on jaettu kahteen osaan ja sen A osassa tulee luetella artiklassa tarkoitetut vakuutuskausiin perustumattomat etuudet (A-tyyppi). Suomen osalta liitteen A osaan on otettu määräys kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, joka myönnetään Suomessa asuessaan työkyvyttömäksi tulleelle alle 21-vuotiaalle henkilölle.

Artikla 38 sisältää säännökset muiden jäsenvaltioiden vakuutus- tai asumiskausien huomioon ottamisesta silloin, kun eläkeoikeuden saavuttaminen, säilyttäminen tai takaisinsaaminen edellyttää tietyn pituista vakuutus- tai asumiskautta. Artiklaa on täsmennetty siltä osin, miten vakuutus- tai asumiskaudet otetaan huomioon tapauksissa, joissa henkilö on kuullut sekä yleisen että erityisen eläkejärjestelmän piiriin. Jäsenvaltion on tarvittaessa otet-

tava huomioon myös toisen valtion lainsäädännön mukaan erityisjärjestelmässä täyttyneet vakuutus- tai asumiskaudet. Asetuksen uudessa liitteessä IV B jäsenvaltion tulee ilmoittaa tällaiset erityisjärjestelmät. Suomessa tällaisia erityisjärjestelmiä ei ole. ETA-sopimuksen nykyinen liite IV on siirtynyt liitteeksi IV A.

Artikla 39 sisältää vakuutusajoista riippumattomien työkyvyttömyysetuuksien myöntämistä koskevat säännökset. Artiklaan on lisätty säännökset 3 luvun erilaisten etuuksien yhteensovitussäännöksiä soveltamisesta myös tässä luvussa tarkoitettujen vakuutuskausista riippumattomien eläkkeiden määrää laskettaessa.

2 jakso

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 40 artikla. Artikla sisältää yleiset säännökset, joita sovelletaan työntekijään tai yrittäjään, joka on kuulunut kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön piiriin ja ainakin yhdessä näistä työkyvyttömyysetuuden määrä riippuu vakuutus- tai asumiskausien pituudesta (B-tyyppi). Tällöin työkyvyttömyyseläke määräytyy asetuksen 3 luvun säännösten mukaisesti samalla tavoin kuin vanhuuseläke. Artiklan 37 säännöksiä voidaan kuitenkin soveltaa sellaiseen työntekijään tai yrittäjään, joka on kuulunut sekä A- että B-tyypin eläkejärjestelmän piiriin. Edellytyksenä on, että työntekijä on työkyvyttömyyden alkaessa ollut A-tyyppiin kuuluvan eläkejärjestelmän piirissä eikä täytä B-tyyppiin kuuluvan eläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäedellytyksenä on, että henkilö ei hae vanhuusetuutta samanaikaisesti muusta valtiosta. Tämä muutos liittyy samanlaisten etuuksien määrittelmään, joka sisältyy 3 luvun 46 a artiklaan. Artiklassa on myös työkyvyttömyyseläkkeen käsitettä laajennettu siten, että se kattaa myös muut etuudet, joita tarkoitetaan III osaston 2 ja 3 luvuissa ja joiden myöntämisessä työkyvyn alentumisella on merkitystä. Muutoksen taustalla on se, että esimerkiksi varhennettu vanhuuseläke voi olla tällainen työkyvyn alentumisen perusteella myönnettävä eläke.

Suomen työeläkejärjestelmän mukaiset työkyvyttömyyseläkkeet ovat aina B-tyyppiin kuuluvia vakuutuskausien perustuvia eläkkeitä. Vastaavasti kansaneläkelain mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sovelletaan yleensä aina 3 luvun säännöksiä.

3 jakso

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 41 artikla. Artikla sisältää säännökset eläkkeen määräytymisestä työkyvyttömyyden pahentuessa. Artiklan säännöksiä ei ole tässä yhteydessä muutettu.

4 jakso

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 42 artikla. Artikla sisältää säännökset eläkkeen maksamisesta siitä vastuussa olevista laitoksista tilanteissa, joissa oikeus eläkkeeseen alkaa uudelleen etuuden keskeyttämisen tai peruuttamisen jälkeen. Artiklaan ei ole tehty asiallisia muutoksia.

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 43 artikla. Artikla sisältää säännökset työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta vanhuuseläkkeeksi. Artiklaa on täsmennetty siten, että työkyvyttömyyseläketä saavan henkilön täyttäessä toisen valtion lainsäädännössä säädetyn vanhuuseläkeiän ne valtiot, joiden lainsäädännön mukaan vanhuuseläkeikää ei vielä ole saavutettu, suorittavat edelleen työkyvyttömyyseläketä siihen saakka, kunnes vanhuuseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

Jos A-tyyppiin kuuluva työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi, mutta henkilö ei ole täyttänyt vanhuuseläkeikää sellaisen valtion lainsäädännön mukaan, joka ei ole 39 artiklan perusteella maksanut eläketä, tämä viimeksi mainittu valtio myöntää henkilölle myös vakuutusajan perusteella lasketun työkyvyttömyyseläkkeen muuntamispäivästä alkaen.

Suomi on ilmoittanut liitteeseen IV A vakuutusajan pituudesta riippumattomaksi A-tyyppiin kuuluvaksi työkyvyttömyyseläkkeeksi alle 21-vuotiaana Suomessa asuessaan työkyvyttömäksi tulleen henkilölle maksettavan eläkkeen. Tätä koskevat säännökset sisältyvät kansaneläkelain muuttamisesta annettuun lakiin (547/93), joka tuli voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Käytännössä tällaista A-tyypin eläketä ei tulla myöntämään työntekijälle taikka yrittäjälle, koska tällainen eläke ei yleensä tule maksettavaksi, jos henkilö on kuulunut myös vakuutusajasta riippuvan B-tyypin eläkejärjestelmän piiriin. Suomen työeläkejärjestelmän mukaiset eläkkeet ovat tällaisia B-tyyppiin kuuluvia vakuutuksia eikä artiklan 43 muutoksella ole vaikutusta niihin.

3 kohta. Artiklan 3 kohdan mukaan asetuk-

sen (ETY) N:o 1408/71 III osaston 3 luku on korvattu kokonaisuudessaan uudella 3 luvulla. Lukuun on lisätty uudet artiklat 46 a—c, jotka koskevat eläkkeiden yhteensovittamista päällekkäisyystilanteissa.

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 44 ja 45 artikla. Artikla 44 sisältää yleiset säännökset eläkkeen myöntämisestä, kun työntekijään tai yrittäjään on sovellettu kahden tai useamman valtion lainsäädäntöä. Artiklaan ei ole tehty asiallisia muutoksia. Artiklassa 45 säädetään muussa jäsenvaltiossa täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien huomioon ottamisesta tilanteissa, joissa eläkeoikeuden syntyminen, säilyttäminen tai takaisinsaaminen edellyttää tietyn pituista vakuutus- tai asumiskautta. Artiklan 1 kohta sisältää yleiset kausien yhteenlaskemista koskevat periaatteet ja kohdat 2 — 4 säännökset erityisjärjestelmissä täytettyjen kausien huomioon ottamisesta. Kohtaan 3 liittyy asetuksen liite IV B, johon ei ole otettu Suomea koskevaa mainintaa. Artiklan 5 ja 6 kohdan säännöksien asiallista sisältöä ei ole muutettu.

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 artikla. Artikla sisältää eläkkeen määrän laskemista koskevat säännökset. Jos eläkkeen saamisen edellytykset eläkettä myöntävässä jäsenvaltiossa sen soveltaman lainsäädännön mukaan täyttyvät, eläkkeen määrä lasketaan kahdella tavalla. Eläkelaitos laskee eläkkeen määrän yhtäältä pelkästään sen soveltaman lainsäädännön mukaan ja toisaalta soveltaen tämän artiklan 2 kohdan säännöksiä. Näin lasketuista eläkkeistä suurempi maksetaan eläkkeen saajalle. Aikaisempaan säännökseen verrattuna eläkkeen laskentaa on yksinkertaistettu. Eläkettä ei enää tarvitse laskea vielä kolmatta kertaa siten, että eläke laskettaisiin kansallisen lainsäädännön mukaan niin, ettei kansalliseen lainsäädäntöön sisältyviä ulkomaisten eläkkeiden yhteensovittamista koskevia säännöksiä sovelleta.

Uuden 46 artiklan b-alakohdan mukaan artiklan mukaisesta niin sanotusta pro-ratalaskennasta voidaan luopua, jos eläkkeen myöntävän valtion lainsäädännössä ei ole ulkomaisia etuuksia koskevia yhteensovittussäännöksiä. Edellytyksenä on, että kansallisen lainsäädännön mukaan laskettu eläke on aina joko yhtä suuri tai suurempi kuin asetuksen säännösten mukaan laskettu pro-rata-eläke. Tästä on otettava maininta asetuksen liitteeseen IV C. Suomen osalta ei ole tällaista liitemääräystä. Kansaneläkelain ja yleisen perhe-eläkelain mu-

kaisen eläkkeen määrä saattaa eräissä tilanteissa olla pienempi kuin asetuksen mukaan laskettava pro-rata-eläke. Myös työeläkejärjestelmässä eläke lasketaan sekä kansallisen lainsäädännön mukaan että asetuksen mukaan pro-rata-eläkkeenä, joista suurempi maksetaan eläkkeen saajalle.

Artiklan 3 kohdan säännökset eläkkeiden yhteismäärän rajaamisesta korkeimpaan teoreettiseen määrään on poistettu. Muutos perustuu EY:n tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön (ks. tapaus 24/75 Petroni). Säännös saattoi johtaa siihen, että kahdesta tai useammasta valtiosta myönnettävien eläkkeiden ollessa päällekkäisiä eläkkeen määrää rajoitettiin pienentämällä yksinomaan kansallisen lainsäädännön mukaan ansaitun eläkkeen määrää. Tuomioistuimen mukaan tällainen toimivalta kuuluu yksinomaan kansalliselle lainsäätäjälle kuitenkin niin, että neuvoston toimivaltaan kuuluu määrätä ne rajat, joissa eläkkeen pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä saadaan soveltaa.

46 a artikla. Asetukseen lisätty artikla 46 a sisältää yleiset säännökset jäsenvaltion lainsäädännön mukaan myönnettyjen etuuksien pienentämisestä, keskeyttämisestä tai peruuttamisesta silloin, kun on kysymys työkyvyttömyyden tai vanhuuden perusteella maksettavista etuuksista taikka jälkeen jääneelle maksettavista etuuksista. Artiklan mukaan samanlaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan kaikkien sellaisten työkyvyttömyys- tai vanhuus- etuuksien taikka jälkeen jääneelle maksettavien etuuksien päällekkäisyyttä, jotka on laskettu tai myönnetty saman henkilön osalta täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien perusteella. Samanlaisia etuuksia ovat siten samalle henkilölle maksettavat vanhuuseläkkeet ja työkyvyttömyyseläkkeet. Perhe-eläke on saman lajin etuus vain muusta valtiosta myönnettävän perhe-eläkkeen kanssa.

Artiklan mukaan erilaisten etuuksien päällekkäisyydellä tarkoitetaan kaikkien sellaisten etuuksien päällekkäisyyttä, joiden ei voida katsoa olevan samanlaisia. Toisin sanoen myönnettävät eläkkeet perustuvat eri henkilöiden vakuutuskausiin kuten esimerkiksi oma vanhuuseläke ja kuolleen puolison vakuutukseen perustuva leskeneläke. Suomen eläkelainsäädäntöä sovellettaessa tällaisina eri lajin etuuk- sina otetaan huomioon eläkkeen kanssa yhteensovittettavat tapaturmavakuutus- ja liiken-

nevakuutuslainsäädännön mukaiset eläkkeet ja muut vastaavat etuudet.

Artiklan 3 kohdan mukaan etuuksien yhteensovittamisen yleisenä edellytyksenä on, että kansallisessa lainsäädännössä on säännökset ulkomaisten etuuksien yhteensovittamisesta. Artiklan tarkoittama yhteensovitus tehdään ennen verojen, sosiaaliturvamaksujen tai muiden henkilökohtaisten pidätysten vähentämistä. Vapaaehtoisien vakuutuksen tai jatkuvan valinnaisen vakuutuksen perusteella saatavaa toisen valtion lainsäädännön mukaan ansaittuja etuuksia ei kuitenkaan oteta huomioon yhteensovituksessa.

46 b artikla. Artikla sisältää erityiset säännökset, joita sovelletaan samanlaisten etuuksien ollessa päällekkäisiä kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan. Toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan myönnettävä saman lajin etuus voidaan ottaa eläkettä määrittäessä huomioon, jos yhteensovittamisesta on säännökset kansallisessa lainsäädännössä. Yhteensovittaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, jos eläke lasketaan asetuksen mukaan pro-rata-eläkkeenä. Jos pro-rata-eläke on suurempi kuin kansallisen lainsäädännön mukaan laskettu eläke, se maksetaan eläkkeensaajalle. Yhteensovituksen vuoksi tehtävä vähennys voidaan kohdistaa pelkästään kansallisen lainsäädännön mukaan määräytyvään eläkkeeseen.

Laskettaessa eläkkeen määrää kansallisen lainsäädännön mukaan artiklan 2 kohdan etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä saa soveltaa vain seuraavissa kahdessa tapauksessa. Ensinnäkin etuuden määrän tulee olla riippumaton vakuutus- tai asumiskausien pituudesta. Tällaiset A-tyyppin etuudet on lueteltava liitteen IV osassa D. Etuuksien yhteensovittaminen on mahdollista myös, jos etuuden määrää laskettaessa otetaan huomioon laskennallinen aika eli riskin toteutumisen ja myöhemmän päivän välinen laskennallinen kausi. Tämä edellyttää lisäksi, että myös toisesta valtiosta myönnettävä yhteensovitettava etuus sisältää laskennallista aikaa tai kysymys on A-tyyppin etuudesta. Nämä etuudet on lueteltava asetuksen liitteessä IV D. Suomen osalta on liitteen 2 kohtaan otettu maininta työeläkelakien mukaisesta sellaisesta eläkkeestä, johon sisältyy tulevaa aikaa.

Kansallisen lainsäädännön mukaisen tulevaa aikaa sisältävän etuuden määrää voidaan pie-

mentää, se voidaan keskeyttää tai peruuttaa sellaisen samanlaisen etuuden vuoksi, jota määrittäessä on otettu huomioon samanlainen laskennallinen aika tai jos tällainen etuus on päällekkäinen toisen valtion lainsäädännön mukaisen vakuutuskausiensa pituudesta riippumattoman samanlaisen etuuden kanssa. Jos kahden tai useamman jäsenvaltion välillä on tehty sopimus siitä, että samaa laskennallista kautta ei oteta huomioon kahdesti tai useammin, sovelletaan kansallisten yhteensovittussäännöksiä sijasta sopimuksen määräyksiä. Tällaisista sopimuksista on ilmoitettava asetuksen liitteen IV osan D kappaleessa 3. Suomen osalta liitteeseen on merkitty uusi pohjoismaiden sosiaaliturvasopimus (SopS 106/93), joka tuli voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

Suomen kansaneläkejärjestelmän osalta liitteeseen IV D kappaleeseen 1 on mainittu vakuutusajasta riippumattomana eläkkeenä sellainen kansaneläke, jota maksetaan ETA-sopimuksen voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisena. Tällaista aikaisemman lain mukaan määrättävää eläkettä laskettaessa voidaan siis muun jäsenvaltion lainsäädännön mukaan myönnettävä samanlainen etuus ottaa kansaneläkkeen lisäosaa määrittäessä tulona huomioon. Eläkkeensaajan hakemuksesta näin myönnetty eläkkeen määrä on laskettava uudelleen asetuksen mukaisena pro-rata-eläkkeenä, jolloin muusta valtiosta tulevaa eläkettä ei voida lukea tuloksi lisäosaa määrittäessä. Henkilölle maksetaan suurempi eläke.

Tämän artiklan säännökset on otettu huomioon kansaneläkelain ja perhe-eläkelain muuttamisesta annetuissa laeissa (547 ja 548/93). Kansaneläke ja yleinen perhe-eläkelain mukainen leskeneläke määräytyvät Suomessa asutun ajan perusteella. Eläkkeen määrään eläketapahtuman ja eläkeiän täyttämisen välisellä asumisajalla ei ole vaikutusta. Tämän vuoksi ei kansaneläkkeen eikä leskeneläkkeen lisäosaa määrättäessä ulkomailta maksettavaa samanlaista etuutta oteta tulona huomioon. Tämän artiklan yhteensovituskiellon vaikutusta ei olisi voitu estää jättämällä kansaneläkkeen ja leskeneläkkeen määrä asumisajan pituudesta riippumattomaksi. Eläkkeen määrä olisi tällöin aina jouduttu laskemaan kahdella tavalla. Ensin kansallisen lainsäädännön mukaisena asumisajasta riippumattomana eläkkeenä, jolloin muusta jäsenvaltiosta tuleva eläke olisi otettu lisäosassa tulona huomioon, ja lisäksi asetuk-

sen (ETY) N:o 1408/71 46 artiklan mukaisena pro-rata-eläkkeenä, jolloin muusta valtiosta tulevaa eläkettä ei saa lukea lisäosatuloksi. Eläkkeensaajalle olisi maksettu näin lasketuista eläkkeistä suurempi eläke. Tällöin eläkkeen määrä ei kuitenkaan perustuisi Suomessa asuttuun aikaan, vaan Suomessa asutun ajan suhteesta muiden ETA-valtioiden vakuutusajkojen yhteismäärään.

Työeläkelainsäädännössä on säännökset, joiden mukaan muusta valtiosta tuleva eläke voidaan eläkkeiden yhteensovituksessa ottaa huomioon. Näin ollen yhteensovitus on mahdollinen esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö saa täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä Suomesta ja vastaavaa laskennallista aikaa sisältävää eläkettä toisesta valtiosta. Uuden pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 15 artikla sisältää erityiset säännökset tulevaa aikaa sisältävän eläkkeen yhteensovittamisesta vakuutuskausien suhteessa.

46 c artikla. Artikla sisältää säännökset etuuksien yhteensovittamisesta niissä tilanteissa, joissa eläke on päällekkäinen yhden tai useamman muusta valtiosta myönnettävän erilaisen etuuden tai muun tulon kanssa. Säännöksiä sovelletaan myös, jos jäsenvaltion lainsäädännön mukaan oikeutta eläkkeeseen ei ole toisesta valtiosta maksettavan erilaisen etuuden tai muun tulon takia. Jos erilaisen etuuden saaminen johtaa kahden tai useamman lainsäädännön mukaisen eläkkeen pienentämiseen, keskeyttämiseen tai peruuttamiseen, määrät, joita ei kansallisten säännösten mukaan makseta, jaetaan pienennettävien etuuksien lukumäärällä. Jakaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kansallisessa lainsäädännössä on säännökset siitä, että toisesta valtiosta myönnettävä erilainen etuus otetaan huomioon suhteessa vakuutuskausiin. Jos etuus, jota on tarkoitus pienentää, on asetuksen mukainen pro-rata-eläke, otetaan muista maista tulevat erilaiset etuudet pienentävinä huomioon vakuutus- tai asumiskausien mukaisessa suhteessa. Erilaisten etuuksien yhteensovittamisen johtaessa kahden tai useamman kansallisen lainsäädännön mukaan myönnetyn eläkkeen ja yhden tai useamman asetuksen mukaan lasketun pro-rata-eläkkeen pienentämiseen, keskeyttämiseen tai peruuttamiseen, kansallisen lainsäädännön mukaiset etuudet yhteensovitetaan jakamalla ne pienennettävien etuuksien lukumäärällä. Asetuksen mukaan lasketun pro-rata-eläkkeen osalta yhteensovitus suoritetaan siten, että mui-

den valtioiden lainsäädännön mukaiset etuudet otetaan pienentävinä huomioon vakuutusajkojen tai asumiskausien mukaisessa suhteessa.

Työeläkelainsäädännössä on säännökset siitä, miten työeläke yhteensovitetaan tapaturmavakuutus- tai liikennevakuutuslain taikka sotilasvammalain mukaisten korvausten kanssa. Tilanteissa, joissa myönnettävä eläke on päällekkäin esimerkiksi tapaturmavakuutuskorvauksen kanssa, yhteensovituksessa on otettava huomioon toisen jäsenvaltion mahdollinen samanaikainen yhteensovitus. Tapaturmaeläkettä ei siten voida yhteensovittaa aina täysimääräisenä. Jos toinen jäsenvaltio ei ota tapaturmaeläkettä yhteensovituksessa huomioon, Suomesta myönnettävässä työeläkkeessä se voidaan ottaa huomioon täysimääräisenä. Jos taas tapaturmaeläke yhteensovitetaan työeläkkeen kanssa kahdessa tai useammassa valtiossa, tapaturmaeläkkeestä johtuva yhteensovitusrajan ylitte on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laskettavaa eläkettä yhteensovitettaessa jaettava niiden maiden etuuksien lukumäärällä, joihin vähennys kohdistuu. Tällä tavoin tapaturmaeläkkeestä syntyvä vähennys jakaantuu kaikkien valtioiden kesken, eikä eläke pienene kohtuuttomasti. Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman sosiaaliturvan osalta eduskunnalle annetaan hallituksen esitys ulkomailta maksettavien etuuksien yhteensovittamisesta.

47—51 artikla. Artiklassa 47 on säännökset niistä ansioista, joita käytetään perusteena eläkettä 46 artiklan mukaan laskettaessa. Artiklaan on lisätty uusi 4 kohta, joka liittyy 45 artiklan 6 kohtaan ja joka koskee työttömyysetuuksien huomioon ottamista eläkettä määrättäessä. Artiklan tarkoittamassa tilanteessa eläkettä määrättäessä ansioina voidaan ottaa huomioon myös toisessa valtiossa työttömyysetuuden perusteena olleet ansiot.

Artiklan 48 sanamuotoa on selkeytetty eikä se sisällä Suomen lainsäädännön kannalta asiallista muutosta.

Artiklassa 49 säädetään eläkkeen laskemisesta silloin, kun oikeus eläkkeeseen syntyy eri aikaan eri jäsenvaltioiden lainsäädännön perusteella. Artiklan 1 ja 2 kohdassa on täsmennetty myös eläkkeen laskemista tilanteissa, joissa henkilö on nimenomaisesti pyytänyt vanhuuseläkkeen myöntämisen lykkäämistä. Tämän mukaisesti henkilön hakiessa Suomesta vanhuuseläkettä 65 vuoden iässä, hän voi nimenomaisesti pyytää muusta valtiosta ansaitseman eläkkeen siirtämistä 44 artiklan 2 kohdan

mukaisesti. Tällöin vanhuuseläke määrätään ottamalla huomioon vain Suomen kansallinen lainsäädäntö. Jos eläkettä on kuitenkin haettu myös muusta valtiosta, otetaan siellä täyttyneet vakuutus- tai asumiskaudet huomioon siltä osin kuin oikeus eläkkeeseen syntyy samaan aikaan kuin Suomessa.

Artiklan 50 ja 51 sisältöä ei ole muutettu.

4 kohta. Kohdan mukaan 60 artiklan 1 kohtaan on lisätty uusi alakohta, joka koskee ammattitaudin pahenemisen perusteella maksettuja etuuksia. Jos henkilö saa kahdesta valtiosta etuuksia ammattitaudin vuoksi, näihin etuuksiin ei sovelleta etuuden pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä. Muutos liittyy 12 artiklan 2 kohdan muuttamiseen.

5 kohta. Kohdan mukaan 94 artiklan 10 kohdan siirtymäsäännökseen on tehty tekninen korjaus, joka liittyy työttömyysetuuksien huomioon ottamiseen eläkettä määrättäessä.

6 kohta. 95 a artikla. Artikla sisältää säännökset tämän asetuksen soveltamista koskevista siirtymäsäännöksistä. Tämän asetuksen nojalla oikeutta etuuteen ei saavuteta ennen sen voimaantuloa. Kuitenkin kaikki vakuutus- tai asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet ennen mainittua ajankohtaa, otetaan huomioon määrättäessä tämän asetuksen mukaan saavutettuja oikeuksia. Oikeus etuuteen saavutetaan tämän asetuksen mukaan, vaikka se liittyyisi eläke- tai vakuutustapahtumaan, joka on sattunut ennen asetuksen voimaantuloa. Ennen asetuksen voimaantuloa myönnettyä eläkettä voidaan hakemuksesta tarkistaa. Jos hakemus on tehty kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta, saavutettu oikeus tulee voimaan asetuksen voimaantulosta alkaen. Mikäli hakemus on tehty edellä sanottua myöhemmin oikeus etuuteen alkaa hakemuksen tekemisestä lukien, jollei oikeutta ole lakkautettu tai jollei se ollut tiettyyn aikaan sidottu.

7 ja 8 kohta. Asetuksen 7 ja 8 kohtaan on otettu uudet liitteet IV ja VI.

3 artikla. Artiklassa on muutettu asetuksen (ETY) N:o 574/72 säännöksiä. Sen uusi 7 artikla sisältää yleiset säännökset etuuksien päällekkäisyyden estämisestä koskevien säännösten soveltamisesta. Artikla on muutettu vastaamaan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tehtyjä muutoksia.

5 kohta. Asetuksen (ETY) N:o 574/72 46 artikla. Artikla sisältää säännökset vapaaehtoisen tai valinnaisesti jatkuvan vakuutuksen kau-

siin perustuvasta eläkkeestä, jota täytäntöönpanoasetuksen 15 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan ei saa ottaa huomioon. Artiklan mukaan etuuden teoreettisen ja todellisen määrän laskemiseksi, sovelletaan täytäntöönpanoasetuksen 15 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohdan säännöksiä. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 artiklan 2 kohdan mukaisesti laskettua todellista maksettavaa eläkettä korotetaan vapaaehtoisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen sellaisia kausia vastaavalla määrällä, joita ei ole otettu huomioon täytäntöönpanoasetuksen 15 artiklan mukaan. Korotus lasketaan sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka mukaan vapaaehtoinen tai valinnaisesti jatkuvan vakuutuksen kaudet ovat täyttyneet. Asetuksen 46 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu vertailu tehdään edellä mainittu korotus mukaan lukien.

6 kohta. Asetuksen (ETY) N:o 574/72 47 artikla. Artikla sisältää säännökset vapaaehtoisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen kausia vastaavien maksettavien määrien laskemista koskevat säännökset. Artiklan mukaan jäsenvaltion laitos laskee soveltamansa lainsäädännön mukaan vapaaehtoisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen kausia vastaavan maksettavan määrän, johon ei sovelleta toisen jäsenvaltion säännöksiä etuuksien peruuttamisesta, alentamisesta, keskeyttämisestä.

7 kohta. Asetuksen (ETY) N:o 574/72 48 artikla. Artiklan mukaan lopulliset päätökset toimitetaan käsittelevälle laitokselle. Kaikissa päätöksissä on eriteltävä oikeussuojakeinot ja ne määräajat, jotka kyseisen lainsäädännön mukaan on säädetty muutoksenhauille. Saatuaan kaikki tällaiset päätökset käsittelevä laitos antaa ne tiedoksi hakijalle tämän omalla kielellä yhteenvetona esitetyssä selvityksessä. Tähän liitetään myös mainitut päätökset. Määräajat muutoksenhakua varten alkavat vasta päivästä, jolloin hakija saa yhteenvetona esitetyn selvityksen.

8 kohta. Asetuksen (ETY) N:o 574/72 49 artikla. Artiklaan, jossa säädetään etuuksien uudelleen laskemisesta, on tehty teknisluonteisia tarkistuksia.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1249/92, annettu 30 päivänä huhtikuuta 1992, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä

asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta

Artiklakohtaiset perustelut

1 artikla. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 94 ja 95 artiklaa, jotka sisältävät palkattuja työntekijöitä ja yrittäjiä koskevat siirtymäsäännökset, on muutettu Saksan yhdistymisen vuoksi.

2 artikla. Artiklalla on muutettu asetusta (ETY) N:o 574/72, jonka 10 artikla on korvattu uudella 10 artiklalla. Muutos liittyy asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muutokseen, jolla rajoitettiin 76 artiklassa tarkoitettujen etuuksien keskeyttämistä. Artiklaa sovelletaan tapauksessa, jossa oikeus perhe-etuuksiin tai avustuksiin on päällekkäinen toisen valtion lainsäädännön mukaisen vastaavan etuuden kanssa. Artiklan 1 kohdan a) alakohta koskee sellaisia perhe-etuuksia tai perhevastuuksia, joihin oikeuden saavuttaminen ei perustu jäsenvaltion lainsäädännön mukaan vakuutukseen tai ansio-työhön. Artiklan mukaan etuuden määrää rajoitetaan niiden etuuksien määrällä, jotka samat perheenjäsenet saavat samalta ajalta joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen (ETY) N:o 1408/71, 73, 74, 77 tai 78 artiklan säännösten mukaisesti. Artiklan b) alakohdassa säädetään tilanteesta, jolloin ammatillista tai kaupallista toimintaa harjoitetaan sellaisessa valtiossa, jonka lainsäädännön mukaan oikeus perhe-etuuksiin on vakuutus- tai asumiskausista riippumaton. Alakohdan i) kohta koskee tapauksia, joissa on kysymys joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen (ETY) N:o 1408/71, 73 tai 74 artiklan mukaisesti maksettavista etuuksista. Tällöin oikeus kysymyksessä olevan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisiin perhe-etuuksiin tai näiden artiklojen mukaisesti määräytyviin perhe-etuuksiin rajoitetaan siihen määrään, joka vastaa perheenjäsenen asuinvaltion lainsäädännön mukaisten perhe-etuuksien määrää. Sen jäsenvaltion perhe-etuudet, jonka alueella perheenjäsen asuu, maksetaan tämän valtion kustannuksella. Alakohdan ii) alakohta sisältää vastaavat säännökset silloin, kun oikeus etuuksiin perustuu joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön tai asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 tai 78 artiklaan.

Artiklan 2 kohta sisältää erityiset säännökset

vakuutus- tai työskentelykausien huomioonottamisesta silloin, kun ne ovat täyttyneet Kreikan lainsäädännön mukaan.

Edelleen 2 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen (ETY) N:o 574/72 34 artiklaan on lisätty uusi 4 ja 5 kohta. Artikla 34 sisältää säännökset menettelystä, jonka mukaan sairaanhoidon kustannukset oleskelun ajalta toisessa jäsenvaltiossa korvataan toimivaltaisesta laitoksesta työntekijän hakemuksesta oleskeluvaltion lainsäädännön mukaan. Uudessa 4 kohdassa säädetään, että toimivaltainen laitos voi korvata tällaiset kustannukset sen soveltamien korvausmäärien mukaisesti, jos se on mahdollista ja jos korvattavat kustannukset eivät ylitä hallintotoimikunnan määräämää tasoa. Lisäksi edellytetään, että työntekijä tai yrittäjä taikka eläkeläinen on antanut siihen suostumuksensa. Näin korvattava määrä ei koskaan saa ylittää syntyneiden kustannusten määrää. Uuden 5 kohdan mukaan toimivaltainen laitos voi suorittaa korvauksen 4 kohdassa määrättyjen edellytysten mukaisesti ilman henkilön suostumusta, jos oleskeluvaltion lainsäädännössä ei säädetä korvausmääristä.

Artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen (ETY) N:o 574/72 107 artiklan 1 kohdan a) alakohdan viittauksia artiklaan 71 on muutettu. Artiklan 4 kohdassa on vastaavasti korjattu artiklan 107 viittaussäännöksiä. Artiklan 5 ja 6 kohdassa on otettu huomioon Saksan yhdistyminen.

Artiklan 7—12 kohtiin on otettu jäsenvaltioiden muutokset asetuksen 574/72 liitteisiin.

3 artikla. Artikla sisältää voimaantulosäännökset ja siirtymäsäännökset.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1945/93, annettu 30 päivänä kesäkuuta 1993, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72, sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1247/92 muuttamisesta

Artiklakohtaiset perustelut

1 artikla. Artiklan 1—4 kohta sisältää asetuksen (ETY) N:o 1408/71 liitteisiin jäsenvaltioiden tekemät muutokset.

2 artikla. Asetuksen (ETY) N:o 574/72 10 artiklaan on lisätty uusi 3 kohta, joka koskee perhe-etuuksien kustannusten jakamista niissä tapauksissa, joissa oikeus perhe-etuuteen on olemassa kahdesta jäsenvaltiosta asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 tai 74 artiklan perusteella. Artiklan mukaan sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön mukaan etuuksien taso on korkein, maksaa etuuden täyden määrän. Tämä toimivaltainen laitos saa puolet maksamastaan määrästä sen jäsenvaltion toimivaltaiselta laitokselta, joka mainittujen 73 tai 74 artiklojen perusteella on myös velvolinen perhe-etuuksia suorittamaan. Artikla tulee sovellettavaksi niissä tilanteissa, joissa perhe-etuuteen oikeutetut työntekijät ovat työssä eri maissa ja se henkilö, jonka perusteella etuutta maksetaan asuu kolmannessa valtiossa.

Artiklan 1—9 kohdassa on muutettu asetuksen (ETY) N:o 574/72 liitteitä.

3 artikla. Asetukseen (ETY) N:o 1247/92 on lisätty uusi 2 a artikla, joka koskee vakuutusmaksuihin perustumattomia erityisiä etuuksia. Koska artikla liittyy sanotun asetuksen 2 artiklaan, joka ei kuulu ETA-sopimuksen soveltamisalaan, myöskään tällä artiklalla ei ole merkitystä.

4 artikla. Artikla sisältää voimaantulosäännökset.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA:n sekakomitean päätökseen sisällytettyjen sosiaaliturvan alaan kuuluvien säädösten hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta. ETA-sopimuksen 103 artikla määrää ETA:n sekakomitean sellaisten päätösten voimaantulosta, jotka tulevat sopimuspuolta sitoviksi vasta kun sen valtiosäännön asettamat vaatimukset on täytetty. Artiklan 2 kohta koskee ETA:n sekakomitean päätösten väliaikaista soveltamista. Suomen valtiosäännön mukaan sopimuksen väliaikainen soveltaminen ei voi tulla kysymykseen.

ETA-sopimuksen 1 päivänä tammikuuta 1994 tapahtuvan voimaantulon ja ETA:n sekakomitean päätöksen 1 päivänä heinäkuuta 1994 tapahtuvan voimaantulon välisenä aikana oikeudesta sosiaaliturvaetuuksiin päätettäessä niiden määrää laskettaessa sekä etuuden maksamiseen sovelletaan voimassa olevaan ETA-sopimukseen sisältyviä säännöksiä ja määräyksiä. Mikäli eduskunta hyväksyy sen, että

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyviä säännöksiä saadaan soveltaa takautuvasti asianomaisen henkilön eduksi ETA-sopimuksen voimaantulosta lukien, aikaisempien säännösten mukaan myönnettyt etuudet tulevat tarkistettaviksi. Asiaa koskeva säännös sisältyy esitykseen liittyvän lakiehdotuksen 2 §:än.

EY:ssä voimassa oleva lainsäädäntö erityisesti eläkkeiden laskentaa koskevissa tilanteissa on erisisältöinen kuin ETA-sopimukseen sisällytetty lainsäädäntö. Merkittävimmät erot koskevat eläkkeiden yhteensovittamista. Voimassa olevien ETA-säännösten mukaan useammasta jäsenvaltiosta myönnettävien eläkkeiden keskenään yhteensovittaminen ei ole sallittua laskettaessa eläkettä ETA-sääntöjen mukaan. ETA:n sekakomitean päätökseen otetut säännökset sallivat yhteensovituksen tietyissä rajoissa. Myös niin sanottujen erilaisten etuuksien yhteensovittamisäännökset ovat muuttuneet. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät säännökset rajoittavat erilaisten etuuksien yhteensovittamista, jos sama etuus tulee yhteensovittettavaksi kahden tai useamman valtion lainsäädännön mukaan. Niiden mukaan erilaisten etuuksien osalta lopputulos voi olla parempi kuin ETA-sopimukseen nyt sisältyvien säännösten mukaan. Näissä tapauksissa eläkkeen määrän tarkistaminen voi tulla ETA:n sekakomitean päätöksen voimaan tultua ajankohtaiseksi. Myös ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa myönnettyt eläkkeet on tarkistettava, jos eläkkeensaaja hakee tarkistamista. Näissä tapauksissa myönnetyn eläkkeen tarkistaminen ja laskeminen ETA-sopimukseen nyt sisältyvien säännösten ja uusien säännösten mukaan voidaan käytännössä hoitaa yhtäaikaan jo pelkästään tarkistuslaskentaan kuluvan ajan vuoksi.

Valtaosa ETA-sopimukseen sisältyvien säännösten mukaan myönnettävistä ja tarkistettavista eläkkeistä tulee koskemaan sellaisia eläkehakijoita tai saajia, jotka ovat asuneet ja työskennelleet Suomen lisäksi vain muissa Pohjoismaissa. ETA-sopimuksen kanssa samaan aikaan vuoden 1994 alusta voimaan tullessa uudessa pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa on eläkkeitä koskevilta osin viitattu ETA-sopimukseen otetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 eläkkeen laskentaa koskeviin säännöksiin. Sopimuksessa on myös määräykset siitä, miten eläkkeet yhteensovitetään, kun eläkkeeseen sisältyy niin sanottua tulevaa aikaa. Koska vastaaviin EU-valtioiden välisiin sopimuksiin ei ole puututtu ja ETA:n sekakomitean

päätökseen otetut säännökset vahvistavat noudatetun käytännön, voidaan lähteä siitä, että sopimuksen eläkkeiden tulevaa aikaa koskevaa artiklaa voidaan soveltaa ETA-sopimuksen voimaantulosta 1.1.1994. Edellä olevan perusteella ETA-sopimukseen sisältyvän lainsäädännön ja ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvän lainsäädännön eroavaisuudet eivät aiheuttaisi käytännön ongelmia. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin turvata, että kenenkään oikeutta voimassa olevan ETA-sopimuksen säännösten mukaiseen etuuteen ei vähennetä, mikäli ETA-sopimuksen mukainen etuus on etuuden saajan kannalta edullisempi kuin ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvien uusien säännösten mukaan määräytyvä etuus.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 7

ETA-sopimuksen liite VII

Tutkintotodistusten vastavuoroinen tunnustaminen

ETA-sopimuksen liitteeseen VII, jolla EY:n tutkintojen tunnustamista ja ammatinharjoittamisen ehtojen yhteensovittamista koskeva lainsäädäntö on sisällytetty ETA-sopimukseen, lisätään kaksi direktiiviä. Nämä ovat direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/51/ETY ja lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroinen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/16/ETY.

Neuvoston direktiivi 92/51/ETY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä

Direktiivin tarkoituksena on edistää henkilöiden vapaata liikkuvuutta antamalla ETA-valtion kansalaiselle oikeus saada yleissivistävän koulutuksen jälkeinen ammatillinen koulutuksensa tai ammattikokemuksensa tunnustettua siinä ETA-valtiossa, johon hän siirtyy työntekijäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoitta-

jaksi. Direktiivi ei vaikuta ETA-valtioiden oikeuteen määritellä haluamallaan tavalla kansalliset kelpoisuusvaatimukset niitä ammatteja varten, joiden harjoittamisen edellytyksistä ei ole EY-säädöksiä.

Direktiiviä sovelletaan ETA-valtioiden kansalaisiin. Se koskee pääsääntöisesti ammattitehtäviin, joihin vaaditaan sellaista ammattikoulutusta, jonka tunnustamisesta ei ole muita ETA-sääntöjä. ETA-valtion kansalaiselle on annettava samoin ehdoin kuin oman maan kansalaiselle oikeus harjoittaa säänneltyä ammattia, jos hänellä on toisessa ETA-valtiossa saatu tai tunnustettu koulutus ammattiin. Toisessa ETA-valtiossa saatu koulutus on tunnustettava siinäkin tapauksessa, että hakijan koulutus on alemmpitasoinen tai lyhyempi kuin mitä vastaanottava maa vaatii. Ylemmän ammatillisen koulutuksen perusteella saa kelpoisuuden myös sellaisiin tehtäviin, joihin vastaanottava maa vaatii korkeakoulututkintoa paitsi siinä tapauksessa, että vaatimuksena on yli nelivuotinen korkeakoulututkinto. Hyväksymismenettely on erilainen riippuen siitä, kuinka hyvin hakijan suorittaman koulutuksen taso ja pituus vastaavat vastaanottavan maan vaatimuksia.

Hakijalta voidaan pääsääntöisesti vaatia enintään neljän vuoden ammattikokemusta, jos vastaanottavan maan vaatiman ja hakijan saaman koulutuksen pituudessa on vähintään vuoden ero. Vaihtoehtoisesti häneltä voidaan vaatia kelpoisuuskokeen tai enintään kolme vuotta kestävästä sopeutumisaajan suorittamista, jos koulutusten tai ammattien sisällöissä on olennaisia eroja. Henkilölle on yleensä annettava mahdollisuus valita kelpoisuuskokeen ja sopeutumisaajan välillä. Vastaanottava maa voi päättää, kumpi on suoritettava, jos ammatinharjoittaminen edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkkaa tuntemista tai jos vastaanottava maa vaatii direktiivin 89/48/ETY tarkoittamaa tutkintotodistusta. Jos hakijalla on koulusta ammattillinen tutkinto ja vastaanottava maa vaatii ylempää ammatillista tutkintoa, hakijalta voidaan vaatia enintään kolmivuotinen sopeutumisaika tai kelpoisuuskoee, joiden välillä hän voi valita. Vaatimuksen ei tarvitse perustua koulutusten tai ammattien sisällöissä oleviin eroihin.

Direktiivi 92/51/ETY laajentaa eräiden ETA-sopimukseen sisältyvien itsenäistä ammatinharjoittamista teollisuuden, kaupan ja palvelualan tehtävissä koskevien direktiivien soveltamisalaa siten, että direktiivit tulevat koskemaan toimin-

tojen harjoittamista myös työ sopimussuhteessa. Ammattipätevyys näiden direkttiivien tarkoitamiin tehtäviin saadaan pääsääntöisesti siten, että henkilö on harjoittanut ammatillista toimintoa direkttiivin soveltamisalaan kuuluvassa tehtävässä toisessa ETA-valtiossa tietyn ajan. Ammattipätevyyden tunnustamiseksi ei voida asettaa muita ehtoja. Henkilön ammattipätevyys tunnustetaan näiden direkttiivien mukaisesti, vaikka ammattiin vaadittava koulutus tasoltaan ja pituudeltaan kuuluisi direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan. Näiden direkttiivien piiriin kuuluu varsin suuria ammattialoja, esimerkiksi rakennusala.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Hallitusmuodon 85 §:n mukaan valtion virkoihin vaadittavista opinnäytteistä säädetään lailla tai asetuksella. Työsopimussuhteita koskevia kelpoisuusvaatimuksia ei ole säädetty, joskin erityislainsäädännössä on palvelussuhteen laadusta tai työnantajasta riippumattomia kelpoisuusvaatimuksia. Direkttiivin 92/51/ETY tarkoittamaa koulutusta ei kuitenkaan yleensä ole säädetty kelpoisuusvaatimukseksi valtion virkoihin. Lähinnä terveydenhuoltoalaa koskevassa erityislainsäädännössä on eräitä direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan kuuluvia koulutusvaatimuksia, jotka koskevat myös valtionhallinnon vastaavia tehtäviä.

Kunnallisten virkojen yleisistä kelpoisuusvaatimuksista määrätään yleensä kunnallislain (953/76) nojalla annetuissa virkasäännöissä. Erityisistä kelpoisuusvaatimuksista on usein määrätty johtosäännöissä. Useilla kunnilla on johtosääntöjä, joissa eri tehtävien kelpoisuusvaatimuksena on direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan kuuluva koulutus. Erityislainsäädännössä on kunnan virkoja koskevia direkttiivin soveltamisalaan kuuluvia koulutusvaatimuksia lähinnä terveydenhuollon alalla.

Terveydenhuollon ammattinharjoittamislainsäädännössä direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan kuuluvia koulutusvaatimuksia on proviisoritoimen ja farmaseutitoimen harjoittamisesta (1275/87), sairaanhoitotoimen harjoittamisesta (554/62) ja hierojan toimesta (1231/45) annetuissa laeissa. Myös eräissä teknillisistä tarkastuksista koskevista säännöksissä ja merenkulun alalla on säädettyjä, direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan kuuluvia koulutusvaatimuksia.

Kelpoisuusvaatimuksia tulkitaan niin, että

vain Suomessa suoritettut tutkinnot täyttävät säädetyn kelpoisuusvaatimuksen, jonka vuoksi ulkomaisten tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta on säädetty erikseen. Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamisesta annettua lakia (1597/92), joka tuli voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa 1 päivänä tammikuuta 1994, sovelletaan silloin, kun viran tai tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kolmivuotinen korkeakoulututkinto tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto taikka opistotutkinto, jonka lukiopohjainen koulutus kestää vähintään kolme vuotta. Lakia sovelletaan myös silloin, kun vastaavat koulutusvaatimukset ovat ammatinharjoittamisoikeuden ehtona, ellei muussa lainsäädännössä ole asiaa koskevia säännöksiä. ETA-sopimuksen kanssa samanaikaisesti voimaan tullutta erityislainsäädäntöä on terveydenhuollon ammateista ja asianajajista. Lisäksi on erikseen säädetty kelpoisuudesta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virkoihin.

Muiden kuin Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten korkeakouluopinnot tuottavat virkakelpoisuuden, jos ne on rinnastettu suomalaisiin ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain (531/86) nojalla. Lisäksi ulkomaila suoritettujen tutkintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta on pohjoismaisista sopimuksista johtuvaa ja muuta erityislainsäädäntöä opetus- ja terveydenhuollon aloilla.

Suomessa ei ole lainsäädäntöä direkttiivin 92/51/ETY soveltamisalaan kuuluvien Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisesta. Sen vuoksi olisi säädettävä laki, jonka nojalla ETA-valtion kansalainen, jolla on direkttiivin 92/51/ETY tarkoittama koulutus, saa kelpoisuuden virkaan ja tehtävään ja oikeuden harjoittaa ammattia, johon Suomessa vaaditaan kouluasteen tutkinto, sellainen opistotutkinto, joka lukiopohjalta suoritettuna kestää alle kolme vuotta tai alle kolmivuotinen ammatillisen korkea-asteen tutkinto tahi korkeakoulututkinto tai tutkintoa suppeampi opintosuoritus.

Direktiivin 92/51/ETY johdannossa todetaan, ettei korkeakoulututkintojen tunnustamista koskeva yleinen järjestelmä estä Rooman sopimuksen 48 artiklan 4 kohdan ja 55 artiklan soveltamista. Näin ollen kelpoisuuden saaminen sellaisiin julkisiin virkoihin, jotka on varattu vain asianomaisen maan kansalaisille, voidaan jättää direkttiivin soveltamisalan ulko-

puolelle. Siten direktiivin 92/51/ETY perusteella ei ole tarpeen myöntää Suomessa kelpoisuutta esimerkiksi sotilasvirkaan.

Direktiivissä 92/51/ETY tarkoitettujen koulutuksen saaneiden kelpoisuudesta virkaan tai tehtävään ja oikeudesta harjoittaa ammattia tulisi säätää laajentamalla Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten tutkintotodistusten tunnustamista koskevan lain (1597/92) soveltamisalaa ja tekemällä lakiin direktiivin edellyttämät sisältöä koskevat muutokset. Terveydenhuollon ammattien harjoittajia koskevat tutkintojen tunnustamista koskevat säännökset olisi otettava valmisteilla olevaan lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Edellä sanotut hallituksen esitykset annetaan erikseen.

Sopimus eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien ja eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista (SopS 2/94) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Sopimus koskee osittain samoja ammattiryhmiä, jotka kuuluvat direktiivin 92/51/ETY soveltamisalaa. Siinä sovitaan pohjoismaiden kansalaisten koulutusten tunnustamisesta siten, ettei tunnustamisen ehdoksi voitaisi asettaa direktiivin 92/51/ETY sallimia lisävaatimuksia. Pohjoismaiden välillä on valmisteilla sopimus yhteisistä työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat suorittaneet keskiasteen ammatillisen koulutuksen tai keskiasteen jälkeisen alle kolmivuotisen ammatillisen koulutuksen. Tämän sopimuksen soveltamisala vastaisi pääpiirteittäin direktiivin 92/51/ETY soveltamisalaa.

Lisäksi direktiivi edellyttää muutoksia kaasuasennuksia, öljylämmitysasennuksia, paineastianvalmistusta, räjähdystarvikkeita ja sähköasennuksia säänteleviin asetuksiin.

Neuvoston direktiivi 93/16/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta

Direktiiviin on säännösten sisältöä muuttamatta yhdistetty aikaisemmin hyväksytyt EY-säädökset, jotka koskevat lääkäreiden vapaata liikkuvuutta ja lääkäritutkintojen tunnustamista. Nämä säädökset sisältyvät ETA-sopimukseen. Suomen lainsäädäntöön on tehty tarvittavat muutokset, eikä direktiivi aiheuta lainsäädännön muutostarpeita Suomessa.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 8

ETA-sopimuksen liite VIII

Sijoittautumisoikeus

ETA-sopimuksen 31 artiklassa viitataan liitteeseen VIII, joka sisältää osan ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaa kuuluvista EY:n sijoittautumisoikeutta koskevista säädöksistä. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen VIII on lisätty yksi uusi säädös.

Neuvoston direktiivi 93/96/ETY, annettu 29 päivänä lokakuuta 1993, opiskelijoiden oleskeluoikeudesta

Direktiivi on samansisältöinen kuin 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu opiskelijoiden oleskeluoikeutta koskeva, EY:n tuomioistuinten kumoama direktiivi (90/366/ETY). Direktiivin tarkoitus on helpottaa ammatilliseen koulutukseen pääsyä siten, että opiskelijoille, jotka ovat jäsenvaltioiden kansalaisia, myönnetään oleskeluoikeus toisen jäsenvaltion alueella.

Direktiiviä sovelletaan ammatilliseen koulutukseen hyväksytyyn opiskelijan lisäksi hänen puolisoonsa sekä hänen huollettavina oleviin lapsiinsa. Puolisolla ja huollettavilla lapsilla on myös oikeus ryhtyä palkattuun työhön tai toimia itsenäisinä ammatinharjoittajina, vaikka he eivät olisi minkään jäsenvaltion kansalaisia.

Edellytyksenä oleskeluoikeudelle on, että opiskelijalla on riittävät tulot ja varat, niin että hän ei joudu oleskeluaikanaan turvautumaan vastaanottavan valtion sosiaalihuoltojärjestelmään. Opiskelijan tulee olla myös kirjoittautunut hyväksytyyn oppilaitokseen osallistuakseen ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi hänen tulee kuulua sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Oleskeluoikeus on rajoitettu opintojen kesto-aikaan sekä siihen, että opiskelija täyttää varallisuus- ja muut direktiivissä mainitut edellytykset. Todisteeksi oleskeluoikeudesta on annettava määrämuotoinen oleskelulupa.

Liitteeseen VIII on alunperin sisällytetty opiskelijoiden oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi (90/366/ETY). EY:n tuomioistuin kumosi 7 päivänä heinäkuuta 1992 tuomiollaan C-295/90 mainitun direktiivin siitä syystä, että se oli säädetty perustamissopimuksen väärään artik-

laan perustuen. Kumoaminen tapahtui kuitenkin siten, että direktiivin vaikutukset jäivät voimaan.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Ulkomaalaislakia (378/91) on muutettu ETA-sopimuksen johdosta annetulla lailla (640/93), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Ulkomaalaislain muuttamisesta annetussa laissa on otettu huomioon myös liikkumisvapaus, joka koskee opiskelijoiden oleskeluoikeutta koskevan direktiivin (90/366/ETY) soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä. Oleskeluoikeuden toteuttaminen heidän osaltaan ei siten aiheuta tarvetta muuttaa ulkomaalaislain säännöksiä.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 9

ETA-sopimuksen liite IX

Rahoituspalvelut

1. Vakuutus

Yleistä

ETA:n sekakomitean päätöksellä ETA-sopimukseen lisätään kolme uutta vakuutusdirektiiviä. Niiden aiheuttama keskeisin muutos merkitsee vakuutuspalvelujen sisämarkkinoiden muodostumista Euroopan talousalueelle. Vahinkovakuutuksessa sisämarkkinoiden ulottuvuus jää Suomen osalta kuitenkin riippumaan Suomen ja muiden ETA-valtioiden kesken erikseen toteutettavista järjestelyistä.

Suomen lakisäätteistä tapaturmavakuutusta koskevan tulkintaerimielisyyden vuoksi EU ei hyväksynyt, että kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä olisi sovellettu Suomeen. ETA:n sekakomitean päätös tehtiin EU:n sanotun vaatimuksen mukaisesti.

Vähentääkseen ETA:n sekakomitean päätöksen huomattavia haittavaikutuksia EFTA-valtiot hyväksyivät asiaa koskevan lausuman siitä, että niiden tarkoituksena on keskenään tehdä järjestelyt, jotka käytännössä merkitsevät sisämarkkinoiden toteutumista Suomen ja muiden EFTA-valtioiden välisissä suhteissa myös vahinkovakuutuksessa. Lausumassa Suomi il-

moitti lisäksi olevansa valmis vastavuoroisuuden pohjalta sopimaan samasta järjestelystä kunkin EU-valtion kanssa.

Edellä olevasta seuraa, että vakuutuspalvelujen sisämarkkinat muodostuvat Suomen osalta henkivakuutuksessa samalla tavoin kuin muidenkin ETA-valtioiden osalta, mutta vahinkovakuutuksessa sisämarkkinoita ei vielä saavuteta Suomen ja sellaisten EFTA- ja EU-valtioiden kesken, jotka eivät toteuta lausumassa tarkoitettua järjestelyä Suomen kanssa. Järjestely ei kuitenkaan tulisi koskemaan lakisäätteistä työtaturmavakuutusta.

Sisämarkkinoilla vakuutusyritykset saavat uusia toimintavapauksia, mistä samalla kuitenkin seuraa yrityksen toimivan johdon ja asiantuntijoiden, erityisesti vakuutusmatemaatikon, vastuun kasvaminen. Tämä tarkoittaa myös, että vakuutustoiminnan valvonnalle asetetaan uusia ja entistä vaativampia haasteita, kun vakuutusyritysten valvontaa ei enää voida suorittaa vahvistamalla etukäteen vakuutusteknisiä perusteita tai vakuutusehtoja. Valvonnassa joudutaan enenevässä määrin siirtymään kussakin vakuutusyrityksessä paikan päällä tapahtuviin, lisää voimavaroja vaativiin tarkastuksiin.

ETA:n sekakomitean päätöksellä ETA-sopimukseen sisällytetään myös yksi komission suositus, joka koskee vakuutuksenvälittäjiä ja muita vakuutusedustajia.

Neuvoston direktiivi 92/49/ETY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi)

Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi on tarkoitettu sen soveltamisalaan kuuluvien vakuutusten ja yritysten osalta saattamaan valmiiksi ensivakuutuksen sisämarkkinat EU:ssa. Tavoitteen saavuttamiseksi direktiivi muuttaa ensimmäiseen vahinkovakuutusdirektiiviin (73/239/ETY) perustuvaa vahinkovakuutusliikkeen aloittamisen ja harjoittamisen sääntelyä, sellaisena kuin sääntely on voimassa toisella vahinkovakuutusdirektiivillä (88/357/ETY) muutettuna. Direktiivi saattaa samalla päätökseen vahinkovakuutuspalvelujen yli kansallisten rajojen tapahtuvaa tarjontaa koskevan oikeuskehityksen.

Siirtyminen kansallisista vahinkovakuutus-

markkinoista sisämarkkinoihin tapahtuu kolmannessa vahinkovakuutusdirektiivissä omaksuttujen yhden toimiluvan ja vakuutusyrityksen kotivaltion viranomaisten suorittaman valvonnan periaatteiden avulla.

Vakuutusyrityksellä, joka on saanut toimiluvan yhdessä EU:n jäsenvaltiossa, on oikeus sen perusteella harjoittaa toimiluvan mukaista vakuutusliikettä kaikissa unioniin kuuluvissa valtioissa joko perustamalla niihin sivukonttorin tai tarjoamalla niissä riskin suuruudesta riippumatta vahinkovakuutuksia ulkomaisesta toimipaikastaan käsin taikka harjoittamalla samanaikaisesti molempia toiminnan muotoja.

Kolmannella vahinkovakuutusdirektiivillä toteutettu valvonnan keskittäminen merkitsee sitä, että vastuu vakuutusyrityksen taloudellisesta valvonnasta on yrityksen kotivaltion toimivaltaisilla viranomaisilla. Keskitetty valvonta käsittää myös vakuutusliikkeen, jota yritys harjoittaa toisessa jäsenvaltiossa sivukonttorin välityksellä taikka tarjoamalla siellä vakuutuksia kotivaltiostaan tai muussa jäsenvaltiossa sijaitsevasta sivukonttoristaan. Tässä tarkoitettua toimintaa, kuten vakuutusliikkeen aloittamista tai sen laajentamista koskevat ilmoitukset on tehtävä vakuutusyrityksen kotivaltion valvontaviranomaiselle.

Uuden sääntelyn mukaan jäsenvaltiot eivät enää saa antaa säännöksiä, joissa vaaditaan vakuutusmaksujen ja vakuutusehtojen ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä tiedoksi antamista. Poikkeuksen muodostavat pakolliset vakuutukset, joiden osalta jäsenvaltiot voivat vaatia, että niitä koskevat yleiset ja erityiset vakuutusehdot annetaan ennen ehtojen käyttöönottoa tiedoksi toimivaltaiselle viranomaiselle. Maksunkorotusten osalta ennalta hyväksyminen tai tiedoksi antaminen vaatiminen on sallittua vain osana yleistä hintavalvontajärjestelmää.

Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi muuttaa eräiltä osin myös toisen vahinkovakuutusdirektiivin säännöksiä vakuutuskannan luovutuksista. Muutostarve aiheutuu siirtymisestä yhden toimiluvan järjestelmään.

Uutta sääntelyä EY:n lainsäädännössä merkitsevät myös direktiiviin otetut niin sanottua laadullista omistajakontrollia koskevat säännökset.

Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaan vakuutusyrityksen kotivaltion on vaadittava, että jokainen vakuutusyritys muodostaa riittävän vakuutusteknisen vastuuvelan, joka

kattaa yrityksen koko liiketoiminnan. Direktiiviin sisältyvän yleissäännöksen mukaan vakuutusteknistä vastuuelkaa kattavissa varoissa on otettava huomioon yrityksen harjoittaman liiketoiminnan laatu siten, että turvataan sijoitusten varmuus, tuotto ja realisoitavuus. Lisäksi direktiivi velvoittaa yrityksen varmistamaan sijoitusten monipuolisuuden ja riittävän hajauttamisen.

Yleissäännöstä täydentää direktiiviin sisältyvä luettelo varoista, joilla vakuutustekninen vastuuelka saadaan kattaa kotivaltion antamisen tarkempien määräysten mukaisesti. Direktiivissä annetaan myös säännöksiä vakuutusteknisen vastuuvelan bruttokokonaismäärään suhteutetuista enimmäismääristä, joihin saakka vakuutusyritys saa sijoittaa vastuuelkaa kattavia varoja direktiivissä erikseen mainittuihin omaisuuslajeihin tai yksittäisiin kohteisiin. Jäsenvaltioilla ei direktiivin mukaan ole oikeutta vaatia vakuutusyrityksiä tekemään sijoituksia tiettyihin varojen luokkiin.

Jäsenvaltioiden oli annettava kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja saatettava ne voimaan viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 1994. Direktiivi sisältää säännöksiä eräistä Saksan Liittotasavaltaa, Tanskan kuningaskuntaa, Espanjaa ja Portugalia koskevista siirtymäkauden järjestelyistä.

Neuvoston direktiivi 92/96/ETY, annettu 10 päivänä marraskuuta 1992, henkivakuutuksen ensivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 79/267/ETY ja 90/619/ETY muuttamisesta (kolmas henkivakuutusdirektiivi)

Kolmannessa henkivakuutusdirektiivissä on vastaavan vahinkovakuutusdirektiivin tavoin omaksuttu yhden toimiluvan ja kotivaltion valvonnan periaatteet. Myös vakuutuskannan luovutusta, laadullista omistajakontrollia ja vastuuvelan katetta koskeva sääntely on pääosin samansisältöinen.

Vakuutusyritys, joka on saanut toimiluvan yhdessä EU:n jäsenvaltiossa, on oikeutettu harjoittamaan toimiluvan mukaista henkivakuutusliikettä kaikissa unioniin kuuluvissa valtioissa. Henkivakuutusyritys voi perustaa muihin jäsenvaltioihin sivukonttorin tai tarjota niissä oma-aloitteisesti vakuutuksia ulkomaisesta toimipaikastaan käsin taikka harjoittaa

jäsenvaltioissa samanaikaisesti molempia tässä tarkoitettua liiketoiminnan muotoja.

Direktiivi kieltää jäsenvaltioita enää antamasta säännöksiä, joissa vaaditaan vakuutus- ehtojen sekä vakuutusmaksuja ja vastuovelkaa koskevien laskentaperusteiden ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä tiedoksi antamista. Tästä pääsäännöstä poiketen vakuutusyrityksen kotivaltiolla on kuitenkin oikeus sen todentamiseksi, että vakuutusmatemaattisia periaatteita koskevaa kansallista lainsäädäntöä noudatetaan, vaatia maksutaulustojen ja vakuutus- teknisen vastuuvelan laskemisessa käytettävien teknisten perusteiden järjestelmällistä tiedoksi antamista.

Kolmannessa henkivakuutusdirektiivissä lievennetään ensimmäiseen henkivakuutusdirektiiviin sisältyvää kieltoa, jonka mukaan mikään yritys ei saa harjoittaa jäsenvaltiossa samanaikaisesti sekä henki- että vahinkovakuutusliikettä. Kielto ei ole koskenut toimintaa jo harjoitettavia yrityksiä, joilla on erillinen johto kumpaakin liikettä varten. Ensimmäiseen henkivakuutusdirektiiviin tehdyn muutoksen jälkeen jäsenvaltiot voivat sen lisäksi, mitä jo aikaisemmin on ollut voimassa, poiketa erillisyysvaativuudesta myöntämällä yrityksille, joilla on toimilupa direktiivin mukaisen vakuutusliikkeen harjoittamiseen, luvan harjoittaa samanaikaisesti ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin liitteen luokissa 1 ja 2 tarkoitettuja tapaturma- ja sairausvakuutuksia koskevaa vakuutusliikettä. Yksinomaan mainittua vahinkovakuutusliikettä harjoittavalle yritykselle voidaan vastaavasti antaa toimilupa henkivakuutukseen.

Kolmannen henkivakuutusdirektiivin mukaan vakuutusyrityksen kotivaltion on vaadittava, että jokainen vakuutusyritys muodostaa riittävän vakuusteknisen vastuuvelan, joka kattaa yrityksen koko liiketoiminnan. Periaatteista, joiden mukaisesti vakuusteknisen vastuuvelan suuruus henkivakuutuksessa määräytyy, direktiiviin on otettu yksityiskohtaiset säännökset. Uutta vakuutusliikettä koskevien maksujen tulee direktiivin mukaan olla vakuutusmatemaattisiin oletuksiin perustuen sellaiset, että vakuutusyritykset pystyvät muodostamaan riittävän vakuusteknisen vastuuvelan.

Kolmannen henkivakuutusdirektiivin liitteiksi on otettu niin sanotut vastaavuussäännöt, joiden mukaan vakuutusyrityksen täytettävää sitoumusta koskeva valuutta määräytyy, sekä

säännöt vakuutuksenottajille ennen sopimuksen tekemistä ja sopimusaikana annettavista tiedoista.

Jäsenvaltioiden oli annettava kolmannen henkivakuutusdirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja saatettava ne voimaan viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 1994. Direktiivi sisältää säännöksiä eräistä Espanjaa, Portugalia ja Kreikkaa koskevista siirtymäkauden järjestelyistä.

Neuvoston direktiivi, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä (91/674/ETY) (jäljempänä vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivi)

Vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivi sisältää poikkeuksia ja täydennyksiä vuosina 1978 ja 1983 annettuihin EY:n neljanteen ja seitsemänteen yhtiöoikeudelliseen direktiiviin (78/660/ETY ja 83/349/ETY). Näistä direktiiveistä, sellaisina kuin ne ovat voimassa vuonna 1990 annetuilla direktiiveillä 90/604/ETY ja 90/605/ETY muutettuina, edellinen koskee yksittäisen yhtiön tilinpäätöksen laatimista, sisältöä ja julkistamista sekä tilintarkastusta. Jälkimmäinen direktiivi sääntelee vastaavia kysymyksiä konsernitalinpäätöksen osalta.

Vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiiviä on noudatettava ensimmäisen vahinkovakuutus- ja ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin soveltamisalaan kuuluvissa yrityksissä. Direktiivi koskee lisäksi jälleenvakuutusliikettä harjoittavia yrityksiä sekä tietyin edellytyksin eräitä ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jätettyjä yrityksiä.

Vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivin tarkoituksena on siinä säänneltyjen kysymysten osalta ottaa huomioon näiden yritysten erityispiirteet. Vakuutusyrityksissä on tästä sääntelystä aiheutuvien poikkeuksien ja täydennyksien muotoin noudatettava neljanteen ja seitsemänteen yhtiöoikeudelliseen direktiiviin sisältyviä määräyksiä.

Direktiivin tarkoituksena on muun ohella lisätä eri jäsenvaltioissa toimivien vakuutusyritysten tilinpäätösten vertailukelpoisuutta ja tietoa sijoitusten käyvistä arvoista.

Kaikille vakuutusyrityksille määrätään pääryhmittäin sama tuloslaskelman ja taseen rakenne. Tiettyjen erien, erityisesti vakuusteknistä vastuovelkaa koskevien, sisältö määritel-

lään yksityiskohtaisesti. Liikekulut ja poistot määrätään esitettäväksi tuloslaskelmassa toimintokohtaisesti. Kaikkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvia vakuutusyhtiöitä koskevat samat säännökset yrityksen koosta riippumatta.

Tilinpäätösten tavoiteltu vertailukelpoisuus on vaatinut yhdenmukaisten säännösten antamista direktiivissä erityisesti siitä, miten sijoitukset arvostetaan taseessa ja miten niiden käyvät arvot määritetään. Direktiiviin sisältyvän tasekaavan mukaiseen pääryhmään ”sijoitukset” kuuluva omaisuus, joka Suomen nykykäytännössä vastaa sijoitusomaisuutta, käyttöomaisuusarvopapereita ja -kiinteistöjä, talletuksia sekä jälleenvakuutustalletteita, voidaan arvostaa taseessa joko hankintamenon tai käyvän arvon mukaiseen määrään. Arvostamistapa on valittava tase-eräkohtaisesti. Arvo, jonka määräisenä sijoitus olisi voitu vaihtoehtoisesti merkitä taseeseen, on ilmoitettava taseen liitteenä.

Direktiivin mukaan käyvän arvon ja hankintamenon erotuksen muutos saadaan kokonaan tai osaksi kirjata tuloslaskelmaan, jos sijoitus on taseessa arvostettu käypään arvoon. Mahdollinen loppuosa muutoksesta on kirjattava vastattaviin, arvonkorotusrahastoon. Mahdollisuutta valita sijoitusten arvostamistapa ei ole henkivakuutusluokassa 3 tarkoitettujen sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteena olevien sijoitusten osalta. Tällaiset sijoitukset on direktiivin mukaan esitettävä taseessa erikseen arvostettuina käypään arvoon. Käyvän arvon ja hankintamenon erotuksen muutos on aina kirjattava tuloslaskelmaan.

Tilinpäätösten vertailukelpoisuus on vaatinut arvostussäännösten antamista myös vakuutus teknisen vastuuvelan osalta. Korvausvastuusta on annettu muun muassa diskonttausta koskevat säännökset. Harmonisointi on viety pidemmälle vahinkovakuutuksessa kuin henkivakuutuksessa.

Vakuutusyhtiöiden tilinpäätösdirektiivin liitteeksi on otettu määräykset direktiivin soveltamisesta Lloyd'sina tunnettuun vakuutuksenantajien yhdistykseen.

Komission suositus, annettu 18 päivänä joulukuuta 1992, vakuutuksenvälittäjistä (92/48/ETY)

Suositus koskee vakuutuksenvälittäjiä ja, eräin poikkeuksin, myös vakuutusasiamiehiä.

Suosituksen liite koskee vakuutusedustajien ammattipätevyysvaatimuksia ja rekisteröintiä. Vakuutusedustajilla tulee olla jäsenvaltion määräämä yleinen kaupallinen ja ammatillinen tietämys ja taito. Vakuutusedustajalla tulee yleensä myös olla ammatinharjoittajan vastuuvakuutus. Vakuutusedustajan toiminnan harjoittaminen edellyttää suosituksen mukaan rekisteröintiä. Komissio suosittelee, että jäsenvaltiot varmistavat näiden vaatimusten toteuttamisen. Tämä voi tapahtua paitsi siten, että jäsenvaltio muuttaa lainsäädäntöään suosituksen mukaiseksi, myös eräiltä osin ammatillisten järjestöjen tai vakuutusyhtiöiden toimenpitein.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Seuraava selostus koskee lainsäädännön muutostarpeita siltä osin kuin sisämarkkinat toteutuvat. ETA:n sekakomitean päätöksen ja siihen liittyvän EFTA-valtioiden lausuman perusteella on nykyisessä lainsäädännössä jätettävä eräiltä osin voimaan niin sanottuun toiseen vahinkovakuutusedirektiiviin perustuvat järjestelyt. Näissä tapauksissa on ensinnäkin kysymys siitä, että suomalainen vahinkovakuutusyhtiö haluaa myydä vakuutuspalveluja tai perustaa edustuston sellaiseen ETA-valtioon, joka ei sovelle Suomeen vastavuoroisesti kolmannen vahinkovakuutusedirektiivin määräyksiä. Toiseksi on kysymys siitä, että tällaisessa ETA-valtiossa kotipaikkaansa pitävä vahinkovakuutusyhtiö haluaa myydä vakuutuksia Suomeen tai perustaa tänne edustuston.

Vakuutusyhtiölaissa henkivakuutuksen käsitettä olisi laajennettava koskemaan kaikki EU:ssa voimassa oleviin henkivakuutusluokkiin kuuluvat toiminnat. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että suomalaiset henkivakuutusyhtiöt saavat oikeuden harjoittaa sellaista henkivakuutustoimintaa, johon ei liity nykyisin vaadittua riittävää vakuutusellista sisältöä.

Niin sanottua laadullista omistajakontrollia koskevia säännöksiä olisi tarkistettava eräiltä osin. Vähintään 10 prosentin omistusosuudet vaadittaisiin nimenomaisesti ilmoitettaviksi jo haettaessa vakuutusyhtiölle toimilupaa. Vakuutusyhtiön olisi puolestaan itse vuosittain ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle tiedot yhtiötä koskevista vähintään 10 prosentin omistusosuuksista.

Kotimaisten vakuutusyhtiöiden osalta va-

kuutusyhtiölakiin (1062/79) ehdotetaan otettavaksi yhden toimiluvan periaatteen vaatimat säännökset. Kun suomalainen vakuutusyhtiö haluaa ryhtyä harjoittamaan vakuutusliikettä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa muussa valtiossa, yhtiön olisi ilmoitettava asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle. Ilmoitusta tai hakemusta ei enää tarvitsisi jättää sen valtion viranomaisille, jossa toimintaa on tarkoitus harjoittaa.

Edellä selostettu ei kuitenkaan koske niitä tapauksia, joissa on kysymys vahinkovakuutuksen harjoittamisesta sellaisessa ETA-valtiossa, joka ei ole tehnyt Suomen kanssa vastavaroista sopimusta kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin soveltamisesta.

Tilinpäätöstä koskeviin säännöksiin ja määräyksiin on tehtävä olennaisia muutoksia. Niin sanotut sijoitukset on vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivin mukaan merkittävä taseeseen joko hankintamenon tai käyvän arvon määräisenä, kansallisessa lainsäädännössä tehtävän valinnan mukaan. Suomessa voimassa olevaa järjestelmää, joka mahdollistaa sijoitusomaisuuden arvostuserojen vapaan tulouttamisen, ei enää voida säilyttää. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön määräyksissä vakuutusyhtiön taseen ja tuloslaskelman rakennetta muutetaan vastaamaan direktiivin määräyksiä.

Vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteita ei enää vaadita vahvistettaviksi. Vakuutusyhtiölainsäädäntöön olisi kuitenkin sisällytettävä säännökset ja määräykset vastuuvelan laskennassa noudatettavista periaatteista. Henkivakuutuksen laskuperusteita ei myöskään enää vahvistettaisi. Henkivakuutusyhtiöllä on kuitenkin oltava laskuperusteet vakuutusmaksujen laskemisesta sekä vapaakirjasta ja takaisinostoarvosta. Vakuutusteknisten perusteiden vahvistaminen säilytettäisiin kuitenkin lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa (ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa), mikä edellyttää muutoksia työnteekijäin eläkelakiin (395/61).

Vakuutusteknisen vastuuvelan kattamista koskevat vakuutusyhtiölain säännökset ovat kokonaisuudessaan uudistettavana. Uusia säännöksiä sovellettaisiin koko vakuutustekniseen vastuuvelkaan. Katteeseen hyväksyttävien omaisuuslajien määrä kasvaisi, mutta samalla vaadittaisiin katteen riittävää hajauttamista. Katteeseen kuuluva omaisuus voisi sijaita myös muualla Euroopan talousalueella kuin Suomessa.

Vakuutusyhtiöiden talouden valvonta Eu-

roopan talousalueella kuuluu yhtiön kotimaan viranomaisille. Tästä seuraa eräitä tarkennuksia vakuutusyhtiölain valvontaa koskeviin säännöksiin.

Säännöksiä vakuutussalaisuudesta olisi muutettava siten, että sosiaali- ja terveysministeriö saa oikeuden luovuttaa esimerkiksi vakavaraisuustietoja Suomessa rahoitustarkastukselle ja muualla Euroopan talousalueella vakuutus-, luotto- tai rahoituslaitoksia valvoville viranomaisille.

Edellä on selostettu vakuutusyhtiölaissa vaadittavia muutoksia. Vastaavasti muutoksia on tehtävä myös vakuutusyhdistyslakiin, ottaen kuitenkin huomioon vakuutusyhdistysten erityisluonne paikallisina vahinkovakuutuksina myöntävinä vakuutuslaitoksina.

Laki ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa ja laki vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta

Vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta annettu laki (1645/93) koskee toimintaa, jossa vakuutusyhtiö, jonka kotipaikka on muualla Euroopan talousalueella kuin Suomessa (ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö), myy vakuutuksia Suomeen joko kotimaastaan tai muusta ETA-valtiosta. Sanottu laki käy osin tarpeettomaksi, kun uudet vakuutusdirektiivit antavat oikeuden harjoittaa vakuutustoimintaa kotimaassa saadun toimiluvan perusteella kaikkialla EU:ssa ja vastaavasti Euroopan talousalueella. Tarvittavat vakuutuspalvelujen vapaata tarjontaa koskevat säännökset sisällytetään ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettavaan lakiin. Vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta annetun lain säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin niihin vahinkovakuutusta harjoittaviin ulkomaisiin ETA-vakuutusyhtiöihin, joiden kotivaltio ei ole tehnyt Suomen kanssa vastavaroista sopimusta kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin soveltamisesta.

Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettavaa lakia sovellettaisiin siten henkivakuutusta harjoittavien ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden ja niiden vahinkovakuutusta harjoittavien ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden, joiden kotivaltio soveltaisi Suomeen näiden kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä, Suomeen perustamiin edustustoihin sekä näiden yhtiöiden toimintaan Suomessa vakuutuspalvelujen vapaan tarjonnan perusteella. Lisäksi lakia sovellettai-

siin sellaisten vakuutusyhtiöiden perustamiin edustustoihin, joiden kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella (kolmannen maan vakuutusyhtiö).

Ulkomaiset ETA-vakuutusyhtiöt eivät enää tarvitse toimilupaa Suomesta eikä niille voida maassamme asettaa mitään vakavaraisuusvaatimuksia. Niiltä osin valvonta on yhtiön kotimaassa. Lisäksi poistetaan vaatimukset vakuutusteknisten perusteiden vahvistamisesta sekä ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden osalta että kolmansien maiden vakuutusyhtiöiden osalta.

ETA:n sekakomitean päätöksen johdosta edellä sanottu ei kuitenkaan sellaisenaan koske niitä ulkomaisia ETA-vahinkovakuutusyhtiöitä, joiden kotipaikka on ETA-valtiossa, joka ei ole tehnyt Suomen kanssa vastavuoroista sopimusta kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin soveltamisesta. Esimerkiksi toimilupavaatimuksen ja valvonnan osalta näihin vakuutusyhtiöihin sovelletaan myös jatkossa nykyistä lainsäädäntöä.

Liikennevakuutuslaki ja potilasvahinkolaki

Uudet vakuutusdirektiivit velvoittavat poistamaan menettelyt, joiden mukaan viranomaisen etukäteen vahvistaa tai hyväksyy vapaaehtoiseen tai pakolliseen vakuutukseen sovellettavat vakuutusmaksujen laskuperusteet tai vakuutusehdot. Pakollisten vakuutusten, kuten Suomessa liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen, vakuutusehdot saadaan kuitenkin velvoittaa ennen niiden käyttöönottoa toimittamaan valvovalle viranomaiselle. Tässä tarkoitettut muutokset tehdään liikennevakuutuslakiin ja potilasvahinkolakiin.

Vakuutuksenvälittäjät ja muut vakuutusedustajat

Vakuutuksenvälittäjistä annettu laki (251/93) on vakuutusedustajista annetun komission suosituksen mukainen. Laki sisältää muun muassa säännökset vakuutuksenvälittäjien rekisteröinnistä, ammattipätevyysvaatimuksista ja vastuu- vakuutuksesta samoin kuin vakuutuksenvälittäjien valvonnasta. Laki on suositusta yksityiskohtaisempi ja se sisältää säännöksiä myös liiketoiminnan harjoittamisesta ja eräistä muistakin seikoista, joita suositus ei koske.

Muita vakuutusedustajia kuin vakuutuksen-

välittäjiä ovat Suomessa vakuutusyhtiöiden asiamiehet. Vakuutusyhtiölain 18 luvun 8 a §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä, että vakuutusyhtiöiden on pidettävä rekisteriä asiamiehistään ja näiden puolesta toimivista henkilöistä. Suomessa ei ole säännöksiä tai määräyksiä asiamiesten ammattipätevyysvaatimuksista.

2. Pankit ja muut luottolaitokset

Yleistä

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvän kolmen direktiivin tarkoituksena on selkiinnytää luottolaitosten omien varojen käsittelyä, tiukentaa niiden konsolidoitua valvontaa sekä estää ja purkaa liian suuret asiakasriskikeskitymät. Neljäs direktiivi on luonteeltaan tekninen ja sen tarkoituksena on valtuuttaa komissio tekemään komiteamenettelyä hyväksi käyttäen teknisiä mukautuksia luottolaitosten omia varoja koskevaan direktiiviin sekä säätää osuuskuntamuotoisten tanskalaisten kiinnitys- luottolaitosten omien varojen kohtelusta niitä julkisiksi osakeyhtiöiksi muunnettaessa.

Neuvoston direktiivi, annettu 3 päivänä joulukuuta 1991, luottolaitoksen omista varoista annetun direktiivin 89/299/ETY täytäntöönpanosta (91/633/ETY)

Direktiivissä säädetään, että yleinen tappiovaraus luetaan luottolaitoksen ensisijaisiin omiin varoihin vakavaraisuutta laskettaessa.

Neuvoston direktiivi 92/16/ETY, annettu 16 päivänä maaliskuuta 1992, luottolaitosten omista varoista annetun direktiivin 89/299/ETY muuttamisesta

Direktiivissä annetaan komissiolle valtuudet tehdä teknisiä mukautuksia direktiivin sisältöön komiteamenettelyä soveltaen. Lisäksi siinä säädetään, millä tavoin osuuskuntamuotoisten tanskalaisten kiinnitysluottolaitosten omat varat lasketaan siirtymäaikana, joka seuraa niiden muuntamisesta julkisiksi osakeyhtiöiksi.

Neuvoston direktiivi 92/30/ETY, annettu 6 päivänä huhtikuuta 1992, luottolaitosten konsolididusta valvonnasta

Direktiivi korvaa aikaisemman luottolaitos-

ten konsolidoitua valvontaa koskevan direktiivin (83/350/ETY). Siinä laajennetaan konsolidointivaatimus koskemaan myös sellaisia rahoituslaitosten toimivia luottolaitosten emoyhtiöitä, jotka eivät itse ole luottolaitoksia.

Direktiivissä määritellään rahoitusalan omistusyhteisö (financial holding company) ja monitoimialainen omistusyhteisö (mixed-activity holding company).

Rahoitusalan omistusyhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jonka tytäryritykset ovat yksinomaan tai pääasiassa ensimmäisessä ja toisessa pankkidirektiivissä tarkoitettuja luotto- ja rahoituslaitoksia ja jonka tytäryrityksistä ainakin yksi on luottolaitos.

Monitoimialaisella omistusyhteisöllä tarkoitetaan muuta kuin rahoitusalan omistusyhteisöä, jonka tytäryrityksistä ainakin yksi on luottolaitos.

Direktiivin mukainen konsolidoitu valvonta edellyttää suuria asiakasriskejä, vakavaraisuutta ja riskienhallintajärjestelmiä koskevien vaatimusten asettamista luottolaitoksen ohella sellaiselle ryhmälle, jonka emoyrityksenä on luottolaitos tai edellä tarkoitettu rahoitusalan omistusyhteisö. Viranomaisten tulee edellyttää täydellistä konsolidointia, kun kysymyksessä on luottolaitoksen tai rahoitusalan omistusyhteisön tytäryhtiö. Osakkuusyritysten, joista luottolaitos, rahoitusalan omistusyhteisö tai niiden tytäryritykset omistavat 20—50 %, huomioon ottaminen konsolidoinnissa on jätetty kunkin maan viranomaisten harkintaan.

Monitoimialaisia omistusyhteisöjä ei edellytetä otettaviksi huomioon konsolidoinnissa, mutta viranomaisilla on oltava mahdollisuus saada niistä kaikki luottolaitoksen riskien valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Viranomaisilla on niin ikään oltava mahdollisuus tehdä tarkastuksia tällaisissa yhteisöissä edellä tarkoitettujen tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Neuvoston direktiivi 92/121/ETY, annettu 21 päivänä joulukuuta 1992, luottolaitosten suurten riskikeskittymien valvonnasta ja tarkastamisesta

Direktiivin tarkoituksena on rajoittaa luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmän samaan asiakkaaseen tai asiakaskokonaisuuteen kohdistuvia riskikeskittymiä suhteessa luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmän omiin varoihin. Omat varat määritellään direktiivin 89/229/ETY mukaisesti.

Direktiivissä asetetaan velvollisuus ilmoittaa samaan asiakaskokonaisuuteen kohdistuvat suuret riskikeskittymät. Suurella riskikeskittymällä tarkoitetaan riskiä, jonka määrä on vähintään 10 % luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista. Riskikeskittymällä tarkoitetaan samalta asiakkaalta tai asiakaskokonaisuudelta olevien saamisten, niihin tehtyjen sijoitusten sekä niiden hyväksi annettujen taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärää.

Samaan asiakkaaseen tai asiakaskokonaisuuteen kohdistuvien riskien määrä ei saa ylittää 25 %, tai milloin asiakas tai asiakaskokonaisuus kuuluu samaan konsolidointiryhmään 20 % luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista. Suurten (vähintään 10 %) riskikeskittymien yhteismäärä on lisäksi rajoitettu 800 % luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista.

Direktiivi sisältää myös eräitä poikkeuksia vähäriskisiksi katsottujen saamisten osalta sekä sellaisten asiakkaiden osalta, jotka kuuluvat luottolaitoksen konsolidointiryhmään ja joita valvotaan luottolaitosten konsolidoitua valvontaa koskevien periaatteiden mukaisesti.

Direktiivin mukaiset vaatimukset on täytettävä pääsääntöisesti vuoden 2001 loppuun mennessä.

Direktiivin suhteen noudatetaan Suomen osalta erityistä mukautusta. Sen mukaan lainat, joiden vakuutena on suomalaisen asunto-osakeyhtiön osakkeita, rinnastetaan lainoihin, joiden vakuutena on kiinnitys asuinkiinteistöön direktiivin 4 artiklan 7 kohdan p- alakohtaa ja 6 artiklan 9 kohtaa sovellettaessa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi (92/16/ETY) ei edellytä Suomessa lainsäädäntötoimia. Muilta osin lainsäädäntömme jo täyttää edellämainittujen direktiivien vaatimukset. Asianomaiset säännökset sisältyvät luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin (1607/93), joka tuli voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1994.

3. Pörssi ja arvopaperit

Yleistä

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät

direktiivit sääntelevät sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten taloudellisia vähimmäisvaatimuksia ja niiden toimintaa arvopaperimarkkinoilla. Direktiiveillä pyritään yhtäältä luomaan yhtenäisnormisto sijoituspalveluja tarjoavien yritysten perustamisesta sekä tällaisten yritysten ja luottolaitosten liiketoiminnasta. Näin pyritään varmistamaan toimiluvan ja valvontajärjestelmien vastavuoroinen tunnustaminen tavalla, joka johtaa yhtä toimilupaa ja kotivaltion valvontaa koskevien periaatteiden tunnustamiseen Euroopan talusalueella. Tältä kannalta keskeisiä säännöksiä ovat sijoituspalveluyrityksen perustamisedellytyksiä, omia varoja, vakavaraisuutta ja konsolidoitua valvontaa koskevat määräykset, joista osaa sovelletaan myös luottolaitoksiin. Monia niistä luottolaitosten taloudellisista vähimmäisvaatimuksista, joista säädetään luottolaitoksia koskevista, Euroopan talusalueesta tehdyn sopimuksen liitesäännöstöön sisältyvissä direktiiveissä, noudatetaan soveltuvin osin myös sijoituspalveluyrityksissä.

Yhden yhtenäisen toimiluvan vastavuoroinen tunnustaminen oikeuttaa kotivaltiossaan toimiluvan saaneen sijoituspalveluyrityksen harjoittamaan jotain tai kaikkia vastavuoroisesti hyväksytyjä toimintoja perustamalla tytäryrityksiä tai sivuliikkeitä toisessa Euroopan talusalueeseen kuuluvassa valtiossa. Kotivaltion viranomaisten tehtävänä on huolehtia sijoituspalveluyrityksen valvonnasta.

Neuvoston direktiivi 93/6/ETY, annettu 15 päivänä maaliskuuta 1993, sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä (jäljempänä markkinariskidirektiivi)

Direktiivissä säädetään sijoituspalveluja tarjoavien yritysten ja luottolaitosten taloudellisista vähimmäisvaatimuksista. Sijoituspalveluyrityksiin sovelletaan vaatimuksia perustamis pääomasta ja markkinariskin kattamisesta. Perustamis pääomaa koskevat vaatimukset ovat kolmitasoisia sen mukaan, mitä sijoituspalveluja yritys tarjoaa. Perustettavan sijoituspalveluyrityksen, jonka toiminta kattaa kaiken arvopaperinvälitykselle nykyisin sallitun liiketoiminnan, perustamis pääoma on 730 000 ecua. Luottolaitoksiin, joiden perustamis pääomaa koskevat vaatimukset on määrätty luottolaitosten toimintaa sääntelevissä direktiiveissä, sovelletaan puolestaan vain vaatimuksia markkinariskin kattamisesta.

Markkinariskillä tarkoitetaan sijoituspalveluyrityksen ja luottolaitoksen liiketoiminnassa ottamaa riskiä, joka sisältää positio-, osapuoli-, selvitys- sekä valuutta- ja korkoriskit. Kunkin riskin laskemisesta on direktiivissä yksityiskohtainen liite. Markkinariskiä koskevien vaatimusten lähtökohta on, että jollei sijoituspalveluyrityksen ja luottolaitoksen perustamis pääoma riitä kattamaan sen ottamia markkinariskejä, vaatimus sijoituspalveluyrityksen ja luottolaitoksen omista varoista kasvaa. Koska direktiivissä käytetty riskin käsite sisältää paitsi luottoriskin myös erilaiset arvopaperisijoituksiin liittyvät riskit, se on siten olennaisesti laajempi kuin muissa luottolaitoksia koskevissa direktiiveissä.

Sijoituspalveluyrityksiin sovelletaan pääosin myös luottolaitosten konsolidoidusta valvonnasta annetun direktiivin (92/30/ETY) sekä luottolaitosten suurten riskikeskittymien seurannasta ja valvonnasta annetun direktiivin (92/121/ETY) vaatimuksia. Sijoituspalveluyrityksen ja luottolaitoksen on arvostettava markkinariskin piiriin kuuluvat sijoituksensa päivittäin markkina-arvoon ja lisäksi annettava raportoinnissaan valvontaviranomaisille kaikki tieto, jota nämä pitävät tarpeellisena.

Neuvoston direktiivi 93/22/ETY, annettu 10 päivänä toukokuuta 1993, sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla (jäljempänä sijoituspalveludirektiivi)

Direktiivissä säännellään sijoituspalveluista, joiden tarjoaminen on luvanvaraista. Sijoituspalvelujen tarjoamisen vapaus liittyy sijoittautumisoikeuteen, jonka mukaisesti ETA-valtiossa toimiluvan saanut sijoituspalveluyritys tai luottolaitos saa tarjota sijoituspalveluja myös Suomessa perustamalla Suomeen tytäryhtiön tai sivukonttorin. Tähän yhden toimiluvan periaatteeseen liittyy kiinteästi toimiluvan myöntäneen viranomaisen harjoittama kotivaltion valvonta. Eräät direktiivin artiklat koskevat myös luottolaitoksia, joihin yhden toimiluvan ja kotivaltion valvonnan periaatteet soveltuvat aiemmin Suomessa voimaan saatettujen direktiivien perusteella.

Sijoituspalvelun kohteena olevat sijoituskohdeet voivat olla arvopapereita, sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia, rahamarkkinavelkakirjoja sekä johdannaispimuksia, jotka liittyvät arvopapereihin, valuuttoihin ja korkoihin. Sijoituspalvelun tarjoamista on ensinnäkin tällai-

sia sijoituskohteita koskevien toimeksiantojen vastaanotto ja välitys sijoittajan lukuun, toiseksi toimeksiantojen toteutus toisen lukuun, kolmanneksi kaupankäynti omaan lukuun omasta kaupintavarastosta, neljänneksi asiakaskohtaisesti sovittu omaisuudenhoito, jossa toimeksiannon saaja käyttää päätösvaltaa sekä viidenneksi merkintäsitoumusten antaminen liikkeenlaskun yhteydessä ja merkintöjen välittäminen.

Sijoituspalveludirektiivin keskeinen käsite on säännelty markkina, jolla tarkoitetaan säännöllisesti toimivaa, viranomaisen valvomaa arvopaperien ja muiden sijoituskohteiden järjestynyttä kaupankäyntiä, jota varten viranomainen on määrännyt tai vahvistanut säännöt. Säännöissä on oltava määräykset muun muassa markkinoiden toimintaa sekä markkinoille osallistumista koskevista ehdoista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Sijoituspalveludirektiivistä ja markkinariskidirektiivistä aiheutuu monia muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön. Keskeinen muutos on talletuspankkeja ja muita luottolaitoksia sekä arvopaperinvälitysliikkeitä ja muita sijoituspalvelu-yrityksiä koskevan lainsäädännön lähentyminen. Tämä muutos heijastuu yhtäältä siten, että yhtä toimilupaa ja kotivaltion valvontaa koskevat periaatteet tulevat sovellettaviksi luottolaitosten ohella myös sijoituspalvelu-yrityksissä. Toiseksi luottolaitosten taloudelliset vähimmäisvaatimukset kiristyvät markkinariskidirektiivin perusteella, koska luottoriskin lisäksi sijoitustoimintaan liittyvät riskit on otettava luottolaitosten vakavaraisuuslaskennassa huomioon. Samat vaatimukset koskevat myös sijoituspalvelu-yrityksiä. Markkinariskien lainsäädäntöön sääntely on pääosin uutta myös Suomessa.

Toiseksi sijoituspalveludirektiivistä aiheutuu tarve laajentaa lainsäädäntöä ja luvanvaraisen sääntelyn alaa koskemaan muitakin sijoituspalveluja kuin arvopaperinvälitystä. Sijoituspalveluja voi tarjota muukin yritys kuin arvopaperinvälitysliikkeistä annetussa laissa tarkoitettujen toimiluvan saanut osakeyhtiö eli arvopaperinvälitysliike. Esimerkiksi arvopaperien ja muiden sijoituskohteiden omaisuudenhoitopalvelun tarjoaminen on säädettävä luvanvaraiseksi. Arvopaperinvälitysliikkeistä annetun lain mahdollinen kumoaminen ja korvaaminen kokonaan

uudella, soveltamisalaltaan laajemmalla lailla sijoituspalveluja arvopaperimarkkinoilla tarjoavista sijoituspalvelu-yrityksistä edellyttää myös uutta käsitteenmuodostusta.

Kolmanneksi eräitä keskeisiä käsitteitä arvopaperimarkkinalainsäädännössä on täsmennettävä. Sijoituspalveludirektiivissä esiintyvä säännelty markkinan käsite edellyttäneen muutosta arvopaperimarkkinalain keskeiseen käsitteeseen arvopaperien julkisesta kaupankäynnistä. Koska sijoituspalvelun kohteena oleva sijoituskohte voi olla johdannaisopimus, joka liittyy arvopaperiin, valuuttaan ja korkoon, on kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termineillä annetussa laissa määriteltyä vakioituiden johdannaisopimuksen sääntelyä muutettava.

Direktiiveihin liittyvät hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle kevälistuntokaudella 1995.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 10

ETA-sopimuksen liite XI

Telepalvelut

ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen XI lisätään neuvoston direktiivi avoimen verkkojen tarjoamisen soveltamisesta kiinteisiin joihtoihin 92/44/ETY. Direktiivi määrittää ONP-periaatteet kiinteille yhteyksille ja tarkentaa jäsenvaltioissa harmonisoidusti käytönotettavat kiinteät yhteydet. EU on myös laatinut suosituksen pakettivälitteisten datasiirtopalvelujen ja digitaalisten monipalveluverkkojen (ISDN) ONP-periaatteiden mukaisesta vähimmäistarjonnasta. Tarkoituksena on harmonisoida ja parantaa näiden palvelujen tarjontaa.

EY on pyrkinyt myös yhtenäistämään eräiden keskeisten puhelinnumeroiden käyttöä jäsenmaissa ja lisäämään euroopanlaajuista yhteistyötä numeroinnin alalla. EY on tähän liittyen tehnyt päätöksen kansainvälisen puhelinliikenteen tunnuksen (00) käytönotosta yhteisössä. ETA:n sekakomitean päätöksellä on liitteeseen XI lisätty asiaa koskeva päätös 92/264/ETY. Suomi ottaa ulkomaanpuheluissa suuntanumeron 00 käyttöön lokakuussa 1996.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Sekakomitean päätös ei edellytä telepalveluja

koskevien säädösten osalta laintasoista voimaansaattamista Suomessa.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 11

ETA-sopimuksen liite XIII

Liikenne

ETA-sopimuksen 47 artiklassa viitataan liitteeseen XIII, joka sisältää ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat eri liikennemuotoja koskevat EY-säädökset. ETA:n sekakomitean päätöksellä on liitteeseen XIII lisätty 42 uutta säädöstä. Jäljempänä selostetaan laintasoista voimaansaattamista edellyttävät uudet säädökset.

Liitteessä XIII viitataan lisäksi myös raskaiden ajoneuvojen painoista ja mitoista annetun neuvoston direktiivin 85/3/ETY muutosdirektiiviin 92/7/ETY, moottoriajoneuvojen katsastusta koskevan neuvoston direktiivin 77/143/ETY kolmeen muutosdirektiiviin 91/328/ETY, 92/54/ETY ja 92/55/ETY sekä nopeudenrajoituksen asentamista ja käyttöä koskevaan neuvoston direktiiviin 92/6/ETY. Direktiivien vaatimukset on Suomessa jo otettu huomioon ajoneuvojen käytöstä tiellä annetussa asetuksessa, ajoneuvojen katsastuksesta annetussa asetuksessa sekä ajoneuvojen rakenteesta ja varusteista annetussa asetuksessa. Muita lainsäädännöllisiä toimenpiteitä puheena olevat EY:n direktiivit eivät edellytä.

Yleistä

EU:n liikennepolitiikan tavoitteena on toisaalta yhteisön alueen kattavien vapaiden liikennepalvelumarkkinoiden ja toisaalta näiden markkinoiden häiriöttömän toiminnan ja yhteisön sisäisen kiinteyden kannalta tärkeiden yleiseurooppalaisten infrastruktuuriverkostojen luominen. Liikennepalvelujen tarjonta oli tarkoitus vapauttaa EU:ssa vuoden 1993 alussa kaikista määrällisistä ja liikenteenharjoittajan kansalaisuuteen tai sijoittautumispaikan sijaintiin liittyvistä rajoituksista. Päämäärä edellytti EU:n jäsenvaltioiden kansallisen liikennealan säännösten, teknisten määräysten ja standardien yhdenmukaistamista, jotta ne eivät estäisi liikennepalvelujen vapaata tarjontaa. Korvattavan kansallisen sääntelyn tilalle on annettu

yhteisötasoista normistoa. Yhteisösäännöstellä säädellään muun muassa yritysten sijoittautumisoikeutta, kilpailuolosuhteita sekä liikenteenharjoittajan ammattiin- ja markkinoillepääsyä erilaisin laadullisin säännöksin. Myös teknisiä määräyksiä koskeva yhteisönormisto on liikennealalla laajaa.

Liikennepalvelujen tarjonnan vapauttaminen ei kuitenkaan toteutunut EY:ssä vuoden 1993 alussa siinä laajuudessa kuin oli alunperin tarkoitus. Maantie-, sisävesi-, ja ilmaliikenteessä ja merenkulussa tärkeimmät EY-säädökset on kuitenkin jo hyväksytty. Nämä säädökset sisältävät merenkulun kabotaasin vapauttamista lukuunottamatta ETA:n sekakomitean päätökseen. Kabotaasioikeuksien vapautumiselle on sovittu eri pituisia siirtymäkausi- tai kiintiöjärjestelyjä, jotka siirtävät EU:n liikennepalvelumarkkinoiden täydellisen vapautumisen myöhemmäksi. Rautatieliikenteen palvelun tarjonnan vapauttaminen ei ole edennyt muita liikennemuotoja vastaavasti.

1. Sisämaan liikenne

Neuvoston direktiivi 92/106/ETY, annettu 7 päivänä joulukuuta 1992, tietynlaisia jäsenvaltioiden välisiä tavaroiden yhdistettyjä kuljetuksia koskevista yhteisistä säännöistä

EU:n sisämarkkinat lisäävät yhteisön sisäistä henkilö- ja tavaraliikennettä. Sisämaanliikennemuodoista erityisesti maanteiden henkilö- ja tavaraliikenteen arvioidaan kasvavan suhteellisesti enemmän. Maantieliikenteen kasvu on jo nyt johtanut yhteisössä muun muassa liikenteen ruuhkautumiseen ja kasvaviin onnettomuus- ja ympäristöhaittoihin.

Yhdistettyjä kuljetuksia koskevan direktiivin tarkoituksena on vähentää yhteisön maanteiden ruuhkautumista ja vähentää tieliikenteen ympäristöhaittoja. Tavoitteena on siirtää tavarakuljetuksia maanteiltä muille vähemmän ruuhkautuneille liikennemuodoille, erityisesti rautateille. Yhdistettyjen kuljetusten kehittämiseksi sekä niiden käytön laajentamiseksi direktiivissä veloitetaan jäsenvaltiot tukemaan yhdistettyjä kuljetuksia direktiivissä tarkemmin määritellyin vero- ja maksuhelpotuksin. Direktiivissä tarkoitettujen yhdistettyjen kuljetusten on myös vapautettava kaikista kiintiö-, tariffi- ja lupajärjestelmistä sekä maantien liikenteenhar-

joittajan sijoittautumispaikkaan tai kansallisuuteen liittyvistä palveluntarjonnan rajoituksista.

Direktiivin 1 artiklassa määritellään yhdistettyjen kuljetusten käsite ja direktiivin soveltamisala. Yhdistetyillä kuljetuksilla tarkoitetaan jäsenvaltioiden välisiä tavarakuljetussuoritteita, joiden ensimmäinen tai viimeinen osuus tapahtuu maanteitse ja toinen osuus joko rautatie-, sisävesi- tai merikuljetuksin. Direktiivissä on tarkempia säännöksiä eri kuljetusosuuksien vähimmäis- ja enimmäispituuksista. Yhdistettyjen kuljetusten kuljetusvälineenä voidaan käyttää muun muassa kuorma-autoa, perävaunua, puoliperävaunua, kontteja tai muita kuljetusalustoja.

Direktiivin 6 artiklan mukaan on jäsenvaltioiden toteutettava tarvittavat toimenpiteet yhdistetyissä kuljetuksissa käytettävien maantieajoneuvojen verojen alentamiseksi tai palauttamiseksi. Säännösten mukaan alennukset tai palautukset myöntää ajoneuvon rekisteröintivaltio ja niitä voidaan myöntää myös rekisteröintivaltion ulkopuolella kokonaan tai osittain tehdystä rautatiekuljetuksista. Direktiivin säännösten mukaiset veroalennukset tai -palautukset voivat olla joko kiinteitä tai kuljetettuun matkaan suhteutettuja. Yksinomaan yhdistetyissä kuljetuksissa käytetyt maantieajoneuvot voidaan myös kokonaan vapauttaa verosta. Direktiivissä on myös eräitä omaan lukuun tai vuokraa tai korvausta vastaan suoritettuja kuljetuksia koskevia säännöksiä.

Direktiivillä kumotaan ETA-sopimuksen liitteeseen XIII sisältyvä tietynlaisia jäsenvaltioiden välisiä tavaroiden yhdistettyjä kuljetuksia koskevista yhteisistä säännöistä annettu direktiivi 75/130/ETY muutoksineen.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiiviä koskevan mukautuksen mukaan siinä tarkoitettu verotuki myönnetään Suomessa varsinaisesta ajoneuvoverosta. Moottoriajoneuvoverolakia (722/68) muutetaan siten, että direktiivissä määritellyssä yhdistetyssä kuljetuksessa käytetyn maantieajoneuvon rautatiekuljetuksesta voidaan Suomessa myöntää kiinteä myöhemmin määrättävän suuruinen palautus varsinaisesta ajoneuvoverosta. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan erikseen. Veronpalautuksen hallinnollisesta järjestämisestä päätetään myöhemmin erikseen.

Suomen verolainsäädännön mukaisesti palautus on mahdollista ainoastaan silloin, kun myös vetoautoa on kuljetettu rautateitse. Direktiivissä tarkoitettua veronalennusta tai -palautusta rautateitse kuljetettaville perävaunuille, konteille tai muille kuljetusalustoille ei voida myöntää, koska niitä ei Suomessa veroteta.

2. Maantieliikenne

Neuvoston direktiivi, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, vähemmän kuin 3,5 tonnia painavien ajoneuvojen turvavöiden pakollista käyttöä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (91/671/ETY)

Direktiivin tarkoituksena on edistää liikenneturvallisuutta. Direktiivillä veloitetaan eräin poikkeuksin käyttämään painoltaan alle 3,5 tonnin ajoneuvoissa turvavöitä.

Direktiivin 2 artiklassa edellytetään, että alle 12-vuotiaiden tai alle 150 cm pituisten lasten tulee istua ensisijaisesti pituutensa ja painoonsa nähden sopivassa turvaistuimessa, jos ajoneuvossa on sellainen istuin. Direktiivi antaa mahdollisuuden säätää poikkeus tästä veloitteesta 3-vuotta täyttäneiden lasten osalta. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan alle 3-vuotiaat lapset, heidän istuessaan takaistuimella, oikeuttaa määrättyissä olosuhteissa käyttämään tavallisia turvavöitä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi edellyttää eräitä muutoksia tieliikennelain 88 §:n säännökseen muun muassa lasten turvalaitteiden käyttövelvollisuutta koskevilta osin. Muutostarpeet otetaan huomioon valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä tieliikennelain muuttamisesta. Hallituksen esitys tieliikennelain muuttamisesta annetaan erikseen.

Neuvoston direktiivi 93/89/ETY, annettu 25 päivänä lokakuuta 1993, tiettyjen maanteiden tavaraliikenteeseen tarkoitettujen ajoneuvojen verotuksen sekä tiettyjen infrastruktuurien käytöstä perittävien tie- ja käyttömaksujen soveltamisesta jäsenvaltioissa

Direktiivin tarkoituksena on poistaa jäsenvaltioiden kuljetusyriyten välisiä kilpailun es-

teitä yhtenäistämällä tieliikenteen verotusta ja järjestämällä verotus siten, että liikenne vastaa tasapuolisesti aiheuttamistaan kustannuksista.

Direktiivi koskee kokonaismassaltaan vähintään 12 tonnin tavara-ajoneuvoja. Direktiivissä säännellyt verot ovat ajoneuvovero, tietullit ja käyttäjämaksut. Ajoneuvoverolla tarkoitetaan Suomessa käytössä olevaa varsinaista ajoneuvoveroa vastaavia, yleensä vuotuisena tai muutoin esimerkiksi rekisterissä oloajan perusteella kannettavia veroja. Eri jäsenmaissa käytössä olevat tällaiset verot luetellaan direktiivin 3 artiklassa. Tietulli on direktiivin 2 artiklassa olevan määritelmän mukaan kahden pisteen väliseltä väylän osalta kannettava maksu. Käyttäjämaksulla tarkoitetaan tietyltä ajalta direktiivissä määritellyn tasoisen tiestön käytöstä perittävää maksua.

Ajoneuvoveron osalta direktiivin keskeisenä sisältönä on vähimmäisverotasosta säättäminen. Direktiivin liitteenä on verotaulukko, joka perustuu ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän suurimpaan kokonaismassaan ja akselien lukumäärään. Ilmajousituksella varustetuille ajoneuvoille on jonkin verran alemmat veromäärät kuin tavanomaisella jousituksella varustetuille ajoneuvoille. Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltiot saavat järjestää ajoneuvoverotuksen haluamalla tavalla, kunhan eri ajoneuvojen vero on vähintään direktiivin liitteenä olevassa verotaulukossa edellytetyn vähimmäismäärän suuruinen. Jäsenvaltion ei siten tarvitse soveltaa omassa lainsäädännössään yksityiskohtaisesti liitteen verotaulukkoa tai järjestää veroperusteitaan tuon taulukon rakenteen mukaisesti.

Direktiivissä asetetaan tiettyjä rajoitteita tietullien ja käyttäjämaksujen käytölle. Näitä kahta veroa ei saa periä päällekkäisesti samalta väylältä, lukuunottamatta kuitenkin silta-, tunneli- ja solamaksuja. Tietullit ja käyttäjämaksut eivät saa olla kansallisuuden tai ajoneuvon lähtöpaikan tai määränpään perusteella syrjiviä. Edelleen tietullin ja käyttäjämaksujen kanto on järjestettävä siten, että siitä liikenteen sujuvuudelle aiheutuva haitta muodostuu mahdollisimman vähäiseksi. Näitä veroja saadaan kantaa vain moottoriteiltä tai tätä vastaavilta teiltä sekä silloilta, tunneleilta ja vuoristosolilta.

Direktiivissä säädetään käyttäjämaksun vuotuiseksi enimmäismääräksi 1 250 ecua, johon on luettu myös hallinnolliset kustannukset. Tietullien tulisi vastata kyseisen väylän rakentamis-, kunnossapito- ja kehittämiskustannuk-

sia. Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenmaat voivat sopia alueillaan noudatettavasta yhteisestä käyttäjämaksujärjestelmästä.

Edellä mainittujen verojen lisäksi direktiivin 10 artiklan mukaan on sallittua kantaa eräitä muitakin veroja ja maksuja, kuten muun muassa rekisteröintiveroja, pysäköintimaksuja ja erityisiä kaupunkiliikenteen maksuja sekä paikallisia ruuhkan vähentämiseen tarkoitettuja maksuja.

Direktiivissä on lisäksi siirtymäsäännöksiä ja säännöksiä eräissä tapauksissa lähinnä ajoneuvoveron vähimmäistasosta sallittavista poikkeuksista. Verotasoja tarkistetaan seuraavan keran vuoden 1997 lopussa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Moottoriajoneuvoverosta annetun lain (722/66) 5 §:ssä säädetty varsinaisen ajoneuvoveron määrä on kaikissa kysymykseen tulevissa tapauksissa korkeampi kuin mitä direktiivissä edellytetään vähimmäistasona. Esimerkiksi kolmiakselisen 44 tonnin painoisen varsinaisella perävaunulla varustetun yhdistelmän ajoneuvovero on Suomessa tyypillisesti 13 500 markkaa, kun direktiivin edellyttämä vähimmäistaso on noin 2 200—3 600 markkaa ajoneuvon jousituksen rakenteesta riippuen. Suomessa selvitetään mahdollisuuksia varsinaisen ajoneuvoveron alentamiseksi suomalaisten liikenteenharjoittajien kilpailuedellytysten parantamiseksi kabotaasiliikenteen vapautuessa.

Veroperusteiden rakenne eroaa direktiivissä säädetystä siten, että Suomessa verotus perustuu kuorma-auton kokonaismassaan, akseleiden lukumäärään ja perävaunun käyttöön, kun taas direktiivin liitteenä oleva verotaulukko perustuu yhdistelmän kokonaismassaan. Kun direktiivin mukaiset vähimmäismäärät eivät alitu, veroperusteiden rakennetta ei ole aihetta muuttaa direktiivin liitteenä olevan verotaulukon mukaiseksi. Vetoautoon perustuva verotus on luontevaa Suomen olosuhteissa muun muassa siksi, että meillä perävaunujen ristikkäinen käyttö eri vetoautoissa on huomattavasti yleisempää kuin muualla Euroopassa.

Moottoriajoneuvoverolain 6 §:ssä on säädetty eräiden ajoneuvojen verottomuudesta. Lain 9 §:ssä on säädetty ajoneuvoveron palauttamista muun muassa niissä tapauksissa, joissa ajoneuvoa on käytetty verokauden aikana pääasiallisesti ulkomailla. Nämä säännökset voivat

johtaa siihen, että ajoneuvoveron vähimmäistaso tulee alitettua. Tarkoituksena on tarkistaa säännöksiä siten, että ne eivät aiheuta direktiivissä edellytettyä lievempää verotusta.

Moottoriajoneuvoverolain 34 §:ssä on säädetty ulkomailla rekisteröidyltä ajoneuvolta kannettavasta kiinteästä verosta ja kulutusverosta. Kiinteää veroa kannetaan käyttöajan perusteella, mutta vero poikkeaa direktiivin mukaisesta käyttäjämaksusta kuitenkin siten, että kiinteä vero koskee muutakin kuin vain moottoritieverkon käyttöä. Kulutusveroa kannetaan ulkomailla rekisteröidyn ajoneuvon Suomessa ajaman kilometrimäärän perusteella. Kumpienkin verojen voidaan katsoa poikkeavan direktiivin määräyksistä siinä määrin, että näiden verojen kantamisesta EU:n jäsenvaltioiden ajoneuvoilta ja suosituimmuusperiaatteen edellyttämässä laajuudessa muidenkin maiden ajoneuvoilta tulisi luopua. EU:n jäsenvaltioiden ajoneuvoilta näitä veroja ei käytännössä ole kannettu eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta, koska voimassa on eri perusteilla vastavuoroisia verottomuuksia.

Moottoriajoneuvoverolain muuttamisesta annetaan erillinen hallituksen esitys.

Neuvoston direktiivi, annettu 29 päivänä heinäkuuta 1991, yhteisön ajokortista (91/439/ETY)

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa ajoneuvoluokkia ja niiden alaluokkia sekä lisätä ajokorttien ymmärrettävyyttä yhteisön sisällä ja sen ulkopuolella.

Ajokorttijärjestelmien yhdenmukaistamiseksi otetaan käyttöön yhteisön mallin mukainen kansallinen ajokortti, jonka jäsenvaltiot vastavuoroisesti tunnustavat ilman, että ajokortteja tarvitsee vaihtaa. Direktiivissä määritellään ajokorttiluokat sekä ajokortin saamisen vähimmäisedellytykset ja sen voimassaolon ehdot.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi edellyttää eräitä muutoksia ajokorttiluvan myöntämiseen toimivaltaista viranomaisesta ja muussa ETA-valtiossa määrätyn ajokiellon vaikutusta koskeviin tieliikennelainsäätöihin. Muutostarve otetaan huomioon valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä tieliikennelain muuttamisesta.

Muut direktiivin säännökset voidaan saattaa Suomessa voimaan ajokorttiasetuksen muutoksilla.

Suomi saa direktiiviä koskevan mukautuksen mukaan toistaiseksi käyttää nykyistä ajokorttilomakettaan direktiivin liitteen I mukaisen lomakkeen sijasta. Mukautuksen mukaan ETA:n sekakomitea tarkastelee EFTA-valtioille annettua poikkeusta uudelleen ennen 1.7.1994.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 881/92, annettu 26 päivänä maaliskuuta 1992, yhteisössä jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta tapahtuvan maanteiden tavaraliikenteen markkinoille pääsystä

Asetuksella vapautettiin yhteisön sisäinen maantien kansainvälinen tavaraliikenne kaikista määrällisistä ja liikenteenharjoittajan sijoittautumispaikkaan tai kansallisuuteen liittyvistä rajoituksista 1.1.1993 alkaen. Jokainen sijoittautumisvaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämän erityisen yhteisöluvan saanut liikenteenharjoittaja on oikeutettu tarjoamaan jäsenvaltioiden välisiä rajat ylittäviä kuljetuspalveluja. Luvan saannin ehtona on, että liikenteenharjoittajalla on sijoittautumisvaltiossaan ammattiin pääsyyn oikeuttava liikennelupa. Ammattiin pääsyä koskevat ehdot on EU:ssa yhdenmukaistettu ETA-sopimuksen liitesä XIII viitatulla direktiivillä 74/561/ETY.

Asetuksen 1—2 artiklassa määritellään kansainvälisen kuljetuksen käsite ja asetuksen soveltamisala. Asetuksen 3—9 artiklassa määritellään yhteisöluva, säädetään sen myöntämisperusteista ja -menettelyistä, luvankäytön valvonnasta ja luvan peruuttamisesta.

Asetuksen mukaan luvan myöntää luvanhaltijan sijoittautumisvaltion toimivaltainen viranomainen. Lupa on myönnettävä, jos luvanhakija täyttää luvan saannin edellytykset. Lupa voidaan myöntää viideksi vuodeksi kansainvälisiä kuljetuksia harjoittamaan oikeutetulle liikenteenharjoittajalle. Liikenteenharjoittajalle myönnetään yksi lupa ja lisäksi ajoneuvojen lukumäärää vastaava määrä oikeaksi todistettuja jäljennöksiä tästä luvasta. Toimivaltaisten viranomaisen on viiden vuoden välein tarkastettava, että luvan saannin perustana olleet edellytykset edelleen täyttyvät. Lupa voidaan peruuttaa kokonaan, väliaikaisesti tai toistaiseksi, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, jos luvan haltija on antanut virheel-

lisiä tietoja lupaa hakiessaan tai jos liikenteenharjoittaja on syyllistynyt vakaviin tai toistuviin kuljetussäännösten rikkomuksiin. Jäsenvaltioiden velvollisuus on järjestää, että luvan hylkäämistä tai peruuttamista koskevasta päätöksestä voidaan asianmukaisesti valittaa.

Asetuksen muissa artikloissa on yksityiskohdaisia säännöksiä sen täytäntöönpanosta, jäsenvaltioiden välisestä tietojen vaihdosta ja jäsenvaltioiden notifikaatiovelvollisuudesta.

Asetuksen toisen liitteen mukaan postikuljetuksiin, yritysten omalla kalustolla ja henkilökunnalla suorittamiin oman tavarankuljetuksiin ja eräisiin vähäisiin ei-kaupallisiin kuljetuksiin ei tarvita yhteisön lupaa.

Liitteeseen XIII sisältyy asetusta koskeva mukautus, jonka mukaan asetusta ei sovelleta Itävallassa perustettuihin yrityksiin tai Itävallan alueella tapahtuviin kuljetuksiin. Itävallan alueen kautta suoritettavista kuljetuksista on sovittu erikseen EU:n ja Itävallan tasavallan välisessä tavaroiden kauttakuljetusta maanteitse ja rautateitse koskevassa sopimuksessa. Muiden ETA-sopimuksen hyväksyneiden EFTA-valtioiden liikenteenharjoittajien Itävallan alueen kautta suoritettavista kuljetuksista sovitaan mukautuksen mukaan erikseen.

Asetusta koskevissa mukautusteksteissä on myös sovittu ETA-alueelta niin sanottuihin kolmansiiin maihin suuntautuneiden tai sieltä tulevien kuljetusten asemasta, ETA-valtioiden viranomaisten myöntämien kuljetuslupien vastavuoroisesta hyväksynnästä sekä ETA-luvan sisältöä ja sen ulkoasua koskevista määräyksistä.

Asetuksella kumotaan ETA-sopimuksen liitteeseen XIII sisältyvä asetusta (ETY) N:o 3164/76 yhteisön kiintiöistä jäsenvaltioiden välisessä maantien tavaraliikenteessä. Lisäksi asetuksella muutetaan ETA-sopimuksen liitteeseen XIII sisältyvää yhteisistä säännöistä maanteiden tavaraliikenteessä annettua neuvoston direktiiviä 2005/62/ETY siihen myöhemmin tehdyne muutoksineen.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

EY:n asetusta korvaa soveltamisalansa osalta Suomen ja ETA-valtioiden tekemät kahdenväliset sopimukset. Asetusta vapauttaa Euroopan talousalueen sisäisen maantien kansainvälisen tavaraliikenteen kaikista määrällisistä ja liikenteenharjoittajan sijoittautumispaikkaan tai

kansallisuuteen liittyvistä rajoituksista. Asetuksen nojalla on suomalaisella ulkomaanliikenteenharjoittajalla vapaa oikeus tarjota ETA-valtioiden rajat ylittäviä kuljetuspalveluja.

Asetuksessa säädetyllä yhteisöluvalla korvataan kansainvälisten tieliikennesopimusten vaatima rajan ylittämiseen oikeuttava kuljetuslupa. Asetus ei sen sijaan vaikuta Euroopan liikenneministerikonferenssin (ECMT) päättämään monenkeskiseen kuljetuslupakiintiöjärjestelmään. Suomella on 1.1.1994 lähtien 224 niin sanottua ECMT-lupaa. ECMT-alueeseen kuuluu koko Eurooppa lukuunottamatta Venäjää ja eräitä muita entisen Neuvostoliiton alueen sekä Balkanin valtioita.

Suomen ETA-valtioiden kanssa sopimat kuljetuslupamäärät ovat olleet pääsääntöisesti riittäviä. Lupakiintiöiden pieneneminen on ongelma Italian, Ranskan, Espanjan ja Itävallan kuljetuksissa. Lupien puuttumisesta Portugalin kanssa on samoin ollut jonkin verran ongelmia. ECMT-kuljetusluvat ovat osittain korvanneet kahdenvälisen lupien määrällistä puutetta.

Kuljetuslupia myöntävät nykyisin liikenneministeriö ja tullihallitus.

Yhteisölupien osalta toimivaltaiseksi viranomaiseksi soveltuu kuitenkin parhaiten lääninhallitus, koska yhteisöluvun voimassaolo riippuu lääninhallituksen myöntämän ulkomaan liikenneluvan voimassaolosta. Tätä koskeva valtuutus on tarkoitus sisällyttää luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annettuun lakiin (342/91).

Asetuksen 9 artiklassa tarkoitettu valitusoikeus on järjestetty muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50). EY:n asetusta ei edellytä lain mukaisen muutoksenhakujärjestelmän muuttamista.

Neuvoston asetusta (ETY) N:o 3916/90, annettu 21 päivänä joulukuuta 1990, maanteiden tavaraliikennemarkkinoiden kriisitilanteesta toteutettavista toimenpiteistä

EY:n maantien tavaraliikenteen kansainvälisen liikenteen vapauttamisen johdosta on EY:ssä katsottu tarpeelliseksi säätää asetuksella tietyistä yhteisistä periaatteista palveluntarjonnan vapauttamisen mahdollisesti liikennemarkkinoilla aiheuttamien markkinahäiriöiden korjaamiseksi.

Asetuksen 1—2 artiklassa määritellään asetuksen soveltamisala ja kriisin käsite. Asetusta

sovelletaan 1 artiklan mukaan yhteisön alueella toisen lukuun suoritettavaan, jäsenvaltioiden väliseen kansainväliseen liikenteeseen. Kriisillä tarkoitetaan 2 artiklan mukaan ongelmia, jotka saattavat johtaa markkinoilla 1 artiklassa määritellyn liikenteen osalta vakavaan ja mahdollisesti jatkuvaan ylitarjontaan, joka uhkaa liikenneyritysten taloudellista tasapainoa ja selviytymistä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

Asetuksen 3 artiklan mukaan komissio kerää tarvittavat tiedot voidakseen seurata markkinoiden kehitystä ja havaita mahdolliset kriisit. Jäsenvaltiot toimivat tältä osin yhteistyössä komission kanssa.

Jos jäsenvaltio katsoo, että kriisi on olemassa, se voi asetuksen 4 artiklan mukaan pyytää komissiota tutkimaan asiaa. Jäsenvaltion pyynnöstä komissio kuulee viipymättä 5 artiklassa asetettua komissiota avustavaa neuvoa-antavaa komiteaa, jossa on jäsenvaltioiden edustajat.

Jos komissio katsoo komiteaa kuultuaan, että kriisi on olemassa, se voi tehdä asiassa päätöksen, jolla rajoitetaan jo toimivien liikenteenharjoittajien toiminnan kasvua ja uusien liikenteenharjoittajien tietyille markkinoille pääsyä tarkoituksena estää tällä tarjotun kapasiteetin edelleen kasvaminen. Komission on tehtävä päätöksensä 30 päivän kuluessa jäsenvaltion pyynnön vastaanottamisesta.

Komission toimenpiteet ovat voimassa kuuden kuukauden määräajan, jota voidaan pidentää yhden kerran enintään kuudella kuukaudella. Jäsenvaltiot voivat saattaa komission tekemän päätöksen neuvoston käsiteltäväksi. Neuvosto voi määränemmistöllään tehdä asiassa komission päätöksestä poikkeavan päätöksen.

Asetusta koskevien mukautusten mukaan EFTA-valtioiden osalta EFTAn valvontaviranomainen vastaa EU:ssa komissiolle asetetuista tehtävistä. Vastaavasti EFTAn pysyvä komitea vastaa EU:n neuvostolle kuuluvista tehtävistä EFTA-valtioiden osalta.

Kriisimekanismien käyttöönottoa koskevat konsultaatiot käydään ETA:n sekakomiteassa. EFTA-valtioiden keskinäiset konsultaatiot käydään vastaavasti EFTAn pysyvässä komiteassa. Jos jokin sopimuspuoli katsoo, että käytönotetut kriisitoinenpiteet johtavat oikeuksien ja velvollisuuksien epätasapainoon, se voi ETA-sopimuksen 114 artiklan mukaisesti ottaa käyttöön tasapainottavia toimenpiteitä.

Asetuksen 5 ja 6 artiklassa on komissiota avustavaa neuvoa-antavaa komiteaa koskevia

säännöksiä. Artiklaa koskevassa mukautuksessa määrätään, että EFTA-valtioiden asiantuntijat osallistuvat komitean työhön.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Asetuksessa tarkoitettuina kriisimekanismeina Suomessa tulisivat käytännössä kysymyksen uusien liikennelupien myöntämisen rajoittaminen ja alalle pääsyn vaatimuksena olevien liikenneyrittäjäkursien ja niiden osallistujamäärän rajoittaminen.

Asetuksen täytäntöönpanoa koskeva valtutussäännös, jonka nojalla ETA:n asianomainen viranomainen voi Suomen valtion anomuksesta päättää rajoituksista, on tarkoitus ehdottaa sisällytettäväksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä (342/91) annettuun lakiin. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan erikseen.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3118/93, annettu 25 päivänä lokakuuta 1993, edellytyksistä, joilla muut kuin jäsenvaltiosta olevat liikenteenharjoittajat voivat harjoittaa kansallista maanteiden tavaraliikennettä jäsenvaltioissa

Asetuksella annetaan jäsenvaltioiden maanteiden tavarakuljetusta harjoittaville liikenteenharjoittajille oikeus tilapäisesti tarjota palvelujaan toisessa jäsenvaltiossa ilman kansallisuuden tai sijoittautumispaikkaan liittyvää syrjintää. Oikeus tarjota kuljetuspalveluita toisen jäsenvaltion sisäisillä markkinoilla perustuu jäsenvaltiokohtaisiin kuljetuslupakiintiöihin. Asetuksen kuljetuslupakiintiöjärjestelmä on väliaikainen. Lopulliseen täysin vapaaseen kabotaasiin harjoittamiseen on EU:ssa tarkoitus siirtyä vuoden 1998 aikana.

Asetuksen 1—4 artiklassa määritellään kabotaasin käsite, liikenteenharjoittajan oikeus kabotaasiin harjoittamiseen, kuljetuslupakiintiöjärjestelmä ja kuljetuslupakiintiöiden jakautuminen sopimuspuolten kesken. Kabotaasikiintiötä korotetaan vuosittain 30 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen. Asetusta koskevan mukautuksen mukaisesti asetusta ei sovelleta Itävaltaan sijoittautuneisiin yrityksiin tai Itävallassa tapahtuviin kuljetuksiin. Muiden EFTA-valtioiden kuljetuslupakiintiöstä on sovittu mukautuksella.

Kabotaasilikenteen harjoittamiseen sovelletaan 6 artiklan mukaan muun muassa kuljetussopimusten hintojen ja ehtojen, ajoneuvojen

painojen ja mittojen, ajo- ja lepoaikojen ja liikenteen arvonlisäveron osalta vastaanottavan jäsenvaltion voimassa olevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä. Kansallisten säännösten soveltaminen ei kuitenkaan saa olla muiden jäsenvaltioiden liikenteenharjoittajia syrjivää. Artiklan mukaan kabotaasissa käytettävien ajoneuvojen rakenteiden ja varustuksen on oltava kansainvälisessä liikenteessä käytettyjen ajoneuvojen teknisten standardien mukaisia.

Asetuksen 7 artiklassa annetaan jäsenvaltioille oikeus kansallisten kuljetusmarkkinoiden vakavien tietyllä maantieteellisellä alueella esiintyvien markkinahäiriöiden johdosta ryhtyä tarpeellisiin suojoitoimenpiteisiin. Markkinahäiriöksi määritellään vakava ja jatkuva kuljetuspalveluiden ylitarjonta. Maantieteellinen alue voi olla jäsenvaltion osa, jäsenvaltion koko alue tai useamman jäsenvaltion alueen kattava alue. Suojoitoimenpiteiden toteuttaminen edellyttää, että jäsenvaltio etukäteen ennen toimenpiteisiin ryhtymistä ilmoittaa asiasta komissiolle. Komission on yhden kuukauden kuluessa asian tiedoksi saatuaan tutkittava suojoitoimenpiteiden tarpeellisuus ja tarvittaessa määrättävä niistä. Komissiota avustaa asetuksen (ETY) N:o 3916/90 5 artiklassa tarkoitettu jäsenvaltioiden kansallisista viranomaisista koostuva komitea. Suojoitoimenpiteet voivat olla voimassa korkeintaan kuusi kuukautta. Ne voidaan uudistaa enintään toiseksi kuudeksi kuukaudeksi. Jäsenvaltio voi saattaa komission tekemän päätöksen neuvoston käsiteltäväksi, joka voi määränemmistöllä päättää asiassa toisin.

Asetuksen 7 artiklan mukautuksen mukaan EFTA-valtioiden osalta EFTAn valvontaviranomainen vastaa EU:ssa komissiolle asetetuista tehtävistä. Vastaavasti EFTAn pysyvä komitea vastaa EFTA-valtioiden osalta EU:n neuvostolle kuuluvista tehtävistä. EFTA-valtioiden asiantuntijat osallistuvat asetuksen (ETY) N:o 3916/90 5 artiklaa koskevan mukautuksen mukaan komissiota avustavan komitean toimintaan.

Kriisimekanismien käyttöönottoa koskevat konsultaatiot käydään ETA:n sekakomiteassa. EFTA-valtioiden keskinäiset konsultaatiot käydään vastaavasti EFTAn pysyvässä komiteassa. Jos jokin sopimuspuoli katsoo, että käytönotetut kriisitoimenpiteet johtavat oikeuksien ja velvollisuuksien epätasapainoon, se voi ETA-sopimuksen 114 artiklan mukaisesti ottaa käyttöön tasapainottavia toimenpiteitä.

Asetuksen 5, 8—10 artiklassa on jäsenvaltioiden kansallisten viranomaisten tiedonantovelvollisuutta, asetuksen säännösten valvontaa, liikenteenharjoittajille määrättäviä rangaistus-seuraamuksia, liikenteenharjoittajan toimiluvan peruuttamista ja liikenteenharjoittajan valitus- ja kuulemisoikeutta koskevia säännöksiä.

Asetuksen 11 ja 12 artiklassa on asetuksessa säädetyn väliaikaisen kuljetuslupakiintiön voimassaoloa ja komission raportointivelvollisuutta koskevia säännöksiä. Kabotaasikiintiöjärjestelyn voimassaolo päättyy 1 päivänä heinäkuuta 1998. Tämän päivämäärän jälkeen voi jokainen jäsenvaltion liikenteenharjoittaja harjoittaa väliaikaisesti ja ilman määrällisiä rajoituksia kabotaasilikennettä toisessa jäsenvaltiossa. Komissio laatii asiasta tarvittaessa ehdotuksen neuvostolle lopulliseen kabotaasijärjestelyyn liittyvistä järjestelyistä.

Asetusta koskevista mukautuksissa on sovit- tu kuljetuslupa-asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asiakirjojen ulkoasusta.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Vuodelle 1995 on Suomen kuljetuslupakiintiöksi sovittu 769 lupaa. Vuoden 1994 kuljetuslupien määrä on sidottu ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantulopäivään. Kuljetuslupien määrä kasvaa vuosittain 30 prosentilla vuoden 1998 kesäkuun loppuun saakka.

ETA-alueen kattava kabotaasilupa vastaa 15 päivänä huhtikuuta 1993 pohjoismaisella sopimuksella (SopS 23/93) voimaantullutta pohjoismaista kabotaasilupaa. Pohjoismaiden kabotaasilupajärjestelmä lakkautetaan samanaikaisesti ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantulon kanssa.

Pohjoismaisesta kabotaasiluvasta saatujen kokemusten perusteella Suomeen tulee vain vähän muiden ETA-valtioiden liikenteenharjoittajia. Suomalaisille liikenteenharjoittajille merkittävää on mahdollisuus harjoittaa tavara- liikennettä Suomesta saapuvien alusten käyttä- mistä satamista eteenpäin, erityisesti Saksassa.

Asetuksen voimaantulo edellyttää luvan- raisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun lain (342/91) rangaistus- ja liikenteen keskeyttämis- säännösten muuttamista sekä valtuussäännök- siä suomalaisten viranomaisten tehtävistä. Asia- a koskeva hallituksen esitys annetaan erik- seen.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 684/92, annettu 16

päivänä maaliskuuta 1992, yhteisistä säännöistä harjoitettaessa kansainvälistä henkilöliikennettä linja-autoilla

Asetuksella pyritään takaamaan kaikkien jäsenvaltioiden liikenteenharjoittajille pääsy yhteisön sisäisille kansainvälisille liikennemarkkinoille ilman kansalaisuuden tai sijoittautumispaikkaan perustuvaa syrjintää.

Asetuksen 1—3 artiklassa määritellään kansainvälisen liikenteen käsite ja asetuksen soveltamisala. Asetuksen 5—10 artiklassa säädetään luvanvaraisesta säännöllisestä liikenteestä ja edestakaisliikenteestä, johon ei sisälly majoitusta, sekä muusta luvanvaraisesta liikenteestä.

Luvanvaraista liikennettä koskevia lupamennettelyä koskevat säännökset ovat 7 artiklassa. Lupa annetaan niiden jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten yhteisellä sopimuksella, joiden alueella matkustajia otetaan kyytiin tai jätetään kyydistä. Päätös on sopimusmenettelyä käyttäen tehtävä kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättöpäivästä. Jos sopimusmenettely ei johda tulokseen, asia voidaan saattaa asianomaisen EFTAn toimielimen tai ETA:n sekakomitean käsiteltäväksi riippuen siitä, onko kyse yksinomaan EFTA-valtioiden välisestä liikenteestä vai EFTA-valtioiden ja EU:n jäsenvaltioiden välisestä liikenteestä. Asianomaisena EFTAn toimielimenä toimii puheena olevissa ristiriitatilanteissa EFTA-valtioiden pysyvä komitea.

Asetuksen 11—12 artiklassa on ilman lupaa tapahtuvaa liikennettä koskevia säännöksiä. Luvanvaraista on säännöllinen liikenne sekä edestakaisliikenne, johon ei sisälly majoitusta. Ilman lupaa saa harjoittaa satunnaisliikennettä ja majoituksen sisältävää edestakaisliikennettä. Niitä harjoitettaessa vaaditaan erityinen valvonta-asiakirja.

Asetuksen 13 artiklan mukaan omaan lukuun harjoitettua liikennettä eivät koske mitkään lupajärjestelmät. Omaan lukuun harjoitettu liikenne perustuu artiklan mukaan todistuksiin.

Säännöllisessä liikenteessä ja edestakaisliikenteessä on matkustajilla oltava asetuksen 14 artiklan mukaan koko matkan ajan joko henkilökohtainen tai ryhmämatkalippu, joka on esitettävä toimivaltaisen tarkastusviranomaisen pyynnöstä. Säännöksen tarkoituksena on valvonnan mahdollistaminen.

Lupa tai valvonta-asiakirja on 15 artiklan mukaan pidettävä ajoneuvossa ja se on esitet-

tävä toimivaltaisen tarkastusviranomaisen pyynnöstä. Artiklan mukaan liikenteenharjoittajien on sallittava kaikki tarkastukset, erityisesti ajo- ja lepoaikoja koskevat tarkastukset, jotka tehdään liikenteen asianmukaisen hoitamisen varmistamiseksi. Tarkastusten suorittamiseksi annetaan viranomaisille oikeus muun muassa tarkastaa yrityksen liikennettä koskevia asiakirjoja tai tietokannassa olevia tietoja.

Lupaviranomaisen on 16 artiklan mukaan peruutettava lupa, jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, tai jos valtio, johon yritys on sijoittunut, sitä pyytää. Jäsenvaltioiden lupaviranomaisten on estettävä liikenteenharjoittajaa harjoittamasta asetuksen mukaista henkilöliikennettä, jos liikenteenharjoittaja on rikkonut tieturvallisuussäännöksiä ja erityisesti niitä säännöksiä, jotka koskevat ajoneuvoja ja kuljettajien ajo- tai lepoaikoja.

Asetuksen 18 artiklassa oikeutetaan jäsenvaltiot tekemään kahdenvälisiä ja monenvälisiä sopimuksia asetuksen mukaisen liikenteen vapauttamisesta edelleen, erityisesti niiltä osin kuin ne koskevat lupajärjestelmää ja valvonta-asiakirjojen yksinkertaistamista.

Asetusta koskevissa mukautusteksteissä on sovittu ETA-alueelta niin sanottuihin kolmannsiin maihin suuntautuvan tai sieltä tulevan liikenteen asemasta.

Asetuksen säännösten mukaisista luvista ja todistuksista on annettu yksityiskohtaisempia säännöksiä komission asetuksella (ETY) N:o 1839/92, johon viitataan liitteessä XIII.

Asetuksella kumotaan ETA-sopimuksen liitteessä XIII viitattut asetukset (ETY) N:o 117/66, (ETY) N:o 516/72 ja (ETY) N:o 517/72.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Asetuksen 1—3 artiklassa määritellyt käsitteet poikkeavat Suomessa käytetyistä, mutta sekaannuksen vaaraa ei ole, sillä kansainvälinen liikenne on erotettavissa kansallisesta liikenteestä. Ennalta muodostetun matkustajaryhmän määritelmässä mainittu sijoittautumisvaltion sääntöjen mukaisesti vastuussa oleva toimielin tai henkilö voi Suomessa olla esimerkiksi matkatoimisto, liikenteenharjoittaja tai tämän asiamies sekä yhdistys järjestäessään jäsenilleen matkoja.

Asetuksen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaiset vaatimukset täyttää

luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annettun lain (henkilöliikennelaki, 343/91) mukaan yritys, jolla on oikeus harjoittaa tilaus- tai linjaliikennettä linja-autolla. Artiklan 2 kohdassa mainittua liikennettä omaan lukuun saa henkilöliikennelain mukaan ilman liikennelupaa harjoittaa vain ilman korvausta.

Luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun asetuksen (347/91) 10 §:ssä on alihankintaa koskeva säännös, jonka mukaan alihankinta on linjaliikenteessä sallittu edellyttäen, että alihankkijalla on oikeus tilausliikenteen harjoittamiseen linja- tai henkilöautolla. Luvassa ei alihankkijaa kuitenkaan tarvitse mainita. Suomen lainsäädännön eroavuus asetuksen 5 artiklan säännöksistä ei aiheuta muutostarvetta kansalliseen säännökseen.

Asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa säädetty lupahakemuksen hylkäämisen perusteet poikkeavat eräiltä osin Suomen henkilöliikennelaisesta säädetystä lupahakemuksen hylkäämisperusteista.

Asetuksen toimivaltaisia viranomaisia koskevat säännökset on tarkoitus ehdottaa otettavaksi henkilöliikennelakiin. Toimivaltainen viranomainen olisi Suomessa pääsääntöisesti liikenneministeriö. Asetuksen 11 artiklan 5 kohdan mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, joilta liikenteenharjoittajat saavat kuljetusasiakirjoja, olisivat liikenneministeriön lisäksi lääninhallitukset. Asetuksen 14 ja 15 artiklassa tarkoitettuja toimivaltaisia tarkastusviranomaisia olisivat Suomessa poliisi sekä ajo- ja lepoaikojen noudattamista koskevilta osin myös työsuojeluviranomaiset. Tarvittavat tarkemmat määräykset annettaisiin liikenneministeriön päätöksellä.

Tieliikennelain (267/81) 94 §:n säännös, jonka mukaan ajoneuvon kuljettajan on vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle asiakirja, jonka mukana pitämiseen hän on velvollinen, vastaa asetuksen 15 artiklan 1 kohdan säännöksiä.

Asetuksen 15 artiklan yrityksen tarkastuksia koskevat säännökset poikkeavat eräiltä osin Suomen lainsäädännöstä. Suomessa ajo- ja lepoaikojen noudattamista osaksi valvovilla työsuojeluviranomaisilla on oikeus työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/73) tarkemmin määritellyllä tavalla päästä yrityksen tiloihin, saada nähtäväkseen asiakirjoja sekä ottaa niistä jäljennöksiä. Laissa on säännökset pakkokeinoista ja poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua. Muissa tarkastuksissa, joiden tarkoituksena on

yksinomaan varmistua liikenteen asianmukaisesta hoitamisesta, ei Suomen lainsäädännön mukaan ole käytettävissä pakkokeinoja. Rangaistus niskoittelusta poliisia vastaan on säädetty poliisilain (84/66) 30 §:ssä. Kotietsinnän mahdollistaminen tilanteessa, jossa tarkoituksena on varmistua liikenteen asianmukaisesta hoitamisesta, ei sovellu Suomen oikeusjärjestelmään, sillä sanktiona liikenteen epäasianmukaisesta hoitamisesta voivat olla vain hallinnolliset toimenpiteet, viime kädessä luvan peruuttaminen. Tarkastuksesta kieltäytyminen voitaisiin säätää rangaistavaksi. Kun poliisin käskyn tahallinen noudattamatta jättäminen on rangaistavaa, teon sanktioiminen ei kuitenkaan ole tarpeellista.

Asetuksen 16 artiklassa säädettyä velvoitetta estää rikkomuksiin syylistynyttä liikenteenharjoittajaa harjoittamasta asetuksen mukaista henkilöliikennettä koskeva säännös ehdotetaan sisällytettäväksi henkilöliikennelain 21 §:ään. Säännöksen nojalla liikenneministeriö voisi kieltää luvanhaltijaa määräajaksi tai toistaiseksi harjoittamasta kansainvälistä liikennettä tai rajoittaa sen harjoittamista. Muutos toteutetaan samalla kun henkilöliikennelakia muutokin muutetaan ja se on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä heinäkuuta 1994. Asiasta on tarkoitus antaa erillinen hallituksen esitys kevään 1994 aikana.

Asetuksen 18 artiklan säännöksillä on Suomessa merkitystä erityisesti Ruotsiin ja Norjaan suuntautuvan liikenteen osalta.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2454/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, edellytyksistä, joilla muut kuin jäsenvaltiosta olevat liikenteenharjoittajat voivat harjoittaa kansallista maanteiden henkilöliikennettä jäsenvaltiossa

Asetuksella pyritään vaiheittain poistamaan liikenteenharjoittajan kansallisuudesta tai sijoittautumispaikasta johtuvat maantien henkilöliikenteen kabotaasiliikenteen rajoitukset. Kabotaasiliikenteellä tarkoitetaan toisen jäsenvaltion liikenteenharjoittajan oikeutta harjoittaa toisen jäsenvaltion sisäistä liikennettä. Asetuksen pyrkimyksenä on ensi vaiheessa taata vapaus harjoittaa tietynlaista epäsäännöllistä tilausliikennettä ja tietynlaista säännöllistä erityislinjaliikennettä jäsenvaltioiden raja-alueilla. Muu säännöllinen liikenne jää tässä vaiheessa asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Vuoden

1996 alusta kabotaasiliikenne on sallittu kaikessa epäsäännöllisessä liikenteessä.

Asetuksen 3 artiklan mukaan raja-alueen säännöllistä kabotaasiliikennettä on työntekijöiden kuljettaminen kodin ja työpaikan välillä tai koululaisten ja opiskelijoiden kuljettaminen kodin ja oppilaitoksen välillä. Tätä liikennettä voivat harjoittaa liikenteenharjoittajat, joiden kotipaikka tai liike on viereisen jäsenvaltion raja-alueella. Raja-alueeksi katsotaan alue, jonka leveys on 25 kilometriä linnuntietä jäsenvaltion yhteiseltä rajalta. Liikenteen lähtö- ja määräpaikan tulee sijaita raja-alueella ja liikenteen kokonaispituus saa olla enintään 50 kilometriä.

Asetuksen 4 artiklan mukaan kabotaasiliikennettä harjoitetaan, jos yhteisön säännöksissä ei tosin säädetä, muun muassa kuljetussopimusten, ajoneuvojen painojen ja mittojen sekä ajo- ja lepoaikojen osalta vastaanottavan jäsenvaltion voimassa olevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti. Asetusta koskevassa mukautustekstissä todetaan, että henkilöliikenteen arvonlisäveroa kannetaan vastaanottavan jäsenvaltion voimassa olevien säännösten mukaisesti. Edellä mainittu kansallinen säännöstö ei kuitenkaan saa olla toisten jäsenvaltioiden liikenteenharjoittajia syrjivää.

Kabotaasiliikenteessä käytettävien ajoneuvojen on oltava kansainvälisen liikenteen teknisten määräysten mukaisia.

Asetuksen 5 artiklan mukaan sijoittautumisjäsenvaltio antaa liikenteenharjoittajalle kabotaasiliikenteen harjoittamiseen oikeuttavan todistuksen. Asetusta koskevan mukautuksen mukaan ETA-valtiot hyväksyvät vastavuoroisesti toistensa myöntämät todistukset. Todistuksen myöntänyt viranomainen voi väliaikaisesti tai kokonaan peruuttaa antamansa todistuksen, jos kyseessä on vakavat ja toistuvat asetuksen tai vastaanottavan valtion kansallisten säännösten rikkomukset. Asetuksen 11 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että liikenteenharjoittajat voivat valittaa kaikista heille määräytyistä hallinnollista seuraamuksista.

Kabotaasiliikenteen harjoittajalla on oltava sijoittautumismaan viranomaisien antama todistus ja erityinen 6 artiklassa säädetty valvonta-asiakirja mukana autossaan. Nämä asiakirjat on vaadittaessa esitettävä tarkastusviranomaiselle.

Asetuksen 8 artiklaa koskevan mukautuksen mukaan voi ETA-valtio artiklassa määritelly-

jen vakavien kansallisten liikennemarkkinoiden häiriötilanteiden esiintyessä ottaa käyttöön erityisiä suoja-toimenpiteitä. EFTA-valtion on ilmoitettava EFTAn valvontaviranomaiselle aikomuksensa ottaa käyttöön suoja-toimenpiteitä. EFTAn valvontaviranomainen ilmoittaa asiasta välittömästi ETA:n sekakomitealle, jossa voidaan sopimuspuolen pyynnöstä käydä konsultatioita. EFTAn valvontaviranomainen tekee asiasta päätöksen. Päätös on välittömästi ilmoitettava ETA:n sekakomitealle. Jos sopimusosapuoli katsoo, että toisen sopimuspuolen toteuttama suoja-toimenpide johtaa sopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien ja oikeuksien epätasapainoon, sovelletaan ETA-sopimuksen 114 artiklan mukaisia menettelytapoja.

Vastaanottava jäsenvaltio voi asetuksen 10 artiklan mukaan määrätä seuraamuksia toisesta jäsenvaltiosta tulevalle liikenteenharjoittajalle rikkomustilanteessa. Käytettävissä ovat varoitus ja tilapäisen kabotaasiliikenteen harjoittamiskielto. Kaikista hallinnollisista seuraamuksista täytyy voida valittaa. Vastaanottavassa valtiossa määrätty seuraamus on otettava huomioon, jos sijoittautumisvaltion toimivaltainen viranomainen päättää lisäseuraamuksista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomessa on tarkoitus henkilöliikennelainsäädännön uudistamisen yhteydessä luopua tarveharkinnan soveltamisesta linja-autoliikenteen tilausliikenteessä. Jollei näin meneteltäisi, saisivat ETA-valtioiden liikenteenharjoittajat vuoden 1996 alusta laajemmat vapaudet liikenteen harjoittamiseen kuin kotimaan yrittäjillä on.

Säännökset toimivaltaisista viranomaisista ehdotetaan otettavaksi henkilöliikennelakiin. Tässä asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen olisi Suomessa liikenneministeriö. Asetuksen 6 artiklassa tarkoitettu tarkastusviranomainen olisi poliisi.

Suomella on Tanskan, Norjan ja Ruotsin kanssa voimassa oleva sopimus oikeudesta harjoittaa kabotaasiliikennettä maanteitse kuorma-ajoneuvoilla (SopS 23/93). Siinä sallitaan kabotaasiliikenne linjaliikenteessä luvan nojalla kaikkien sopimusvaltioiden alueella, mutta lupa voidaan jättää myöntämättä, jos kyseessä olevan liikenteen voi olettaa aiheuttavan haittaa jo toimivalle rautatieliikenteelle tai

linja-autolla suoritettavalle linjaliikenteelle. Sopimus antaa norjalaisille ja ruotsalaisille yrityksille alueellisesti laajemmat mahdollisuudet kabotaasiliikenteen harjoittamiseen Suomessa kuin EY:n asetus muiden ETA-valtioiden yrityksille.

Asetuksessa määritellyn säännöllisen kabotaasiliikenteen merkitys ei ole Suomessa kovin suuri. Ainoastaan muutama Pohjois-Suomessa raja-alueella liikennettä harjoittava yritys käytännössä saattaa harjoittaa myös kabotaasiliikennettä Ruotsissa tai Norjassa.

3. Rautatieliikenne

Neuvoston direktiivi, annettu 29 päivänä heinäkuuta 1991, yhteisön rautateiden kehittämisestä (91/440/ETY)

Direktiivi koskee päätoimenaan tavara- ja/tai matkustajaliikennettä harjoittavan jäsenvaltion rautatieyrityksen kuljetustoimintaa sekä radanpidon hallintoa. Direktiivin tarkoituksena on helpottaa rautatieyritysten sopeutumista yhteismarkkinoiden vaatimuksiin ja parantaa niiden tehokkuutta.

Jäsenvaltiot veloitetaan takaamaan rautatieyrityksille riippumaton asema erityisesti liikkeenjohdon, hallinnon ja talouden osalta, mikä mukaisesti erityisesti niiden varat, talousarviot sekä kirjanpito on erotettava valtionhallinnosta.

Radanpidon hallinto veloitetaan erottamaan vähintään kirjanpidollisesti kuljetuspalvelujen tarjoamisesta. Hallinnollinen tai institutionaalinen erottaminen on valinnaista. Liikennepalvelun kirjanpito on pidettävä erillään radanpidon kirjanpidosta.

Lisäksi jäsenvaltiot veloitetaan luomaan yhdessä rautatieyritysten kanssa asianmukaiset mekanismit rautatieyritysten velkaantumisen vähentämiseksi siten, ettei velkaantuminen ole esteenä yritysten terveille taloudelliselle liikkeenjohdolle.

Rautatieyritysten kilpailuaseman parantamiseksi jäsenvaltiot veloitetaan antamaan rautatieyritysten muodostamille kansainvälisille ryhmittymille ja kansainvälisiä yhdistettyjä kuljetuksia hoitaville rautatieyrityksille oikeus käyttää myös muiden jäsenvaltioiden rataverkkoja.

Suomen lainsäädäntö ja muutoksen tarve

Valtionrautateiden hallinnollinen asema pe-

rustuu valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (627/87; liikelaitoslaki), Valtionrautateista annettuun lakiin (747/89; VR-laki) sekä Valtionrautateista annettuun asetukseen (748/89; VR-asetus). Kuljetustoiminnan ja radanpidon kirjanpidollinen erottaminen toteutettiin Valtionrautateiden liikelaitosuudistuksen yhteydessä, jolloin määriteltiin radanpito. Se määriteltiin kuitenkin suppeammaksi kuin asianomaisessa EY:n lainsäädännössä, eivätkä säännökset siten enää ole riittäviä verrattuna EY:n rautateiden kehittämistä koskevan direktiivin periaatteisiin.

Direktiivin periaatteet edellyttävät muun muassa, että rautatieyritys voi vapaasti perustaa kansainvälisen ryhmittymän toisen rautatieyrityksen kanssa. Samoin rautatieyrityksellä on oltava oikeus perustaa uusia rautatiealaa liittyviä toimintoja. Tietyissä tilanteissa liikelaitos kuitenkin tarvitsee valtioneuvoston luvan tällaiseen osallistumiseen. Valtionrautateiden aseman kehittäminen direktiivin periaatteiden mukaisesti edellyttäisi kuitenkin, ettei mainittua lupamenettelyä tulisi soveltaa Valtionrautateihin.

Edelleen direktiivi edellyttää, että rautatieyrityksillä on oltava vapaus päättää henkilöstöään, varojaan ja hankintojaan koskevista asioista.

Valtionrautatiet kuuluu edelleen valtion keskitetyn henkilöstöpolitiikan piiriin. Erityisesti henkilöstöetuuksiin liittyvistä taloudellisista asioista liikelaitokset eivät nykyään voi päättää riittävän itsenäisesti. Liikelaitos osana valtioyhtymää maksaa monet henkilöstöetuudet ja kerää ne maksuina takaisin. Direktiivi edellyttää Valtionrautateille itsenäisempää asemaa myös henkilöstöpolitiikkansa hoitamisessa.

Maa-alueiden osalta Valtionrautateihin sovelletaan lakia oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia (687/78) sekä lain nojalla annettua asetusta (693/78). Säädöksissä on Valtionrautateiden toimivaltaa siten rajoitettu, että se on ristiriidassa direktiivin hallinnollista riippumattomuutta koskevien periaatteiden kanssa.

Hallinnollisen ja taloudellisen itsenäisyyden lisäämiseksi pitäisi lain ja asetuksen säännöksiä lainanotto-oikeuksista, kuljetustoiminnan investointien kohteista, enimmäismääristä ja tilausvaltuuksista samoin kuin kuljetuspalvelujen hinnoittelusta muuttaa. Niin ikään tulisi Valtionrautateiden ylimpien virkojen perustamista, rahavarojen säilyttämistä ja hoitamista sekä

maksuliikennettä koskevia säännöksiä muuttaa.

Valtionrautateille voidaan asetuksella tai valtioneuvoston päätöksellä määrätä muita kuin VR-laissa tai -asetuksessa sille säädettyjä tehtäviä. Menettely ei ole sopusoinnussa Valtionrautateiden hallinnollisen riippumattomuuden kanssa. EY:n lainsäädännön mukaisesti asianomaisten viranomaisten tulisi tehdä julkisista palveluvelvoitteista tarvittavat sopimukset Valtionrautateiden kanssa. Valtion ohjausta koskevat hallintokäytännöt on sopeuttava EY-lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Rautatieliikennettä koskevissa EY-säädöksissä radanpito, rautatieliikenteen infrastruktuurin ylläpito ja rakentaminen on määritelty laajemmin kuin Suomessa. Ratamaksua ja sen perusteita sekä radanpidon määrittelyä koskevia säännöksiä on sen takia tarkistettava.

Suomen lainsäädännöstä puuttuvat säännökset kansainvälisen rautateiden ryhmittymän tai kansainvälisiä yhdistettyjä kuljetuksia hoitavan rautatieyrityksen oikeudesta käyttää rataverkkoa Suomessa.

Rautateitä koskevia säännöksiä Suomessa on edellä esitetyin osin muutettava ja tarkistettava vastaamaan EY:n lainsäädäntöä. Muutokset olisi tehtävä liikelaitoslakiin, VR-lakiin sekä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia annettuun lakiin. Osa VR-lakiin tehtävistä muutoksista on jo toteutettu erillisenä lainmuutoksena, joka tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1994. Muilta osin muutoksia valmistellaan liikenneministeriössä. Ministeriössä selvitetään parhaillaan myös edellytyksiä Valtionrautateiden yhtiöittämiselle vuoden 1995 aikana. Mikäli yhtiöittäminen toteutuu, poistuvat useat edellä esitetyt lainmuutostarpeet, jotka koskevat Valtionrautateitä liikelaitoksena.

4. Sisävesiliikenne

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3921/91, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, muita kuin jäsenvaltiosta olevia liikenteenharjoittajia koskevista edellytyksistä saada harjoittaa siellä sisävesiväylien tavaraj- ja henkilöliikennettä

Neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3921/91 säädetään tavaraj- tai henkilöliikennettä sisävesiväylillä harjoittavan liikenteenharjoittajan oikeudesta tarjota tavaraj- tai henkilöliikenne-

palveluja sisävesiväylillä sellaisessa jäsenvaltiossa, johon kyseinen liikenteenharjoittaja ei ole sijoittunut (sisävesiliikenteen kabotaasi). Asetus ei tässä vaiheessa edellytä Suomelta lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, sillä vastavuoroiseen pääsyyn ETA-valtioiden sisävesille liittyvät järjestelyt pyritään toteuttamaan vuoden 1996 alkuun mennessä. Tarkemmat määräykset asiasta ovat ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 20.

5. Meriliikenne

Neuvoston direktiivi 93/75/ETY, annettu 13 päivänä syyskuuta 1993, vaarallisia tai ympäristöä pilaavia aineita kuljettavia aluksia koskevista vähimmäisvaatimuksista niiden ollessa matkalla yhteisön merisatamiin tai poistuessa sieltä

Direktiivissä säädetään velvollisuudesta ilmoittaa vaarallisia tai saastuttavia tavaroita kuljettavien alusten lastista ja muista kuljetukseen liittyvistä yksityiskohdista aluksen saapessa EU:n alueella sijaitsevaan satamaan tai lähtiessä tällaisesta satamasta. Direktiivin tarkoituksena on lisätä merenkulun turvallisuutta ja suojella merellistä ympäristöä.

Direktiivi koskee eräin poikkeuksin kaikkia lastialuksia, öljy-, kemikaali- ja kaasutankkialuksia ja matkustaja-aluksia, joiden lastina on vaarallisia tai saastuttavia tavaroita bulkkilastina tai pakattuina.

Direktiivin mukaan aluksen päällikölle tai operaattorille on ilmoitettava asianomaisten tavaroiden tunnistetiedot (YK:n numerot, IMO:n vaarallisuusluokat IMDG-, IBC ja IGC-koodien mukaisesti) ja tavaramäärät. Ennen aluksen lähtöä on tehtävä direktiivin liitteen mukainen ilmoitus asianomaisen jäsenmaan viranomaiselle. Sama koskee tilannetta, jossa alus saapuu yhteisön ulkopuolelta olevasta satamasta yhteisön alueella sijaitsevaan satamaan. Onnettomuustapauksesta tai ympäristöä uhkaavasta tapahtumasta on ilmoitettava asianomaisen jäsenmaan viranomaiselle.

Aluksen päällikön on 8 artiklan mukaan annettava myös luotsille direktiivin liitteenä olevassa tarkistuslistassa pyydyt tiedot.

Jäsenmaiden on saatettava lainsäädäntönsä direktiivin mukaiseksi 12 kuukauden kuluessa direktiivin hyväksymisestä ja direktiivin mukainen toiminta on aloitettava 24 kuukauden kuluessa direktiivin hyväksymisestä.

Tiettyjen säiliöalusten minimivaatimuksista

niiden saapuessa yhteisön satamaan tai lähtiesä sieltä annettu direktiivi 79/116/ETY kumotaan 24 kuukauden kuluttua tämän direktiivin 93/75/ETY hyväksymisestä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi 93/75/ETY vaatii Suomen lainsäädännön osalta eräitä uusia säännöksiä. Tarkoituksena on ehdottaa kappaletavara-aluskuljetusten osalta sisällytettäväksi tarvittavat säännökset asiasta valmisteltavana olevaan lakiin vaarallisten aineiden kuljettamisesta. Aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annettuun lakiin tulisi lisätä valtuussäännös, jonka nojalla öljy-, kemikaali- ja kaasusäiliöalusten kuljetuksiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista säädettäisiin asetuksella. Tarkempia säännöksiä asiasta annettaisiin siten yhteisellä kaikkia edellä mainittuja aluskuljetuksia koskevalla asetuksella.

6. Siviili-ilmailu

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2407/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2408/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2409/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksuista

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3922/91, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3089/93, annettu 29 päivänä lokakuuta 1993, tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevista käyttäytymissäännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 2299/89 muuttamisesta

Yhteisön sisäisen lentoliikenteen vapauttami-

nen on tapahtunut kolmessa vaiheessa vuosina 1987—1993. Kaksi ensimmäistä vaihetta on otettu huomioon ETA-sopimuksessa. Kolmas vaihe on tullut voimaan EY:ssä vuoden 1993 alussa ja Ruotsissa ja Norjassa erityissopimuksella 16 päivänä elokuuta 1993. Siinä on helpotettu lentoyhtiöiden markkinoille pääsyä, poistettu kapasiteettirajoitukset, vähennetty hinnoittelun viranomaisohjausta ja säädetty toimiluvasta, jonka haltija on oikeutettu toimimaan koko EU:n alueella.

Asetuksessa (ETY) N:o 2407/92 säädetään yhteisön lentoliikenteen harjoittajille yhtenäiset toimilupavaatimukset. Tekniset vaatimukset täyttävä hakija on oikeutettu saamaan ansiolentoluvan ja voi hakea lentoliikennelupaa. Lentoliikennelupa on myönnettävä hakijalle, joka täyttää taloudelliset kriteerit ja jonka liiketoiminnan pääpaikka sijaitsee lentoliikenneluvan myöntävässä valtiossa. Lentoliikenneluvan haltijalla on oikeus harjoittaa kansainvälistä liikennettä koko EU:n alueella.

Asetus (ETY) N:o 2408/92 mahdollistaa lentoliikenneluvan haltijan pääsyn kaikille yhteisön alueella oleville siviili-ilmailuun käytettävälle lentopaikoille. Kotimaanliikenne (kabotaasi) toisen valtion alueella on mahdollista rajoitusti kansainvälisen liikenteen yhteydessä 1 päivään huhtikuuta 1997, jonka jälkeen se on vapaata.

Asetus (ETY) N:o 2409/92 vapauttaa lentoliikenteen kuljetusmaksut yhteisön alueella säännöstelystä. Ilmailuviranomaisella on kuitenkin mahdollisuus puuttua hinnoitteluun, mikäli hinnat ovat kuljetuskustannuksiin nähden kohtuuttoman korkeat tai alhaiset.

Asetus (ETY) N:o 3922/91 koskee siviili-ilmailun teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelytapojen yhdenmukaistamista ilma-alusten suunnittelua, valmistamista, käyttöä ja huoltamista koskevista asioissa.

Asetus (ETY) N:o 95/93 sisältää säännöt ilma-alusten saapumis- ja lentoönlähtöaikojen jakamisesta lentopaikoilla.

Asetus (ETY) N:o 3089/93 muuttaa ETA-sopimukseen kuuluvaa tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevista käyttäytymissäännöistä annettua asetusta (ETY) N:o 2299/89. Paikanvarausjärjestelmä koskee nyt reittilentojen lisäksi osittain myös tilauslentoja. Paikanvarausjärjestelmän haltijan on sallittava lentoyhtiöille tasapuolinen pääsy järjestelmään. Järjestelmän ylläpitoon osallisen lentoyhtiön on pyydyttävä annettava omaa

tarjontaansa koskevia tietoja myös kilpaileviin paikanvarausjärjestelmiin. Järjestelmän tiedot on erotettava haltijalentoyhtiön omista tiedoista niin, ettei haltija voi saada sellaisia tietoja muista lentoyhtiöistä, joita muut eivät voisi saada. Paikanvarausjärjestelmien tasapuolista toimintaa valvomaan on asetettava riippumaton tarkastaja. Asetuksen seuraava tarkistamisajankohta on vuoden 1997 lopussa. Asetukseen liittyvistä kilpailukysymyksistä on säädetty komission asetuksessa (ETY) N:o 3652/93, johon viitataan ETA-sopimuksen liitteeseen XIV sisältyvissä uusissa säädöksissä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomen lainsäädäntö on sopusoinnussa edellä mainittujen EY:n asetusten kanssa, eivätkä asetukset näin ollen edellytä voimassa olevan lainsäädännön muuttamista.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 12

ETA-sopimuksen liite XIV

Kilpailu

ETA-sopimuksen 53—58 artiklassa on määräykset yrityksiin sovellettavista kilpailusäännöistä ja niiden soveltamisesta. Näihin artikloihin liittyvät sopimuksen pöytäkirjat 21—25. Sopimuksen artiklassa 59 on julkisia yrityksiä koskevat erityismääräykset. ETA-sopimuksen osaksi otetut EY:n kilpailusäädökset luetaan liitteessä XIV, johon viitataan artiklassa 60.

ETA:n sekakomitean päätöksellä on liitteeseen XIV lisätty viisi uutta säädöstä.

1. Ryhmäpoikkeukset

Komission asetus (ETY) N:o 151/93, annettu 23 päivänä joulukuuta 1992, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumis-sopimusten, tutkimus- ja kehityssopimusten, patenttilisenssisopimusten ja taitotietoa koskevien lisenssisopimusten ryhmiin annettujen asetusten (ETY) N:o 417/85, (ETY) N:o 418/85, (ETY) N:o 2349/84 ja (ETY) N:o 556/89 muuttamisesta

Komission asetus (ETY) N:o 3932/92, annettu

21 päivänä joulukuuta 1992, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vakuutusalan sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin

Komission asetus (ETY) N:o 1617/93, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1993, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta aikataulujen yhteistä suunnittelua ja yhteensovittamista, yhteisen lentoliikenteen harjoittamista, neuvotte-luja säännöllisen lentoliikenteen matkustaja- ja rahtimaksuista sekä lähtö- ja saapumisaikojen jakamista lentoasemilla koskevien sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin

Komission asetus (EY) N:o 3652/93, annettu 22 päivänä joulukuuta 1993, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta lentoliikenteen tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskeviin yritysten välisten sopimusten ryhmiin

2. Hiili ja Teräs

Komission päätös N:o 3654/91/EHTY, tehty 13 päivänä joulukuuta 1991, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 66 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanoa koskevaksi asetukseksi poikkeuksesta ennakkoluvan hakemiseen tehdyn päätöksen N:o 25—67 muuttamisesta

Korkean viranomaisen päätöksellä 25—67 määritellään sellaiset yrityskeskittymät hiilen ja teräksen yhteismarkkinoilla, jotka vapautetaan perustamissopimuksen 66 artiklan 3 kohdan mukaisen ennakkoluvan hakemisesta. Päätöksellä 3654/91 korotettiin ennakkoluvan hakemisesta vapauttamisen edellytyksenä olevia päätöksessä 25—67/67 mainittuja kynnysarvoja ja mahdollistettiin poikkeussäännösten soveltaminen yhteisyrityksiin edellyttäen, että tiettyjä tuotanto- ja liikevaihtolukuja ei ylitetä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA-sopimuksen kilpailusääntöjä sovelletaan vain kilpailunrajoituksiin, jotka vaikuttavat sopimusapuolten väliseen kauppaan. Suomen kilpailunrajoituslakia (480/92) sovelletaan yleensä vain yksinomaan Suomessa vaikuttaviin kilpailunrajoituksiin. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät kilpailusäännöt

eivät edellytä laintasoista voimaansaattamista Suomessa.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 13

ETA-sopimuksen liite XV

Valtion tuki

ETA-sopimuksen 63 artiklassa viitataan liitteeseen XV, joka sisältää EY:n valtion tukia koskevat ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat säädökset. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen XV on lisätty kaksi uutta säädöstä.

Komission direktiivi 93/84/ETY, annettu 30 päivänä syyskuuta 1993, jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuudesta annetun direktiivin 80/723/ETY muuttamisesta

Direktiivi 93/84/ETY täydentää jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuudesta annetun komission direktiivin 80/723/ETY tiedonantovelvoitetta. Laajennettua tiedonantovelvoitetta sovelletaan julkisiin tehdasteollisuusyrityksiin, joiden liikevaihto on yli 250 miljoonaa ecua. Vuosittain valvontaviranomaiselle toimitetaan jälkikäteen tietoja muun muassa yritysten taloudellisesta tilasta (tase- ja tulostiedot), pääomasijoituksista yrityksiin, myönnettystä avustuksista, myönnettystä lainoista ja niiden ehdoista, lainatakuista ja niiden ehdoista, maksetuista osingoista ja maksamattomista voitoista. Siltä osin kuin julkiseen rahoitukseen sisältyy valtion tukea, koskee sitä kuitenkin normaali tuen ennakkoilmoitusmenettely.

Komission päätös N:o 3855/91/EHTY, tehty 27 päivänä marraskuuta 1991 terästeollisuudelle myönnettävää tukea koskevista yhteisön säännöistä

Komission päätös 3855/91/EHTY sääntelee Euroopan hiili- ja teräsyhteisön alaan kuuluvan terästeollisuuden valtion tukia. Päätös sallii neljän tyyppisiä valtion tukia terästeollisuudessa. Sallitut tukimuodot ovat tutkimus- ja kehitystuki, tuki ympäristönsuojeluinvestointeihin, tuki tuotannon lakkauttamiseen sekä alueelliset investointituet eräissä jäsenmaissa (Kreikka,

Portugali ja Itä-Saksa). Kaikki terästeollisuuden tukitoimet on EFTA-valtioiden toimesta ilmoitettava ennakkoon EFTAn valvontaviranomaiselle.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi 93/84/ETY aiheuttaa tarpeen antaa eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta annettua lakia (183/93) täydentävä asetus. Täydentävä asetus on tarpeen, jotta direktiivissä tarkoitettut tiedot voidaan toimittaa EFTAn valvontaviranomaisen käytettäväksi laajennetun tiedonantovelvollisuuden edellyttämässä laajuudessa.

Komission terästeollisuuden tukea koskeva päätös 3855/91/EHTY ei aiheuta tarvetta Suomen lainsäädännön muuttamiseen.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 14

ETA-sopimuksen liite XVI

Julkiset hankinnat

ETA-sopimuksen 65 artiklassa viitataan liitteeseen XVI, jolla sopimukseen sisällytetään EY:n julkisia hankintoja koskevat, ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat säädökset. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen lisätään kuusi uutta säädöstä sekä lisäksi kolme sitomatonta säädöstä. Sitomattomia säädöksiä, jotka koskevat säädösten soveltamista koskevia menettelyllisiä kysymyksiä, ei saateta Suomessa voimaan.

Neuvoston direktiivi 92/13/ETY, annettu 25 päivänä helmikuuta 1992, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevien yhteisön sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta

Direktiivissä (ns. toinen valvontadirektiivi) määrätään neuvoston direktiivin 90/531/ETY soveltamisalaan kuuluvien vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevista muutoksenhakekokeinoista ja riitatapausten käsittelystä. Direktiivin tavoitteena on myös taata hankintamenettelyissä syrjityille mahdollisuus

valitusmenettelyyn kansallisessa tuomioistuimessa. Direktiivi vastaa keskeiseltä sisällöltään ETA-sopimukseen sisältyvää viranomaisyksiköitä koskevaa ns. ensimmäistä valvontadirektiiviä (89/665/ETY). Valvontadirektiivien määräykset sisältyvät julkisista hankinnoista annettuun lakiin (1505/92).

Neuvoston direktiivi 92/50/ETY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta

Direktiivi 92/50/ETY (palveluhankintadirektiivi) koskee julkisten viranomaisten ja eräiden muiden hankintayksiköiden menettelyä palveluhankinnoissa. Direktiivi on ensimmäinen EY:ssä julkisista palveluhankinnoista annettu direktiivi. Direktiivin yleiset periaatteet ja menettelymääräykset vastaavat suurimmalta osaltaan ETA-sopimukseen kuuluvien tavarahankinta- ja rakennusurakkadirektiivien määräyksiä.

Direktiiviä sovelletaan julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin, joiden ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 200 000 ecua. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat palvelut on jaettu kahteen ryhmään, ns. ensisijaisiin ja toissijaisiin palveluihin. Ensisijaisia palveluja hankittaessa sovelletaan direktiivin määräyksiä täysimääräisesti. Toissijaisia palveluja hankittaessa sovelletaan direktiivissä annettuja määräyksiä syrjimättömien teknisten erittelmien käyttämisestä. Toissijaisia palveluja koskee myös niin sanottu jälki-ilmoitusvelvollisuus direktiivin kynnysarvon ylittävistä tehyistä palvelusopimuksista.

Direktiivin määräykset eivät koske palveluhankintoja, jotka hankintayksikkö itse tuottaa tai järjestää. Direktiivi ei myöskään koske palveluhankintoja sellaiselta yksiköltä, jolla on lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuva yksinoikeus kyseisen palvelun suorittamiseen. Yksinoikeuden saaneen yksikön on omissa hankinnoissaan sovellettava julkisia hankintoja koskevia määräyksiä. Palveluhankintadirektiivin muista hankintadirektiiveistä poikkeavat menettelymääräykset koskevat kynnysarvojen laskemista eräissä tapauksissa (mm. rahoitus- ja vakuutuspalveluissa) sekä henkisen työn toteuttamiseen liittyvän suunnittelukilpailun järjestämistä.

Suunnittelukilpailua koskevia määräyksiä sovelletaan sellaisiin suunnittelukilpailuihin,

jotka on järjestetty osana menettelyä, joka johtaa kynnysarvon ylittävän palvelusopimuksen tekemiseen, sekä suunnittelukilpailuihin, joissa osallistujille annettavien palkintojen ja maksettavien palkkioiden kokonaisarvo on vähintään 200 000 ecua.

Neuvoston direktiivi 93/36/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1993, julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta

Direktiivi koskee julkisten viranomaisten ja eräiden muiden hankintayksiköiden menettelyä tavarahankinnoissa. Direktiivi on niin sanottu kodifikaatiodirektiivi, jossa aiemmin annetut tavarahankintadirektiivit muutoksineen on yhdistetty yhdeksi direktiiviksi. Direktiivi tulee EU:ssa voimaan 14 päivänä kesäkuuta 1994.

Direktiivissä muutetaan lisäksi eräitä aikaisempien tavarahankintadirektiivien menettelymääräyksiä.

Neuvoston direktiivi 93/37/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1993, julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta

Direktiivi koskee julkisten viranomaisten ja eräiden muiden hankintayksiköiden menettelyä rakennusurakoissa. Direktiivi on niin sanottu kodifikaatiodirektiivi, jossa aiemmin annetut rakennusurakkadirektiivit on yhdistetty yhdeksi direktiiviksi.

Neuvoston direktiivi 93/38/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1993, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alan hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta

Direktiivi koskee vesihuollon, energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden menettelyä tavarahankinnoissa, rakennusurakoissa ja palveluhankinnoissa. Direktiivi on ns. kodifikaatiodirektiivi, jossa aiemmin annetun direktiivin 90/531/ETY soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden tavarahankintoja ja rakennusurakoita koskeviin määräyksiin on lisätty näiden yksiköiden palveluhankintoja koskevat määräykset. Palveluhankintoja koskevien määräysten osalta direktiivi tulee EU:ssa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994.

Palveluhankintoja koskevat määräykset mm.

direktiivin soveltamisalaan kuuluvista palveluista, suunnittelukilpailusta sekä kynnysarvon laskemisesta eräissä tapauksissa vastaavat pääosin viranomaisyksiköitä koskevan palveluhankintadirektiivin 92/50/ETY määräyksiä.

Komission päätös, tehty 13 päivänä toukokuuta 1993, edellytyksistä, joilla maantieteellisiä alueita öljyn, kaasun, hiilen tai muiden kiinteiden polttoaineiden etsimiseksi tai talteen ottamiseksi hyödyntämään ryhtyvien hankintayksiköiden on toimitettava komissiolle tiedot tekemistään hankintasopimuksista (93/327/ETY)

Komission päätös liittyy peruspalveludirektiivin (90/531/ETY) 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, jossa säädetään, että hankintayksiköiden, jotka ryhtyvät hyödyntämään maantieteellisiä alueita öljyn, kaasun, hiilen tai muiden kiinteiden polttoaineiden etsimiseksi tai talteen ottamiseksi, on toimitettava tiedot tekemistään hankintasopimuksista komission määrittelemien edellytyksin. Komission päätöksessä määrätään tiedoista, jotka hankintayksiköiden on toimitettava komissiolle komission suorittamaa valvontaa ja tilastollista tutkimusta varten.

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyy lisäksi yksi komission suositus ja kaksi tiedonantoa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Laki julkisista hankinnoista (1505/92) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Edellä mainitun vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoitinnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyissä sovellettavan muutoksenhankintadirektiivin 92/13/ETY (ns. toinen valvontadirektiivi) määräykset sisältyvät lakiin julkisista hankinnoista.

Palveluhankintadirektiivin määräykset voimaansaatetaan asetuksella julkisista palveluhankinnoista. Asetuksella asetetaan kunnille velvoitteita. Asia tulee antaa eduskunnalle tiedoksi.

Tavarahankintoja koskeva kodifikaatidirektiivi tulee EU:ssa voimaan 14 päivänä kesäkuuta 1994. Kodifikaatidirektiivin määräykset saatetaan voimaan muuttamalla ETA-sopimuksen yhteydessä voimaantullutta julkisista tavarahankinnoista annettua asetusta (1350/93).

Rakennusurakoita koskeva kodifikaatidirektiivi tuli EU:ssa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993. Kodifikaatidirektiivin voimaansaataminen Suomessa ei edellytä erillisiä lainsäädäntötoimenpiteitä.

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoitinnan alalla toimivien yksiköiden palveluhankintoja koskevat määräykset tulevat EU:ssa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994. Määräykset saatetaan voimaan muuttamalla ETA-sopimuksen yhteydessä voimaan tullutta vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoitinnan alalla toimivien yksiköiden tavarahankinnoista ja rakennusurakoista annettua asetusta (1351/93).

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 15

ETA-sopimuksen liite XVII

Henkinen omaisuus

ETA-sopimuksen 65 artiklassa viitataan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan liitteeseen XVII, jolla sopimukseen on sisällytetty asiaa koskevat ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat EY-säädökset. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen lisätään yhdeksän uutta säädöstä sekä lisäksi kaksi sitomattomaa säädöstä. Sitomattomia säädöksiä ei saateta Suomessa voimaan.

Neuvoston päätös, tehty 21 päivänä joulukuuta 1992, puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisen suojan ulottamisesta koskemaan Amerikan Yhdysvalloista ja eräiltä alueilta olevia henkilöitä (93/16/ETY)

Neuvoston päätös, tehty 27 päivänä syyskuuta 1993, puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisen suojan ulottamisesta koskemaan Amerikan Yhdysvalloista ja eräiltä alueilta olevia henkilöitä tehdyn päätöksen 93/16/ETY muuttamisesta (93/520/ETY)

Komission päätös, tehty 19 päivänä maaliskuuta 1993, Amerikan Yhdysvaltojen tunnustamisesta neuvoston päätöksen 93/16/ETY mukaisesti maaksi, josta ovat yhtiöt ja muut oikeushenkilöt saavat puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisen suojan (93/217/ETY)

Neuvoston päätös, tehty 20 päivänä joulukuuta 1993, puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisen suojan ulottamisesta koskemaan Amerikan Yhdysvalloista ja eräiltä alueilta olevia henkilöitä (93/16/ETY)

lisen suojan ulottamisesta koskemaan Amerikan Yhdysvalloista olevia henkilöitä (94/4/EY)

Neuvoston päätös, tehty 21 päivänä joulukuuta 1992, puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisen suojan ulottamisesta koskemaan eräistä maista ja eräiltä alueilta olevia henkilöitä tehdyn neuvoston päätöksen 90/510/ETY muuttamisesta (93/17/ETY)

Liitteen XVII kohdissa 1—3 mainitut neuvoston neljä päätöstä ja yksi komission päätös ulottavat puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisesta suojasta annetun neuvoston direktiivin 87/54/ETY koskemaan Amerikan Yhdysvaltoja ja tiettyjä muita valtioita ja alueita.

Piirimallien oikeudellinen suoja perustuu kansainvälisiin vastavuoroisuusjärjestelyihin. EU:n jäsenvaltioissa myönnetään lähtökohtaisesti oikeudellista suojaa vain jäsenvaltiosta peräisin oleville piirimalleille. Sillä edellytyksellä, että EU:n jäsenvaltiosta peräisin olevat piirimallit saavat suojaa jossakin EU:n ulkopuolisessa valtiossa, suoja voidaan neuvoston tai komission päätöksellä laajentaa koskemaan ko. valtiosta peräisin olevia piirimalleja.

Päätöksellä 93/17/ETY neuvosto on ulottanut pysyvän oikeudellisen suojan koskemaan kaikkia EFTAn jäsenvaltioita. Muut päätökset koskevat suojan väliaikaista laajentamista Yhdysvaltoihin ja eräisiin muihin alueisiin.

Suomen lainsäädäntö ja muutoksen tarve

Direktiivi 87/54/ETY on saatettu voimaan Suomessa lailla yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin (32/91). Lain 4 §:n mukaan suoja voidaan asetuksella ulottaa vastavuoroisuuden perusteella koskemaan myös muita kuin Suomen kansalaisia. Kaikki EFTAn ja EU:n jäsenvaltiot on 17 päivänä syyskuuta 1993 annettulla asetuksella (824/93) saatettu pysyvän suojan piiriin. Yhdysvalloista peräisin olevien piirimallien on asetuksella (825/93) säädetty saavan väliaikaista suojaa.

Päätökset eivät aiheuta tarvetta muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Suojan laajuutta koskeviin asetuksiin saatetaan joutua tekemään pieniä muutoksia koskien suojan ulottamista eräisiin saariin, kuten Arubaan ja Alan-komaiden Antilleihin.

Neuvoston direktiivi 92/100/ETY, annettu 19

päivänä marraskuuta 1992, vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tiettyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla

Liitteeseen XVII sisällytellyllä direktiivillä 92/100/ETY yhtenäistetään tekijänoikeudellisesti suojattujen teosten ja lähioikeuksien suojaamien kohteiden vuokraamista ja lainausta koskeva sääntely. Lähioikeuksilla tarkoitetaan esittäjien, äänitteiden tuottajien, elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajien ja yleisradioorganisaatioiden oikeuksia.

Lähtökohtana on, että tekijöillä ja lähioikeuksien haltijoilla tulee olla yksinomainen oikeus vuokrata ja lainata suojattua aineistoa yleisölle. Tekijällä tai esittäjällä, joka on luovuttanut vuokrausoikeutensa äänitteen tai elokuvan tuottajalle, säilyy luovuttamaton oikeus kohtuulliseen korvaukseen vuokraamisesta. Kansallisen lainsäädännön varaan on jätetty se, minkälaisella järjestelmällä tekijöille ja esittäjille taataan tämä luovuttamaton kohtuullinen korvaus.

Yksinomaista lainausoikeutta on pitkälle rajoitettu. Valtiot voivat poiketa yksinoikeudesta edellyttäen, että ainakin tekijät saavat korvauksen lainaamisesta. Valtiot voivat vapaasti päättää korvauksen suuruudesta ottaen huomioon kulttuurin edistämisen tavoitteensa. Korvausjärjestelmän ei tarvitse olla luonteeltaan tekijänoikeudellinen. Tekijöitä ei saa kuitenkaan syrjiä kansallisuuden perusteella.

Jäsenvaltiot voivat vapauttaa määrätynlaiset laitokset korvauksen maksamisesta. Kun neuvosto hyväksyi direktiiviä koskevan yhteisen kannan, komissio totesi pöytäkirjaan jättämässään lausunnossaan, että säännöksessä tarkoitettuihin laitoksiin sisältyvät yleiset kirjastot, yliopistot ja oppilaitokset. Komissio totesi lisäksi, että Tanskan kirjastokorvausjärjestelmä täyttää direktiivin vaatimukset. Tanskassa maksetaan erityisen kirjastokorvauslain mukaan korvausta kirjailijoille sekä säveltäjille ja kuvataiteilijoille. Kirjailijoiden osalta edellytyksenä on, että kirjailija kirjoittaa tanskaksi.

Direktiivi sisältää lisäksi säännökset eräistä muista oikeuksista, jotka tulee myöntää lähioikeuksien haltijoille. Näitä ovat yksinomainen tallennus- ja kopiointioikeus sekä eräät lähetysoikeudet. Esittäjille ja äänitteen tuottajalle tulee maksaa korvaus, mikäli kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä käytetään johtimettomassa yleisradiolähetyksessä tai mihin tahansa yleisölle välittämiseen. Lisäksi lä-

hioikeuksien haltijoilla tulee olla yksinoikeus saattaa suojattu aineistonsa yleisön saataviin myymällä tai muulla tavoin. Tämä levitysoikeus ei raukea yhteisön alueella, paitsi milloin suojatun aineiston ensimmäinen myynti yhteisön alueella tapahtuu oikeudenhaltijan toimesta tai hänen suostumuksellaan. ETA:n sekakomitean päätökseen sisällytetyllä määräyksellä tämä levitysoikeuden raukeaminen ulotetaan kattamaan koko Euroopan talousalue.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Tekijänoikeutta ja eräitä tekijänoikeutta lähellä olevia oikeuksia koskevat säännökset sisältyvät tekijänoikeuslakiin (404/61). Valokuvien suojasta säädetään oikeudesta valokuvaan annetussa laissa (405/61). Direktiivistä aiheutuu tarve tehdä eräitä muutoksia lakeihin.

Tekijöiden nykyisiä vuokrausoikeuksia täytyy jonkin verran laajentaa kattamaan muun muassa kuvataiteen tuotteet. Tekijänoikeuslakiin tulee lisätä lähioikeuksien haltijoiden vuokrausoikeudet sekä säännökset luovuttamattomasta oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen suojatun aineiston vuokrauksesta.

Tekijöillä on voimassa olevan tekijänoikeuslain nojalla yksinoikeus lainata yleisölle tietokoneella luettavassa muodossa olevia tietokoneohjelmia ja elokuvateoksia. Tämän lisäksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (23/61), jäljempänä kirjastokorvausapurahalaki, mukaan valtion varoista jaetaan vuosittain kirjailijoille ja kääntäjille apurahoja ja avustuksia sen johdosta, että heidän kirjoittamiaan tai kääntämiään kirjoja pidetään maksuttomasti käytettävissä yleisissä kirjastoissa. Apurahoja ja avustuksia voivat saada kirjailijat ja kääntäjät, jotka kirjoittavat suomen, ruotsin tai saamen kielellä ja jotka asuvat tai ovat asuneet pysyvästi Suomessa. Lainauksen sääntelyn osalta valtioille on jätetty huomattava liikkumavara. Lainsäädäntöömme ei siten välttämättä tarvitse tehdä huomattavia muutoksia.

Elokuvan tuottajalla voi nykyisen tekijänoikeuslain nojalla olla ainoastaan tekijöiltä ja muilta oikeudenhaltijoilta siirtyneitä oikeuksia. Lakiin tulee lisätä säännökset elokuvateoksen tuottajan lähioikeudesta.

Tekijänoikeuslakiin tulee lisätä säännökset lähioikeuksien haltijoiden yksinoikeudesta määrätä suojatun aineiston levittämisestä. Voi-

massa olevan lain mukaan tekijöiden levitysoikeuteen sovelletaan kansainvälistä raukeamista. Kun teos on tekijän suostumuksella saatettu markkinoille missä tahansa maailmassa, sen saa vapaasti myydä edelleen. Direktiivi rakentuu lähioikeuksien osalta alueellisen raukeamisen periaatteelle, jonka mukaan vain EU:n alueella tapahtunut liikkeelle laskeminen aiheuttaa raukeamisen. On kuitenkin tulkinnanvaraista, estääkö direktiivi kansainvälisen raukeamisen soveltamisen sikäli, kuin sen ei voida katsoa rajoittavan Euroopan talousalueen sisäistä kauppaa. Tältä osin joudutaan harkitsemaan raukeamisperiaatteen alueellista ulottuvuutta.

Direktiivistä aiheutuvista lainmuutoksista annetaan erillinen hallituksen esitys.

Neuvoston direktiivi 93/83/ETY, annettu 27 päivänä syyskuuta 1993, tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta

ETA:n sekakomitean päätöksellä ETA-sopimuksen liitteeseen XVII lisätyllä niin sanotulla satelliitti- ja kaapelidirektiivillä 93/83/ETY yhtenäistetään satelliittilähetyksiin ja yleisradiolähetyksen kaapelijakeluun liittyviä tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia sekä oikeuksiin liittyviä sopimusjärjestelyjä.

Lähetykset yleisradiosatelliittien ja välityssatelliittien avulla rinnastetaan tietyin edellytyksin toisiinsa. Satelliittivälityksestä yleisölle on direktiivissä määritelmä, joka tekee mahdolliseksi sovellettavan lain valinnan. Koodattuja lähetyksiä pidetään merkityksellisenä satelliittivälityksenä yleisölle, jos dekodeereita on saatavana yleisradio-organisaation toimesta tai suostumuksella. Jäsenvaltioiden korkean suojatason kiertämisen estämiseksi kolmannessa maassa tapahtuvia lähetyksiä voidaan määrätyn edellytyksin pitää jäsenvaltiossa tapahtuvina.

Tekijänoikeuksien haltijoille tulee myöntää yksinoikeus yleisradiointiin satelliitin välityksellä. Satelliittilähetysoikeudet on hankittava sopimuksilla. Pohjoismaiden lainsäädännöissä oleva lähetysoikeuksia koskeva sopimuslisensijärjestelmä voidaan säilyttää direktiivin ehdoin. Esittäjien, äänitteiden tuottajien ja yleisradio-organisaatioiden oikeudet järjestetään

olennaisilta osiltaan vuokraus- ja lainausoikeuksia sekä lähioikeuksia koskevan direktiivin (92/100/ETY) mukaisesti.

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että muista jäsenvaltioista tulevien lähetyksen edelleenlähetyksen kaapeleitse tapahtuu oikeuksien haltijoiden ja kaapelijakelijoiden välisten sopimusten perusteella. Lakiin perustuvat käyttöluvut (pakkolisenssit) voidaan säilyttää määräjän.

Tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien haltijoiden oikeuksia edelleenlähetykseen saavat valvoa ainoastaan yhteisvalvontajärjestöt. Siinäkin tapauksessa, että oikeudenhaltija ei ole antanut oikeuksiaan yhteisvalvontajärjestön hallinnoitavaksi, katsotaan, että hänen oikeuksiansa valvonta on järjestön tehtävänä. Yleisradio-organisaatioiden oikeuksia valvovat kuitenkin itse yleisradiot.

Direktiivissä on säännöksiä luvan antamista koskevasta sovittelusta ja sovittelijoiden tehtävistä.

Neuvotteluaseman väärinkäytön estämisestä annettujen säännösten mukaan jäsenvaltiot voivat säilyttää ainakin vuoden 2003 loppuun asti sellaiset elimet, joilla on toimivalta ratkaista tapaukset, joissa yleisradio-organisaatio on kieltänyt edelleenlähettämisen tai asettanut sille kohtuuttomia ehtoja.

Direktiiviä on sovellettava tammikuun alkuun 1995 mennessä. Komissio antaa viimeistään tammikuun 1 päivänä 2000 kertomuksen direktiivin soveltamisesta ja tekee tarvittaessa uusia ehdotuksia.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomen lainsäädäntö vastaa suurimmalta osin direktiivin vaatimuksia. Direktiivistä aiheutuu kuitenkin joitakin muutostarpeita Suomen tekijänoikeuslainsäädäntöön.

Lakia olisi selvennettävä niin, että eri satelliittityyppien avulla tapahtuvat lähetykset rinnastetaan toisiinsa ja koodatut lähetykset sisällytetään direktiivin ehdoin tekijänoikeudellisesti merkityksellisiin lähetyksiin. Direktiivin säännökset siitä, milloin satelliittivälityksen yleisölle on katsottava tapahtuneeksi jäsenvaltiossa, aiheuttanevat tarkistustarpeen tekijänoikeuslainsäädännön soveltamisalaa koskevissa säännöksissä.

Suomen ja muiden Pohjoismaiden erityisenä etuna on ollut säilyttää sopimuslisenssiä koskevat säännökset. Lähetysoikeuksien hankki-

mista koskeviin säännöksiin on tehtävä muutokset, jotka vastaavat direktiivin vaatimuksia. Keskeinen vaatimus koskee sitä, että satelliitteitse välitettävä lähetyksen on lähetettävä samanaikaisesti myös maanpäällisessä lähetyksessä.

Kaapeleitse tapahtuvan edelleenlähettämisen osalta merkittävin muutos on yleisradio-organisaatioiden aseman vahvistaminen.

Direktiivistä aiheutuvista lainmuutoksista annetaan myöhemmin erillinen hallituksen esitys.

Neuvoston direktiivi 93/98/ETY, annettu 29 päivänä lokakuuta 1993, tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvällä direktiivillä 93/98/ETY yhtenäistetään tekijänoikeudellisesti suojattujen teosten ja lähioikeuksien suojaamien kohteiden suoja-aika. Teosten suoja-aika on voimassa tekijän elinajan ja 70 vuotta tämän kuolemasta. Nimettömänä tai salanimellä julkaistujen teosten suoja-aika on 70 vuotta teoksen saattamisesta laillisesti yleisön saataville. Direktiivissä on erityissäännös elokuvateoksen suoja-ajan laskemisesta. Suoja-aika lasketaan viimeisenä elossa olleen elokuvan pääohjaajan, käsikirjoittajan, vuoropuhelun kirjoittajan tai säveltäjän kuolemasta.

Myös valokuvateoksille tulee myöntää tämä suoja-aika. Valokuvateoksia ovat sellaiset kuvat, jotka ovat tekijänsä luovan henkisen työn tuloksia. Muiden valokuvien suojasta voidaan säätää kansallisella tasolla.

Joka suoja-ajan päätyttyä laillisesti saattaa yleisön saataville teoksen, jota ei ole aiemmin julkaistu, saa tekijän taloudellisia oikeuksia vastaavan suojan. Näiden oikeuksien suoja-aika on 25 vuotta. Se lasketaan yleensä siitä, kun teos on ensimmäistä kertaa laillisesti julkaistu tai saatettu yleisön saataville.

Lähioikeuksien suoja-aika on 50 vuotta. Esitysten, äänitteiden ja elokuvatalenteiden suoja-aika lasketaan yleensä siitä, kun tallenne laillisesti julkaistaan tai saatetaan yleisön saataville. Yleisradio-organisaatioiden lähetyksen suoja-aika lasketaan ensimmäisestä lähetyksestä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Teosten suoja-aika tulee pidentää nykyisestä 50 vuodesta 70 vuoteen tekijän kuolinvuodesta.

Suurin muutos koskee valokuvia. Valokuvien suoja-aika on nykyään voimassa 50 vuotta sen vuoden päättymisestä, jona kuva valmistettiin. Myös valokuvateosten suoja-aika tulee pidentää 70 vuoteen tekijän kuolinvuodesta. Erillisen oikeudesta valokuvaan annetun lain tarkoituksenmukaisuutta joudutaan harkitsemaan. Estettä ei ole sille, että muiden valokuvien suoja-aika säilytetään nykyisellään.

Tekijänoikeuslakiin tulee lisätä säännökset, jotka koskevat sellaisten teosten suojaa, jotka ensimmäistä kertaa saatetaan yleisön saataville suoja-ajan jo päätyttyä.

Lähioikeuksien suoja on jo nyt 50 vuotta. Suoja-ajan laskemisen alkamisajankohtiin tulee tehdä eräitä tarkistuksia. Tekijänoikeuslakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöksiä elokuvateoksen tuottajan lähioikeudesta. Ne on tarkoitus lisätä lakiin direktiivin 92/100/ETY voimaansaattamisen yhteydessä.

Direktiivi 93/98/ETY tulee saattaa voimaan 1 päivään heinäkuuta 1995 mennessä. Direktiivissä säädettyjä suoja-aikoja on sovellettava kaikkiin teoksiin ja kohteisiin, joita tänä ajankohtana suojataan ainakin yhdessä jäsenvaltiossa tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevien kansallisten säännösten perusteella taikka jotka täyttävät direktiivissä 92/100/ETY säädetty suojan edellytykset.

Tämän ajallista sovellettavuutta koskevan säännöksen käytännön vaikutukset ovat tällä hetkellä epäselviä. Teokset ja lähioikeuksien suojaamat kohteet, joiden suoja-aika on jo päättynyt tai jotka eivät ole koskaan olleet suojattuja, tulevat joissakin tapauksissa suojan piiriin. Lakiin tulee lisätä tarpeelliset säännökset, joilla suojataan teosten käyttäjiä tilanteissa, joissa teos tulee uudelleen suojatuksi tai joissa suoja-ajan jatkuminen on epäselvää.

Direktiivistä aiheutuvista lainmuutoksista annetaan erillinen hallituksen esitys.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1768/92, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta

Asetuksen tarkoituksena on pidentää lääkeaineille myönnettävää patenttiaikaa.

Nykyisin myönnetty patentti voidaan pitää voimassa kaksikymmentä vuotta patenttihakemuksen tekemispäivästä lukien, eli patentinhaltijalla on tämän ajan oikeus keksinnön kauppal-

liseen hyödyntämiseen. Patenttiajan kuluttua umpeen kuka tahansa saa käyttää keksintöä hyväkseen.

Uusien lääkeaineiden kehittäminen vaatii nykyisin erittäin suuria investointeja. Jotta tämä toiminta olisi teollisuudelle kannattavaa, uuden lääkeaineen kehittäjällä tulee olla riittävä aika hyödyntää kehitystyönsä tuloksia markkinoilla.

Käytännössä kuitenkin lääkeaineen kehittäjän hyödynnettävissä oleva patenttiaika jää usein huomattavasti lyhyemmäksi kuin patenttilaissa säädetty 20 vuotta patenttihakemuksen tekemisestä. Lääkeaineita saa myydä tai muuten luovuttaa kulutukseen vasta sen jälkeen, kun lääkeaineelle on myönnetty viranomaisen toimesta myyntilupa. Myyntiluvan saaminen uudelle lääkeaineelle kestää useita vuosia, koska luvan hakija on velvollinen esittämään tutkimustietoa lääkeaineen farmakologisista vaikutuksista ja siitä, että lääkeaine ei ole käyttäjille vaarallinen.

Tämä johtaa siihen, että uuden lääkeaineen patentinhaltijan käytettävissä oleva patenttiaika lyhenee huomattavasti 20 vuodesta, mikä saattaa vähentää teollisuuden halukkuutta investoida uusien lääkeaineiden kehittämiseen.

Näistä syistä EY:ssä on hyväksytty asetus lääkeaineiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta.

Lääkeaineen patentin suoja-aikaa voidaan asetuksen mukaan pidentää lisäsuojatodistuksella enintään viisi vuotta. Lisäsuojatodistuksen voimassaoloaika lasketaan vähentämällä lääkeainetta koskevan patentin hakemispäivän ja lääkeaineen ensimmäisen myyntiluvan myöntämispäivämäärän välisestä ajanjaksoista viisi vuotta. Ehdoton yläraja lisäsuojatodistuksen voimassaololle on kuitenkin viisi vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että lääkeaineen patenttiaika voi olla lisäsuojatodistuksen huomioon ottaen 25 vuotta patentin hakemispäivästä.

Jos lääkeaine on suojattu usealla patentilla, esimerkiksi tuotepatentilla, valmistusmenetelmä menetelmäpatentilla tai käyttötarkoitus käyttöpatentilla, täytyy patentinhaltijan päättää minkä patentin suoja-aikaa pidennetään. Ainoastaan yhtä lääkeainetta suojaavista patenteista voidaan pidentää kestoajaltaan.

Suoja-ajan pidennystä voidaan hakea lääkeaineille, joiden patentti on lisäsuojatodistuksen hakemispäivänä voimassa ja joille on myönnetty myyntilupa. Jo lakanneille patenteille tai vasta tutkittavina oleville patenttihakemuksille ei suoja-ajan pidennystä myönnetä. Suoja-ai-

kaa voidaan myöntää vain kerran. Myös lääkeaineen myyntiluvan tulee olla voimassa ensimmäistä kertaa. Samalle lääkeaineelle, jolle on myönnetty jo toisen tai useamman kerran myyntilupa, ei suoja-ajan pidennys ole mahdollinen.

Asetuksessa on 23 artiklaa.

1 artikla. Määritelmät. Asetuksen 1 artiklassa määritellään a) lääkeaineen, b) tuotteen, c) peruspatentin ja d) todistuksen käsitteet. Lääkeaineella ymmärretään asetuksessa ainetta tai aineiden yhdistelmää, joka on tarkoitettu parantamaan tai ehkäisemään ihmisellä tai eläimellä esiintyvää sairautta. Lääkeaine voi olla myös aine tai aineiden yhdistelmä, jota annetaan ihmiselle tai eläimille lääketieteellisen diagnoosin tekemiseksi taikka ihmisen tai eläimen fysiologisten toimintojen palauttamiseksi, korjaamiseksi tai muuntelemiseksi. Tuotteella tarkoitetaan lääkeaineen aktiivista ainesosaa tai niiden yhdistelmää. Peruspatentilla tarkoitetaan patenttia, joka suojaa tuotetta tai menetelmää kyseisen tuotteen valmistamiseksi taikka tuotteen käyttöä määrätyllä tavalla, ja jonka patentin sen haltija esittää lisäsuojatodistuksen myöntämisen perusteeksi. Todistus tarkoittaa lisäsuoja-aikaa tuottavaa todistusta.

2 artikla. Soveltamisala. Artiklan mukaan lisäsuojatodistus voidaan asetuksen perusteella myöntää jokaiselle EU:n jäsenvaltiossa patentilla suojatulle tuotteelle, jolla on lääkeaineita koskeva myyntilupa EY:n direktiivien 65/65/ETY (Neuvoston direktiivi, annettu 26 päivänä tammikuuta 1965, lääkevalmisteita koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhtenäistämistä) tai 81/851/ETY (Neuvoston direktiivi, annettu 28 päivänä syyskuuta 1981, eläinlääkkeitä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä) mukaisesti.

3 artikla. Lisäsuojatodistuksen myöntämisen ehdot. Artiklassa todetaan, että lisäsuojatodistus myönnetään, jos kohdissa a-d mainitut edellytykset täyttyvät todistushakemuksen jättämispäivänä. Tuotteen on oltava (a) suojattu voimassa olevalla peruspatentilla. Patentoidulle tuotteelle on oltava (b) voimassa oleva lupa sen myymiseksi lääkeaineena direktiivien 65/65/ETY tai 81/851/ETY mukaisesti. Tuotteen on oltava (c) ensimmäistä kertaa lisäsuojatodistuksen kohteena ja (d) kohdan b mukaisen myyntiluvan tulee olla ensimmäinen lupa tuotteen myymiseksi lääkeaineena.

Asetukseen on EFTA-valtioiden osalta sovitettu tehtäväksi mukautus, jonka mukaan artiklaa 3 (b) ja siihen liittyviä artikloita koskevan lääkeaineen myyntiluvan katsotaan vastaavan direktiivejä 65/65/ETY ja 81/851/ETY, jos se on myönnetty EFTAn jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella.

4 artikla. Suojan kohde. Artiklan mukaan lisäsuojatodistus antaa suojaa peruspatentin suoja-alan puitteissa vain niin laajasti, että se kattaa ainoastaan sen tuotteen, joka on hyväksytty markkinoitavaksi lääkeaineena ja tuotteen jokaisen ennen lisäsuojatodistuksen voimaoloajan päättymistä hyväksytyyn käyttömuodon lääkeaineena.

5 artikla. Lisäsuojatodistuksen vaikutukset. Artiklan 4 asettamat rajoitukset huomioon ottaen lisäsuojatodistus tuottaa 5 artiklan mukaan samat oikeudet, oikeuden rajoitukset ja velvollisuudet kuin peruspatentti.

6 artikla. Lisäsuojatodistuksen haltija. Artiklan mukaan lisäsuojatodistus myönnetään peruspatentin haltijalle tai sille, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt.

7 artikla. Todistushakemus. Hakemus lisäsuojatodistuksen myöntämiseksi on 7 artiklan mukaan jätettävä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jolloin tuotteelle ensimmäisen kerran myönnettiin asetuksen 3 (b) kohdan mukainen myyntilupa. Jos tuotteelle on myönnetty myyntilupa aikaisemmin kuin peruspatentti, on hakemus edellisestä kohdasta poiketen jätettävä kuuden kuukauden kuluessa patentin myöntämispäivästä.

8 artikla. Todistushakemuksen sisältö. Lisäsuojatodistusta koskevaan hakemukseen tulee 8 artiklan mukaan sisältyä anomus todistuksen myöntämiseksi sekä hakijan nimi ja osoite, mahdollisen edustajan nimi ja osoite, peruspatentin numero ja keksinnön nimike sekä tuotteen ensimmäisen myyntiluvan numero ja myöntämispäivämäärä. Jos tämä myyntilupa ei ole sama kuin tuotteen ensimmäinen myyntilupa EU:n alueella, hakemukseen on merkittävä myös ensimmäisen EU:n alueella myönnetyn myyntiluvan numero ja päivä määrä. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kopio tuotteen myyntiluvasta, jossa tuote on identifioitu, ja joka sisältää erityisesti myyntiluvan numeron ja myöntämispäivän sekä direktiivin 65/65/ETY artiklan 4 a tai direktiivin 81/851/ETY artiklan 5 a mukaisen luettelon tuotteen ominaispiirteistä. Jos ensimmäinen myyntilupa ei ole myyntilupa tuotteen laskemi-

seen liikkeelle EU:n sisällä, hakemukseen on lisäksi liitettävä tiedot tästä myyntiluvasta ja niistä oikeudellisista määräyksistä, joilla myyntilupa myönnettiin.

Asetuksen mukaan jäsenvaltiot saavat vaatia, että lisäsuojatodistusta haettaessa on suoritettava hakemusmaksu.

9 artikla. Todistushakemuksen jättäminen. Hakemus on 9 artiklan mukaan jätettävä sen jäsenvaltion viranomaiselle, joka myönsi patentin, tai jonka puolesta se myönnettiin siinä valtiossa, mihin on saatu tuotteen myyntilupa, ellei asianomainen valtio määrää toista viranomaista tähän tehtävään. Edellä määritellyn viranomaisen on julkaistava hakemus. Julkaisun tulee sisältää ainakin hakijan nimi ja osoite, peruspatentin numero, keksinnön nimi, ensimmäisen myyntiluvan numero ja päivämäärä sekä ko. myyntiluvassa identifioitu tuote. Lisäksi julkaistaan, jos tarpeellista ensimmäisen EU:n sisällä annetun myyntiluvan numero ja päivämäärä.

10 artikla. Lisäsuojatodistuksen myöntäminen tai todistushakemuksen hylkääminen. Artiklan mukaan jos todistushakemus ja sitä koskeva tuote täyttävät asetuksessa vaaditut ehdot, myöntää 9 artiklassa mainittu viranomainen lisäsuojatodistuksen. Jos edellytykset eivät täyty, hakemus hylätään. Jos hakemus ei ole 8 artiklan vaatimusten mukainen, voi viranomaisen kehottaa hakijaa korjaamaan hakemuksen puutteet tai suorittamaan maksun määrättyssä ajassa. Jos puutteita ei ole korjattu tai maksua ei ole suoritettu annetun määräajan kuluessa, hakemus hylätään. Jäsenvaltioilla on oikeus edellyttää, että viranomainen ei tutki, ovatko asetuksen 3 artiklan (c) ja (d) kohdan vaatimukset täyttyneet.

11 artikla. Julkaiseminen. Artiklassa 9 mainittu viranomainen julkaisee 11 artiklan mukaan ilmoituksen lisäsuojatodistuksen myöntämisestä. Ilmoituksen tulee sisältää todistuksen haltijan nimi ja osoite, peruspatentin numero, keksinnön nimike, myyntiluvan numero ja myöntämispäivämäärä tai jos tarpeen, EU:n aluetta koskevan myyntiluvan numero ja myöntämispäivämäärä sekä todistuksen voimassaoloaika. Myös hakemuksen hylkäämistä koskeva tieto on julkaistava.

12 artikla. Vuosimaksut. Jäsenvaltiot voivat 12 artiklan mukaan vaatia, että lisäsuojatodistuksesta on suoritettava vuosimaksu.

13 artikla. Lisäsuojatodistuksen voimassaoloaika. Lisäsuojatodistus tulee 13 artiklan mu-

kaan voimaan peruspatentin laillisen voimassaoloajan päättyessä. Lisäsuojatodistus on tuosta hetkestä lukien voimassa ajan, joka saadaan vähentämällä peruspatentin hakemispäivän ja tuotteen ensimmäisen EU:n aluetta koskevan myyntiluvan myöntämispäivämäärän välisestä ajanjaksosta viisi vuotta. Lisäsuojatodistus on edellä mainitusta huolimatta kuitenkin voimassa enintään viisi vuotta.

14 artikla. Lisäsuojatodistuksen voimassaolon päättymisen. Lisäsuojatodistus lakkaa 14 artiklan mukaan olemasta voimassa, kun (a) artiklassa 13 mainittu määräaika on kulunut umpeen. Voimassaolo voi päättyä myös, (b) jos todistuksenhaltija luopuu todistuksesta tai (c) jos artiklan 12 mukaisia vuosimaksuja ei suoriteta ajallaan tai (d) jos lisäsuojatodistuksella suojatun tuotteen myyntilupa päättyy, eikä tuotetta saa enää markkinoida. Artiklassa 9 mainittu viranomainen päättää lisäsuojatodistuksen voimassaolon päättymisestä joko viran puolesta tai kolmannen henkilön aloitteesta.

15 artikla. Lisäsuojatodistuksen mitättömyys. Artiklassa määrätään, että lisäsuojatodistus katsotaan mitättömäksi, jos se on myönnetty artiklan 3 vastaisesti tai jos peruspatentti on lakannut ennen sen lakimääräisen voimassaoloajan päättymistä. Todistus on mitätön myös, jos peruspatentti julistetaan osittain mitättömäksi, ja lisäsuojatodistuksen suojaama tuote ei patentin osamitättömyyden vuoksi kuulu enää patentin suoja-alan piiriin tai jos peruspatentin voimassaoloajan päättymisen jälkeen käy ilmi, että perusteet patentin julistamiseksi osittain mitättömäksi olisivat olleet olemassa.

Kuka tahansa on oikeutettu vaatimaan lisäsuojatodistuksen mitättömäksi julistamista. Vaatimus on osoitettava viranomaiselle, joka on kansallisen lain mukaan oikeutettu julistamaan patentin mitättömäksi.

16 artikla. Ilmoitus voimassaolon päättymisestä tai mitättömyydestä. Artiklassa määrätään, että jos lisäsuojatodistus lakkaa olemasta voimassa artiklan 14 (b), (c) tai (d) kohdan perusteella tai katsotaan artiklan 15 nojalla mitättömäksi, on artiklassa 9 mainitun viranomaisen julkaistava siitä ilmoitus.

17 artikla. Muutoksenhaku. Artiklan 9 ja 15 (2) mukaisen viranomaisen päätöksiin saa 17 artiklan mukaan hakea muutosta kansallista patenttioikeutta vastaavan menettelyn mukaisesti. Asetus mahdollistaa lisäsuojatodistuksen osalta samanlaisen muutoksenhakumenettelyn

kuin patentin osalta, jos edellisten artikloiden päätökset olisivat kohdistuneet patenttiin.

18 artikla. Muotomääräykset. Artiklassa määrätään, että muotomääräysten puuttuessa asetuksesta on lisäsuojatodistuksen muodollisen menettelyn osalta noudatettava samoja määräyksiä kuin peruspatentin osalta on kansallisessa lainsäädännössä säädetty, ellei lisäsuojatodistukselle ole kansallisessa laissa omat erityissäännöksensä muodollisesta menettelystä.

Väitteen tekemistä koskevia säännöksiä ei kuitenkaan saa soveltaa lisäsuojatodistukseen.

19 artikla. Siirtymäsäännökset. Lisäsuojatodistus voidaan 19 artiklan mukaan myöntää jokaiselle tuotteelle, joka tämän asetuksen voimaan tullessa on voimassa olevan peruspatentin suojaama, ja jonka ensimmäinen EU:n aluetta koskeva lääkeaineen myyntilupa on myönnetty 1 päivän tammikuuta 1985 jälkeen. Tanskan ja Saksan osalta päivämäärä on 1 päivä tammikuuta 1988 sekä Belgian ja Italian osalta 1 päivä tammikuuta 1982. Lisäsuojatodistusta koskeva hakemus voidaan jättää kuuden kuukauden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta.

Asetukseen on EFTA-valtioiden osalta sovitettu tehtäväksi mukautus, jonka mukaan artiklan 19 kohta 1 korvataan siten, että jokainen tuote, joka on 2 päivänä tammikuuta 1993 suojattu voimassa olevalla peruspatentilla, ja jolle on myönnetty lääkeaineen myyntilupa 1 päivän tammikuuta 1985 jälkeen, voi saada lisäsuojatodistuksen. Tanskaa, Saksaa, Suomea ja Norjaa koskevien lisäsuojatodistusten osalta päivämäärä 1 päivä tammikuuta 1985 on muutettuna 1 päivä tammikuuta 1988. Belgiaa, Italiaa ja Itävaltaa koskevien lisäsuojatodistusten osalta päivämäärä 1 päivä tammikuuta 1985 on muutettuna 1 päivä tammikuuta 1982.

Asetukseen on EFTA-valtioiden osalta sovitettu tehtäväksi mukautus, jonka mukaan artiklaan 19 tehdään lisäys, jonka mukaan jos EFTA-valtiota koskevan peruspatentin laillinen voimassaoloaika päättyy 2 päivänä tammikuuta 1993 ja asetuksen ja sen lisäyksen voimaantulopäivämäärän välisenä aikana, on lisäsuojatodistuksen voimassaoloaikana huomioidava ainoastaan todistushakemuksen julkaisupäivän jälkeinen aika. Tästä huolimatta artikla 13 soveltuu lisäsuojatodistuksen voimassaoloajan laskemiseen.

Todistushakemus on mukautuksessa tarkoitettussa tapauksessa jätettävä kahden kuukau-

den kuluessa siitä päivästä, jolloin asetus tulee voimaan asianomaisessa EFTA-valtiossa. Lisäsuojatodistus ei tällöin estä kolmatta henkilöä, joka peruspatentin lakkaamisen ja todistushakemuksen julkaisupäivän välisenä aikana on vilpittömässä mielessä käyttänyt keksintöä taloudellisesti hyväkseen tai ryhtynyt olennaisiin toimiin sitä varten, jatkamasta keksinnön hyödyntämistä.

20 artikla. Artiklan mukaan asetus ei koske lisäsuojatodistuksia, jotka on myönnetty jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella ennen tämän asetuksen voimaantuloa, eikä myöskään tämän asetuksen mukaisia todistushakemuksia, jotka on jätetty ennen kuin asetus on julkaistu EY:n virallisessa lehdessä.

21 artikla. Artiklassa todetaan, että asetus tulee sovellettavaksi viiden vuoden kuluessa voimaantulostaan niissä jäsenvaltioissa, joiden kansallinen laki ei 1 päivänä tammikuuta 1990 myöntänyt tuotepatenttia lääkeaineille. Artikla 19 ei koske näitä jäsenvaltioita.

22 artikla. Artiklassa määrätään, että jos tuotteelle on myönnetty peruspatentti, jonka voimassaoloaikaa on kansallisen patenttilainsäädännön nojalla pidennetty tai jonka voimassaoloajan pidennystä on haettu ennen tämän asetuksen voimaantuloa, on tuotteelle myönnettävän lisäsuojatodistuksen voimassaoloajasta vähennettävä vastaavasti niiden vuosien lukumäärä, jolla patentin voimassaoloajan pidennys ylittää 20 vuotta.

23 artikla. Voimaantulo. Asetus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluessa sen julkaisemisesta EY:n virallisessa lehdessä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Nykyisin lääkeaineille on mahdollista saada Suomessa vain menetelmäpatentti, joka on voimassa 20 vuotta patenttihakemuksen tekemisestä. Tuotepatentti lääkeaineille on mahdollista myöntää 1 päivän tammikuuta 1995 jälkeen. Suomen lainsäädännön mukaan lääkeaineille myönnettujen menetelmäpatenttien voimassaoloaikaa ei ole nykyisin mahdollista jatkaa.

Suomen osalta asetusta sovelletaan 19 artiklaan tehdyn mukautuksen mukaisesti tuotteen, jota koskeva myyntilupa on myönnetty 1 päivänä tammikuuta 1988 jälkeen. Suomeen ei siis sovelleta artiklaa 21, vaikka lääkeaineen tuotepatentti ei Suomen lainsäädännön mu-

kaan ollut mahdollinen 1 päivänä tammikuuta 1990. Ennen kuin tuotepatentteja Suomessa ryhdytään myöntämään 1 päivästä tammikuuta 1995 pidennysmahdollisuus koskee vain menettelmäpatentteja.

Patenttajan pituudesta on säädetty patenttilain (550/67) 40 §:ssä. Asetuksen voimaantulo merkitsee sitä, että Suomessa on mahdollista saada patentoidulle lääkeaineelle lisäsuojatodistus. Lisäsuojatodistuksen myöntämismahdollisuus ei kuitenkaan ole ristiriidassa patenttajan pituutta koskevan patenttilain 40 §:n yleissäännöksen kanssa, eikä tätä säännöstä ole tarpeen muuttaa. Patenttilakiin olisi kuitenkin lisättävä viittaus asetukseen ja säännökset siitä, että patentti- ja rekisterihallitus toimii Suomen osalta lisäsuojatodistukset myöntävänä viranomaisena. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan erikseen.

Komission tiedonanto, annettu 27 päivänä lokakuuta 1992, henkiseen omaisuuteen kuuluvista oikeuksista ja standardoinnista, (Intellectual Property and Standardisation (KOM (92) 445 lopullinen) käsittelee immateriaalioikeuksien vaikutusta teollisten standardien laadintaan. Tiedonanto ei ole sitova säännös vaan se sisältää komission käsityksen asiasta, eikä se aiheuta tarvetta lainsäädännön muuttamiseen.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 16

ETA-sopimuksen liite XVIII

Työterveys ja -turvallisuus, työoikeus sekä miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu

ETA-sopimuksen 67 ja 68 artiklassa viitataan liitteeseen XVIII, jossa luetellaan sopimukseen sisältyvät EU:ssa voimassa olevat sosiaalipolitiikan alaan kuuluvat työpaikan olosuhteita ja työoikeutta koskevat direktiivit. Sekakomitean päätöksellä liitteeseen sisällytetään seuraavat työterveyttä ja -turvallisuutta sekä työoikeutta koskevat direktiivit, joista kolmen työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan direktiivin (92/57/ETY, 92/91/ETY ja 92/104/ETY) säännöksiä työnantajan ja työntekijän yhteistoiminnasta työpaikalla, työntekijän opastamisesta ja työntekijöille tiedottamisesta vastaavat säännökset sisältyvät työturvallisuuslakiin (299/58), työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annet-

tuun lakiin (131/73) ja yhteistoiminnasta yrityksissä annettuun lakiin (725/78). Näiden kolmen direktiivin säännöksiä työntekijöiden terveystarkastuksista työssä vastaavat säännökset sisältyvät työterveyshuoltolakiin (743/78).

Neuvoston direktiivi 93/88/ETY, annettu 12 päivänä lokakuuta 1993, työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät biologisille tekijöille altistumiseen työssä (seitsemäs direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi) annetun neuvoston direktiivin 90/679/ETY muuttamisesta

Direktiivi sisältää vähimmäismääräykset työssä käytettävien biologisten tekijöiden luokituksesta ja suojarokotuksista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin määräysten edellyttämät muutokset saatetaan voimaan työministeriön päätöksellä.

Neuvoston direktiivi 92/29/ETY, annettu 31 päivänä maaliskuuta 1992, terveydelle ja turvallisuudelle asetettavista vähimmäisvaatimuksista aluksilla tapahtuvan sairaanhoidon parantamiseksi

Direktiivi sisältää lääkkeitä, lääkintävälineitä, vasta-aineita, lääkäripalveluja ja henkilöstön ensiapukoulutusta koskevia vähimmäismääräyksiä, joita sovelletaan rannikkoliikenteen ja ulkomaanliikenteen kauppa-aluksilla.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin säännöksistä ei aiheudu laintasaisia muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön. Direktiivin alaan kuuluvia säännöksiä sisältyy Suomessa muun muassa työterveyshuoltolakiin (743/78), lääkäripalvelujen osalta merimiehen lääkärintarkastuksista annettuun asetukseen (476/80) ja lääkärin radioteitse antaman neuvonnan osalta merenkulkuhallituksen ohjeisiin radiomedicalin käytöstä, sairashyttien osalta asetukseen laivaväen asuintiloista aluksella (518/76) sekä lääkkeiden ja lääkintävälineiden osalta merenkulkuhallituksen 23 päivänä syyskuuta 1985 antamaan laiva-apteekkipäätökseen.

Neuvoston direktiivi 92/57/ETY, annettu 24 päivänä kesäkuuta 1992, turvallisuutta ja terveyttä koskevien vähimmäisvaatimusten täytäntönpäytämisestä tilapäisillä tai liikkuvilla rakennustyömailla (kahdeksas direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)

Direktiivi sisältää tilapäisillä tai siirtyvillä rakennustyömailla tehtävää rakennustyötä koskevat työsuojelun vähimmäissäännökset. Direktiivin säännökset edellyttävät valtioneuvoston päätöksen rakennustyössä noudatettavista järjestysohjeista muuttamista ja täydentämistä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin säännökset saatetaan voimaan valtioneuvoston päätöksellä.

Neuvoston direktiivi 92/58/ETY, annettu 24 päivänä kesäkuuta 1992, työssä käytettäviä turvallisuus- ja/tai terveystarkkailuja koskevista vähimmäisvaatimuksista (yhdeksäs direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)

Direktiivi sisältää työpaikoilla käytettävien tavanomaisten turva- ja terveystarkkailujen järjestämistä koskevat vähimmäissäännökset. Työnantajan on käytettävä tarkkailuja silloin, kun vaaratekijöitä ei voida riittävästi vähentää yleisillä teknisillä ja rakenteellisilla toimenpiteillä tai työn järjestelyillä.

Direktiivillä kumotaan työpaikkojen turvamerkkeistä annettu neuvoston direktiivi (77/576/ETY), joka sisältyy ETA-sopimuksen liitteeseen XVIII. Direktiivin 10 artiklan perusteella direktiiviä 77/576/ETY voidaan soveltaa tietyissä tapauksissa 18 kuukauden ajan 24 päivän kesäkuuta 1994 jälkeenkin.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Työturvallisuuslain (299/58) 24 ja 34 §:ssä on perussäännökset turvamerkkeistä. Suomessa ei ole ollut yleisesti voimassa alemmanasteista säännöstöä työpaikkojen turva- ja terveystarkkailuja koskevat vaatimukset on annettu kansallisilla standardeilla. Direktiivistä aiheutuvat muutokset saatetaan voimaan valtioneuvoston päätöksellä työpaikkojen turvamerkkeistä.

Neuvoston direktiivi 92/85/ETY, annettu 19 päivänä lokakuuta 1992, toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä (kymmenes direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)

Toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun direktiivin, jäljempänä raskaussuojeludirektiivin, tarkoituksena on parantaa raskaana olevien, äskettäin synnyttäneiden ja imettävien työntekijöiden työturvallisuutta. Direktiivi edellyttää, että työnantaja arvioi raskaana olevaan tai äsken synnyttäneeseen työntekijään työstä kohdistuvan altistumisen luonteen, asteen ja keston kaikessa sellaisessa toiminnassa, jonka epäillään sisältävän erityisen vaaran altistua sellaisille kemiallisille, fyysisille ja biologisille tekijöille, prosesseille tai työolosuhteille, jotka on mainittu EY:n komission laatimassa liitteessä II. Arvioinnissa on otettava huomioon kaikki mahdolliset työntekijän turvallisuuteen vaikuttavat seikat, liikkeet ja asennot sekä henkinen ja ruumiillinen väsymys samoin kuin muunlainen ruumiillinen ja henkinen rasittuminen.

Työnantajan tulee arvioinnin perusteella kyetä päättämään toimenpiteistä, jotka ovat tarpeellisia raskaana olevien tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden takaamiseksi. Tällaisina toimenpiteinä direktiivissä mainitaan työolojen muuttaminen ja työaika- ja sopeuttaminen siten, ettei raskaana oleva työntekijä altistu vaaroille. Direktiivi edellyttää, että työntekijöille tai heidän edustajilleen tiedotetaan edellä tarkoitettujen arvioinnin tuloksista ja kaikista niistä toimenpiteistä, joihin arvioinnin perusteella katsotaan aiheelliseksi ryhtyä.

Mikäli työolosuhteiden tai työaika- ja sopeuttaminen ei ole teknisesti mahdollista taikka sitä ei voi työnantajalta kohtuudella vaatia, työntekijä on pyrittävä siirtämään toisiin tehtäviin taikka mikäli tämä ei ole mahdollista, työntekijällä on oikeus lomaan siltä ajalta, joka katsotaan tarpeelliseksi tämän terveyden ja turvallisuuden kannalta. Raskaussuojeludirektiivin mukaan raskaana olevaa tai imettävää työntekijää ei saa velvoittaa suorittamaan sellaisia tehtäviä, jotka suoritetun arvioinnin mukaan saattavat altistaa heidän turvallisuutensa tai terveytensä direktiivin luettelossa mainituille

tekijöille ja työolosuhteille. Direktiivin mukaan direktiivin tarkoittamat työntekijät eivät ole, lääkärintodistuksen esittäessään velvollisia suoriuttamaan yötyötä raskauden aikana tai heti synnyttämistä seuraavana aikana. Yötyön vaihtoehtona työntekijälle on järjestettävä joko siirto päivätyöhön taikka loma työstä.

Direktiivin mukaan työntekijöillä on oikeus vähintään 14 viikon pituiseen yhtämittaiseen äitiyslomaan, joka voi olla joko ennen tai jälkeen synnytyksen. Äitiyslomaan on sisällytettävä vähintään kahden viikon pakollinen äitiysloma. Direktiivin mukaan työntekijöiden työsopimuksessa määritellyt oikeudet palkkaan tai riittävään muuhun korvaukseen on taattava niissä tapauksissa, joissa työntekijän työolosuhteet estävät hänen työntekonsa entisessä työssä tai työympäristössä. Työntekijän oikeuksien tulee säilyä äitiysloman aikana. Työntekijällä tulee lisäksi olla oikeus palkkaan tai riittävään korvaukseen äitiysloman ajalta.

Direktiivin mukaan raskaana olevilla työntekijöillä tulee kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti olla oikeus työaikana, ilman palkan menetystä, käydä synnytystä edeltävissä tutkimuksissa, mikäli nämä tutkimukset on suoritettava työaikana.

Työnantajalla ei ole oikeutta irtisanoa työntekijää raskauden alkamisen ja äitiysloman päättymisen välisenä aikana. Irtisanominen on tällöin kuitenkin sallittua, jos irtisanomisperuste ei liity työntekijän raskaudentilaan. Tällöin työnantajan on annettava käyttämänsä irtisanomisperuste työntekijälle kirjallisesti.

Direktiivin noudattamisen edellyttämät lait ja alemmanasteiset säädökset on saatettava voimaan viimeistään kahden vuoden kuluttua direktiivin hyväksymisestä. Saman ajan kuluessa on myös taattava, että työmarkkinaosapuolet soveltavat sopimusteitse vaadittuja määräyksiä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Työturvallisuuslain (299/58) 9 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 a §:n 1 momentissa ja 10 a §:n 1 momentissa on yleiset säännökset raskaana olevien työntekijöiden suojelusta. Lailla työturvallisuuslain muuttamisesta (144/93) on täsmennetty 9 §:n säännöksiä turvallisuuden ja terveellisyuden edistämisestä ja tiedottamisesta. Työterveyshuoltolaissa (743/78) on säädetty muun muassa henkilökohtaisten terveydellisten

edellytysten selvittämisestä sekä terveystarkastusten järjestämisestä.

Työturvallisuuden osalta direktiivi ei edellytä lainsäädännön muutosta. Tarvittavat alemmanasteiset määräykset annetaan perimälle, sikiölle ja lisääntymiselle työssä aiheutuvan vaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston päätöksen (1043/91) sekä perimälle, sikiölle ja lisääntymiselle työssä vaaraa aiheuttavista teki-joistä annetun työministeriön päätöksen (1044/91) muutoksella.

Työturvallisuuslain 10 a §:n mukaan yötyötä tekeväälle on tarvittaessa järjestettävä mahdollisuus työtehtävien vaihtamiseen, milloin tämä on olosuhteet huomioon ottaen mahdollista ja työtehtävien vaihtaminen on työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet huomioon ottaen tarpeellista työpaikan olosuhteiden tai työn luonteen työntekijän terveydelle aiheuttaman vaaran torjumiseksi. Milloin tämä ei ole mahdollista, raskaana olevalla työntekijällä voi olla oikeus työsopimuslain (320/70) 34 §:ssä säädettyyn erityisäitiyslomaan. Sairausvakuutuslain (364/63) 14 §:n mukaan työntekijällä on oikeus erityisäitiysrahaan, mikäli hän ei raskauden johdosta voi tehdä omaa tai työnantajalla tarjolla olevaa muuta työtä. Oikeus erityisäitiysrahaan jatkuu äitiysloman alkamiseen asti, ja se on sairauspäivärahan suuruinen.

Synnyttämisen jälkeen äidillä on työsopimuslain 34 §:n mukaan oikeus sekä äitiys- että vanhempainlomaan, jotka kestoltaan kattavat direktiivin asettamat vaatimukset. Työsopimuslain 34 §:ssä säädetään edelleen, että sopimus, jolla työntekijä luopuu oikeudestaan äitiyslomaan, on mitätön.

Työsopimuslain 34 §:n mukaan työnantaja ei ole velvollinen maksamaan työntekijälle palkkaa äitiys- tai vanhempainloman ajalta. Tältä ajalta työntekijällä on kuitenkin sairausvakuutuslain nojalla oikeus sairauspäivärahan suuruiseen äitiyspäivärahaan.

Työsuhteen jatkuessa äitiysloman aikana työntekijöiden oikeudet säilyvät muuttumattomina. Työsopimuslain 34 h §:n mukaan työntekijällä on oikeus palata aikaisempaan työhönsä palattuaan äitiys-, erityisäitiys- tai vanhempainlomalta. Vuosilomalain (272/73) 3 §:n mukaan työntekijä ansaitsee vuosilomaa myös äitiys- ja vanhempainloman ajalta.

Työsopimuslain 37 §:n 5 momentin irtisanomisperustetta koskeva säännös on kattavuudeltaan direktiiviä laajempi. Työsopimuslain 47 b §:n mukaan työnantajan on ennen irtisano-

misen toimittamista varattava työntekijälle tilaisuus tulla kuulluksi irtisanomisen perusteesta. Lain 47 c §:n mukaan ilmoitus työsopimuksen päättämisestä on toimitettava työntekijälle henkilökohtaisesti. Jollei tämä ole mahdollista, ilmoitus voidaan lähettää postitse työntekijän ilmoittamaan osoitteeseen. Lain 47 d §:n mukaan työnantajan on työntekijän pyynnöstä viivytyksettä ilmoitettava tälle kirjallisesti irtisanomisen perusteiden pääkohdat ja työsopimuksen päättymispäivä.

Työsopimuslain 28 §:n mukaan työntekijällä on oikeus sairausajan palkkaan, mikäli hän on sairauden tai tapaturman vuoksi kykenemätön selviytymään työtehtävistään. Raskaudentila ei ole sairaus, joten raskaudesta johtuviin ennen synnytystä tapahtuviin tutkimuksiin osallistumiseen ei sovelleta työsopimuslain 28 §:n säännöstä, ellei tutkimuksissa käynnin synnä ole raskaudesta johtuva sairaus tai muu sairaus, joka myös aiheuttaa työkyvyttömyyden.

Joissakin tapauksissa oikeus raskauden perusteella tapahtuvaan palkalliseen lääkäriissäkäyntiin voi syntyä työehtosopimuksen määräyksen perusteella. Työehtosopimuksissa on etenkin määräyksiä, joiden mukaan raskaana olevien työntekijöiden oikeus palkalliseen työstä poissaoloon koskee ainoastaan tapauksia, joissa raskaana olevien työntekijöiden tulee käydä neuvolassa sairausvakuutuslain tarkoittamien etuuskien saamista varten. Toisaalta tällaisiakaan määräyksiä ei ole kattavasti koko työmarkkinakentässä.

Raskaussuojeludirektiivi edellyttää työsopimuslain muuttamista siten, että lailla taataan raskaana olevalle naiselle oikeus käydä synnytystä edeltävissä tutkimuksissa ilman palkan menetystä. Siitä annetaan erillinen hallituksen esitys.

*Neuvoston direktiivi 92/91/ETY, annettu 3 päivänä marraskuuta 1992, vähimmäisvaatimuksista porausta käyttävän kaivannaisteollisuuden työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suoje-
lun parantamiseksi (yhdestoista direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)*

Direktiivi sisältää työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäismääräykset porausta käyttäen tapahtuvassa mineraalin irrottamisessa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin määräysten edellyttämät muutokset saatetaan voimaan valtioneuvoston päätöksellä rakennustyön turvallisuudesta ja valtioneuvoston päätöksen räjäytys- ja louhintatyön järjestysohjeista (410/86) muutoksella.

*Neuvoston direktiivi 92/104/ETY, annettu 3 päivänä joulukuuta 1992, vähimmäisvaatimuksista avo- ja kaivoslouhinta- ja terveyden suoje-
lun parantamiseksi (kahdestoista direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)*

Direktiivi sisältää työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäismääräykset avo- ja maanalaisessa louhinnassa.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin määräysten edellyttämät muutokset saatetaan voimaan valtioneuvoston päätöksellä rakennustyön turvallisuudesta ja valtioneuvoston päätöksen räjäytys- ja louhintatyön järjestysohjeista (410/86) muutoksella.

Neuvoston direktiivi 93/103/EY, annettu 23 päivänä marraskuuta 1993, turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista kalastusaluksilla tehtävässä työssä (kolmastoista direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi)

Direktiivi sisältää kalastusaluksia ja niiden miehistön koulutusta koskevia vähimmäismääräyksiä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivin määräysten edellyttämät muutokset saatetaan voimaan työturvallisuuslain (299/58) nojalla annettavalla valtioneuvoston päätöksellä.

Neuvoston direktiivi, annettu 14 päivänä lokakuuta 1991, työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa työntekijöille työsopimuksessa tai työsuhteessa sovellettavista ehdoista (91/533/ETY)

Direktiivin mukaan työntekijällä on oikeus saada kirjallisessa muodossa tiedot keskeisistä

työsuhteessa noudatettavista ehdoista. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sulkea sellaiset työsuhteet, jotka kestävät korkeintaan yhden kuukauden ja/tai joiden viikottainen työaika on korkeintaan kahdeksan tuntia.

Direktiivin mukaan työnantajan on ilmoitettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta työntekijälle osapuolten henkilöllisyys, työn suorittamispaikka taikka jos kiinteää työn suorittamispaikkaa ei ole, ne kohteet, joissa työtä tehdään ja lisäksi työnantajan liikepaikka, työntekijän työn nimike, taso, luonne tai laatu, johon työntekijä on palkattu, työsuhteen alkamispäivä, työsuhteen arvioitu kesto, jos kysymyksessä on väliaikainen työ, palkallisen loman ansaintaperiaate ja lomakausi, irtisanomisajan määräytymistapa, peruspalkka ja muut palkan osat sekä palkanmaksukausi, säännöllinen työaika sekä työntekijän työssä sovellettavat työehtosopimukset. Tiedot voidaan antaa joko yhdellä tai useammalla asiakirjalla sekä niissä tapauksissa, joissa se on mahdollista, myös viittaamalla työsuhteen ehtona noudatettavaan lakiin tai työehtosopimuksen määräykseen.

Työskentelyn tapahtuessa ulkomailla työsuhteen ehtojen on oltava työntekijän tiedossa ennen työkomennukselle lähtöä. Tällöin työntekijälle annettaviin tietoihin on sisällytettävä myös selvitys ulkomaan työskentelyn pituudesta, palkanmaksussa käytettävästä valuutasta, ulkomailla saatavista rahallisista eduista ja luontoiseduista sekä mahdollisuuksien mukaan myös tiedot ehdoista, joita noudatetaan työntekijää kotiutettaessa. Ulkomaan työtä koskevaa sääntöä ei sovelleta enintään kuukauden kestävässä työkomennuksissa.

Mikäli direktiivissä tarkoitetuissa työsuhteesta pääehdoiksi katsottavissa ehdoissa tapahtuu muutoksia työsuhteen kestäessä, työnantajan on toimitettava kirjallinen asiakirja muutoksista työntekijälle kuukauden kuluessa muutosten voimaan tulemisesta. Tiedottamisvelvollisuus ei koske laeissa ja hallinnollisissa määräyksissä tapahtuneita muutoksia.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivien määräysten voimaan saattamiseksi on annettu laki työehtosopimuslain 4 §:n muuttamisesta (1354/93), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Työsuhteen ehtojen

todentamisdirektiivistä ei aiheudu enää muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön.

Neuvoston direktiivi 92/56/ETY, annettu 24 päivänä kesäkuuta 1992, työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 75/129/ETY muuttamisesta

Direktiivillä muutetaan eräitä työntekijöiden joukkovähentämisistä annetun direktiivin (75/129/ETY) soveltamisalaa sekä työnantajan tiedotus-, neuvottelu- ja ilmoitusvelvollisuuksia koskevia säännöksiä

Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan rinnastetaan vähentämisten lukumäärää laskettaessa sellainen työnantajan toimeenpanema yksittäisen työntekijän työehtosopimuksen päättäminen, joka johtuu työntekijään liittymättömästä syystä, vähentämiseen, mikäli vähentämissä on vähintään viisi. Yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (725/78), jäljempänä yhteistoimintalain, 2 §:n 2 momentin mukaan lakia sovelletaan vähintään kymmenen työntekijän tuotannollisiin ja taloudellisiin syihin perustuvaan irtisanomiseen vähintään 20 työntekijän yrityksessä. Tämän säännöksen laskutapaan kyseinen muutos ei vaikuta, koska tuotannolliset ja taloudelliset syyt kattavat erilaiset direktiivin tarkoittamat työntekijään liittymättömät syyt.

Direktiivin soveltamisalaa on muutettu siten, että myös tuomioistuimen päätökseen perustuva liikkeen toiminnan päättyminen kuuluu direktiivin soveltamisalaa. Konkurssitilanteisiin ei kuitenkaan direktiivin mukaan tarvitse soveltaa 4 artiklan mukaista 30 päivän määräaika. Yhteistoimintalain mukaan yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat yrityksen lopettaminen sekä liikkeen luovutuksen tai sulautumisen tapahduttua taikka tuotannollisista ja taloudellisista syistä toimeenpantavat vähentämiset, vaikka konkurssissa ei tarvitsekaan noudattaa neuvotteluelvoitteen täyttymistä koskevia määräaikoja.

Direktiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaan työnantajan tiedottamiseen, neuvotteluihin ja ilmoittamiseen liittyvät velvollisuudet ovat riippumattomia siitä, onko joukkovähentämiseen johtavan päätöksen tehnyt työnantaja vai tätä määräävä yritys. Lisäksi direktiivin mukaisia neuvotteluelvollisuuksia on neuvottelujen aloittamisen ja sisällön osalta täsmennetty. Yhteistoimintalain mukaan henkilöstön vähen-

tämisspäättös on tehtävä joka tapauksessa vähentämisen toteuttavassa yrityksessä ja neuvotelut käytävä ennen tosiasiallisen päätöksen tekemistä, joten työnantajan vetoaminen tarvittavien tietojen puuttumiseen ei ole mahdollista.

Uuden 5 a artiklan mukaan on varmistettava, että työntekijöiden edustajilla tai työntekijöillä on käytettävissä juridiset tai hallinnolliset menettelytavat direktiivin säännösten toteuttamiseksi. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin toteuttamista edellyttävä lainsäädäntö voimaan kahden vuoden kuluessa direktiivin hyväksymisestä tai varmistuttava, että säännökset toteutetaan sopimusteitse.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Yhteistoimintalain säännökset täyttävät edellä esitetyin perustein muutospäätöksen vaatimukset.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 17

ETA-sopimuksen liite XIX

Kuluttajansuoja

ETA-sopimuksen 72 artiklassa viitataan liitteeseen XIX, jonka mukaan EY:n kuluttajansuojaa koskevat ETA-sopimuksen alialliseen soveltamisalaan kuuluvat säädökset sisällytetään sopimukseen. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen XIX lisätään direktiivi kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista. Lisäksi sitomattomiin säädöksiin, joihin sopimuspuolten on kiinnitettävä huomiota, lisätään 8 säädöstä. Näistä etäältä neuvoteltuja sopimuksia koskevista kuluttajansuojan käytännösäätöksistä 7 päivänä huhtikuuta 1992 annettu komission suositus (92/295/ETY) sisältää ammattimaisten tavarantoimittajien järjestöille osoitettuja suosituksia, joiden tavoitteena on saada etämyyntiä harjoittavat yritykset noudattamaan toiminnassaan tiettyjä kuluttajansuojajaisia sopimusehtoja ja eettisiä periaatteita. Suomen kuluttajansuojalain säännökset mahdollistavat suosituksessa edellytettyä voimakkaamman kiinnittämisen etämyynnissä mahdollisesti käytettävään suosituksen periaatteita vastaamattomaan menettelyyn.

Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päi-

vänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista

Direktiivin tarkoituksena on suojata kuluttajaa kohtuuttomilta ehdoilta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa. Tarkoituksena on myös sopimusehtoja koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lähentämällä helpottaa sisämarkkinoiden luomista, edistää kilpailua ja lisätä siten yhteisön kansalaisten valinnanmahdollisuuksia kuluttajina.

Direktiivi koskee vain sellaisia sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan kesken ja joiden sisältöön kuluttaja ei näin ollen ole voinut vaikuttaa. Soveltamisalan ulkopuolelle on lisäksi rajattu ehdot, jotka perustuvat pakottavaan lainsäädäntöön tai niihin kansainvälisiin yleissopimuksiin, joissa jäsenvaltio tai yhteisö on osapuolena.

Direktiivissä on määritelty, minkälainen sopimusehto on katsottava kohtuuttomaksi. Määritelmää täydentää direktiivin liitteen ohjeellinen luettelo ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina. Lisäksi direktiivi sisältää säännöksiä ehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa huomioon otettavista seikoista, kohtuuttoman ehdon pätemättömyydestä ja vaikutuksesta sopimuksen voimaantumiseen muilta osin. Kirjalliset sopimusehdot on direktiivin mukaan laadittava selkeiksi ja ymmärrettäviksi. Epäselvä ehto on tulkittava kuluttajalle edullisimmalla tavalla.

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, ettei direktiivin mukaista suojaa voida kiertää määrämällä sopimukseen sovellettavaksi kolmannen valtion laki. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että kohtuuttomien ehtojen käyttö voidaan tehokkaasti estää. Paitsi henkilöillä myös kuluttajajärjestöillä on oltava mahdollisuus saattaa ehdon kohtuuttomuus tuomioistuimen tai muun viranomaisen käsiteltäväksi. Tuomioistuimella tai viranomaisella on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi. Oikeudelliset keinot on voitava kohdistaa ehtoja käyttävien elinkeinonharjoittajien ohella myös niihin elinkeinoelämän järjestöihin, jotka suosittavat kohtuuttomien ehtojen käyttämistä.

Direktiivi ei aseta estettä sille, että jäsenvaltiot kansallisessa lainsäädännössään antavat kuluttajille direktiivissä edellytettyä paremman suojan.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Kuluttajansuojalain (38/78) 3 luvun säännökset sopimusehtojen sääntelystä ja 4 luvun säännökset kulutushyödykettä koskevan sopimuksen sovittelusta täyttävät suurelta osin direktiivin vaatimukset. Laki kansainvälisuonteisiin sopimuksiin sovellettavasta laista (466/88) suojaa kuluttajaa direktiivin edellyttämällä tavalla vieraan valtion lain soveltamiselta. Nykyinen viranomaisorganisaatio, kuluttaja-asiamies ja markkinatuomioistuimien, täyttää kohtuuttomien sopimusehtojen käytön estämistä koskevat vaatimukset.

Eräitä kuluttajansuojalain säännöksiä on kuitenkin täsmennettävä ja täydennettävä, ja lakiin on lisättävä säännökset sopimusehtojen tulkinnasta ja mahdollisuudesta kohdistaa pakkokeinot myös elinkeinoelämän järjestöihin. Tarvittavat muutokset sisältyvät erikseen annettavaan hallituksen esitykseen kuluttajansuojalain 3 ja 4 luvun muuttamisesta.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 18

ETA-sopimuksen liite XX

Ympäristö

ETA-sopimuksen 74 artiklassa viitataan liitteeseen XX, jossa luetellut EY:n ympäristösäädökset sisällytetään ETA-sopimukseen. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen lisätään 17 uutta säädöstä.

1. Yleistä

Neuvoston direktiivi, annettu 23 päivänä joulukuuta 1991, eräiden ympäristöä koskevien direktiivien täytäntöönpanoon liittyvien kertomusten standardoinnista ja järjeistämisestä (91/692/ETY)

Direktiivillä pyritään yhtenäistämään eri ympäristön lohkojen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaa ilmoitusmenettelyä. Direktiivillä porrastetaan raportointiaikoja tiedon saannin ja ilmoitusmenettelyn kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ympäristöalan direktiivit on lueteltu direktiivin liitteissä. ETA-sopimuksen osalta direk-

tiivi soveltuu vain sellaisten direktiivien ilmoitusmenettelyyn, jotka on otettu ETA-sopimukseen.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi ei edellytä lainsäädännöllisiä toimia Suomessa.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 880/92, annettu 23 päivänä maaliskuuta 1992, yhteisön ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmästä

Komission päätös, tehty 28 päivänä kesäkuuta 1993, yhteisön ekotuotemerkin myöntämistä pesukoneille koskevista ekologisista arviointiperusteista (93/430/ETY)

Komission päätös, tehty 28 päivänä kesäkuuta 1993, yhteisön ekotuotemerkin myöntämistä astianpesukoneille koskevista ekologisista arviointiperusteista (93/431/ETY)

Komission päätös, tehty 15 päivänä syyskuuta 1993, yhteisön ekotuotemerkin käyttöehdot kattavasta standardisopimuksesta (93/517/ETY)

Asetuksessa määrätään menettelytavat, joilla tuotteille voidaan myöntää ekotuotemerkin käyttöoikeus. Asetuksen 1 artiklan mukaan merkinnän tavoitteena on edistää ympäristölle vähemmän haitallisten tuotteiden suunnittelua, valmistamista, markkinointia ja käyttöä. Lisäksi sen tarkoituksena on lisätä kuluttajille tarjottavaa tietoa tuotteiden ympäristövaikutuksista. Asetus ei 2 artiklan mukaan koske elintarvikkeita, juomia eikä lääkkeitä. Ekotuotemeriksi on määrätty asetuksen liitteessä kuvattu kukkatunnus.

Asetuksen 4 artiklan mukaan merkkiä ei saa myöntää tuotteille, jotka ovat vaarallisiksi luokiteltuja aineita tai valmisteita, eikä tuotteille, joiden valmistusmenetelmä saattaa olla ympäristön tai terveyden kannalta huomattavan haitallinen. Asetuksen 5 artiklan mukaan merkintävaatimusten valmistelu tapahtuu tuoteryhmittäin. Asetuksen 5—7 artiklassa määrätään merkintävaatimusten hyväksymistä koskevasta menettelystä. Menettely edellyttää ainakin teollisuus-, kauppa-, kuluttaja- ja ympäristöjärjestöistä koostuvan neuvon-antavan foorumin kuulemista. Komission on myös kuultava 7 artiklassa tarkoitettua jäsenmaiden edustajista

koostuvaa komiteaa, jonka lausunto yleensä on ratkaiseva. Komissio hyväksyi heinäkuussa 1993 kaksi ensimmäistä myöntämisperustetta. Ne koskivat pesukoneita ja astianpesukoneita.

Asetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltion tulee nimetä yksi tai useampi kansallinen toimivaltainen elin. Koska ETA:n sekakomitean päätös ei sisällä siirtymäaikaa koskevaa mukautusta EFTA-valtioissa, velvollisuus elimen asettamiseen syntyy välittömästi sekakomitean päätöksen tultua voimaan. Toimivaltaisen elimen, jonka kokoonpanon on taattava riippumattomuus ja puolueettomuus, on sovellettava asetuksen säännöksiä johdonmukaisella tavalla.

Asetuksen 10 artiklan mukaan ekotuotemerkin käyttöoikeuden hakeminen on vapaaehtoista. Tiettyä tuotetta koskevat hakemukset tulee esittää merkintäjärjestelmän asianomaiselle toimielimelle siinä maassa, jossa sitä valmistetaan tai saatetaan ensimmäiseksi markkinoille taikka johon sitä tuodaan. Maksuja koskevan 11 artiklan mukaan toimivaltaisen elimen on vahvistettava hakemuksen käsittelymaksu ja merkin käyttöä koskeva maksu.

Asianomaisen toimielimen on asetuksen 12 artiklan mukaan tehtävä luvansaajan kanssa sopimus merkin käytöstä. Komissio teki 15 päivänä syyskuuta 1993 päätöksensä tätä koskevasta mallisopimuksesta.

Asetuksen 13 artikla sisältää salassapitomääräyksen, jonka mukaan toimivaltaiset elimet, komissio ja muut asianomaiset henkilöt eivät saa antaa ulkopuolisille tuotemerkin myöntämistä koskevan arvioinnin yhteydessä saamiin tietoja. Kun tuotemerkki on päätetty myöntää, tuotteen nimi sekä tuotteen valmistajaa tai maahantuojaa ja tuotemerkin myöntämisen perustelua koskevat tiedot ovat kuitenkin julkisia.

Asetuksen 14 artikla koskee ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmää koskevien tietojen julkaisemista. Jäsenvaltioiden tiedottamisvelvollisuudesta on puolestaan määrätty 15 artiklassa.

Asetuksen 16 artikla sisältää mainontaa koskevat säännökset. Artiklan 1 kohdan mukaan mainonnassa ei saa viitata ekotuotemerkkiin ennen kuin merkki on myönnetty. Myöntämisen jälkeen viittaus on sallittu vain sen tuotteen yhteydessä, jolle merkki on myönnetty. Väärä tai harhaanjohtava mainonta sekä yhteisön merkkiin sekoitettavissa olevan merkinnän käyttäminen on artiklan 2 kohdan mukaan kielletty.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomessa ei ole voimassa lainsäädäntöä, joka koskisi asetuksen sääntelemää ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmää.

Asetuksen 9 artikla edellyttää toimivaltaisen elimen nimeämistä. Elimen ei tarvitse olla viranomainen, vaan elimeksi voidaan myös esimerkiksi nimetä yksityisoikeudellinen yhdistys. ETA:n sekakomitean päätöksen voimaansaattamislakiin ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka mukaan toimivaltainen elin nimetään valtioneuvoston päätöksellä. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös, jonka mukaan elimeksi voidaan nimetä myös rekisteröity yhdistys.

Sen tapauksen varalta, että toimivaltaiseksi viranomaiseksi nimetään muu kuin viranomainen, olisi voimaansaattamislakiin otettava hallinto-oikeudellisia säännöksiä, koska elimen 10 artiklan mukaiset tehtävät ovat Suomen oikeusjärjestyksen kannalta osin ilmeisiä viranomaistehtäviä. Asiaan ei vaikuta, että ekotuotemerkin hakeminen on vapaaehtoista, sillä merkin myöntäminen harkittaisiin kuitenkin oikeuskysymyksenä. Lisäksi on huomattava, että myönteinen päätös voi merkin saajalle merkitä huomattavaa kilpailuetua.

Edellä olevan perusteella voimaansaattamislakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan toimivaltaisen elimen olisi noudatettava hallintomenettelylain (598/82), tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66), kielilain (148/22) ja yleisten asiakirjojen julkisuutta koskevia säännöksiä sikäli kuin neuvoston asetuksesta ei muuta johdu. Ilman erillistä säännöstä toimivaltaisessa elimessä toimivilla henkilöillä olisi ilmeisesti rikosoikeudellinen vastuu rikoslain 2 luvun 12 pykälän nojalla. Selvyyden vuoksi ehdotetaan voimaansaattamislainsäädäntöä, että nämä henkilöt toimivat mainituissa tehtävissä virkamiehen vastuulla.

Ekotuotemerkin myöntämistä koskeva hakemuskäsittely saattaa johtaa oikeudellisiin ongelmiin. Asetuksen 10 artiklan 7 kohta näyttäisi viittaavan siihen, ettei muutoksenhakumahdollisuutta hylkäävään päätökseen ole pidetty silmällä. Kuitenkin muutoksenhakumahdollisuus julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa on oikeutemme mukaan sääntönä, ja sitä edellyttää monissa tapauksissa myös esimerkiksi Euroopan neuvoston ihmisoikeussopi-

mus (SopS 19/90). Periaatteen voi muutenkin katsoa kuuluvan Eurooppa-oikeuden keskeisiin periaatteisiin.

Yleinen muutoksenhakuoikeutta tarkoittava sääntö ilmenee hallintoviranomaisten päätösten osalta muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50). Vielä kattavampaa, kaikkia hallintopäätöksiä koskevana, sääntö on ehdotetussa hallintolainkäyttölaisissa (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 2/1994). Jos hallintolainkäyttölakiehdotus olisi jo voimassa, olisi asetuksen 10 artiklan mukainen päätös ilman erityissäännöistäkin valituskelpoinen myös siinä tapauksessa, että toimivalta kuuluisi yksityisoikeudelliselle järjestölle.

Sanotusta johtuu, että 10 artiklan mukaisten hylkäävien tai tutkimatta jättämistä tarkoittavien päätösten valituskelpoisuudesta ja valitustiestä on säädettävä lailla. Tätä tarkoittava säännös ehdotetaan otettavaksi ETA:n sekakomitean päätöksen voimaansaattamislakiin. Myönteisten päätösten osalta valitusmahdollisuus ei ole tarpeellinen sen enempää hakijan kuin kilpailijoiden tai kuluttajienkaan yksilöllisen oikeussuojan vuoksi ottaen huomioon 10 artiklan 3—7 kohdista ilmenevä myöntämismenettelyn vaiheittaisuuden ja ETA-toimielimien osuuden siinä.

Kansallisia muutoksenhakusäännöksiä olisi sovellettava yhdessä asetuksen 10 artiklan kanssa, johon nähdn säännökset eivät merkitse muutosta. Artiklan 7 kohdan osalta hakuksen hylkäämispäätöstä koskeva ilmoitusvelvollisuus alkaa lopullisesta lainvoimaisesta päätöksestä.

Asetuksen 13 artiklassa säädetyn salassapitovelvollisuuden noudattamisen varmistamiseksi ehdotetaan voimaansaattamislakiin erillistä rangaistussäännöstä.

Asetuksen 16 artikla ei tuo mitään asiallista uutta Suomen voimassa olevaan markkinoinnin sääntelyä koskevaan lainsäädäntöön. Artikla lähinnä täsmentää kuluttajasuojalain (38/78) 2 luvun ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78) vastaavien mutta yleisluontoisempien säännösten sisältöä. Nykyiset markkinoinnin valvontaja seuraamusjärjestelmät ovat käytettävissä myös ekotuotemerkin luvottoman tai harhaanjohtavan käytön estämiseksi.

Kuluttaja-asiamies valvoo markkinoinnin lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta. Markkinointia tilaavaa tai suorittavaa elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai

uudistamasta lainvastaista markkinointia. Kieltoa on yleensä tehostettava uhkasakolla. Kielton määrää markkinatuomioistuिन. Eräissä tapauksissa myös kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon tai antaa sen väliaikaisena. Totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen markkinoinnissa on myös säädetty rangaistavaksi teoksi kuluttajasuojalain 8 luvun 1 §:ssä ja rikoslain 30 luvun 1 §:ssä.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmausta, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Markkinatuomioistuिन määrää kiellon ja asettaa uhkasakon joko sen elinkeinonharjoittajan hakemuksesta, johon lainvastainen menettely kohdistuu, tai elinkeinonharjoittajien järjestön hakemuksesta. Totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan ilmaisen käyttäminen on säädetty rangaistavaksi kyseisen lain 9 §:ssä ja rikoslain 30 luvun 2 §:ssä.

Asetuksen voimaantulo edellyttää yksityiskohtaisempien säännösten antamista. Tämän vuoksi voimaansaattamislakiin ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan valtioneuvosto voi antaa tarkempia määräyksiä asetuksen täytäntöönpanosta ja ympäristöministeriön asetusten täytäntöönpanoa koskevien komission päätösten täytäntöönpanosta. Näin ollen ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvät komission päätökset voitaisiin panna täytäntöön ympäristöministeriön päätöksellä.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 1836/93, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1993, teollisuusyritysten vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään

Asetus sisältää määräykset toimista, joilla luodaan EU-valtioihin yritysten ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä. EY:n asetuksen tarkoituksena on vapaaehtoisuuteen perustuen tehostaa ympäristöjohtamista yrityksissä. Vaikka asetus perustuu vapaaehtoisuuteen, yritysten uskotaan liittyvän järjestelmään sen vuoksi, että ympäristönsuojelusta on tullut yhä merkittävämpi kilpailukeino. Järjestelmä ei korvaa lupajärjestelmää vaan täydentää sitä.

EU:n hallinta- ja auditointijärjestelmän kes-

keiset piirteet ovat ympäristöauditointi, ympäristölausunto, todentaminen ja rekisteröinti. Ympäristöauditoinnissa asiantunteva henkilö tai ryhmä tarkistaa ja arvioi laitoksen ympäristöriskit, laitteiden kunnon, henkilökunnan valmiudet sekä koulutustason eli ympäristöasioiden hallintajärjestelmän tehokkuuden. Ympäristöauditoinnin pohjalta laaditaan yleisölle tarkoitettu lausunto, josta näkyvät muun muassa ne toimenpiteet, joihin yritys on sitoutunut haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Päteväksi todettu asiantuntija varmentaa, että järjestelmä ympäristöauditointineen ja lausuntoineen on toteutettu asetuksen mukaisesti. Hyväksytty tuotantolaitos merkitään laitospöytäkirjaan rekisteriin. Jos myöhemmin havaitaan, että yritys ei enää täytä vaatimuksia, se voidaan poistaa rekisteristä.

EU:n hallinta- ja auditointijärjestelmän käyttöönotto tehostaa ympäristönsuojelua yrityksissä, parantaa tiedonsaantia yritysten ympäristöongelmista ja johtaa ympäristöjohtamisen menetelmien kehittämiseen.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomessa ei ole voimassa lainsäädäntöä, joka koskisi asetuksen sääntelemää ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmää. Suomeen tulee perustaa asetuksen edellyttämät kansalliset elimet. Nämä ovat akkreditointielin, joka toteaa päteväksi todentajat ja ohjaa näiden toimintaa sekä toimivaltainen toimielin, joka pitää järjestelmän edellyttämää rekisteriä. Asetuksen täytäntöönpanoa selvitetään ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä. Hallituksen esityksen antamisen aikaan asetuksen mahdollisesti edellyttämät lainsäädäntötoimet eivät vielä olleet tiedossa. Asetuksen 6 artiklan mukaan ympäristötodentajien akkreditointia ja valvontaa koskevien järjestelmien tulee olla täysin toimintavalmiita huhtikuussa 1995.

2. Vesi

Neuvoston direktiivi, annettu 12 päivänä joulukuuta 1991, vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta (91/676/ETY)

Direktiivin säännöksillä pyritään vähentämään ja estämään maataloudesta peräisin ole-

vien nitraattien aiheuttamaa vesien pilaantumista. Viranomaisten tulee määrittellä nitraattien aiheuttamalle pilaantumiselle herkäät vesistö- ja valuma-alueet. Lisäksi direktiivissä edellytetään, että kansallisesti laaditaan vesiensuojelun kannalta hyvän maatalouskäytännön mukaiset säännöt, joita maatalouden harjoittajat noudattavat vapaaehtoisuuden pohjalta. Tarpeellista koulutusta ja tiedottamista edellytetään myös järjestettäväksi. Nitraattien aiheuttamalle pilaantumiselle herkille alueille on laadittava toimintaohjelmat, joiden tulee sisältää direktiivissä määriteltyjä toimenpiteitä. Toimintaohjelmien toteutumista on seurattava ja ohjelmat on tarkistettava neljän vuoden välein ja lisäksi herkillä alueilla on järjestettävä direktiivin mukainen nitraattipitoisuuksien tarkkailu.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomen vesilainsäädäntö ei sisällä maatalouden hajakuormitusta koskevia säännöksiä. Maatalouden päästöjä on pyritty vähentämään vapaaehtoisuuteen perustuen. Erityisen tärkeä tässä suhteessa on ollut vuonna 1992 tehty maaseudun ympäristöohjelma.

Direktiivin edellyttämät toimet voidaan Suomessa panna täytäntöön osittain edellä mainittua maaseudun ympäristöohjelmaa täydentämällä sekä koulutusta ja neuvontaa lisäämällä. Direktiivin tietyt määräykset edellyttävät kuitenkin lainsäädäntötoimia. Esimerkiksi 5 artiklan 4 kohdassa mainittujen pakollisten toimien osalta Suomessa ei voida velvoittaa kansalaisia sitomattomissa ympäristöohjelmissa, vaan toimien asettamiselle tulee olla lainsäädännöllinen perusta. Asiaa koskevista säännöksistä annetaan erillinen hallituksen esitys.

Lisäksi direktiivin 12 artikla edellyttää raportointia direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä tai hallinnollisista määräyksistä. Koska Suomessa ei ole lainsäädäntötoiteitse delegoitu mahdollisuutta antaa hallinnollisia määräyksiä maatalouden hajakuormituksesta, kysymyksestä on säädettävä lailla. Asiasta annetaan erillinen hallituksen esitys.

Direktiiviä koskevien yksityiskohtaisten määräysten täytäntöönpanemiseksi tulisi vesilakiin ottaa valtuussäännös, jonka nojalla asiasta voitaisiin antaa valtioneuvoston päätös. Vesilain muutos valmistellaan erikseen.

Komission päätös, tehty 27 päivänä heinäkuuta 1992, kyselylomakkeista vesialaa koskevia direktiivejä varten (92/446/ETY)

Päätös edellyttää jäsenvaltioita ilmoittamaan komissiolle tiettyjen vesiensuojeludirektiivien täytäntöönpanosta lomakkeiden avulla. Päätöksen liitteissä on direktiivejä varten erilaiset kyselylomakkeet. Päätöksessä annetaan ohjeita ja lomakemalleja viranomaiselle asetettujen lupapäätösten seurantaan kuuluvien velvoitteiden toteuttamisesta. Päätös koskee vain ETA-sopimuksen piiriin kuuluvien direktiivien ilmoittamista.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Päätöksen täytäntöönpano ei vaadi lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 2 §:n mukaan vesi- ja ympäristöhallinnon tulee huolehtia ETA-sopimuksessa edellytettyjen vedenhankintaa ja vesiensuojelua koskevien luokittelujen, tilastojen, tiedostojen ja muiden selvitysten laatimisesta ja raportoinnista sopimuksessa edellytetyllä tavalla.

3. Ilma

Neuvoston direktiivi 92/72/ETY, annettu 21 päivänä syyskuuta 1992, otsonin aiheuttamasta ilman pilaantumisesta

Direktiivin tarkoituksena on luoda järjestelmä alailmakehän otsonipitoisuuksien seurannan järjestämiseksi. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden toimittavan tietoja otsonipitoisuuksien mittaustuloksista komissiolle. Lisäksi direktiivissä edellytetään jäsenvaltioiden viranomaisten tiedottavan väestölle ja varoittavan väestöä, kun direktiivissä määritellyt otsonipitoisuuksien kynnsarvot ylittyvät.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi edellyttää, että Suomessa nimetään toimielin, joka tiedottaa komissiolle otsonipitoisuuksien seurannan järjestämisestä ja mittaustuloksista. Toimielimeksi on tarkoitettu vesi- ja ympäristöhallitus. Direktiivissä edellytetään lisäksi, että nimetään tutkimuslaborato-

rio muun muassa arvioimaan mittausten menetelmiä. Tällaisena tutkimuslaboratoriona voi toimia ilmansuojelulain (67/82) mukainen asian- tuntejalaitos, Ilmatieteen laitos.

Ilmanlaatua seuraavat Suomessa Ilmatieteen laitos ja ilmansuojelulain nojalla kunnalliset ympäristöviranomaiset paikallisten olojen edellyttämässä laajuudessa. Otsonipitoisuuksien seuranta on sovittava direktiivin tarpeisiin. Ympäristöministeriön on huolehdittava direktiivin toimeenpanon edellyttämästä otsonipitoisuuksien tiedottamisen järjestämisestä. Tämä edellyttää ilmansuojelulain muutosta siten, että lakiin kirjoitetaan asiaa koskeva valtuutusään- nös. Ilmansuojelulain muutosta valmistellaan ympäristöministeriön asettamassa toimikunnassa.

Otsonipitoisuuksien kynnsarvoista on päätettävä ilmansuojelulain nojalla annettavalla valtioneuvoston päätöksellä. Asiasta on tarkoitus päättää, kun vuonna 1984 hyväksytyt ilmanlaadun ohjeavrot uudistetaan.

4. Kemikaalit, teollisuuden vaarat ja bioteknologia

Komission päätös, tehty 29 päivänä heinäkuuta 1991, neuvoston direktiivin 90/219/ETY 4 artiklassa tarkoitetuista luokitusohjeista (91/448/ETY)

Komission päätös on annettu geneettisesti muunnettujen mikro-organismien (GMM) käyttöä suljetuissa oloissa koskevan direktiivin (90/219/ETY) 4 artiklan nojalla, jonka mukaan komission tulee ennen mainitun direktiivin voimaantuloa laatia ohjeet GMM:ien luokittelusta.

Komission päätöksessä GMM:t jaetaan direktiivin 90/219/ETY mukaisesti kahteen turvallukseen I ja II, joille annetaan direktiivin liitteissä mainittuja yksityiskohtaisemmat luokitusohjeet.

Turvaluokkaan I kuuluvat GMM:t, joilla on muun muassa seuraavat ominaisuudet. Vastaanottaja- tai emo-organismi on apatogeeninen eikä sisällä satunnaisia tekijöitä, vektori ja insertti ovat hyvin määriteltyjä, ne eivät sisällä haitallisia sekvenssejä ja ne ovat huonosti mobilisoituvia sekä geneettisesti muunnettu mikro-organismi on apatogeeninen ja yhtä turvallinen kuin vastaanottaja- tai emo-organismit. Luokkaan II kuuluvat muut GMM:t.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA-sopimuksen mukaan Suomen tulee sopeuttaa lainsäädäntönsä vastaamaan direktiivin 90/219/ETY määräyksiä 1 päivästä tammikuuta 1995. Suomessa valmistellaan parhaillaan hallituksen esitystä geeniteknikkalaksi, joka kattaa direktiivin 90/219/ETY säännökset.

Komission päätöstä 91/448/ETY tulee ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan Suomessa ryhtyä noudattamaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Valmistellaan olevan geeniteknikkalain nojalla päätöksen edellyttämät toimet voitaisiin saattaa voimaan ministeriön päätöksellä.

Neuvoston päätös, tehty 4 päivänä marraskuuta 1991, geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön 23 päivänä huhtikuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/220/ETY 9 artiklassa tarkoitettusta ilmoitusten yhteenvetomallista (91/596/ETY)

Komission päätös, tehty 11 päivänä helmikuuta 1992, neuvoston direktiivin 90/220/ETY 12 artiklassa mainitusta ilmoitusten yhteenvetolomakkeesta (92/146/ETY)

Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) tarkoituksellista levittämistä ympäristöön koskevan direktiivin 90/220/ETY 9 artiklan mukaan EU:n jäsenvaltioiden tulee toimittaa komissiolle tiedot ilmoituksista, joita jäsenvaltioiden viranomaisille on tehty GMO:ien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön. Direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee toimittaa komissiolle vastaavat tiedot GMO:ja sisältävistä tuotteista, joista on tehty ilmoitus jäsenvaltioiden viranomaisille. Komission tulee näitä ilmoituksia varten laatia erilliset lomakkeet, jotka otetaan käyttöön kyseisillä neuvoston (91/596/ETY) ja komission (92/146/ETY) päätöksillä.

GMO:ien tarkoituksellista levittämistä koskevissa ilmoituksissa tulee antaa tiedot ainakin levityksen yleisistä olosuhteista ja tarkoituksista sekä käytettävien GMO:ien ja niiden vastaanottaja- tai emo-organismien luonteesta ja ominaisuuksista. Lisäksi tulee antaa selvitys GMO:ien mahdollisista vaikutuksista ympäristöön sekä organismien seuranta- ja mahdollista jälkikäsittelyä koskevat tiedot. Lisäksi on kuvattava järjestelyt mahdollisen onnettomuuden varalle.

Liitteessä XX kyseinen päätös mukautetaan

siten, että vastaanottaja- ja emo-organismien maantieteellisen levinneisyyttä koskevan 3 kohdan b alakohdan i osaan lisätään boreaalisia ja arktisia ekosysteemejä koskeva maininta.

GMO:ja sisältäviä tuotteita koskevissa ilmoituksissa tulee antaa tiedot ainakin tuotteen luonteesta ja käyttötarkoituksesta, tuotteen sisältämien GMO:ien ominaisuuksista sekä tuotteen ja GMO:ien mahdollisista vaikutuksista ympäristöön ja ihmisen terveyteen. Lisäksi on annettava tiedot GMO:ien aiemmista levittämisistä yhteisön alueella tai muualla sekä tehtävä selkoa ennen tuotteen markkinoille tuontia tehdystä riskien arviointiin liittyvästä työstä.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA-sopimuksen mukaan Suomi sopeuttaa lainsäädäntönsä vastaamaan direktiivin 90/220/ETY määräyksiä 1 päivästä tammikuuta 1995. Suomessa valmistellaan parhaillaan hallituksen esitystä geeniteknikkalaksi, joka kattaa direktiivin 90/220/ETY säännökset.

Kyseessä olevia neuvoston ja komission päätöksiä tulee ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan Suomessa ryhtyä noudattamaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Päätökset eivät vaadi Suomessa lainsäädännöllisiä toimia.

5. Jäte

Komission päätös, tehty 20 päivänä joulukuuta 1993, jätteistä annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY 1 artiklan a alakohdan mukaisen jäteluettelon laatimisesta (94/3/EY)

Jätteistä annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY, muutettu direktiivillä 91/156/ETY, 1 artiklan a alakohdassa määritellään yleisesti jätteen käsite. Direktiivin liitteessä I jätteet luokitellaan 16 jäteluokkaan. Artiklassa edellytetään lisäksi, että komissio laatii 1 päivään huhtikuuta 1993 mennessä luettelon niistä jätteistä, jotka kuuluvat mainittuihin jäteluokkiin. Tämä niin sanottu Euroopan jäteluettelo on vahvistettu otsikossa tarkoitettulla komission päätöksellä. Luettelo on esimerkkiluettelo tyypillisimmistä jätteistä. Toisaalta siinä olevat nimikkeet ovat jätteitä vain, jos ne täyttävät direktiivissä olevat jätteiden yleiset tunnusmerkit.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Jätteissä annetussa neuvoston direktiivissä tarkoitettujen jätteiden yleinen määritelmä ja direktiivin liite I on pantu täytäntöön jätelailla (1072/93) ja -asetuksella (1390/93). Komission päätöksessä 94/3/EY tarkoitettu jäteluettelo pantaisiin täytäntöön jätelain 75 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavalla ympäristöministeriön päätöksellä.

Neuvoston direktiivi, annettu 12 päivänä joulukuuta 1991, vaarallisista jätteistä (91/689/ETY)

Direktiivi täydentää yleistä jätteistä annettua direktiiviä (75/442/ETY), joka sisältyy myös ETA-sopimukseen. Direktiivissä määritellään vaarallinen jäte. Direktiivi edellyttää, että vaarallisista jätteistä tulee pitää kirjaa. Ne on myös voitava tunnistaa. Vaarallisia jätteitä ei saa sekoittaa keskenään, eikä myöskään muiden jätteiden kanssa lukuunottamatta direktiivissä mainittuja tapauksia. Tarvittaessa sekoituneet jätteet on eroteltava toisistaan.

Vaarallisia jätteitä koskevassa direktiivissä on tarkemmat säännökset vaarallisten jätteiden käsittelyyn ja hyödyntämiseen haettavasta luvasta ja rekisteröinnistä. Direktiivin mukainen valvontavollisuus koskee myös vaarallisen jätteen tuottajaa. Vastaavasti kyseisen direktiivin kirjanpitovelvollisuus koskee vaarallisen jätteen kuljetuksen suorittajia. Lisäksi direktiivi sisältää määräyksiä asiakirjojen säilyttämisestä.

Vaaralliset jätteet on pakattava asianmukaisesti ja niitä kuljetettaessa on pidettävä mukana tunnistuslomake. Vaarallisten jätteiden jätehuollosta on jäsenvaltioiden laadittava joko erillinen suunnitelma tai yhteinen suunnitelma muiden jätteiden kanssa. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa direktiivin määräyksistä ryhdyttäessä torjuntatoimiin hätätapauksissa tai vakavan vaaran uhatessa. Direktiivin toimeenpanosta on raportoitava komissiolle.

ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan Suomen on pantava direktiivi täytäntöön 1 päivästä tammikuuta 1995 mahdollisista direktiivin muutoksista kuitenkin riippuen. Komissio on esittänyt direktiiviä muutettavaksi määritelmien ja voimaantulon osalta.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Vaarallisia jätteitä koskevan direktiivin edel-

lyttämät lainsäädäntömuutokset on sisällytetty jätelakiin (1072/93). Muut tarvittavat säädös-
muutokset voidaan tehdä jätelain nojalla annettavilla säännöksillä ja määräyksillä.

Neuvoston direktiivi 92/112/ETY, annettu 15 päivänä joulukuuta 1992, menettelytavoista titaanidioksiditeollisuuden jätteiden aiheuttaman pilaantumisen vähentämisestä ja mahdollista poistamista koskevien ohjelmien yhdenmukaistamiseksi

Direktiivi koskee titaanidioksiditeollisuutta harjoittavien laitosten toiminnasta aiheutuvien päästöjen vaikutusta vesiympäristöön, maaperään sekä ilmaan.

Direktiivin mukaan titaanidioksiditeollisuuden jätteitä ei saa upottaa veteen (dumpata). Kiinteän jätteen, vahvan happojätteen ja käsitelyjätteen päästäminen vesiin on kielletty. Heikkoa happojätettä ja neutraloitua jätettä saadaan päästää vesiin enintään 800 kg kokonaissulfaattina ilmaistuna tuotettua titaanidioksiditonta kohti.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Direktiivi sisältää jätelainsäädännön lisäksi myös vesilain ja ilmansuojelulain nojalla täytäntöönpantavia määräyksiä. Direktiivin edellyttämät jätteen säännökset voidaan antaa jätelain (1072/93) nojalla annettavilla valtioneuvoston päätöksellä.

Direktiivi täyttää vesilain 21 luvun 14 §:n edellytykset, sillä uusi direktiivi on merkitykseltään ja luonteeltaan verrattava ETA-sopimukseen sisältyvään titaanidioksiditeollisuuden jätteistä 20 päivänä helmikuuta 1978 annettuun direktiiviin (78/176/ETY). Tämän vuoksi vesilain 21 luvun 14 § mahdollistaa sen, että direktiivin edellyttämät toimet pannaan täytäntöön vesilain 10 luvun 24 c ja 24 d §:n nojalla tehtävillä valtioneuvoston päätöksillä.

Ilmansuojelulakiin ei sisälly ETA-sopimuksen täytäntöönpanoa koskevaa valtuutusta. Direktiivin edellyttämät lainsäädäntötoimet voidaan kuitenkin antaa ilmansuojelulain yleisten valtuussääntöjen nojalla annettavilla valtioneuvoston päätöksillä.

Erillisten ilmansuojelua, vesiensuojelua ja jätteitä koskevien valtioneuvoston päätösten sijasta voitaisiin myös antaa yksi tai useampi

päätös yleensä titaanidioksiteollisuuden päästöistä. Päätös annettaisiin tällöin kyseisten kolmen lain valtuussäännösten nojalla.

Neuvoston asetus (ETY) N:o 259/93, annettu 1 päivänä helmikuuta 1993, Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta

Asetuksella ulotetaan jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen valvonta eräitä poikkeuksia lukuunottamatta kaikkiin jätteisiin. Asetuksen valvonta- ja hyväksymismenettelyitä koskevat määräykset poikkeavat jonkin verran riippuen siitä tapahtuuko jätteiden siirto EU:ssa, EU:sta ja EU:in tai EU:n kautta. Kuitenkin kaikissa tapauksissa on jätteiden toimittamisesta niiden syntypaikalta muualle käsiteltäväksi tai hyödynnettäväksi ilmoitettava toimivaltaisille viranomaisille. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske OECD:n päätöksen tarkoittamia niin sanotun vihreän luettelon jätteitä. Kyseisten jätteiden siirtojen osalta asetus sisältää määräykset kevennetystä valvontamenettelystä.

EU:n alueelle ulottuvissa jätteiden siirroissa toimivaltaiset viranomaiset voivat kieltää ehdotetun jätteiden siirron yleisesti tai yksittäistapauksessa. Kieltooperusteena voivat olla ympäristönsuojeluyiden lisäksi EU:ssa omaksuttu läheisyysperiaate tai omavaraisuusperiaate. Asetuksen mukaan jätteiden siirtojen on oltava jätteistä annetun direktiivissä (75/442/ETY) ja vaarallisista jätteistä annetussa direktiivissä (91/689/ETY) edellytettyjen jätahuoltosuunnitelmien mukaisia. Jätteiden siirtämiseen saa ryhtyä vasta sen jälkeen, kun jätteen vastaanottajaa valvovalta viranomaiselta on saatu hyväksyminen. Hyödynnettäväksi toimitettavien jätteiden siirtoja koskee erikseen määritellyissä tapauksissa kevennetty hyväksymismenettely.

Loppukäsittelyyn tarkoitettujen jätteiden vienti EU:sta muihin kuin vaarallisten jätteiden siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen (SopS 45/1992) osapuolina oleviin EFTA-valtioihin on kielletty. Samoin kielletään kaikkien jätteiden vienti ilman tuontimaan toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntää. Hyödynnettävien jätteiden vienti kielletään muihin kuin OECD:n päätöksen hyväksyneisiin valtioihin, Baselin yleissopimuksen osapuolina oleviin valtioihin sekä valtioihin, joiden kanssa EU:lla tai kyseisellä jäsenvaltiolla on Baselin sopimuksen mukainen alu-

eellinen tai keskinäinen erityisjärjestely tai -sopimus.

Loppukäsittelyyn tarkoitettujen jätteiden tuonti EU:in on kielletty muista kuin Baselin sopimuksen osapuolina olevista valtioista tai valtioista, joiden kanssa EU:lla on edellä mainitun sopimuksen mukainen erityisjärjestely. Hyödynnettäviä jätteitä voi lisäksi tuoda OECD:n päätöksen hyväksyneistä maista. Muutoinkin kaikkien jätteiden tuonti on kielletty, kunnes tuontiin on saatu toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä.

ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan asetus on saatettava Suomessa voimaan 1 päivästä tammikuuta 1995.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Asetus edellyttää Suomen jätelainsäädännön säännösten tarkistamista. Lainsäädännössä on annettava säännöksiä jätteiden myyjästä, välittäjästä ja taloudellisista vakuuksista tai vakuutuksista sekä jätteiden laittomista siirroista seuraavista rangaistuksista. Lain tasolla tulisi myös antaa valtuus määrätä tullitoimipaikoista. Lisäksi kansallisesti tulisi nimetä asetuksen 36 artiklan mukainen toimivaltainen viranomais- ja 37 artiklan mukainen yhteyshenkilö.

Tarvittavat lainsäädännön muutokset valmistellaan erikseen.

6. Melu

Neuvoston direktiivi 92/14/ETY, annettu 2 päivänä maaliskuuta 1992, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteessä 16, (toinen painos 1988) olevan I niteen II osan 2 lukuun kuuluvien ääntä hitaammin lentävien lentokoneiden liikennöimisen rajoittamisesta

Direktiivillä rajoitetaan sellaisten ääntä hitaammin lentävien suihkulentokoneiden liikennöintiä Euroopan unionin alueella olevilla lentokentillä, jotka täyttävät ainoastaan kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen 16 liitteen II osan 2 luvun mukaiset melunormit. Lennot tällaisella koneella on sallittu vain niin kauan kuin aika koneyksilön ensimmäisen lentokelpoisuustodistuksen myöntämisestä ei ylitä 25 vuotta. Huhtikuun 1 päivän 2004 jälkeen liikennöinti tällaisilla koneilla Euroopan unionin alueella olevilla lentokentillä on kokonaan

kielletty mainitusta lentokelpoisuustodistuksen myöntämispäivästä riippumatta.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Suomi kuuluu kansainvälisen siviili-ilmailu-järjestön eurooppalaiseen alajärjestöön, ECAC:in (European Civil Aviation Conference), jonka suositukseen EY:n edellä mainittu direktiivi perustuu. Ilmailulaitos on ilmailumääräyksillä saattanut Suomessa voimaan ECAC:n lentomelua koskevat suositukset. Neuvoston direktiivin mukainen ilmailumääräys, OPS M 5—7, on parhaillaan lentoturvallisuushallinnon normitoimistossa tarkastettavana.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 19

ETA-sopimuksen liite XXI

Tilastot

ETA-sopimuksen 76 artiklassa viitataan liitteeseen XXI, johon sisältyvät EU:n tilastoja koskevat ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat säädökset. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen XXI lisätään 15 uutta säädöstä, joiden mukainen tilastojen laatiminen tulisi pääsääntöisesti tapahtua vuodesta 1995 alkaen. Lisäksi liitteen nimikkeistä ”teollisuustilastot” muutetaan muotoon ”yri-tystilastot”, mikä kuvaa paremmin laajenemas- sa olevan alueen sisältöä.

Yritystilastot (neuvoston asetus (ETY) N:o 3924/91, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, teollista tuotantoa koskevan yhteisön tietojen keruun aikaansaamisesta, neuvoston asetus (ETY) N:o 2186/93, annettu 22 päivänä heinä-kuuta 1993, tilastointiin tarkoitettujen yritysre- kisterien laatimisen yhteensovittamisesta yhtei- sössä)

Asetuksen (ETY) N:o 3924/91 tarkoituksena on varmistaa sisämarkkinoiden toteuttamiseen liittyvien yhdenmukaisten teollisuustuotantoti- lastojen tuottaminen käyttämällä eri maissa yhtenäistä tuoteluokittelujärjestelmää.

Asetuksen (ETY) N:o 2186/93 tarkoituksena on sisällöltään yhtenäisten yritysrekistereiden aikaan saaminen tilastojen laatimisen perustak- si.

Vaikutukset Suomessa

Asetuksessa (ETY) N:o 3924/91 tarkoitetuista kysymyksistä päättää nykyisin Tilastokes- kus. Asetus edellyttää muutoksia Suomessa nykyisin laadittaviin tilastoihin. Muutokset on pääosin mahdollista toteuttaa yleisen siirtymä- kauden (1995 alkaen) aikana. Eräiden EU- valtioiden sisäisessä kaupassa sovellettavien tarkimpien luokittelutasojen käyttöön ottamista varten on kaikille pohjoismaille sovittu siirtymäaikaa vuoteen 1997.

Asetuksessa (ETY) N:o 2186/93 tarkoitetuista asioista päättää nykyisin Tilastokeskus. Ase- tus edellyttää joidenkin tietojen lisäämistä Ti- lastokeskuksessa jo olevaan yritys- ja toimi- paikkarekisteriin.

Liikennetilastot (neuvoston päätös, tehty 30 päivänä marraskuuta 1993, tieliikenneonnetto- muuksia koskevan yhteisön tietokannan perusta- misesta (93/704/EY))

Päätös edellyttää tietojen toimittamista tieli- kenneonnettomuuksista pidettävään tietokan- taan.

Vaikutukset Suomessa

Päätöksessä tarkoitetuista asioista päättää Suomessa Tilastokeskus.

Ulkomaankaupan ja yhteisön sisäisen kaupan tilastot (komission asetus (ETY) N:o 3478/93, annettu 17 päivänä joulukuuta 1993, maaluoki- tuksesta yhteisön ulkomaankauppatilastoja ja jäsenvaltioiden välisen kaupan tilastoja varten)

Asetus sisältää yhteisön ulkomaankauppati- lastoissa ja jäsenvaltioiden välisen kaupan ti- lastoissa sovellettavan uuden maaluokituksen, jossa myös EFTA-valtioita koskevat aikaisem- min liitteeseen kohtana 8 h sisältyneet luoki- tukset on otettu huomioon.

Vaikutukset Suomessa

Asetuksessa tarkoitetuista seikoista päättää Suomessa nykyisin tullihallitus.

Väestö- ja sosiaalitulastot (neuvoston asetus (ETY) N:o 3711/91, annettu 16 päivänä joulu-

kuuta 1991, otantaan perustuvasta työvoimaa koskevasta vuosittaisesta yhteisön tietojen keruusta)

Asetus edellyttää eri maissa sisällöltään vertailukelpoisten tietojen tuottamista vuosittain työllisestä ja työttömästä työvoimasta.

Vaikutukset Suomessa

Asetuksessa tarkoitetuista asioista päättää Suomessa nykyisin Tilastokeskus. Asetus edellyttää osittain huomattaviakin muutoksia nykyiseen tilastojärjestelmään. Muutokset ovat kuitenkin toteutettavissa yleisen siirtymäajan kuluessa.

Kansantalouden tilinpito - GDP (komission päätös, tehty 22 päivänä heinäkuuta 1993, tuotantoon ja tuontiin liittyvien verojen määritelmästä markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/130/ETY, Euratom 1 artiklan soveltamiseksi (93/454/ETY, Euratom); komission päätös, tehty 22 päivänä heinäkuuta 1993, tuotannon ja tuonin tukipalkkioiden määritelmästä markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/130/ETY, Euratom 1 artiklan soveltamiseksi (93/475/ETY, Euratom); komission päätös, tehty 4 päivänä lokakuuta 1993, "muiden tuotantoon liittyvien verojen" ja "välituotekäytön" välisestä erosta markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/130/ETY, Euratom 1 artiklan soveltamiseksi (93/570/ETY, Euratom))

Päätös (93/454/ETY, Euratom) määrittelee eräiden välillisten verojen käsittelyä kansantalouden tilinpidossa.

Päätös (93/475/ETY, Euratom) määrittelee tuotantoon ja tuontiin liittyvät tukipalkkiot kansantalouden tilinpidossa.

Päätös (93/570/ETY, Euratom) määrittelee eron tuotantoveron ja välituotekäytön välillä kansantalouden tilinpidossa.

Vaikutukset Suomessa

Päätöksissä (93/454/ETY, Euratom), (93/475/ETY, Euratom) ja (93/570/ETY, Euratom)

tom) tarkoitetuista asioista päättää nykyisin Tilastokeskus

Nimikkeistöt (komission asetus (ETY) N:o 761/93, annettu 24 päivänä maaliskuuta 1993, Euroopan yhteisön tilastollisesta toimialaluokituksesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3037/90 muuttamisesta; neuvoston asetus (ETY) N:o 696/93, annettu 15 päivänä maaliskuuta 1993, tilastoyksiköistä yhteisön tuotantojärjestelmän havainnointia ja analyysiä varten; neuvoston asetus (ETY) N:o 3696/93, annettu 29 päivänä lokakuuta 1993, Euroopan talousyhteisön tilastollisesta toimialoittaisesta tuoteluokituksesta (CPA))

Asetuksen (ETY) N:o 761/93 tarkoituksena on tehdä vähäisiä tarkistuksia EU:n toimialaluokituksen luokituksen saattamiseksi ajantasalle.

Asetuksen (ETY) N:o 696/93 tarkoituksena on lisätä sisämarkkinoiden edellyttämää tilastotietojen luotettavuutta, nopeutta ja yksityiskohtaisuutta eri maissa sovellettavalla yhteisellä tilastoyksiköiden määrittelyllä.

Asetuksen (ETY) N:o 3696/93 tarkoituksena on saada aikaan yhtenäinen toimialoittainen tuoteluokitus vertailukelpoisten tilastotietojen tuottamisen varmistamiseksi.

Vaikutukset Suomessa

Asetuksessa (ETY) N:o 761/93 tarkoitetuista asioista päättää Suomessa Tilastokeskus.

Asetuksessa (ETY) N:o 696/93 tarkoitetuista yksiköistä päättävät Suomessa nykyisin tilasto- ja laativat viranomaiset.

Asetuksen (ETY) N:o 3696/93 mukaisista asioista päättää Suomessa nykyisin tilastokeskus.

Maataloustilastot (komission päätös, tehty 9 päivänä helmikuuta 1993, asetuksen (ETY) N:o 807/89 liitteen I muuttamisesta maatalojen rakennetta vuosien 1993 ja 1997 välillä koskevien yhteisön tilastotietojen keruuta varten (93/156/ETY))

Päätöksen tarkoituksena on keventää ETA-sopimukseen sisältyvän maatalouden rakennetutkimuksen tietojen keruujärjestelmää.

Vaikutukset Suomessa

Päätöksen mukaisista asioista päättää Suomessa maa- ja metsätalousministeriö.

Kalataloustilastot (neuvoston asetus (ETY) N:o 3880/91, annettu 17 päivänä joulukuuta 1991, Koillis-Atlantilla kalastavien jäsenvaltioiden saaliiden määriä koskevien tilastojen toimittamisesta; neuvoston asetus (ETY) N:o 2018/93, annettu 30 päivänä kesäkuuta 1993, Luoteis-Atlantilla kalastavien jäsenvaltioiden saaliiden määriä ja kalastustoimintaa koskevien tilastojen toimittamisesta; neuvoston asetus (ETY) N:o 2104/93, annettu 22 päivänä heinäkuuta 1993, kalastustuotteiden mairintuontia jäsenvaltioissa koskevien tietojen toimittamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1382/91 muuttamisesta)

Asetuksen (ETY) N:o 3880/91 tarkoituksena on varmistaa sekä yhteisön kalastusasioiden hoidon että eräiden kansainvälisten sopimusten edellyttämien riittävän tarkkojen ja ajankohtaisten tietojen tuottaminen Koillis-Atlantin kalastuksesta.

Asetuksen (ETY) N:o 2018/93 tarkoituksena on varmistaa edellistä asetusta vastaavien tietojen saamisen Luoteis-Atlantilta.

Asetuksen (ETY) N:o 2104/93 tarkoituksena on varmistaa, että EU-valtiot tuottavat EFTA-valtioiden kanssa samalla maajakauamalla tiedot kalansaaliista ja niitä maihin tuovista aluksista.

Vaikutukset Suomessa

Asetuksen (ETY) N:o 3880/91 mukaisista seikoista päättää Suomessa nykyisin riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Asetuksen (ETY) N:o 2018/93 mukaisista seikoista päättää Suomessa nykyisin riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Käytännössä asetusta ei ainakaan nykyisin sovellettaisi Suomessa, koska Suomi ei kalasta asianomaisella alueella.

Asetuksen (ETY) N:o 2104/93 mukaisista asioista päättää Suomessa nykyisin riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvistä

tilastoista ei ole lainsäädäntöä kansallisella tasolla eikä vaikutuksia lainsäädäntöön siten ole. Tilastojen sopeuttaminen vaatimusten mukaiseksi voidaan toteuttaa tilastoja laativien viranomaisten hallinnollisin päätöksin ja toimenpitein.

ETA:n sekakomitean päätöksen liite 20

ETA-sopimuksen liite XXII

Yhtiöoikeus

ETA-sopimuksen 77 artiklassa viitataan liitteeseen XXII, jonka mukaan EY:n voimassa olevat ETA-sopimuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvat yhtiöoikeudelliset direktiivit sekä Eurooppalaista taloudellista etuyhtymää koskeva asetus sisällytetään ETA-sopimukseen. ETA:n sekakomitean päätöksellä liitteeseen XXII lisätään yksi uusi EY:n direktiivi, joka on Suomessa saatettava voimaan lailla. Direktiivin voimaan saattamiseen sovelletaan siirtymäkautta, joka Suomen osalta päättyy 31.12.1995.

Neuvoston direktiivi 92/101/ETY, annettu 23 päivänä marraskuuta 1992, julkisten osakeyhtiöiden perustamista sekä niiden pääoman säilyttämistä ja muuttamista koskevan direktiivin 77/91/ETY muuttamisesta

Direktiivillä muutetaan toista yhtiöoikeudellista eli niin sanottua pääomadirektiiviä. Muutoksella halutaan estää omien osakkeiden hankintaa koskevien rajoitusten kiertäminen. Direktiiviin on lisätty 24 a artikla, jonka mukaan julkisen yhtiön hankkimiin yhtiön omiin osakkeisiin rinnastetaan ne osakkeet, jotka julkisen osakeyhtiön määräysvallassa — joko suoraan tai välillisesti — oleva yhtiö hankkii kyseisestä julkisesta osakeyhtiöstä. Välillisen määräysvallan tapauksessa rinnastus ei kuitenkaan ole välttämätön, jos lainsäädännöllä kielletään näin hankittuihin osakkeisiin liittyvän äänivalan käyttö.

Suomen lainsäädäntö ja muutosten tarve

Osakeyhtiölaissa kielletään yhtiötä hankkimasta emoyhtiönsä osakkeita eikä yhtiölle tai sen tytäryhtiölle kuuluvan osakkeen nojalla saa osallistua yhtiökokoukseen. Direktiivissä käy-

tetty ”määräysvallan” käsite on kuitenkin laajempi kuin osakeyhtiölain määritelmä konsernista. Itse ETA-sopimukseen sisältyvien direktiivien voimaan saattaminen vaatii osakeyhtiölain säännösten muuttamista (komiteamietintö 1992:32). Tässä yhteydessä osakeyhtiölain konsernisäännöstä uudistetaan siten, että se kattaa myös direktiivissä tarkoitettut rakenteet, joissa määräysvalta perustuu osittain muuhun kuin osakkeenomistukseen kuten esimerkiksi oikeuteen nimittää yhtiön johdon enemmistö taikka äänivallan käytöstä muiden osakkeenomistajien kanssa tehtyyn sopimukseen. Muutos täyttää myös ETA:n sekakomitean päätöksen sisältämän yhtiöoikeudellisen direktiivin vaatimukset. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan erikseen.

* * *

2 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään ETA:n sekakomitean päätöksen liitteissä tarkoitettujen ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksiin sisältyvien säädösten voimaantulo- ja täytäntöönpanopäivien osalta voimaantulopäiväksi ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantulopäivä, jos säädöksen voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivä on *ennen* ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantuloa. Jos säädöksen voimaantulo- ja täytäntöönpanopäivä on ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantulon *jälkeen*, sovelletaan säädöksen voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivää. Yleistä voimaantulo- ja täytäntöönpanosääntöä noudatetaan, jollei liitteissä erikseen toisin määrätä.

Artiklan 2 kohdassa määrätään ETA:n sekakomitean päätöksen liitteessä 6 tarkoitettujen ETA-sopimuksen liitteen VI uusien sosiaaliturvasäädösten soveltamisesta taannehtivasti jo ETA-sopimuksen voimaantulopäivästä. ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvän tiettyihin sosiaaliturva-alan säädöksiin liittyvän yhteisen lausuman mukaan voivat Islanti, Norja, Ruotsi ja *Suomi* kuitenkin soveltaa uusien säädösten (neuvoston asetukset (ETY) N:o 1247—1249/92 ja N:o 1945/93) hyväksymisen estämättä vastaavia vanhoja ETA-sopimukseen sisältyviä sääntöjä ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantuloon asti silloin, kun ne ovat asianomaisten henkilöiden kannalta edullisempia. Tällä menettelyllä estetään, ettei kenenkään oikeutta ETA-sopimuksen mukaiseen etuuteen vähennetä, mikäli ETA-sopimuksen mukainen etuus on etuuden saajan kannalta

edullisempi kuin ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvien uusien sosiaaliturvasäädösten mukainen etuus. Kysymystä selostetaan yksityiskohtaisesti päätöksen liitteessä 6 tarkoitettua sosiaaliturvaa koskevan liitteen VI kohdalla.

3—4 artikla. 3 artiklassa määrätään ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantuloa 1 päivänä heinäkuuta 1994 edellyttäen, että kaikki voimaantuloon liittyvät päätöksen osapuolten valtiosääntöjen mukaisten menettelyjen täyttämistä koskevat ilmoitukset on tehty ETA:n sekakomitealle ETA-sopimuksen 103 artiklan mukaisesti. Päätös julkaistaan 4 artiklan mukaisesti Euroopan yhteisöjen virallisen lehden ETA-osastossa ja ETA-täydennysosassa.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 §:llä saatetaan voimaan ETA:n sekakomitean päätöksen päätösoosan ja päätöksen liitteissä tarkoitettujen ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Säännös koskee myös lainsäädännön alaan kuuluvia sellaisten EY-säädösten säännöksiä, joihin viitataan ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksissa. ETA-sopimuksen 7 artiklan a alakohdan mukaan Euroopan talousyhteisön asetukset, joihin viitataan ETA-sopimuksen liitteissä, on saatettava sellaisenaan osaksi sopimuspuolten oikeusjärjestystä. Pykälässä toteutetaan myös tämä velvoite asianomaisten liitteiden määräysten muutoksissa viitattujen asetusten lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten osalta.

ETA-sopimuksen 7 artiklan b alakohdan mukaan sopimuspuolet voivat päättää sellaisten Euroopan talousyhteisön direktiivien täytäntöönpanon muodoista ja keinoista, joihin viitataan sopimuksen liitteissä. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan niiden Euroopan talousyhteisön direktiivien täytäntöönpanosta, joihin viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteissä tarkoitetuissa ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksissa, säädetään erikseen. Tämän mukaisesti tarkoituksena on antaa erikseen asiasisällöiset säännökset ja määräykset, joilla direktiivien sisältö siirretään osaksi Suomen oikeusjärjestystä.

Direktiivejä ei kuitenkaan ole suljettu 1 §:n soveltamisalan ulkopuolelle. Direktiivien saattaminen myös sellaisenaan osaksi Suomen oi-

keusjärjestystä on tarpeen, koska eräissä tapauksissa on tarkoituksenmukaista viitata asia-sisältöisissä säädöksissä takaisin direktiivin tekstiin toistamatta sitä asianomaisessa säädöksessä. Toinen syy direktiivien eräiden säännösten voimaansaattamiseen lailla on se, että Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain (1504/93), jäljempänä ETA-sopimuksen voimaansaattamislaki, 2 ja 3 §:n mukaan direktiiveillä voi eräissä tapauksissa olla välitön oikeusvaikutus Suomessa. Lisäksi 1 §:n ulottaminen koskemaan direktiivejä mahdollistaa direktiivien riittävän täsmällisten säännösten soveltamisen niissä tilanteissa, joissa direktiivien edellyttämiä kansallisia säännöksiä tai määräyksiä ei ole kansallisessa valmistelussa tapahtuneen virheen takia annettu.

2 §. Lain 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että sosiaaliturvaa koskevia uusia säännöksiä saataisiin soveltaa takautuvasti jo ETA-sopimuksen voimaantulosta eli 1 päivästä tammikuuta 1994 lukien, edellyttäen etteivät ETA-sopimukseen nyt sisältyvät säännökset tai määräykset anna henkilölle parempaa oikeutta.

ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan sosiaaliturvan alaan kuuluvien säännösten erityisluonne edellyttää, että niitä sovelletaan samanaikaisesti sekä yhteisön että ETA-valtioiden alueella ETA-sopimuksen voimaantulosta lukien. Tämän mukaisesti päätöksen 3 artiklaan on otettu määräys, jonka mukaan päätöksen liitteessä 6 viitatussa ETA-sopimuksen liitteessä VI tarkoitettua lainsäädäntöä ja määräyksiä sovelletaan ETA-sopimuksen voimaantulosta lukien. Suomen osalta sovelletaan tässä yhteydessä kuitenkin ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyvää tiettyjä sosiaaliturva-alan säädöksiä koskevaa yhteistä lausumaa, jonka mukaan neuvoston asetusten (ETY) N:o 1247/92, (ETY) N:o 1248/92, (ETY) N:o 1249/92 ja (ETY) N:o 1945/93 hyväksyminen ei estä Islantia, Norjaa, Ruotsia ja Suomea soveltamasta nyt voimassa olevia säännöksiä ETA:n sekakomitean päätöksen voimaantuloon asti silloin, kun ne ovat asianomaisten henkilöiden kannalta edullisempia.

3 §. Pykälän mukaan työministeriö on ETA:n sekakomitean päätöksellä sopimuksen liitteeseen V sisällytettyjen neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2434/92 ja komission päätöksen (93/569/ETY) osalta toimivaltainen viranomai-

nen Suomessa. Asetuksella on muutettu liitteeseen V sisältyvää neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68. Muutos sisältää uudet säännökset jäsenvaltioiden työvoimaviranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä yhteistyöstä komission kanssa avointen työpaikkojen ja työhakemusten välittämisessä. Komission päätös sisältää yksityiskohtaiset säännökset yhteistyötä varten perustetun Eures (European Employment Services) nimisen verkoston toiminnasta ja sen puitteissa välitettävästä tiedosta. Pykälän mukaan työministeriö antaa asetuksessa ja komission päätöksessä tarkoitetulla tavalla virka-apua EFTAn pysyväälle komitealle, EFTAn valvontaviranomaiselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle. Säädöksissä tarkoitettua tilastoinnin osalta toimivaltaisia kansallisia viranomaisia ovat pykälän mukaan työministeriö ja tilastokeskus yhdessä.

4 §. Pykälän 1 momentin mukaan ETA:n sekakomitean päätöksellä ETA-sopimuksen liitteeseen II sisällytetyn neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2092/91 mukainen viranomaisten toimivalta Suomessa jakaantuu kahden eri hallinnonalan kesken siten, että luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnan järjestämisestä vastaa maa- ja metsätalousministeriö ja luonnonmukaisesta elintarviketuotannosta elintarviketurvakeskus. Tarkemmat säännökset luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnan järjestämisestä Suomessa annetaan erikseen asetuksella. Kauppa- ja teollisuusministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita koskevien säännösten täytäntöönpanosta.

Luonnonmukaisen maataloustuotannon käytännön valvonnasta vastaisivat pykälän 2 momentin mukaan kasvintuotannon tarkastuskeskus luonnonmukaisen kasvintuotannon osalta sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos luonnonmukaisen kotieläintuotannon osalta. Valvonta toteutetaan muun muassa pitämällä rekisteriä järjestelmään hyväksytyistä viljelijöistä sekä tarkastamalla tilat vähintään kerran vuodessa. Valvontatehtävien suorittamisesta määrättäisiin tarkemmin asetuksella. Maaseutuelinkeinopiirit toimisivat edellä mainittujen viranomaisten apuna. Maaseutuelinkeinopiireillä olisi myös oikeus tehdä pistokokeita sekä niillä olisi edustus alueellisissa tarkastuslautakunnissa. Lautakunnat, jotka perustettaisiin asetuksella, hoitaisivat neuvoston asetuksen 8—10 artiklassa valvontaviranomaiselle säädettyjä tehtäviä.

Luonnonmukaisen elintarviketuotannon valvonnasta huolehtisivat elintarvikelaissa (526/41) tarkoitetut viranomaiset. Neuvoston asetuksen 8—10 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen olisi luonnonmukaisen elintarviketuotannon osalta elintarviketavara-

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmästä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 880/92 tarkoitettu toimivaltainen viranomainen nimetään valtioneuvoston päätöksellä. Momenttiin ehdotetaan myös valtuussäännöstä, jonka nojalla valtioneuvosto voisi antaa tarkempia määräyksiä asetuksen täytäntöönpanosta ja ympäristöministeriön asetuksen täytäntöönpanoa koskevien komission päätösten täytäntöönpanosta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että toimivaltaiseksi elimeksi voidaan nimetä rekisteröity yhdistys, joka täyttää neuvoston asetuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytykset. Koska toimivaltaisen elimen 10 artiklan mukaiset tehtävät ovat Suomen oikeusjärjestyksen kannalta osin ilmeisiä viranomaistehtäviä, momentin mukaan elimen olisi tehtävässään noudatettava hallintomenettelylain (598/82), tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) ja kielilain (148/22) säännöksiä. Koska yleisten asiakirjojen julkisuutta koskeva lainsäädäntö on uudistettavana, momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi yleinen viittaus, jonka mukaan toimivaltaisen elimen asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisen asiakirjoista säädetään. Toimielimessä asetuksen mukaisia tehtäviä suorittavilla henkilöillä olisi ilmeisesti ilman nimenomaista säännöstäkin virkamiehen rikosoikeudellinen vastuu rikoslain 2 luvun 12 §:n nojalla. Selvyyden vuoksi ehdotetaan momentissa kuitenkin säädettäväksi, että henkilöt toimivat mainituissa tehtävissä virkamiehen vastuulla.

Pykälän 3 momentin mukaan toimielimen ekotuotemerkin myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämistä tai tutkimatta jättämistä koskevasta päätöksestä saisi valittaa Uudenmaan lääninoikeuteen. Muutoksenhakumahdollisuus julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa on Suomen oikeusjärjestelmän peruserä. Sen voidaan katsoa myös kuuluvan Eurooppa-oikeuden keskeisiin periaatteisiin.

Asetuksen 13 artikla sisältää salassapitosäännöksen, jonka mukaan asianomaiset toimielimet eikä kukaan asianomainen henkilö saa

antaa ulkopuolisille tuotemerkin myöntämistä koskevan arvioinnin yhteydessä saamiaan luotamuksellisia tietoja. Artiklan henkilöllinen ulottuvuus on laaja. Sen rikkomisen varalta ehdotetaan pykälän 4 momenttiin erillistä rangaistussäännöstä. Virkamiehen ja 2 momentissa tarkoitettujen yhdistysten henkilön salassapitovelvollisuuden rikkomiseen ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

6 §. Pykälässä on tavanomainen asetuksenantovaltuutus, joka koskee tarkempien säännösten antamista 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanosta. Pykälässä todetaan kuitenkin erikseen, että niiden Euroopan talousyhteisön direktiivien täytäntöönpanosta, joihin viitataan päätöksen liitteissä tarkoitettujen ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksissa, säädetään erikseen. Tarkoituksena on, kuten edellä on selostettu, että direktiivien muuntamisesta kansalliseen lainsäädäntöön annetaan aina erikseen asiasisällöiset säännökset ja määräykset. Pykälän perusteella ei siten voida antaa asetuksella täytäntöönpanomääräyksiä sellaisten direktiivien osalta, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia säännöksiä, vaan mahdolliset asetuksenantovaltuudet sisältyvät niiden osalta asiasisällöisiin voimaansaattamislakeihin.

7 §. Lain voimaantulon ajankohdasta ehdotetaan pykälän 1 momentissa säädettäväksi asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan voidaan ennen lain voimaantuloa ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Tarkemmat säännökset ja määräykset

ETA:n sekakomitean päätöksen voimaansaattamisasetukseen sisällytetään säännökset päätöksen ja sen voimaansaattamislain voimaantulosta. Lisäksi asetukseen on tarkoitus sisällyttää mahdolliset asetuksen tasoiset aineelliset sekä toimivalta- ja siirtymäsäännökset, jotka eivät sisälly asianomaisiin erityisasetuksiin. Jos Ahvenanmaan maakunta hyväksyy päätöksen voimaansaattamislain, sisällytetään asetukseen maininta hyväksymisestä.

Niiden direktiivien tavoitteiden toteuttaminen, joihin viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteissä tarkoitetuissa ETA-sopimuksen

liitteiden määräysten muutoksissa, edellyttää lukuisia täytäntöönpanosäännöksiä lakia alemmalla tasolla. Lisäksi niiden EY:n asetusten soveltaminen, joihin viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteissä tarkoitetuissa ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksissa, saattaa edellyttää tarkempia määräyksiä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti ETA:n sekakomitean päätöksen kanssa. ETA:n sekakomitean päätös on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994, edellyttäen että ETA-sopimuksen 103 artiklan tarkoittamat ilmoitukset on asianmukaisesti tehty tätä ennen.

5. Säättämisjärjestys

Koska ehdotuksella laiksi ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 eräiden määräysten hyväksymisestä ja päätöksen soveltamisesta ei laajenneta niiden perustuslakeihin tehtyjen poikkeuksien alaa, jotka sisältyvät jo ETA-sopimuksen voimaansaattamislakiin, ja koska ETA-sopimuksen voimaansaattamislain 3 § sisältää myös tulevia ETA:n sekakomitean päätöksiä koskevan ensisijaisuussäännön, voidaan lakiehdotus käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

ETA:n sekakomitean päätöksestä aiheutuu valtiolle sekä vuotuisia maksuja että useammalle vuodelle jakautuvia kertamenoja, jotka sitovat eduskunnan budjettivaltaa niin, että se edellyttää eduskunnan hyväksymistä.

Kuten edellä esityksessä on tarkemmin selostettu, ETA:n sekakomitean päätökseen sisältyy myös sellaisia määräyksiä, jotka poikkeavat voimassa olevasta lainsäädännöstä tai joiden johdosta on tarpeen ryhtyä uuteen lainsäädäntötoimeen. Päätöksen mainitut määräykset edellyttävät siten lainsäädännön alaan kuuluvina eduskunnan hyväksymistä.

Edellä olevan perusteella sekä hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 21 päivänä maaliskuuta 1994 ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta tehdyn ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 määräykset sekä päätöksen liitteissä tarkoitetuissa Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteiden muutoksissa olevat määräykset samoin kuin niissä säädöksissä olevat säännökset, joihin viitataan liitteiden muutoksissa, siltä osin kuin määräykset ja säännökset vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska ETA:n sekakomitean päätös sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 eräiden määräysten hyväksymisestä ja päätöksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 21 päivänä maaliskuuta 1994 ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta tehdyn ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 määräykset sekä päätöksen liitteissä tarkoitetuissa Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteiden muutoksissa olevat määräykset samoin kuin niissä säädöksissä olevat säännökset, joihin viitataan liitteiden muutoksissa, ovat, siltä osin kuin ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Sen estämättä, mitä niissä sosiaaliturva-asetuksissa säädetään, joihin viitataan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) liitteessä VI, asetusten muuttamisesta annettuja neuvoston asetuksia (ETY) N:o 1247/92, (ETY) N:o 1248/92, (ETY) N:o 1249/92 ja (ETY) N:o 1945/93 saadaan soveltaa 1 päivästä tammikuuta 1994, jos niissä olevat säännökset ovat asianomaisten henkilöiden kannalta edullisempia.

3 §

Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annetun asetuksen (ETY) N:o 1612/68 II osan muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2434/92 ja mainitun asetuksen (ETY) N:o 1612/68 soveltamisesta erityisesti Eures (European Employment Services) -nimisen verkoston osalta annetun komission päätöksen (93/569/ETY) osalta, joihin viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteessä 5 tarkoitettussa ETA-sopimuksen liitteessä V, toimivaltainen viranomainen Suomessa on työministeriö, joka antaa säädöksissä tarkoitettulla tavalla virka-apua EFTAn pysyvälle komitealle, EFTAn valvontaviranomaiselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle. Mainituissa säädöksissä tarkoitettuna tilastoinnin osalta toimivaltaisia kansallisia viranomaisia ovat kuitenkin työministeriö ja tilastokeskus yhdessä.

4 §

Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta

tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2092/91, johon viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteessä 3 tarkoitettussa ETA-sopimuksen liitteessä II, edellytetystä luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnan järjestämisestä vastaava viranomainen Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö. Luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden valvonnan järjestämisestä vastaa elintarvikevirasto. Näillä viranomaisilla on oikeus saada valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot muilta valvontaviranomaisilta sekä tarkastuslaitoksilta. Maa- ja metsätalousministeriö antaa ympäristöministeriötä kuultuaan tarkemmat määräykset neuvoston asetuksen edellyttämistä luonnonmukaisen maataloustuotannon valvontaa koskevista täytäntöönpanosäännöksistä sen mukaan kuin siitä asetuksella erikseen säädetään. Kauppa- ja teollisuusministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset neuvoston asetuksen luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita koskevien säännösten täytäntöönpanosta.

Edellä 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen mukaisesta luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnasta vastaavat kasvin- tuotannon tarkastuskeskus, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos, maaseutuelinkeinopiirit sekä alueelliset tarkastuslautakunnat. Lautakuntien perustamisesta säädetään 1 momentissa tarkoitettulla asetuksella.

Edellä 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen noudattamista valvovat luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden osalta elintarvikelaissa (526/41) tarkoitettut valvontaviranomaiset. Neuvoston asetuksen 8—10 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen luonnonmukaisessa elintarviketuotannossa on elintarvikevirasto.

5 §

Yhteisön ekotuotemerkin myöntämisyjärjestelmästä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 880/92, johon viitataan ETA:n sekakomitean päätöksen liitteessä 18 tarkoitettussa ETA-sopimuksen liitteessä XX, 9 artiklassa tarkoi-

tettu toimivaltainen elin Suomessa nimitään valtioneuvoston päätöksellä. Valtioneuvosto voi myös antaa tarkempia määräyksiä asetuksen täytäntöönpanosta. Ympäristöministeriön päätöksellä voidaan kuitenkin antaa tarkempia määräyksiä asetuksen täytäntöönpanoa koskevien Euroopan yhteisöjen komission päätösten täytäntöönpanosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi elimeksi voidaan myös nimetä 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut edellytykset täytävä rekisteröity yhdistys. Tällöinkin toimivaltaisen elimen on tehtävässään noudatettava hallintomenettelylain (598/82), tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) ja kieliain (148/22) säännöksiä siltä osin kuin asetukselta ei muuta johdu. Toimivaltaisen elimen asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjoista säädetään. Asetuksen mukaisia tehtäviä toimivaltaisessa elimessä hoitavat henkilöt toimivat virkamiehen vastuulla.

Toimivaltaisen elimen ekotuotemerkin myöntämistä koskevan hakemuksen hylkäämispäätöksestä tai tutkimatta jättämistä koskevasta päätöksestä saa valittaa Uudenmaan lääninoikeuteen noudattaen mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Joka rikkoo 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen 13 artiklassa säädettyä kieltoa, on tuomittava *ekotuotemerkkiasiaa koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Virallinen syyttäjät ei saa nostaa syytettä edellä tarkoitettusta rikoksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteesen pantavaksi. Virkamiehen ja 2 momentissa tarkoitettun henkilön salassapitovelvollisuuden rikkomiseen on kuitenkin sovellettava rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

6 §

Tarkemmat säännökset 1 §:ssä tarkoitettujen määräysten ja säännösten täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella. Niiden Euroopan talousyhteisön direktiivien täytäntöönpanosta, joihin viitataan päätöksen liitteissä tarkoitetuissa ETA-sopimuksen liitteiden määräysten muutoksissa, säädetään kuitenkin erikseen.

7 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Pertti Salolainen*

SOPIMUS EUROOPAN TALOUSALUEESTA**ETA:N SEKAKOMITEA**

**ETA:n SEKAKOMITEAN
PÄÄTÖS
N:o 7/94,
tehty 21 päivänä maaliskuuta 1994,**

ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta

ETA:N SEKAKOMITEA, joka

OTTAU HUOMIOON Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen, sellaisena kuin se on tarkistettuna Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen tarkistamisesta tehdyllä pöytäkirjalla, jäljempänä 'sopimus', ja etenkin sen 98 artiklan,

PALAUTTAA MIELEEN, että sopimuspuolten tavoitteena on perustaa dynaaminen ja yhdenmukainen Euroopan talousalue, joka perustuu yhteisiin sääntöihin sekä yksilöiden ja taloudellisten toimijoiden yhdenvertaiseen kohteluun neljän vapauden ja kilpailun edellytysten suhteen, samoin kuin yhteistyön vahvistamiselle ja laajentamiselle näitä sivuavassa ja laaja-alaisessa politiikassa,

KIINNITTÄÄ HUOMIOTA siihen, että sopimus sisältää viittauksia ETA:n kannalta merkityksellisiin EY:n säädöksiin, jotka Euroopan yhteisö on antanut 1 päivään elokuuta 1991 mennessä,

KATSOO, että sopimusta on tarpeen muuttaa sopimuksen yhdenmukaisuuden sekä yksilöiden ja taloudellisten toimijoiden oikeudellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi, sekä ottaen huomioon sopimuspuolten yhteisen, niitä säädöksiä koskevat tarkastelun, jotka Euroopan yhteisö on antanut 31 päivän heinäkuuta 1991 jälkeen,

KATSOO lisäksi, että niiden säädösten erityisluonteen vuoksi, joihin tämän päätöksen liitteessä 5¹⁾ viitataan, on välttämätöntä, että näitä säädöksiä sovelletaan samanaikaisesti yhteisössä ja ETA:ssa ETA-sopimuksen voimaantulosta alkaen, ja

PALAUTTAA MIELEEN, että sopimuksen pöytäkirjan 1 mukaan niiden säädösten säännöksiä, joihin sopimuksen liitteissä viitataan, sovelletaan sopimuksen ja pöytäkirjan 1 mukaisesti, jollei kulloinkin kyseessä olevassa liitteessä toisin määrätä,

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

¹⁾ Sopimuksen kaikissa kielitoisnoissa on numerovirhe; viittauksen olisi kohdistuttava päätöksen liitteeseen 6. Teksti oikaistaan kaikissa kielitoisnoissa ennen päätöksen voimaantuloa.

1 artikla

Muutetaan sopimuksen pöytäkirjaa 47 sekä sen liitteitä I, II, IV—IX, XI ja XIII—XXII tämän päätöksen liitteiden 1—20 mukaisesti.

2 artikla

1. Jollei tämän päätöksen liitteissä toisin määrätä, sopimusta sovellettaessa noudatetaan liitteissä mainittujen säädösten voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivien osalta seuraavaa:
 - jos säädöksen voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivä on ennen tämän päätöksen voimaantuloa, sovelletaan tämän päätöksen voimaantulopäivää;
 - jos säädöksen voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivä on tämän päätöksen voimaantulon jälkeen, sovelletaan voimaantulo- tai täytäntöönpanopäivää.
2. Tämän päätöksen liitteessä 5¹⁾ mainittuja säädöksiä ja liitteessä olevia määräyksiä sovelletaan sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen.

3 artikla

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994, jos kaikki ETA-sopimuksen 103 artiklan 1 kohdassa edellytetyt ilmoitukset on tehty ETA:n sekakomitealle.

4 artikla

Tämä päätös julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisen lehden ETA-osastossa ja ETA-täydennysosassa.

Tehty Brysselissä 21 päivänä maaliskuuta 1994

ETA:n sekakomitean puolesta
Puheenjohtaja

N.G. van der Pas

ETA:n sekakomitean
sihteerit

P.K. Mannes M. Sucker

¹⁾ Sopimuksen kaikissa kielitoisinoissa on numerovirhe; viittauksen olisi kohdistuttava päätöksen liitteeseen 6. Teksti oikaistaan kaikissa kielitoisinoissa ennen päätöksen voimaantuloa.

YHTEINEN LAUSUMA

**ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 liitteissä
mainittujen EY:n säädösten tekstien saattamisesta
todistusvoimaisiksi**

Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että ETA:n sekakomitean on tehtävä viimeistään päätöksen N:o 7/94 voimaantulon yhteydessä päätös niiden EY:n säädösten tekstien saattamisesta todistusvoimaiseksi, joihin viitataan tämän päätöksen liitteissä ja jotka on laadittu islannin, norjan, ruotsin ja suomen kielellä.

**YHTEINEN LAUSUMA
SUOJATOIMENPITEISTÄ
ELÄINLÄÄKINTÄALALLA**

Sopimuspuolet,

jotka tunnustavat, että ETA-sopimuksen liitteessä I olevan I luvun johdanto-osan 9 kohdassa määrätään tietyissä tilanteissa sopimuspuolten käytettävissä olevista suojatoimenpiteistä,

tunnustavat, että ryhdyttäessä suojatoimenpiteisiin mahdollisesti ilmenevien eläintautien leviämisen estämiseksi ETA-sopimuksen EFTA-sopimuspuolten alueille, otetaan huomioon se seikka, että nämä valtiot eivät saa yhteisön rahoitusta näiden eläintautien hävittämiseen,

ovat yhtä mieltä siitä, että toimenpiteiden on ajan ja maantieteellisen ulottuvuuden suhteen oltava rajoitettuja,

kiinnittävät huomiota siihen, että EFTA-valtiot, joita asia koskee, varaavat itselleen oikeuden klassisen sikaruton ja swine vesicular -taudin osalta soveltaa kyseisiä alueita koskevia erityisiä suojatoimenpiteitä, ja että niiden tarkoituksena on pitää tällaiset toimenpiteet voimassa vähintään 12 kuukauden ajan taudin viimeisestä ilmenemisestä,

kiinnittävät huomiota edelleen siihen, että Euroopan unioni varaa itselleen oikeuden pyytää neuvotteluja edellä mainitun 9 kohdan 1 alakohdan b alakohdan mukaisesti.

**NORJAN HALLITUKSEN
LAUSUMA
TARTTUVASTA LOHEN ANEMIASTA**

Hyväksyessään sen, että neuvoston direktiivi 93/54/ETY eläinten terveyttä koskevista edellytyksistä saatettaessa vesiviljeltyjä eläimiä ja tuotteita markkinoille annetun direktiivin 91/67/ETY muuttamisesta otetaan osaksi sopimusta, Norja haluaa ilmaista lujan vakaumuksensa, joka perustuu nykyiseen tietoon tarttuvan lohen anemian (ISA) epidemiologiasta ja hyvin osoitettuihin eläinlääketieteellisten valvontatoimenpiteiden käytännön vaikutuksiin, ettei ole tieteellisiä perusteita ISA:n luokittelukselle *vakavaksi* eksoottiseksi taudiksi.

**YHTEINEN LAUSUMA
NIISTÄ ISLANNIN TASAVALLAN KANSALAISISTA,
JOILLA ON KOLMANNESSA MAASSA AMMATILLISESTA
KOULUTUKSESTA ANNETTU TUTKINTOTODISTUS TAI TODISTUS**

Sopimuspuolet,

kiinnittäen huomiota siihen, että direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa neuvoston direktiivissä (EYVL N:o L 209, 24.7.1992, s. 25), sellaisena kuin se on ETA:a varten mukautettuna, viitataan pääasiassa sopimuspuolissa annettuihin tutkintotodistuksiin, todistuksiin ja muihin muodollista kelpoisuutta osoittaviin asiakirjoihin, ja

haluten kuitenkin ottaa huomioon niiden Islannin tasavallan kansalaisten erikoisaseman, jotka ovat opiskelleet kolmannessa maassa siksi, että mahdollisuudet ammatilliseen koulutukseen Islannissa ovat rajoitetut ja sen, että pitkään jatkuneen perinteen, jonka mukaisesti opiskelijat, jotka saavat koulutusta ulkomailla, opiskelevat jossain kolmannessa maassa,

suosittelevat, että asianomaiset hallitukset sallivat niiden Islannin tasavallan kansalaisten, joilla on yleiseen järjestelmään kuuluva kolmannessa maassa annettu tutkintotodistus tai todistus, jonka Islannin toimivaltaiset viranomaiset ovat hyväksyneet, ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa kyseistä ammattitoimintaa Euroopan talousalueella tunnustamalla nämä tutkintotodistukset tai todistukset omalla alueellaan.

YHTEINEN LAUSUMA
RAKENNUSTOIMINNAN HARJOITTAMISESTA PALKATTUNA TYÖNTEKIJÄNÄ
ISLANNIN TASAVALLASSA

Kiinnittäen huomiota siihen, että

direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/51/ETY (EYVL N:o L 209, 24.7.1992, s. 25), sellaisena kuin se on ETA:a varten mukautettuna, 2 artiklassa säädetään, ettei direktiiviä sovelleta liitteessä A luetelluissa direktiiveissä tarkoitettuun toimintaan;

edelleen neuvoston direktiivin 92/51/ETY 2 artiklassa säädetään, että liitteessä B luetellut direktiivit saatetaan koskemaan kyseisissä direktiiveissä tarkoitettua toiminnan harjoittamista palkatussa työssä;

liitteissä A ja B lueteltuihin direktiiveihin kuuluu itsenäisten ammatinharjoittajien toimintaan ISIC pääryhmiin 23 — 40 (teollisuus ja pienteollisuus) kuuluvassa tuotanto- ja jalostusteollisuudessa sovellettavista, siirtymätoimenpiteitä koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä 7 päivänä heinäkuuta 1964 annettu neuvoston direktiivi 64/427/ETY;

tämän vuoksi direktiivi 64/427/ETY, sellaisena kuin se on ETA:a varten mukautettuna, eikä direktiivi 92/51/ETY, koskee toiminnan harjoittamista rakennusalalla joko itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä;

haluten kuitenkin kiinnittää huomiota Islannissa vallitseviin poikkeuksellisiin geologisiin ja ilmastollisiin olosuhteisiin sekä niistä johtuviin ammattityöntekijöiden taidoille asetettaviin vaatimuksiin etenkin materiaalien valinnan ja turvatoimenpiteiden osalta maanjäristysten, voimakkaiden sateiden ja äkillisten lämpötilanmuutosten vuoksi;

tunnustaen, että kansallisen kohtelun säännön mukaan muista EFTA-valtioista tai EY:n jäsenvaltioista tulevien on noudatettava Islannin rakennussäännöstöä ja että kyseisten säännösten rikkominen saattaa johtaa ammatillisiin kurinpitotoimiin ja/tai rikosoikeudellisiin syytöksiin;

sopimuspuolet suosittelvat täten, että ne hallitukset, joita asia koskee, tiedottaisivat kansalaisilleen, jotka aikovat ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa rakennustoimintaa palkattuina työntekijöinä Islannissa direktiivin 64/427/ETY säännösten mukaisesti, sellaisena kuin ne ovat ETA:a varten mukautettuina, että on suositeltavaa hankkia erityiskoulutusta perehtyäkseen niihin taitoihin, jotka ovat tarpeen, jotta voisi työskennellä Islannissa vallitsevissa geologisissa ja ilmastollisissa olosuhteissa sekä siellä sovellettaviin rakennussäännöksiin.

YHTEINEN LAUSUMA
 neuvoston direktiivistä 92/96/ETY
 (ETA-sopimuksen liitteen IX uusi 12 a kohta)

Hyväksyttäessä neuvoston direktiiville 92/96/ETY (ETA-sopimuksen liitteen IX uusi 12 a kohta) mukautuksen b mukainen siirtymäaika, pidetään lähtökohtana, että Ruotsin voimassa oleva asuntorahoituslaitosten kiinnevelkakirjoja koskeva lainsäädäntö käsittää samanlaisia velkakirjanhaltijan suojatekijöitä kuin mainitun direktiivin 22 artiklan 4 kohdassa säädetty, ja sen siksi olisi siirtymäaikana pysyttävä voimassa.

Tässä yhteydessä Ruotsi totesi, että Ruotsin hallituksen tavoitteena on mahdollisimman pian purkaa rahoitusalaan koskeva erityinen tukijärjestelmä. Järjestelmä on käytössä niin kauan kuin sitä tarvitaan eikä sitä lopeteta ennen kuin se voi tapahtua vaarantamatta luotonantajien oikeuksia.

Ruotsin viranomaiset ja yhteisö ovat yhtä mieltä siitä, että ne sijoitukset, jotka tällä hetkellä ylittävät 20 %, olisi alennettava viimeistään heinäkuun 1 päivään 1996 mennessä, ja jos mahdollista ennen 31 päivää joulukuuta 1995 20 %:iin.

ASIANOMAISTEN EFTA-VALTIOIDEN LAUSUMA

Neuvoston direktiivi 93/89/ETY on tärkeä osa yhtenäisten maanteiden tavaraliikenteen markkinoiden kokonaistoimintaa. EFTA-valtiot, joita asia koskee, toivovat voivansa soveltaa neuvoston direktiiviä 93/89/ETY, sellaisena kuin se on mukautettuna Euroopan talousalueesta tehtyä sopimusta varten. Tämä ei rajoita niiden lähtökohtaa, että verotuksen yhdenmukaistaminen ei kuulu ETA-sopimuksen alaan.

Tämä lausuma ei rajoita ETA-sopimuksen 118 artiklan soveltamista.

YHTEINEN LAUSUMA
 neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 3118/93
 ETA-sopimuksen liitteen XIII uusi 26 c kohta

Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että osapuolten saavuttama sopimus kabotaasitavaraliikenteessä ei millään tavoin rajoita mahdollisia vastaavia keskusteluja tai sopimuksia muissa yhteyksissä.

SOPIMUSPUOLTEN LAUSUMA
 neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 3577/92
 (ETA-sopimuksen liitteen XIII uusi 53 a kohta)

Päätettäessä olla soveltamatta neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3577/92 1 artiklan 2 kohtaa tämän sopimuksen osalta, sanojen ”kyseisenä ajankohtana” katsotaan viittaavan 1 päivään tammikuuta 1993 1 artiklan 1 kohdassa säädetyn päivämäärän mukaisesti.

Yhteisö kiinnittää huomiota Norjan hallituksen lausumaan, ettei sen tarkoituksena ole ennen 1 päivää tammikuuta 1997 muuttaa kotimaista Norjan kansainvälistä alusrekisteriä koskevaa lainsäädäntöään. Sinä aikana yhteisö tunnustaa Norjan erityisen kiinnostuksen yhteisön työhön, joka koskee sellaisten alusten markkinoille pääsyä, jotka eivät ole kaikkien kabotaasiluvan saamisen edellytyksenä lippuvaltiosta olevien vaatimusten mukaisia. Norja otetaan osalliseksi tähän työhön sopimuksen määräysten mukaisesti.

RUOTSIN HALLITUKSEN LAUSUMA
neuvoston päätöksestä 92/143/ETY
(ETA-sopimuksen liitteen XIII uusi 59 a kohta)

Ruotsin rannikkovedet kuuluvat Decca-navigointiketjujen piiriin, joita voidaan käyttää joitakin vuosia vuoden 2000 jälkeen. Decca-järjestelmän kattamat ruotsalaiset alukset eivät tarvitse muuta järjestelmää. Ottaen huomioon neuvoston päätöksen 92/143/ETY Ruotsi ei kuitenkaan ota käyttöön Loran C-järjestelmää tai tue taloudellisesti Loran C:n edistämistä muualla.

YHTEINEN LAUSUMA
tietyistä sosiaaliturva-alan säädöksistä

Neuvoston asetusten (ETY) N:o 1247/92, N:o 1248/92, N:o 1249/92 ja N:o 1945/93 hyväksyminen ei estä Islantia, Norjaa, Ruotsia ja Suomea soveltamasta vastaavia vanhoja sääntöjään ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 voimaantuloon asti silloin, kun ne ovat asianomaisten henkilöiden kannalta edullisempia.

YHTEINEN LAUSUMA
MAATALOUSTUOTTEIDEN JA ELINTARVIKKEIDEN
MAANTIETEELLISIÄ MERKINTÖJÄ, ALKUPERÄNIMITYKSIÄ JA
ERITYISLUONNETTA KOSKEVIA TODISTUKSIA KOSKEVASTA YHTEISÖN
SÄÄNNÖSTÖSTÄ

1. Neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2981/92 ja neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2082/92 otetaan huomioon kolmansien maiden etua koskevat näkökohdat sovellettaessa maantieteellisiä merkintöjä ja alkuperänimityksiä koskevaa yhteisön järjestelmää sekä erityisluonnetta koskevia todistuksia koskevaa yhteisön järjestelmää säätämällä takeet vastustamisväitemenettelyn muodossa ja mahdollisuutena saada suojaa. Nämä takeet ovat neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2081/92 seuraavat:

— Asianomaiselle henkilölle, jota yhteisön rekisteröintiä koskeva asia oikeudellisesti koskee, annetaan 7 artiklan 3 kohdassa mahdollisuus tehdä väite tällaista hakemusta vastaan. Komission mielestä siinä tapauksessa, että väite perustuu siihen, että on olemassa samanniminen tuote, jota pidetään laillisesti kaupan asetuksen julkaisemisajankohtana, asian katsotaan laillisesti koskevan yhteisössä olevaa tuojaa — kun asia koskee tuontituotteita — samassa määrin kuin yhteisön tuotteiden tuottajia.

Tavaramerkkien osalta tämän artiklan tulkitaan oikeuttavan jäsenvaltiossa rekisteröidyn tavaramerkin haltijan tekemään väitteen rekisteröintiä vastaan.

— Osana yhteisön suojan antamista kolmansien maiden nimityksille koskevaa keskustelua 12 artiklan 2 kohdassa säädetään säännöistä sellaisten tapausten ratkaisemiseksi, joissa yhteisössä suojattu nimitys ja kolmannessa maassa suojattu nimitys ovat samoja.

2. Yhteisö ja EFTA-valtiot tarkastelevat neuvoston asetusta (ETY) N:o 2081/92 ja N:o 2082/92 koskevaa tilannetta uudelleen, kun nimet, joita tarkoitetaan neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2981/92 17 artiklan 1 kohdassa, rekisteröidään kyseisen asetuksen 17 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

YHTEINEN LAUSUMA
MERKITYKSELLISEN, VÄLIAIKANA ANNETUN YHTEISÖN SÄÄNNÖSTÖN
SAATTAMISESTA JATKOSSA
OSAKSI SOPIMUSTA

ETA:n sekakomitea kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että tähän luetteloon väliajan yhteisön säännöstöstä ei ole otettu useita 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä annettuja ETA:n kannalta merkityksellisiä oikeudellisia säädöksiä.

Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että sekakomitean olisi tarkasteltava tällaisia säädöksiä niin pian kuin mahdollista niiden ottamiseksi osaksi sopimusta.

**ITÄVALLAN HALLITUKSEN
LAUSUMA
GENEETTISESTI MUUNNELLUISTA MIKRO-ORGANISMEISTA (GMMO:t),
JOITA KÄYTETÄÄN MAATALOUSTUOTTEIDEN JA ELINTARVIKKEIDEN
TUOTANNOSSA
(neuvoston asetus (ETY) N:o 2092/91)**

Itävallan viranomaiset kiinnittävät huomiota siihen, että tällä hetkellä GMMO:a ei voi neuvoston direktiivin 90/220/ETY mukaan ottaa osaksi orgaanisesti tuotetuissa elintarvikkeissa hyväksytyjen ainesten luetteloa.

Siinä tapauksessa, että vastaisuudessa annetaan toimenpiteitä GMMO:ien luettelomiseksi 14 artiklan mukaisesti, Itävallan kanta on, että se sopimuksessa määrättyjen menettelyjen mukaisesti vastustaa sellaisten tuotteiden, jotka sisältävät direktiivissä 90/220/ETY tarkoitettuja GMMO:eja tai jotka koostuvat niistä taikka joiden tuotantotapaan ne liittyvät, varustamista ”orgaanisesti tuotettu” tai muulla vastaavalla merkinnällä.

**ITÄVALLAN HALLITUKSEN
LAUSUMA
ERITYISEN SIIRTYMÄN RAJA-ARVOSTA 1,4-DIKLOORIBENTSEENILLE
(komission direktiivi 93/9/ETY)**

Itävalta hyväksyy 1,4-diklooribentseenille asetun 12 mg/kg suuruisen erityisen siirtymän raja-arvon, josta määrätään direktiivin 93/9/ETY liitteessä I olevassa 1 sarakkeessa pitäen lähtökohtanaan, että sillä on milloin tahansa mahdollisuus pyytää tämän raja-arvon uudelleen tarkastelua tieteellisten todisteiden tai perustelujen pohjalta. Itävallan mielestä tällaisessa uudelleen tarkastelussa olisi otettava huomioon vastaisuudessa käyttöön mahdollisesti tulevien, asian kannalta merkityksellisten tutkimusten tulokset, ja sen olisi käsitettävä näytteiden valintaa, näytteiden ottamista, analyysia, tietojen arviointia ja tulkintaa koskevien eri menetelmien kriittinen arvio sen varmistamiseksi, että käytetään kaikkein täsmällisimpiä ja luotettavimpia koemenetelmiä.

**YHTEINEN LAUSUMA
LAIVANRAKENNUSTEOLLISUUDESTA**

ETA:n sekakomitea kiinnittää huomiota siihen, että seitsemännen laivanrakennusteollisuusdirektiivin (90/684/ETY) voimassaoloa on pidennetty 16 päivänä joulukuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/115/ETY vuoden 1994 loppuun. Lähtökohtana pidetään, että Portossa 2 päivänä toukokuuta 1992 allekirjoitetun Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen päätösiakirjaan liitettyjä yhteistä julistusta laivanrakennusteollisuudesta ja Euroopan yhteisön julistusta laivanrakennusteollisuudesta sovelletaan edelleen vuoden 1994 loppuun. Jos seitsemännen laivanrakennusteollisuusdirektiivin voimassaoloa pidennettäisiin vielä pidemmälle kuin vuoden 1994 loppuun tai se korvattaisiin uudella direktiivillä, voimassa oleva direktiivi saatetaan osaksi ETA-sopimusta 1 päivästä tammikuuta 1995 alkaen.

